Oprawiono w r. 1941.

Stefan Pawlicki: O filozofii św. Tomasza [Wykłady na Wydziale teologicznym U.J. w obu półroczach r. szk. 1885/6. – Wyszły litografowane z datą 1885/6, ale wydanie urywa się na str. 352, co odpowiada karcie 93v rękopisu; dalszy ciąg (rękopis kk. 94–109) jest więc niewydany].

Św. Tom. ur. w Roccasicca 1227 z ojca Lan
dulfa ~~hr. Akwinu (Aquino)~~, a mat. Teodory.
Ojc. ~~[illegible]~~ hr. Akwinu (Aquino), i pan. Loretta i
Belcastro był skoligacon: z rod. mon. Frangi-
panich, który wywodzi się od Św. Greg. a kwitł
Rzym. w XII i XIII stul. Książ. w w. IX ~~famil.~~
~~Akwinatów~~ przodkow. Św. Tom. ~~byli~~ ~~trzymali~~ byli książ.
w Salernie i Kapui. Później zdobyli tak.
księs: Gaëtańskie ale z tych ciągł. poriadó.
wzrost. przy nich w w. XII był. hrab. Akwińskie
poddan. jak całe neapolit. pod władz. normadu
król. Sycyl:

Z ~~dziejów~~ przodk: św. Tom. który ~~więcej~~
~~więcej~~ od czas. Karola W. wyzn. praktyk. niemiec.
żołnier. i w mniejszej: wojsk z normandzk. książ.
Włoch połudn. z Saracen. z mnich. z Monte
Cassino najprzód wiernie stoj. przy ces. niem.
obstawał. nas kiedy. Pandolf, dziad św. Tom.
Król. Fryd. Barbar: za wielk. usług. oddał
rękę swej siostr. Był więc przez bab: Św. Tom.
~~[illegible]~~ spokrewniony: z krewną cesa: Fryd. Rudolr. był
jego pra~~stryj~~ wujem: Henr. VI ~~zł~~ wujem a Fryd. II
brat. siostrz.

Nie mniej świetn. były jego związ. rodowe
przez mat. Teodorę ~~była~~ z domu Caracciolo, ze
której ~~pochodz. normań: panow: w Sycyl:~~
Jedna siostra była za Piotr. Aragon. druga
za Ludw. król Sycyl. A nawet z św. Ludw.
król. fran. był św. Tom. spokrewn. przez
mat. jego Blankę, Księżnię Kastyl:
Tak krew najszlachet. Niem. i Włoch stoj.

się na Bg post. niemiec: a jak gdyby nie dosyć było o tem: nad koleb. niemowlę. dała mu Opatrzn. że ojca dnieśdn. same głow. dnieś: węg. Honor. III.

W dzieciństw. ludz. miel. nan. wypad. dobr. zapisy. ją twoskła. bo z nich odgadn. przezna. ich i stan. przyszł. Wiersz. z dzieł dziejów. Św. Tom. w ogó zapisuje:

Jęz mat. nosi go w łonie, przepow. jej pustelni. ~~niezdoblin.~~ że ~~zostan. zakon. jedne. wielki regu. św. Bened.~~ nie w ~~Monte Cassino~~, ~~lecz~~ w za przyjedzie. habit Św. Domin. Podcz. burzy spadł piorun do sypial: dłogacy. i jego wraz z niań. osrazd. zostając: zabit.

Gdy skończył pięć. rok. życ. oddan do Monte Cassino, gdzie chowa. się podów. dzieci wiele młod. Był tam opat. stryj jego Sinibald, który czuwał nad jego wychow. pierw. Klaszt. był już wtedy w upad. i był był. stanu wie. XII. Założ. przez Św. Bened. około r. 529, obróciony w perzyn. już 60 lat. pot. przez Longob. z Beneventu, odbudowany w połow. 8 w. pod Zachar. pap. (748), dorodł. do mel. rozkwit. za Pawła. zbrzony na nowo w IX w. (884) przez Saracenów, dźwignio. z ruin na początk. X w. (905) przez opat. Leona, rozwij. się odtąd świetn. i pod mądr. opat. Dezyderyu w XI w: (1058-87) przyjac: Grzego: VII doczek. się epoki złot.: Nazyw. go Atenami średniow.

W XII w. upad. w mocst. wojen dla ważn.

rozległ. posiadł: zdobyw. i zabor. przez Król. Norm:
Szczeb. podczas wojen ~~międ.~~ z. pap. z cesarz. ozięgl. upad-
ków: w czas. do nas wydzw. jenne ludzi znaja.
w Rzym. i naroe, na siedzib. kuk. a wew.
na dwor. pap.

Widz. więc Św. Tom. rezult. tyl. dawn.
świetn. a nie miał ich dtu. oglad. Cięż.
wdz: na Rzym: zyk oręż. Fryd. II ~~[illegible]~~
pokojem. z pap. w San Germano 1230
aby uwoln. się od ciężar. na nim klątw. i wznow.
panow. swoj. w Włoch. po kilk. lat. mocn. swoje
przeład. duchow. i tych pap. który bywa.
z pap. Greg. IX jed. z pap. najwięk. ~~[illegible]~~
go po raz drugi wyklęty. w r. 1239, cesarz
wyrusz. z armią swoj. pod Rzym ale nie może
się zbyt zbl. aby nie miał ~~[illegible]~~ żadnej. Włoch
mieszkan. stary ~~[illegible]~~ pap: ~~[illegible]~~ umiał wzbu.
~~[illegible]~~ entuzyazm i wrócił się w Neapol: Wtedy
to zda. się zająć Monte Cassino, wypęd.
mnich. a młod. który wraz się musiał wrócić
do Neapo: wraz z profeso. swoj: ~~[illegible]~~ św.
Tom. pobier. nau. dalej w uniw. tamecz.
Była to kreacya Fryd. II. aby ze pomo.
której duch. równow. wpływ uniw. bonońsk..
Uniw. ówcz. mło.; (bo w r. 1224 założon.) miał
stow. wiel. dla profes. swo. który przyjść
się: należ. do zako. św. Fran. lub do Bened:
Św. Tom. uczy się. na tak zwa. trivium i qua-
drivium i pierw. obejmow. gram. retor. dyal.
drug. zaś arytm. geom. astron. muzy. Jeszcze
składa się na „septem artes liberales" —

Podz. i treść tych nauk. datu. po części od Marcyana Capelli (Martianus Capella) który żył w Afryc. w połow. V stul. (439) napis: Saturæ libri IX – z któr. 2 pierw: mają tyt. osobn. De nuptiis Philologiæ et Mercurii zamier. wystaw: rozmait. mitolog. mitol. i filoz: Występ. pod. disciplinae cyclicæ któr. uosob: jako Mercuriales lub dotales virgines. wystaw. kaźda głosi treść swej nau: w 3 ks. wyłoż. gram. w 4ej ~~dyalektyk~~ w 5ej retor. w 6ej geom. i geogr. w 7ej i 8ej aryt. i astron. w 9ej muzy:

Z tej księgi. uczy się w szk. śred. tyz, w później. uczyn: humaniora a teor. kurs. nauk gimnazyal.

Z prof: uczyl. Collegium artistarum ~~był~~ podówczas: dosyć sław. Petrus Martinus i Petrus Hibernus – ~~pod~~ pierw. wykł. trivium drugi quadrivium Św. Tom.

Około 1243 ukońc. te stud. porządk. a idąc ze powoł. które ocenimo wcale młod. dojrza. ~~zapał~~ oddan. w jego sercu wstąpił do dominik. z któr. oddan. otrzymy. doznan. wrażeń: i które się w potrzeb. ~~Lichtwagoff~~ szczęśliwy. że od dzieciń. miał pociąg do życ. klasztorn. widocznie jest z cite. żyw: jego, że jeszcze ze ~~stor~~ natchn. boż. wtedy temu się nie dziwu. kto znał jego świątobliw: i gotow: słuchan. zew. głosu swego Pana, że obrał dominik. zam. Benedykt. ponieważ ci były nad zwykle a bliscy krewni jego dzięki. wśród nich wysok. prałatów. Humani. po części jego zapał duch.

powieści jego przygo. by przew. dla nawracz.
dusz przez namyśl. i kazan: a do obu
otwiera: się przed nim w zakon. dominik.
pole szerokie.

Różni. benedykt. od zakon. żebraż. (mendicantes)
~~Zaledwo 20 lat wyszło.~~
Św. ~~Domini~~. 6
Kiedy Tom. zapuk. do furt. dominik. w Neap.
wyszło. ledwo 20 lat od śmierć. założy. świet.
a już Euro. cała odmienił. słowa zako.
Po św. Domini. przez lat 16 piastow. urząd
jener. br. Jordan z Saksonii. (z hr. Ebersteinów)
tak. dzielny i wymow: że przez kaznodzieje
pozyska: do 1000 nowicy: Gdy utonął
na pielgrzym. do Ziemi św. Hiszpan
Raymund z Pennafort, [wiedz. prof. prawa w Bononii i] redakt. dekretaliów
za Greg. IX przez 2 lat. nadz. zakon.
a ~~gdy~~ teraz mow Niem. dzien. godz. nastęs.
br. Jan (1239–1254), za jego nad-
zwyczajn. zak. kaznodz: w kraj. wszyst.
Euro: głos. słow. boże z powodz. zdumiew:
a nauki tak uprawiać: jak gdyby byłyby ich
dziedzi. wyłącz. Już ukaz. się mistr. Albert
(von Bollstädt) gwiazd. pierwszorzęd. uczon.
Półno. Włoch. Fran. Hiszp: były pozysk.
urok. cnót i wymo: misyon. kaznodziej.
Dwaj bra. niemieccy. Czesł. i Jacek odkrew.
życi. Ancz. w Czech. i Pol. w Lwowie.
i Dan. w Rosyi i Litwie. na Pomo.
i Rugii. Jacek zapuszc. się aż do kraj.
wołu dzier. do Azyi, mniej: na wyspy

Archipel. międz: greckie: słowo zbaw. i nawr: niewiern. Już w r. 1253, t. j. 32 lat po śmie. ich założ. (+1221) mógł pap. Inno. IV zaraz: bullę do ich Domi. ślą: „Do ukoch. syn. zakon. bra. kaznodz. którzy głoszą ewan. w kraj. Saracen. Grek. Bulg. Kumanów, Etyop. Syrów, Gotów, Jakobitów Armenian. Indów, Tatar: Węgr. i inn. lud. niewier. Wscho. A to pole nieprzejrz. ich działa: rozszerz. się w dwa. ćw: po odkry. Amer: dawno przed odkryci. Now. Świa: ich: już Klaszt. domin. w Grenla.. ~~był~~ jak w r. 1386 ~~[illegible]~~ doniósł Kapit. Mikołaj Zeni.

Wpływ cysterz. domin. jest zdumiew: w wszyst. nauk. wyż: w teol. filoz. hist. stworz. osiągną nieśmier. Tak samo w sztuk. pięk: zwłaszcz. w Architek. i malarst. W ciągu sześciu wiek. dali świa. 2400 bisk. i arcyb. 70 kardyn. 4 pap. a dzieła mistrz: filoz. teol: zdoby. sob. imię nieśmier.

To wszys. było koniecz. aby ~~wygodził~~ wytłum. zegr. 2 jęz. podów. i w ład. nast: młodz. najlep. i najszlachet. ~~garnę~~ tłumn. ~~się~~ wchodzi do Klaszt. Św. Domin..

Wiado. o wstąp. syn. do Domini. przeraziła mat.
Porywany. do Nec. ale Tom. tam już nie był. Brocia
przeor. wysłał. go do Rzy. gdz. ukryw. się w klaszt.
ad S-Sabinā - potwierdz. zakon. przez Honor. III
Mat. uda. się za nim do Rzy: i zewsz. wystąpi. swoi.
wiern. przeład. pod papi: pomoce. aby syn. odbr.
zakonn. broja. się wydar. drog. ni młodz. potej.
wyprawi. go do Pary. w tow. kil. zakon: Niedo.
braci: star. Tom. którzy podr. w Toskan. doznał.
ogu. wszy. zeszt: uwiadom. przez mat. o wszy:
to co się ukry. pod ok. mety: przeładz: gest.
stwa. wszystk.. do: - Gdy podró. ospoczy. pod
Aquapendente, wypadł na nich Raynald i
zabr: Tom. Zrzą. dorz. go przemo: zmus:
i t. d. pod. odesł: do Roccasecca - mat.
go zamy: do więzi - został. nemen: w kw.
stają się jego pomocniczke. ut. nie stosa.
z zakon.- ostem. kuaż - podobn. przeczyt.
Piotr-Lomb: libros sententiaz - pamięć
olbrzy: - ut quod legendo caperet, perpetuo
retineret -

Gdy ces. przenio. się z wojsk. w neapo:
i stał obozy. niedo. od Akwino - obaj bra: star.
Landolf i Raynald odwied. rodzi. w Rocca-Secca -
odwiedz: Tom.- pioruny: na nie: poka-
nuże. siu. Tom.- pasek. - przewoży. w
Vercelli, zd. pozd. : militia angelica -
przez wiele wiek.- noszą. po dziś. swia.
wszęd młodz. nosi.. się -
Obrusze. zakon. i pow. postęp. heneb. rodzi:

z ich nowy. - skar. do pap. Innoc. IV - wyklar.
cesar: - mat. porwa. córk. opow. brz. do więzi.
spunno. w twiere - udc. się do Nea. gdz. zeraz
wład. ślub.

Mat. wytc. nową skar. do Inno. IV - spro.
sadzo. w Rzy. 1244 - pap. chcz. go zrob. opat.
w Monte Cassino, ale Św. Tom. odmó. W końc.
zostaw. w poko. Rodzi. pón. przejdz. się zmi.
i odc. się porzuci. stro. cesar: przez co popad.
w wielk. nieła: Akwino zburzo. Landulf
uzyne. Raynald + w więz: Mat. Teod.
nawróc. tow. oczy. księżę. zeny: prowa.
życ. świątobl. z córk. jej ció. jedna +
ksieniał w klasz. Santa Maria w Kapui
po życ. peln. cnót wmiost. drugie zaślubi.
hr. Marsico - Sanseverino i brata ci
do jego imie. oddawa. majętn. mało.

Jener: posłan. Tom. wyst. do ~~Pary.~~ Koloni. na stud.
Nowicj. mają się dział. po ręce najzdol. uzupeł.
do uniw. stano. Sam Jener. św. Jan Niem.
uważają mogił. gener. zako. posłan. go dopiero
na mój i pomoc. - Podróż odbyw. pieszo -
po 3 miesiąc: stanął: z poczat. 1245 w Kolo.
Po dwuf. [illegible]. Paryż - wolałbym homilie
Św. Chryst. do ewan. Matea. niż Paryż.

Charakterystyka Alberta W.

Z domu ~~von~~ Bollstädt - ur. w Lauingen
w Szwabii 1193 - w Pary. uczy. się dział.
w [illegible]. matem. i medy. - w 1220 wstąpi.

do Domin. - miedzy. pod. wykła. filoz. i teol.
po wiel. Klast. w Fryb. Regensb. Strasb.
Kolon. W 1228 poslan. do Pary. aby w Klast.
Saint Jaques prowa. stud. W r. 1245 kied.
Tom. przyby. do Kol. był już z powo. i
wykła. filoz. i teol.
Ważniej. wyp. z życi. jego.
W 1245 uda. się ~~ze~~ wraz z nim do Pary. w
tow. S. Tom.
w 1248 wraca do Kol. i pierw. w
studiu gen. domin. godn. regensa
i pierw. lekto. (lector primarius)
Odwiedz. go wte. ces. Wilhelm holenderski
który. odprow. do Utrechtu
w 1254 prowincy. Niem.
w 1255 w Rzym. magist. s. Palatii
w 1260 bisk. regensbur. i legat. pap.
do spraw Pols.
w 1264 skła. godn. bisk. i wra. do
Kolo.
w 1274 uda. się na sob. Lugduński
w 1280 + w Kol.
Pomi. wszy. swoj. był stud. prakty. - był
rozjem. międ. arcyb. Kol. a mieszcz.
~~organiz.~~ urząd. Koloń. cała zmowe -
rozjem. międ. ~~Kolon.~~ a hr. Berg
~~bisk.~~ dzieci. : sw. : podn. : moral. i materj.
Dla wszy. następ. Wiel. Alberg. urządz.
wszyst. co ze jego ręki mógł. było wrodz.
Jego prace naukow. : obejm. cała dziedz.

wiedzy ludz. Koment. całe. Arystot. czego przed
nim, prócz Arab. nikt nie zrob: Napis:
prócz tego mnóst. dzieł tre: filoz. i teol:
w filoz. oprócz wspom. koment. do Arystot.
wpraw: wszystk. jej dzia: ~~ramo~~ i o nat
przy: W Teol: prócz koment. do Piotr.
Lomb. napis: wykł. cał. teol. Summa
theolo: koment. do wszyst. części. ksiąg
Star. i Now. Zakon. mnóst. kazań
i pism mistycz. i ascetycz. n.p. XII
ks. de laudibus B. Virg. i t. d.
Najistotn. jedn. był w nauk. przyrod:
O tem: sta: ~~mogą~~ czerwo księgi. Opo-
wiadz. dziwy o jeb. wozie wśród ziół
na cześć cesz. Wilh: gdzie opływ. w
owo. wiéś i kurz.
Był archit: należ. przewodnicz. do
bud: Kated. Kolon: Według. jego planów
wykład: chór styg. dominik. w Kol.
Trzydz. lat pracow: nad machin. gadając:
W Lib. cosmographicus de natura
locorum zawiera. pogląd: ciekaw:
n.p. że klimat miejscow: zależy od
jej cerow. i wysok. geograf. że promie:
słońc: wedł: więk: lub mniej: kąta,
pod który. spada: ogrzew: w róż stopn.
ziem. (które te zasługi podn. Alex.
Humboldt w swoj. hist. geograf:)
Wie że rośli: śpią, że kurz: przyrodz.
otwiera. się i zamyk. -nię, że parowa:

Tom. 6.

~~sposo~~ posa: za sol. w rośl: ubyt. ich sol.
że wycię: w kruszcz. liści powst. skutk.
działan. się naczyń. Wiele przem. w chem.
tak jak. woń. ją carye. w alchem. Przyp.
pogląd: jego w tę czas: były również fantast.
jak Arab. – ale w eksperym. wyp. odważ
Umie dystylo: umie sto. czyś. umie
za pomo. iln. płom. odróż. ~~fałszy~~ met.
szlach. od nieszlach. Umie rozdziel. złoto
od śreb. zapom. swej kwas: Pierw.
opisuj. wydobyc. arszeni:
umie arszen. i siark. wydob. z kruszc.
bedą pokrew. siar: z metal. i przekon.
się, że siar. tęgiej: łkaj: met: się tarr.
wszyst. zło. ~~w~~ zaczt przed stwol:
Dalsze uwagi. w histor. chem.
n. p. Kopp, Gesch. d. Chemie –

Studya św. Tomasza.

Młodzie. rozmi. się poro: jak wszyst. nate.
głębo: - uczniow. uczy. go niem. wol. szybki.
anekdot. o wole lateyrajaca -
Korepety: który pisze miłosier. udziel. brat starsz. w
zakon. wkrót. role między Korepety. a uczn. prze-
mienio. -

dyspu. z Albert. - tu nō videris locū tenere
respondentis, sed determinantis. Nie umiem
inacz. odpart Tom. To słowiko: dyspu: My go
nazyw. wol. niem. a ja wam mów. ten wół
napeł. kied. świa. cały potem. ryczen. swoj.

Nos vocamus istū bovē mutū, sed ipse adhuc talē dabit in doctrina mugitū, q: in toto mundo sonabit. Bolland. p. 661 (Tom. I Mart.)

Wiad. że w tym so: Albert ~~...~~ opuściz ~~...~~ w. Dzinie.
wykład. tak
Arcysczy: (Ety: Arcyst: a Tom. z uczony. starannie. redago. wykła.
Uczył się przy tem
głów. teol: Wykład. jej wedł: Piotra Lomb:
IV libb. sententiar. Był to zbiór główn. ~~...~~ zdań ze wybranieni
dogmat
(z Ojców kośc. o ile podów nas były przysł:
Pisma Kassyodoryusza, Izydor. ze Sewilli, Bedy Grzegorz.
były wszystk. przystęp. a treść ich olejniow.
po krótce, wydaj. encyklop: uczywan. wszęd:
takie zebr. uratow. z liter. starożyt. Pisma
św. August. i Grego. W. takie były bardz. rozpowsze.
istnia. przekła. niektór. Ojcó. greck. Był zat.
mater: wystarcz. do study. teol. Były takż.
księ. komenta. do Pism. św. -

Nie odław. się wedł. długo stud. teoly. w
Kolon: bo wkrót. zaczął sam. wykł. w jego loach.
W tym sam. ro. 1245. kiedy przyb. do Kolo n. odby:
się tamże kapitu. general. Zaczłowie podów:
jedne z dwóch katedr, które dominik. ~~...~~ przy
uniw. paryz: Dbali o to cały nastęj. ulg swoj.
wysy. do ~~Paryża~~ ~~...~~ stoli. oświa. podówcz.
przeznacz. Alber. ze to mię. wszi. a ze niechcia.

wstąp. się z ucz.. Korkan. prawdzęd. udaw. się tak. jeneral. że następ. będz. gdy Tom. wróci się był. pod boku. Alber. dnia że ~~Kol~~. pojął się do Pary. aby tam osięg. tyt. Doktor. i ~~zaj~~. katedr. a niedłu. po nim pojech. tam i Tom. aby trzy lat. które mu nie dost. do bakalar: teol: uczy. się w klasz. Saint Jaques.

Uniwer. Paryz.

był podów. najstarsz. w ~~Euro~~ Europ. ~~...~~ co do stud. teol. Jeżeli Bolon. słynęł. praw. a Salern. medy: Paryż w teol. nie miał równ. sob. zakład. Uniw. pary. wyrś. ze szko: kto. przy kated. zało. pod kon. XI stu. biskup. Godfryd z Boulogne. Na począt. XII wie. gdy wykład. Wilh. Champeaux i rywaliz. z nim Abelard, tysią: słucha: przyby: nowi z obcy. kraj: Nie był to jedn. uniw. w nas. znacz bez własn. korpor. student. naj. odznacz. się stali profesor. byli w szko. katedr. a oprócz tej w szko: klasztor: Św. Wiktora, Św. Genowefy i Św. Germana - Wielu profes. którzy nie należ. do żadn. z tych szkó: wykład. publicz. - nawet pod gołe. nieb. W szkoł. wspomn. wykład: po wszyst. się: septe artes liberales - ~~profes~~ Wyższ. zaś przedm: t. j. teolo: prawo - filoz. medy: wykład. się prze mniej lub więc. stały. prof: którzy czas dłuż. lub krót. gości. w mieś: tak jak student. i uczni. Wszy. razem t. j. prof. i uczni: a naw. owe szko: artium liberalium, stanowi. jedn. korpora: która po raz pierw. zosta. nazwa. universitas w dekretale Innoc. III z pocz. XIII w. Zostaw. ten uniw: pod nadzor. kancle: katedral.

Pierw. przywil: nada. temu univers. przez Filippa Augusta ~~XII~~ w 1200 był exemcya członk. uniw. z pod jurysd. świeck. a oddan. pod jurysd. ducho.

Pot. otrzym. uniw. reprezent. przy rząd; następ.
zara: nadaw. sob. prawa, a w Rzym potwierd.
przez Innoc. III, który między był jego ucz.
Statut ułoż. przez legat. pap. w 1215
zawier: a) kwalifik. profes: b) książ. nad.
któr. wykład. c) warun. do wszystk. stopni akad.
d) obowią. i praw. student.

Statut parysk. uniw. stał się wzor. dla wszyst.
~~statut~~. uniwer: w Angl. Niem. – Tak jak
organiz. Bolo. była wzor. dla uniw. połudn.
Fran. Hiszp. i Włoch. Z począt. był w Parys.
tyl: wydz. teol: a obok nie: artes, do któr.
należ. medy: – prawo kanonicz. połącz. z teol.
W XIII w. wydziel. się z teol. osob. prawo
a potem medyc: z kolegium ~~artium~~ –
Rektor wybier: przez ~~student.~~ ~~ale~~ i prof.
ale z grona artystów – stude: podziel. na
narody: fran: (obejmo. Hiszp. i Włoch.)
angiel: lub niem. (obejm. Polak. Węgr. Skandyn.)
pikardski, normański – Właściw. zatem
uniw. nie było w wydz. lecz w narod. a naród
obejmo: uczn. raz. z profes: Ta różni. międ. Parys.
a Bolon: że w pierw. władza i reprezent. narod.
była w ręku prof: ~~podczas~~ ~~gdy~~ w drug. w ręku
młodz: który głosow. porówn. z prof.
Studen. parys. jako kol. mniejsze mają znacz.
od boloń: wyjąt. jed. wielk. przywilej: pap.
i król: Nie mogli się dost. do kozy ze drugi,
jed. był. bisk. miał prawo ~~skazywać~~ ich. karać
podczas śledzt. mogli za kauzją zostaw. na wol.
stop: Ta przywil. rosło: zatwierdzon. w r. 1229
gdy stud. w jak. karczmie pobi się z policją

ale gdy skutk. tego profes. i uznan. opuści. Teraz Grzego. IX wpatrz. w ten klas. dla zakon: wyjednał na królowej Blance, mat. Ludwika IX a pozn. na króle. ... że 1231 młodz. potrzeb. wszyst. przyst. Tyl. wrócić nie było mi wolno nowe. Odt. uniw. zaberze. właśnie. swoj. zwrot zeg. miej. pierw. w Euro.

Teolo. wykład. już to kano: katedr. już to członk. zakon: cystersi, ~~praem~~ norbertan. i kanoni. regular. Św. Wiktora. Gdy w XIII stu. domini. założy. klaszt. przy kości. Św. Jakuba a w r. 1229 wszystk. kated. po rozpocz. się profes: nastep. zabr. drugą o co spory i postan: że z zakon: był po jed. ma być prof. w uniw. Mimo to osiągnęli domini: drugą dob. kat.

Trzecie wznosz. Franciszk. zabrali oblę. kated. gdy stan. Alex. z Hales. kan. który już był profes: zost. franciszk.

anekdotka o jego wstąp. do zako.

Odtąd inni profes: zabrz. zazdros. na mendykantów i często ich chcie. wygow. dopóki w 1244 Innoc. IV nie orzekł, że mendicantes mogą przyzno: stopn. akade. i profesu.

Gdy Albert. i Tom. przyby. pod kon. 1245 do Pary: zasta. taki wyst: że z dwóch kated, należą: pran. do dominik. jedna musia. być zaw: w ręku krajow: a ~~drug~~ druga był: dosta. się obcemu—pierw. zwał się magister intraneus, drugi extraneus. Franciszka kated. domini. była zaj: przez niej. Jana Pungensasinu.
Wszystkie ~~którzy~~. stopni akadem ~~profes~~ odbyw. się w ten sposób. że

bakałarz wykła: sentencye Piotra Lomb. pod okiem magistra. Przy końcu roku przez dominik. wobec magistr. profes. uniw. przedstaw. bakał. kanclerowi uniw. a magistrowie orzekł. że pozwol. kwalif. potrzeb: wtedy w szkole otrzym. licentia docendi a po dysput. publicz. otrzym. magister laureatus wykład. przez drugi rok sentencye Lomb. ale już jako samod. magister czyli regens w szkole. W trzecim roku, w dyspute charakt. wykład. disputationes quodlibetales - a senten. Lomb. powierz. do wykład. nowe. bakał. który w tak. zostaw. stosun. do nie: w jakim on zostaw. do swe. magist. Takie były kolejne do wszyst. stopni akad. Któryc przeb. stawi - już Albert - w pierw. rok. wykład. jako bakał: pod ow. Janem Parysiensisem, w drug: jako magist. laureatus, w trzecim ro. jako magister primarius lub regens scholae a pod nim senten. Lombar. explikow. Fran. domini: mój ab. Stefan z Auxerre lub a Varnesio -

Przez te trzy lata Tom. był stud. mieszk. u domini. w Saint Jaques a przestyg. wyjmij. stud. Alberta - (Alex. Halesius już nie żył podówczas.)

W r. 1248 kiedy Tom. ukońc. trzechletni kurs teol. w Pary. odbyła się wówcz kapitu. general. dominik. która postanowi. założy. dla młodzie. swe. zako. cztery wiel. studia gener: w Bolonii, Montpellier, Oxfordzie, Kolonii - w ulec. stoli. cztery wielk. prowi. dominik. Albert i Tom. poszł. do Kolon. pierw. jako magister primarius i regens scholae,

drugi. jako magister studentów. Z Albert. - przeno-
się do dwóch. do Kolo: a Tom. nauce podzieli.
swoj. ołtarze, razem. w drag. - pod wzorem mistrz.
a jedn. razem bier: bior nad nim górę -

Tom. nau. w Kolonii a nastep.

w Paryżu. .

~~Z tych sam. czas. pocho~~.
Tom. ukończ. rok bakałarsk. miał otrzym. venia docendi
i zost. magistr. laureat. Kiedy wyp. niespodz. zatarg.
zgrom. uniw. — bunt studentów. — wypuszcze. ale policy.
nie dają satysfa. profes: obowiąz. się przyjąć. do zawiesz.
lek. — po kil. mies. satysf. dane
Przez cały czas oś prof. mendyk. — dostkwał. Po wszyst. satysf.
prof: uchwal. że nikt nie zost. magist. jeśli nie
złoży przysię: że —
Mendyk. odmówi przysię: (zob. Św. Tom. Suma 2a 2æ
qu. 89. a. 10: reverendi ex levi causa jurare ~~possunt~~ non
debent, tamen pro aliqua necessitate v.
magna utilitate licitum e eis jurare —
ponem wyklucz. w Rat.
Inno: IV wziął ich w obro. ale zam. mieszan. się
dominik. do administr. paraf.
Jego następ. Alex. IV wyd. 1254 bullę: Quasi lignum
vitæ: w któr. obszern. wspraw. uniw. potwierdz:
ale nomina. magistr. oddzie: Kanclerz. — karze wszyst.
prof. przyjmo. z zdawi. stron. przysięg. uniw. prawo
przez zawiesze. prelek: wymówi od władzy innych.
satysfakc. Wilhelm a S. Amore i kilku opozyc.
ale mimo opór. Ludwika Św. stronie. z Kanonik.
i potwier. prawo Papieże.
Tom. nie przest. wykład: i w 1256 dost:
od Kancl. biskupstw. licencyat —
przyjaźń z Św. Bonaw. który wtedy zarząd. Konw. Akad. ~~...~~
w Paryż. —
Z tych czas. expositio symboli Apost. (opusc. 16)
expositio orationis dominicæ (op. 7)
expositio salutationis angelicæ (op. 8)
de decem præceptis e lege amoris (op. 4)
de articulis fidei e ecclesiæ sacramentis (op. 5)
Komend. do Izaj: do Boecyu. de hebdomadibus
do Dionis. de divinis nominibus —

Ale spory między mendyk. a duchow. świeck. wszcz.
pow. Alex. IV nieb. wybuch. na nowo. Mendyk.
mieli dwór większ. świat. dominik. Na dwor.
Ludwika IX św. możn. poet. Ruteboeuf obrsz:
ich strate: jedność. domi:
Treść jego satyr: takie: zakoni. inacz. mówią
a inacz. postęp. Jakubiny mówią o Bogu,
potęp: niewiar. i zazdr: a sami kto. się o klaszt.
za pyszni i zawzięcie: chcą opanow. umysł.
który im śmierdz. same dobrodz: — oni są mechad.
w kryg. i Pary: wojna w boga. i morze.
Duchow. świec. ktor. były zaczep. i ze
swej strony. pomne. w ówcz. przeciw domini-
kanie pewnej. Najzn.: Wilhelm a Sto
Amore: De periculis novissimorum tempor-
Treść: Żąda. się w końcu. felisz. prawo.
w posłu. mendykan. nie mają prawa, aby
uczono zbierali. bo to przyw. bisku. następ.
apost. i przyst. położon. następ. 72 ucze. pańsk.
Nadto przyp. nie może im dać tego przyw.
Nat Pism. podu. zakaz. im (Chrz. jałmuż. nauczanie że takie
bo żebracz. rodzi pochleb. kłam. i kradz.
Ani Chryst. ani apost. nie żyli z jałmuż. św.
Paw. wolał pracow. rzemiosł. być ciężar. dla bliźn.
Mnie nie dziwi naśladow. św. Paw. mów.
że studya nie zostaw. im czasu do pra. ale
to stąd: to dostarcz. rano i many. wspiąłże.
subtelne: a stąd mendyk. żyją wszyst.
potęp. . Wrażen. ogrom: które jeszcze więk.
gdy podwoj. zaraz: się nowy. wśród Franciszk.
wszystka ewanie: utwór. z pism opata
Joachima —

Domini: zestawy: Wilhel. a S. Amore w pap.
Alex. IV pomyzy. oster. kardyn. zbad. Książ. de
periculis novissimorum temporum. Równocześ.
jener. domin. Humbert miał to samo wyg.
W tym celu Tom. wezw. do Anagni na
dwór papież. gdzie zastał kard. mistr. Alberta
a także Bonaw. Najzaciek. ~~Księga~~ ~~zakonni~~. przybyły do ~~spraw~~
Ojcze Św. dla bron. sprawy zniewaz. zakon.
Tom. porwał: Księgę. Księ. Wilh. Oddaj mu ją,
nobis jen. domini. że tym modły swoje do rzeka:
namiestn. Chrystu. Tom. w dni kilk. napis. odpow.
Ostra tak. siła. swoli. swoje. na [illegible] [illegible]
zebran. kardy: że już 5 paźd. 1256 wyszła bulla
pap. potępia. księgi. de periculis, ponieważ [illegible]
ją spalo. w Katedr. w obecno. pap.
Refuta: swoją Tom. potem. wyd: pod tyt.
Contra impugnantes Dei cultū ē religionē
Treść: Na początku wyg. życ. zakon: dow:
ent. że 1° religio w znacz. ~~jest~~ najwyż. jest
zupeln. oddan. się Bo. Nie można lep. i dokład.
wykonyw. jej, jak przez trzy śluby. ubóst. czysto.
posłusz. Ta myśl jest istot. i [illegible] życ. klasztor.
i zakon. wszys. zakon. mają oddzn. sob. wiu. prakty.
lub zadan. dnyowęd.
Po wyłoż. zasad życ. relig: ~~obalić~~ ~~wszyst~~ przebiera Tom.
do zarzut. przeciwn. zakon. zakon. żebra.
1° zarzut: zakonn. nie powin. być nowy:
Przeciw. to nauce, postęp. Ojców Kościo.
Najsławni. zaś, byli zakonn. a zaraz. nowy:
nie tyl. teol. lecz czysto i nauk wszystk. Greg.
z Nazjanzu, Jan z Damas: a Hieron. Augustyn

Grzeg. W. Bazyl. i Chryzost. albo byli zakonnik.
w mnog. rzeczy. albo popiera. tych zakon.
Ten ustęp - wszy. który praktyk. cnot. powinien
wyższe: Jeżeli. do uczyn. miłosier. wolno zakład.
zakony, dla czego nie byłoby wolno zakład. ich
do nauczy. Jeżeli. wolno zakłdc. zako. które bron.
w ręku ostan. Kości. dla czego nie miałyby zako
być, które nau. go bron. Jeżeli. owszem wolno
zakon. pis: w obron. Kości. dla czego nie wolno
mówić i nauk.
Mówią, że Chryst. zabra. ~~zapor~~: przybie.
tyt. rabbi - odpow: tyt. magistra i potomstwo.
z nim ~~tytu~~ [illegible] : i który: raz [illegible].
w [illegible] sam: Jeżeli. [illegible] nie jest zabron:
to [illegible] owe dodał. [illegible] ubier. się
do inny w szaty [illegible] i [illegible] przyzy.
[illegible] - Chry: zabro. uganiać się za zaszczyt.
nie o nich sam: Kar. dalej pamięt. że [illegible].
nie jest naucz. z nieb. lecz z Teski boż.
Tak jak lud. za pana: lub oczami z
Teski boż. i te tyt. przyjmu. Gdyby więc.
Chryst. tyt mów. w mnog. przynu. [illegible]
[illegible] ~~[illegible]~~ przeciw. nie dozwo. i tąd, że wszyst.
zako. mają się do tego stosow.
Dal. cytow. przeciw. słowa Św. Hieron.
monachus nō doctoris habet, sed plan-
gentis officiū, przyjęt. do decret. Gratiani-
~~[illegible]~~: Hiero. mówi o mnichu, który jest
mnichem, jako mnich. ale nie mówi o mnichu,
który jest kapł. lub o tak. który sprzeciw.
przeznacz. do nauce.

Tom. 12.

mnichowi nie wolno nosić broni, o ile jest mnich. a templary. mają to wb. ze zbroją. Może jedn. zakon. być zabronio. nosze. tak. jak zakon. nosić inne szaty, prócz określonn., ale nigdy zakaz też obowiązu. wszystk. zakon.

Zarzut inny: Zakonn. wyrze. się zmysłu a zat. i wszystk. dóbr i rozumu.

Odpow: wyrzeka się nie w ten znacz. że ich nie będz. używ. lecz ślubu. że ich nie będz. pragn. Nauczyciel. nie jest rozumu. lecz potęgą a rozumu używ: który się uderzy, ale który. nie szuka zakon.

Zarzut: Zakon. ślubu. pokor:

Odpow. Może ją zachow. przy najwięk. rozumie.

Pomijam inne mniej ważn. zarzut:

B. zakon. nie może należ. ~~jako~~ do korpor: świeck. uczony:

Odpow. Twierdz. to ~~błędn.~~ zgubne i lekkomyśl.

a/ zgub. bo rozbi: jedn. chrześ: przeciw. niemu i jedno: społeczn. wyprowadz. szkodę szkol. od, nauk. od niej wolnej i swobodnej. wywoła. antagon. międ. szko. świeck. i zakon.

b/ błędn. bo każdy, owszem w ob. odpow. szkoln. może łączy. się z temi towarzyst. wśród który. może ćwiczy. i wykony. swoj. szkoln. zakony rycer: np. z świeck. rot: wyraźnie nic swoj. przeciw nie mieć.

c/ lekkomyśl. bo zam. dowo. poda. tyl. gruby niepokoju. Mówią n. p. że nie można należ. do dwóch stowa; ale rzadko nie zacho:

przesko. śreść. dr. te stosunq. albo uzupełn. się albo nie wyklucz. Gdzby zakoni. nie mogli wykład. w jakim umiej. to potrzeb. to z wadliw. organiz. umiej. - ale nie z idei uniwers.

C. Zakonni. nie powinni ani kaz. ani spowiad.

Odpow: Twierdz. do Sak. fałszy. jak drugi. że zakon. przez samo istot. swoję może kaz. i spowiad. nie zaraz. nawet. pozwol. bisk. Obc twierdz. fałszy. bo mow: władze bisk. i Pap. od Bo. ustanow. Ci co pierw. bron: jak. Wilh. a St. Amore są przekona. że bisk: ustanow. proboszcz. nie mogą władzy swoj. zlew. na inn. kapł. niezależ. od ich. działaj. Jeśli - bisk: może kaz. i odmienić kaplican. w paraf. który. nie pyt. się prob, to Sakr. może to uob. przez zastęp. a paraf: wszk. inni postan. biskup. wielu prob: mogą zab. i zastęp. jego należyc. być postan. nie pytz. się prob. Tym. więc my zakonni. są zdolni: zastęp. bisk. Otóż niewątpli. wszak od tego intelekt. kwalif. wedł. prawa kano: nadto mogą zost. biskup: mogą być legat. papież. do spraw najważniej. Jeżeli więc mogą kaz. i spowiad. ustawa. że takie ich jednym bardzo odpowiedz. Pod. bardzo to przyjęt. bo pracowni. w naszi. Państ. mało a prof. zdolne na ten użytk. gdy około prob. mogą udzw. się do inn. spowied. lub przystosow. się kaza. inn. Jeśli. przeto zakon. wyświęć: odpowiada. potrzeb. to i zak. kazanoś.

D. Zarzut: Zakonni. powinni oddaw. się pracy ręczn.

Odpow. Juz mów. że zakon. wcale nie powin.

prawow. Obaj twierdz. fałsz. Zakon. nie zmien. od
innych. obowiąz. do pra. ~~Przez~~ że Ew. św. prawo.
ale ten sam Paw. św. i mówi; kto głosi ewan.
nie żyje z ewan. a kto służ. ołtarz. nie żyje z
ołtarza. Obowiąz. do pracy mniej. od obowiąz. miłosierd.
niż który. kaznodziej. zajmu. miej. przedz.
E. Niewolno ustępow. do zakon. ~~nie prawo mieć majątku ani sam~~ które nie mają majątk.
~~ani wspól.~~ lub nie żyją z pracy rąk swoich!
Odpow. ~~Ztąd to wcale prawie żadn. kościoły. Zakon.~~
~~ubodzy nie mają, nic nie mieć,~~ też ~~żyć [illegible]~~
~~[illegible]~~. Chryst. i apost. nie mieli żadn. majątk.
Ale tego Chryst. o nich mówi: vos qui reliquistis
omnia — Zatem wolno walczyć do skrajny. nędzy nie
przeciwn. Tak. było zdan. Ojców Kościoł. praktyk.
zrealiza. położ. od począt. chrześc.
F) Nie wol. zakon. żebr. a najmn. ci, który
karz.
Odpow. Wolno przyjmo. dary — a świeck. duch.
nie zrzuc. postęp. Też. wol. nędzk. lub prawni.
przyjmo. dary, to daleko wsz. kaznodziej.
Pisarz. o jałmu. wszys pokaz. a było zaw. chwało.
przez Ojców kościo. —
Pomij. dalsze odpow. św. Tom. na licz. inn. zarzu.
wszy. osobist. do wszyst. Domin.
Jeszcze dziś pismo św. Tom. może być wzorem.
za najzupeł. apolog. życi. zakon. i swoj. chwili.
Po ogłosze. dekre. pap. i spalen. ~~[illegible]~~ pamflet
Wilhelma. wszyst. prof. uniw. się podda. a Wilh.
wyjech. do majątk. swego Saint-Amour w
Burgun. W r. 1263 za Urbana IV wróc. do
Paryż. gdz. przyjmow. życzliwie. przez stronni.
swoje. napisa. now. dzieło: Collectiones sacrae

Szczęśl. które 1266 przetł. Klem. IV który przez Stoli. Św. zostaw. bez odpow. wyroku ze stro. Św. Tom. prace: Contra retrahentes ab ingressu religionis (op. 17) które jest wspom. do dalszej. przez nas analizów. Contra Impugnantes i do in. pracy: de perfectione vitæ spiritualis. (op. 18)

Wilh. um. 1270 zatoż. razem z przyj. swo. Robertem de Sorbon instytut: la Sorbonne, t. j. stowarzy. księży świec. który żyj. wspól. i w klasztor. zajmow. się study. i nauką: bezpłat. Stanow. prawie to fakult. teol.

Jedn. nie tylk. stronnic. Wilh. ponios. porażk. wspol. w Anglii, lecz zakon. zniesion. się sami dosta: Stronn. Wilh. zażąd. u Stol. św. ostenio. Introductorius in evangeliu aeternu. Księga ta była niezaprzeczenie heretyck. a nie uleg. wątpliw. że wyszła z łona Franciszk. Zawie. ustęp: naznacz się pism. święt. przez Joachima opat. Kalabr. (koło 1200) w któr. wszak doktry. nierzym. znaleźć. że to pełna i rozum. w Wstęp: Introductorius in evang. aeternu napis. w r. 1254 przez które z Franciszk. a toler. przez Gen: Jana z Parmy:

Treść: W r. 1260 zacz. się epoka doskon. a to treść. od rozw. inn.: pierw. reprez. przez XII patr. druga przez XII apost. trzec. przez XII uczn. pierw. św. Fran. Będ. to epok. Ducha św. – zrealizow. w zakon. franciszk.

Opat Joachim + 1202 w Fiore (Flora) w założ.
przez sieb. Klaszt: niedyst. w zgodz. z Kościoł. lecz uważa.
za święt. a wysoce poważa. przez współczes. Jemu przyp:
Napisa: Koment. do Apok. do Psalm. i t. d. oraz
dzieło proro: o wielk. karze: które spadn: na Kościo.
boż: jeżeli niezw. zwróci. do Ducha. nie popra. się
Honor. III kaz. podob. zbad. jego pism. ogłosz. że
w nich nie ma nic, coby sprzeciw. się wie: Zdaje się
że Kom. do Izaj. i Jerem. zostały napis. przez
uczn. po jego śmierc. W nich jest bardzo wyraź.
nauki o ow. trzy epo: w rozwoj. Kościo: a bardz.
to wyraż: w lib. introductorio, napis. przez bra.
Gherardin'a a służa: za wstę. do dzieł pism
Joach. połączo. raz. w tak. zwa. evang. æternu.
Księga Gherardin'a ukaza. się około r. 1254
Wedł. niej sama: się era ~~rzecz: ...~~: nowa w chrześ. w r. 1200
po Chr. Duch boż. ustąp: ze star. i now. zako: a
wciel. się w zak. trze: który ma być głoszo. przez
ucz. Św. Fran. zwan. były nadą Boż.
~~pod~~ które trwa: aż do Chry: pod: nad. Chry.
~~które~~ które duszę mieć pełne 6 lat t. j. do 1260
pon. będz. rządzi. Duch Św: Jak. w star.
zako: było 12 patryar. a w now. 12 apost:
tak. w trzec. zakon. jest. 12 ucz. Św. Fran.
który jest szkoły now. ukazane. bóstw. Jak Chr.
zniósł zak. stary, tak. Fran. zniósł zak. nowy,
a ~~...~~ wystąpi ~~...~~. nowa form. chrześ: janowa
która o tyle będz. doskon: od pawłow. o ile ta była
wyż. od Piotro.

Zapomo. ewan. Chrystus: nikt doskon. zost.
nie może. Dla tego zosta. zastąpio. przez ewan. Joach.
opata, która jest ewanie. Ducha Św. Pap. nie tyl.

zeus liberal. Pisma. ale zeus duchow. jemu jest
ukry. Stwrzyn. oddziel. się Kości. grec: od Rzym. bo więc.
dba o ducha nie o litę: zako: Jak Bóg Ojc. opiekow.
izbawiał / zbawiał
się Kościo. żydow. a Syn Bo. Kościo. Rzym. Jak
izbawi
Duch Św. ~~będz. prawdz.~~ Kościo. grec. Gdy zjawi się
Duch Św. wtedy zmienie [illegible] wszyst. co było przedt.
Chryst. ani apost: nie byli doskonał. w życiu
kontemplac: Życie czyn. było dobr. i płodn. aż
do Joach: odtąd życ. kontempl. powin. zająć
miej. głów. a stan. się to, gdy zjawi się mnich
pierwsi. wszyst. swoja godno. i wypełniało, będ
on z zakon. naczelnik: paradoks – W pierw. epo:
rządzi. Kościo. żona: w drug: kapł: niezon. ale
siwe. w trzec: był. mnisi nadz. będ.

Książ. zwoli. wraże. ogrom. Rutebeuf
poe. nadwor. Ludw. Św. mówi zołnie: o mnich.
„którz. stawia. wia. nowa, rob. rob. Bo. now.
głoszą ewan. nową". W roman. ~~Jana de Meung~~ o róży
(roman de la rose) którą ogłosi. kilkadzie.
lat po zjawie. się księ. cyta:
„Bez uniw. była więcz. stracić. głow. gdy
w 1255 mnisi wystąp. z książ. bez wątp.
natchnio. przez czar. Mówię o ewan. wiecz.
którą, jak był. opiewa: pocho. od Duch Św.
książ. warta stosu. W Paryż. kto chcia:
czy męż. czy kob. mógł ~~ukaz~~ wzięko na pla: przed
Notre Dame wystaw. się o kopię. Mówi.
mnisi, że ta ich ewan. ma się do ewan. [illegible]
które zna: jak stoi. do księż: jak jądro do skorup.
Czytamy w niej: Póki Piotr dzierży włas:
nie może Jan okaz. swej siły."
Poeta jak ciąg. dalej: Piotr. ma być pap.
i duchowień. świec. bronią czystości zako. Chrystu.

a Jan oznacz. predyk.: twierdząc. że był. jedna
jest raz: prawdz. ewanie. wiary. Ta nie nem
zakaz. drog. prost. Napisa. tam tak. że kto
trzyma z Piotr. powin. być zabi. Ale, wola
poeta dumn. by ich nie zwycięży. ani poczuć.
groźba. wszre. Nen. Piot. pozost. a wszre
zagin. —

Tak Jean de Meung w ~~roman~~ poezyi swojej:
~~napisa~~ ~~wierszami~~. — Le roman de la rose.

Oczyw. kiedy ks: Jan. z podział. Kościel.
i zwolen. gmc. nie mog. być pewno. pisarz:
Zosta: tak jak. kiedy. Wilh. de penzulis
spalo: przez kata. choć go skry. aby nie przez.
zbyt. Franciszk. i jen. ich Jan z Parmy
musiał godn. złoż. ponieważ 34 let. Bonaventura
przyjść. od Tom: wytworu minist. gen. Bon. wypis —
do dna czar. gory: który zakon. św. Fran. zgoło.
stało. pne. i fanaty. braci exaltow. a po cz:
przewroc. Musiał Bonav. anegdor. zerwa. od
wytwor. pncz: dawne. jenerz. i czt. sek.
Joachimitów. Gherardino, aut. Introductorii
i Leonardo skaza. na więz: do śmierć.
Jan z Parmy, uwolnio. wypor. się do zamkn.
się w klasztor: w Rieti gdz. resz. życ. przepe.
dział żebl. Herez. Joachimitów nowy. się
poczęła dalej wśród Franciszk.. ci ich zwolen.
~~w XIV wie~~: nastep: za czas. Piotra d'Oliva (†1298.)
zenał: zapel. z Kościo. i utworzy. sekt. spirituali.
braci. Uczyli przez im. nowy monstrual. takie
w Papi. jest antychr:
Tom. pardz. polity. w Włos. przezył. wraz.

opa. Joach. o któr. nie raz wspomi. w swych dzieł
a chociaż. zgodz. się na uwagę niejed. o potrzeb. reform
w Kości. ~~nat~~ potęp. jedn. twier: o now. wylaniu Ducha
Św. na ziem. i przyszł. erze nowej w Kości. Chryst.
Summa 1ª IIæ qu. 106: de ~~comparatione~~ lege evangelica quae
dicitur lex nova, rzecze:
W art. 4tym pyta: utrum lex nova sit duratura usque ad finem mundi? Przytoczy. obiekcje po sobie: z pism Joachimit. choć ich nie wymie: odpow: że stan świe. może zmienić się w dwoja. sposób. raz przez prawo nowe, przeciw. od dawnej: a w tem znacz: po stan. zakon. nowe: nie nastą. żad. stan inny aż do końc. świa. Ale może stan świa. zmien. się według. rozmaity. się ludzi ~~wz~~ wzgląd. prawa, gdy raz je lepi. drugi raz gorz: obserw. a tak. zmien. się nie tyl. stan stary. lecz i nowy - zakon.
Konklud: Nie należy jedn. spodziew. się, że będz. jakiś stan nowy, w któr. doskonalej będz. udziela: łaska Ducha Św. niż dotąd była posiada. zwłasz. od Apost: którzy otrzy: pierwoc. Ducha Św: t. j. i przedz. co do cza: i obficie od inn. jak Glossa mówi - (do Rzym. VIII)
Non est tamen expectandum quod sit aliquis status futurus in quo perfectius gratia Spiritus Sancti habeatur, quam hactenus habita fuerit, et maxime ab Apostolis, qui primitias Spiritus acceperunt i. e. et tempore prius et caeteris abundantius, ut Glossa interl. dicit Rom. VIII.

Po uznaniu przez św. obrazy. ~~wzgląd~~ opuścił Tom. ~~pod~~ dwór pap. w Anagni. Wraz. mozn. do Franc. uniwe. twoje stanow. przez mądrość. pod kon. 1256 stan. w Pary. Przez starz. pap. i króla powoł.

zgo. do uniw. paryz. po stwierdz. part. Wilhel.
Profes: mierzy na dowód, że zapomnie. umiłt. wra.
zapros. uniw. Tom. i Bonaw. aby ubieg. się o uczyn:
godn. akadem. Tom. znać się wzbran. bo dyst. dokt.
obaw: jego pokor: ale widzem. woz. potknęsió.
raz. z Bonaw. stan. się na sale pała. lust.
23. paźd. 1257. Pierw. zost. uroczenie. wazny.
Bonaw. jako star. i to wymyśl. życz. Tom.
pot. Tom. obrzi. ustep. z psalm. i mówi. o Tance
i prawdz. niebies. rozśrzeczzin. ziem. ludz. Gdy
skończ. naprzód wedł. zwycz. otwarcie. utwor. ma
piersi. na pal: symb: zaślub. z nauką. Pot.
dotk. się prawi. biblij. zemknę. na znak, że porzu.
nauk. ~~św~~ księg św. Wtedy jed. z dost. obecn.
bibl. otwor. mu podał z słowa: Accipe potestate
docendi ubique terrarum i ~~zaciół~~ wkr. mu więcej
miód dokt: sede inter doctores. Nasci.
nadto. i wsz. biret, na znak że nosi mu
się w stan. imię. ten z poler. konio.

§. Tom. wykład. w róż. miejsc.
i ~~napisja wielka sygnu. pisat.~~ pisze komenta. do Pisma św

Po uzysk. doktora: wykł. Tom. w Paryżu prze
~~trzy lata~~ rok jeden (1257–58) jako regens primarius –
róż. ozsz. teol: ponew musia. ustąp. z uniw.
bo wiłt. dłuż. niż 3 lata wykł. nie mógł wedł.
ówczes. stat: – Tom. już był 2 lata wykła.
przed swoim wyjśrd. do Anegni. Nieban. jedn.
uniw: zaiąd. aby wspom. wykład na nowo i wraje
się że je kontynuo. do 1260 lub nawet dłuż.
dowódki A Urban IV nie ~~pozwolił~~ go do Rzy.

Czas wolne od wykład. - wypełn. kazan. lub studyo-
dwió tak. były ie drow. Ludwika IX. który chętn.
rad jego słuch. a w wan. smakow. Anekd.
o wystawy. podczas obia. Królem. - conclusio
ē adversus Manichaeos -
Król zatoc. wiel. bibl. z który. korzyst. obfi.
Tom. Anekdot. o jego pok: dyspu. z zarozum.
umys. - anekd. o grub. ramien -
2 tych czas: pochod: Quaestiones quodlibetovae
w/ których stroi. rozne wykła. miane jako regens
primarius - Takie Quaestiones de veritate, które
poin. wyd. raz. z quaestt. de Deo, de malo,
de creaturis, de anima, de unione verbi
incarnati, de virtutibus pod tyt. wspól.
Quaestt. disputatae - Napis. tak. małe
dzieło. mijd. nie dokonan. Compendium theologiae
które zachow. się wśród jego ognia.
W tych lat. aż do śmier. Urbana IV (+1264)
powsta. tak. wszystkie. kom. do Pis. św. -
zwła: kom. do list. św. Paw: pomyśl. tak
zwa. Catena aurea; kom. do księ. Job.
Summa contra gentiles. Dziś nie wszystk.
te dzie. zosta: ukoncz. w tej epo. i ze
wolą. pewno. to które. mają zosta. rozne.
i przygotow. w głów. rzeczy. Przygotow.
takż. mater: do komend. w libb. sententiar
i do dzie. dzieł Arystot.
Należy się powied. słów kilk. o jego stud.
bibli: Nie kom. całe. pis. św. bo oprócz
wspom. list. św. Paw. wykł. ewan. i księ. Job.
który tyl. kom. do Izaj. i Jerem. do Pieś.
nad Pieś. i 57 psal. ale ciągle badał.

Teol. 17.

exeget. wyjdz. się wierno. po jego sum. Zaol.
n. p. o stwor. świa. wedł. Mojż. o instyt. Mojż.
polit. rządow. liturg. i t. d. Meto. tego
exege: bardzo wrechstron. Gdy inni wpólnes.
jeno komentat. jedni wzi. uwzględ. stanow.
gramaty. lub history. lub pneumaty. lub
dogmat. on uwzgl. tych wsze. stano.
wisk. wedł. potrz. ~~text~~ — najwię: jedn.
starz się wykłt. sens dogmat. Pisma św.
na podstaw. tradyc. ojców Kośc. Wid. to
Wid. to najlep. w jego Catena aurea
Zeszn. ją za nad. i namo. Urbana IV który
przypis. wykł. ewan. wedł. Mat. Trzy pozost.
ewan. wykoń. po jego śmierć. przypis. Anibaldow
z zakon. św. Dom. który zost. kard. Molarie
Tyt. pierw. dzie: expositio continua,
czas. w rękopis: glossa continua, później.
zaraz. pis: glossa aurea lub catena aurea
aby wyraz. wart. niezwyk. dzie: Podob.
katena składa. jest dawn: z który. kompi.
tak. Tom. n. p. Izyd. ze Sewill., Beda
Ven. Alcuin, Hrabanus Maurus, Joan.
Damasc. i wiele in. Catena Św. Tom.
jest najlep. i najobfit. bo opie: się na
80 mniej więc. ojc: kośc. łac. greck.
niektór. uwzgl. Sw. Tom. przedstaw. Meto.
taka, że po każ. zdan. ewan. każdy odnoś.
miejsc. ojców ~~...~~ objaśni. to miej. a nie ma dota.
że nic. chyb. go. tego związ. wymag.
N. p. Matth. c. VI. 7. Adveniat regnū tuū.
Glossa. Congrue sequitur ut pō adoptione
filioz, regnū petamq. q. filiis debetur,

unde seq: Adveniat regnū tuū. Aug. de serm. Dom. in monte lib. II. c. 10: Quod nō ita dictū ē, quasi Deus nunc nō regnet etiā in terra, semperq in ea regnaverit. Adveniat ergo accipiendū ē, ut manifestetur hominibus. Nulli autē licebit ignorare regnum Dei etc. etc... Chrysostomus: Vel nostrū regnū petimus advenire a Deo nobis repromissū ē Xi sanguine acquisitū, ut qui in saeculo ante servivimus, postmodū Xo dominante regnemus. Aug: ad Probā epist. 71. c. 11: Regnū namq Dei veniet s. velimus s. nolimus. Sed desideriū nostrū ad illud regnū excitamus, ut nobis veniat atq in eo regnemus. Cassianus Collat. IX. c. 19: Vel quia novit sanctus testimonio conscientiae suae, cū apparuerit regnū Dei, ejus se futurū esse consorte. Hieronymus: Attendendū autē q. grandis audaciae sit et purae conscientiae, postulare regnū Dei et judiciū nō timere i t. d.

Piękna [illegible]: do Matki: [illegible]: pap. Urba. IV dopr. [illegible]: [illegible] Tomasz. jakim był, gdy go nie [illegible]: [illegible] - sylogizmy.
dedukt:

Naj[illegible] i najrozgotniej: Ojcu i Panu Urbanowi, z boż. opatrzności: Pap. IV. br. Tom. zakon. brac. [illegible] z [illegible] [illegible] [illegible] błogosławione.

Po [illegible] [illegible]: [illegible] trudno. na które [illegible] [illegible] [illegible] gdy [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]: [illegible] mędr. w pogan. [illegible].

Prawdy: madr. objawio. Piotr. gdy zawoł. do
Zbawi: Ty jest Chry. syn. Bog. zyw. Tejbez.
tej madr. nadprzyrod. która zatorzy Kośc. i
otwar. Niebo a któr. madr. kościł. pielęgnu.
pap. panuj: „Zaiste, jeże. wedł. zdan. Piot.
ze urzęd. powin. być mia. nieopor. któr.
nadej zeszł.: uprzew. madr. i to madr.
owa. któ. słabo. umys. ludz. ~~[illegible]~~ bardzo
ogr. będą: kala, o ile będ. pod Twoimi
rządz: powin. być ~~[illegible]~~ mia. ze urzęd.
nawet chrześ. gdy z taką pilno. pocięg.
starzen. Twoje owej madro. uprzmakow.
która Madr. Boża, przybr. w ludz. ciz.
i stwor. umy. i ogne. dowód?..
Oprowa. pot. ent. meto. we. Kom. zaszt.
z namo. ojcz św. naszej. Kośc:
Byłoż zaś zamier. mowi w ten dzie.
nie tył. wszy. sens dosłow. lecz tak:
oznacz. mistyc. acz. tak. wyraz. tę:
a ~~znacz~~ utwierdz. praw. Kato. A wydaw.
mi się to potrzeb. bo głów. w Ewan. pośr.
jest forma wiz: Katol. a całe. życ. chrześ.
rzeczą. Niech. więc nikt. nie zda się dlatego
to wswietlen. było bow. niepodob. abym to
wszyst. przechodz. abym kroł. a tyl. święt.
zdanie ojców. zachow. urzęd: zważyłem.
Niech. więc Świątobl. Two. przyjm dzie.
obe: miał. być ~~wielk.~~ Twoim rad. wzglb. i poparcia:
owoc. Twoj. stros. a mego postęp. aby gdy
od ciebie. do mnie przys. wyk. a do cieb.
ucieł. rad ostatni, niech znow powróci:
od mej: skąd wypłyną. —

Oprócz „Łańcuszka złotego" napisał jeszcze osob. koment. do świąt. ewan. Mateu. i Jana i koment. do list. Św. Paw. poprzedz.: piękn. panegiryk na cześć apost. ludów, ze które. cenił stary. słowa Zbaw.: był on „vas electionis". Koment. do list. Pawłow. zaleca. do rzędu należ. do wszystk. innych. jakie o nich napisa. w Kość. –

Z staro. Test. objaśn. Tom. ks. Job, 51 psalm. Pieśń nad Pieśn. Izaj. i Jerem. Co do ks. Job ogranicz. się do wykład. sensu dosłown.: bo jak mówi sam mistrz: zost. obszern. traktow. przez Grzeg. W. Za cel tej całej księg. uważ. Tom. dowodz. że rzeczy stwor. zosta. pod opiek. Opatrzno. Z daw. filozofii pierw. mniem. były najbar. grube a najmniej doskona. Najdaw. filoz. greccy, n. p. Jońscy. nie zna.: Opatrzno. odnosi. wszyst. co dzia. się w świe. do przypad. Późniejsi filoz. n. p. Anaxgoras – Plato, Aryst. uważa. stały porząd. i tad w przyro. przyjmowa. Opatrzn. Bożą dla utrzyman. przyrody, ale nie umie. w dzied. ludzko. odkryć podob. Opatrzno.: wskaz. owszem ludzk. albo jedyn. zależy – od jego woli, albo od gwiazd lub podobn. przycz. fatalisty. Ks. Job ma właś. cel taki i aby wykaz. iż życ. ludzk. rządzo. jest wolą wszechmoc. Istot.: wyż.: a zaw. uczonych, nie zapedz. bo jej zezwolem i długie kwesty. kosmolog. i filoz. traktow. w tym komen. rob. go arcyciekaw. pomni.: średniow. filoz. i teol.

Oprócz tych koment. napis. takż. Tom. krótk. koment. do Lekcy. i ewan. całego ro. oraz do wiele innych. –

Komentarz ~~Prace teolog.~~ Św. Tom. in libros sententiarum i krótka pomniej. prac teolog:

Z bogat. materyi teol. który ś. dokt.: cztery: od począt. swych wykład. uniwer: pomt. komen. obszern do dzieł: Piotra Lomb.: libri sententiarum.

Wspomniano się Kaź. początku. magist. był obowiąz: wykł. tego dnia. wykład. skąd dziś to stało się jedn. z najpopul. i najbardz. używan. w wszystk. szkoł. Potrzeb: systemat. wykła. teol: stawa. się coraz bardz. naglą. przy rozwoj. szkół k.teol. Z tego powodu: takich greck. jak łacin. nie jed. nie napis: wykła: całk. teol: Zostawi: obnar. komment. do Pisma Św. lub inszéh. monogr: o różn. dogm: po wszyst. nagł. apologety. natury, n. p. dzis: Hilarego lub August. o Trójcy Św.

Średn. wie: zacz: studya swoj: bez książ. z któr. by mógł. nauczy. się całk. teol: Były dzieła Ojców i pisar. kościel. ale nie było żadn. wszyst. lub mniej. kompend. Pierw. Hugo a S. Victore próbow. brak ten zastąp: swoją Suma sententiarum a późn. dzieł: de sacramentis fidei xance – ale pierw. tego król. drugie rozbier. wszyst. materya. patrologii: któryn odznacz. się probl. dzie. przeważnie. Drugie: Robert z Melun któr. niezupeł. dotąd Summa theologiae, z któr. korzyst. Piotr Lomb. a nie- mniej. przejść. Pierw. jedn. Piotr Lomb: zasad. niedostat. na pare wiek: Wychodz. z słów św. Aug. (de Trin. I. c. 3.) quod res aliae sunt quibus fruendum est, aliae quibus utendum est, aliae quae fruuntur et utuntur – podziel. przedmiot. wchodz. do Teol: na Boga (res quibus ~~utendum~~ fruendum est) na świat i nauę jego (res quibus utendum est) na ludzi i wszyst. jestest. ducho: (res quae fruuntur et utuntur) Stąd Lib. Ius: de Mysterio Trinitatis Lib. II. De rerum corporalium et spiritualium creatione et formatione aliisque pluribus eo pertinentibus. Lib. III De Incarnatione Verbi. Lib. IV de Sacramentis (Distin. I – XLII de rebus ultimis (Distin. XLIII – L)

+ bisk. Paryż. 1164 a był ucz. Abelar.

Rozkład dzieła jasny, nastęр. nagł. logiczn:

Każ. ks: rozpa. się na dystynk: każda Distinctio rozpada się na kil. numer. które mają swoje nagłów. a pod każd. odpow. auto. pozer: biczy. ustęp. z Pisma św. z Ojców. k.p.

Lib. III Distinct. 1a: De Incarnatione Verbi aliisq ad hoc spectantibus

n. 2. Quare Filius carnē assumpsit, nō P. v. Sp. S.

n. 3. Utrū P. v. Sp. S. potuerit incarnari v. possit

n. 4. An F. qui tantū carnē accepit, aliquid fecerit quod nō P. v. Sp. S.?

Uważ. Lomb. jeżeli zważ się na owe: w któr. powst: ma zalety wielkiej a nawet wielk. wiadomo. rozpow. się wytwor. jako tekst pod uczona. umie. To też zaraz po ukaz. się zaczy ją uczeń. albo komentow. Kilkanaś. tysię. teol. w niej cenne. wko nikt nie zwiś. a zresz. w koment. rosła po cz: nieprawdzo. Kilku ujął. Piotr z Poitiers utwory. podob. libri sententiar. inni wolą je komentow. Pierw. koment. napis. Wilhelm ze Seignelay bisk. w Auxerre a późn. w Pary. po nim cały szereg ludzi: aż do Alex. z Hales który wszystk. poprzedni. swoich przyjmit. Ten wiel: Prof. univ. pary. i Franciszk. (+1245) ~~który~~ utoż: Suma universæ theolo: która stanow. epo: w litera: teol. śred. wiek. bo będąc pierwsz. koment. do księg sentent. pot. zaraz. próbą na wiel. skalę. utoże. nowe. syste: teol: na nim podsta: bo filoz. Alex. pierw. zużytk. dla teol. całe Aryst: które nie miał jeszc. Lomb. układ. koment: zachow. wypraw. podz. na IV ks. ale

porząd. ~~[illegible]~~ Dystynkcyi: (zmien. nen. kon. IV ks: de rebus
ultimis przeniósł do ks. III – pot. dystynkt: podział
na nowe: u Lomb. zastąp. wiek. liczb. kwestyi
z któr. każ. była podzie. na membra a każ. membr.
na artykuły. Następnie każd. artyku. staw. odnoś. argum.
pro et contra – potem następ. rezolucya, nareszcie
odpowie: na wszystk. wyż. przytocz. argum. Jest
więc Suma theol. Alex. wzor. dla wielk. sum
teolog. XIII w. międzyt. co do budo: jak i co do
sposob. dyalekty. traktow. kwest. Ponieważ jedn.
Alex. nie dos. wiem. jest koment: a bard. często
zanadział. rob. pomy: przeto przez podwój. i
komentow. Lomb. i układ. samodz. sumy teol.
wiel. nastąp: jego uczniow. Albert i Tom.
rozdział. pisa. osob. koment. do ks. sentent.
a osob. sumy swo.

Taki kom. utwo. w czas. o któr. mówimy Św. Tom.
Jest to dzie: nad. obszern. a dzięki jest porówn.
text Lomb. z tem, co dod. Tom. aby ocen. wielk.
owoczesn. pracy. Że przytk. wiele. posłu.
Dist. XXIV z Ks. IV. Tom. święto swoje tak utwo.
że wypuś. poda. cały tekst „Mistrza"
Distin. XXIV u Piotr. Lomb. rozpa: się na 12 num:
1° de ordinibus ecclesiast.
2° Quales assumendi sunt ad clerum
3° De ostiariis
4° de lectoribus
5° de exorcistis
6° de acolytis
7° de subdiaconis
8° de diaconis
9° de presbyteris
10° Quid sit quod hic dicitur ordo
11° de nominibus dignitatum vel officiorum
12° de quadripartito ordine episcopor.

Podew: cały text in extenso, Tom. zaczy. swoje comenta od divisio textg w ktor. poda. rozkł. logicz. dystynkcji cał.

Następ.: Quæstio I, de ordine in communi

Art. I: Utrū ordo in Eccl. esse debeat

Quæstiuncula 2ª } zawierające
" " 3ª } trudności
" " 4ª } oraz argum. pro
" " 5ª } et contra

Nast.: solutio 1ª } Przy każd. solu. tyle
" 2ª } odpow. ile było argum.
" 3ª } mentów w quæstiuncule
" 4ª } n.p. przy solut. 1ª –
" 5ª } ad primū, ad secundū ad tertiū i t.p.

Art. II. Utrū in hoc sacramento ordinis conferatur gratia gratū faciens

Quæstiuncula 2ª
" " 3ª
" " 4ª
" " 5ª

Nast. solutio 1ª } ad primū, sec. tert.
" 2ª
" 3ª
" 4ª
" 5ª

Art. III. Utrū in suscipientibus ordines requiratur bonitas vitæ

Quæstiuncula 2ª – 5ª
solutiones 1ª – 5ª

Quæstio II: de distinctione ordinum

podziel. na 3 artyk: z ktor. 1y obej. dwie; quæstiuncule i ~~t~~ 3 solut.

2i art. ~~Lobejm~~ nie ma żad. żad. quæs ale za to ma aż 9 solut. ile było argumentów.

3i art. tak. bez quæstiun. ale ma 6 solut.

Nareń.

Quæstio III de quibusdā quæ ordinibus sunt annexa

Arty. 1y o tonsure ma jeun. 2 quæst. i 3 solut. z ktor. każ. pod. ne ad pri ad sec. ad tert.

Art. 2y o wład. bisk: wyż. od kapł.
2 quæst. 3 solut.

Art. 3y o szatach kościel.
bez quæstiun. ale zawie. 8 zarzut. i tył. solutiones

Kończy się wyst. przez tak. zwan. expositio textg –

Tak św. Tom. w tym olbrzym. ~~materyi~~ koment. ułoży. boga: ~~te~~ materyi. teol. którą zaj z tem co już zebr. Lomb: stał się podwójnie. duch samodz: a choć materyą nie wziął samodz. lecz trzyma się prz Mistrza to jedn. tyle umiał wnieść dyalekt. i tyle now. pogląd. filozof. z ktor. wyzwol. go wpływ. Augst. u i ten komentarz może być uwa za dzieło samodz: a istotnie nie tylko koment. lecz raczej rozprawę z powodu księgi sentent.

§ O dziel: Quaestt. quodlibeticae, Quaestt. disputatae, Compendium theologiae

Mater: nauko. którą zebr. był podcz. studyj.
swoich i wykład. uniwer: był niewyczerpa: a jego
siły niespożyt. skoro obok wspom. stud. biblij.
i wielk. koment: do Piotr. Lomb. potraf. jeszcze
napis. tych dzieł. wspom. Nie są one rów. warto.
bo quaestt. quodlib. i nie są dzieł. jednolit. wedł.
plan. jedn. opracow: lecz zbiór. wyrozumit. kwest:
traktow. dla rozn. powod. okoliczno. To też nie zawier.
żadn. przedmio. któryby nie był rów. gruntow. trakto.
w inn. dzieł. św. Tom. a przy tędy. nad jego pisz.
mogą być zaczn. pominięć. Niektór. z tych kwest. ~~wy~~ wydaj. wyst.
napisan. dla wprawy dyalekty. lub dla oświecen. ~~ich~~
~~zakon~~ ich w rozn. przedmiot. liturgii. pasterski. i t. d.)
N. p. utrum senarius numerus sit creator v.
creatura? Utrum veritas sit fortior inter
vinum, regem et mulierem? Utrum expulsi propter
partes possint bona expetere ab illis, qui
sunt in civitate manentes? Utrum liceat
praedicatoribus eleemosynas accipere ab usu-
rariis?

Daleko ważn. są Quaestt. disput. Wspom.
w każd. miejsc. po ukończe: wykład. libr. sent.
~~przez~~ przez rok dysput. o przedmiot. wybra:
dla studen. jak pominę. A gdy późn. zaczą.
na nowo wykł. S. Tom. zapew. dal. rozkręd.
kwest. niejedn. — był to więc kurs wyż. teol.
w któ. lżej. kwest. znachodz. się w trakt.
teol: były opracow: obszern. gruntow. Tak
niewątpliw. powst. owe Quaestt. disput. któr.
jest 63 podziel. na przeszło 400 arty. Nie za
to wzn. i lekko traktow. kwest. jak owe quodlibet.
lecz form: obszern. wypra: należą do najlep.

Tłuma: Histor: filoz. Szweglera (Warsz. 1863)
na str. 161 zrobił taki przypis: Aby dać
czytelni. pojęcie. owych niedorzecz.
kwest. scholasty. wyznano. przytoczę z
nich parę a i te zdolne będą niemal
obudzić w każdym zdrowo i po chłop-
sku myślącym człowieku. Tak n. p.
zabierano następu. pytan: czy świat
mógłby być odnowion? czy ciało Chryst.
mogłoby być w Eucharyst. w ten sposób
jak było na męczeń. przed jego wcie-
leniem? czy Bóg mógłby przyjąć po-
stać kobiety, dyabła, osła, ogórka,
kamienia? i jakim sposobem ogórek
byłby nauczał, czynił cuda, na krzyż
przybity? Ile aniołów mogłoby usiąść
na końcu szpilki? — Tłumacz, nie mając
wyobraż. o schol: jak sam autor Szwegler,
odwołu. się na Feuerbacha i Scherra
powagi bardzo wątpli: Że też podobn.
kwest. były traktow. to nie dla zaśw.
czas. dla wpra. dyalekty. ~~tak~~ a nie
dowod. upad. myśle. tak jak rażą nas rubaszne
w nabożeń. średniowie. nie dowod. upad. wolności. —

przez S. Tom. Owe 63 kwest. rozkład. się na kilka
przedmiot. główn. Najw. de potentia quaest. X
de malo quaest. XVI. pot. III quaest. unicae: de
spiritualibus creaturis, de anima, de unione
Verbi - pot. de virtutibus quaest. V - narest.
de veritate quaest. XXIX -

Quaest de poten. zajmu. się pierwsz. przedm.
Bo: rodzą. stwórcz. zachow. cudotwór. pot.
stwórz. stworz. do Bóst. rela: Bóst. na zewn.
narest. Troj. św.

Quaest. de malo: zajmu. się (ziemu) grzech. pospolity.
grze: grzech. pierworod. Karą grzech. pierwor.
grzechu. i powszed. i śmiert. narest. djabł.

Quaest. de verit. o praw. w sob.; pot. o (przezn.) przedmio.
przedz. w Bo. cnót. i ludz. Prawda w Bo:
przedyw: przedsta. się jako wied. boż. Idee, słowo
Boże, opatrzn. predestyn: księga życia.

Praw. w stwor. przedyw. tak. wnętrzno. rozkł.
to Tom. trakta. o życ. przyrod. i nadprzy. ducha
i moral. stwor. Trakta. o duchu ludz. o grani.
poznan. o naucza. o proroczym natchnie. ekstaz.
sienie i t. d. Także o woli, zmysło. namiętn. i t. d.
Każd. z tych kwest. trakto. według. meto. jaką
poś poznali w kom. do ksiąg Lomb. traktow.
wielkich. wyż. i gruntow. każdy z nich może
uchodz. ze wzór swietn. doskon. dyalekt.

Nareszcie Compendium theologiae jest mało
być wykład. system. i popul. całej teol. chrześ.
Poświęco. br. Reginaldowi wiedz. nie rostał dokoń.
Chciał autor w 3 ks: według trojst. podzia:
cnót teolog. wiary nadzie. miło. - całą wszystk.
dogm. zamierz. w Składzie apost. - w ojczenaszu i
w 10 przykazan. ale zdołał tyl. 1 ks: o wierz.

wykonuj. w 246 rozd. Z 2ej ks: która zaw. trakt.
o nadz: mamy był. 10 rozd. które zawier. wykł. 2
pierw. prośb Ojczena.

§ Prace filozoficzne. Suma adv. gentes.
Komentz. do Arystt.

W był. sam. lat. zacz: Tom. jedno z najsław. dzieł
swoich, tak. zwan. Sumę teolo: (filozofi.) a nie mniej znako.
koment. do róż. pism Aryst.

Suma contra gentiles została napis. na żąd. Raymunda
de Pennafort, który przez lat kil. był gen. zako.
a naszej. Kurdy. — a napis. za Urba. IV międ. 1261-64
Zwykl. nazyw. się suma filoz: ale ta naz. jest nie-
właściwa: chyba dobra na to, aby odróżn. ją znan.
od Sumy. teol: Ale ~~ta druga~~ pierw. jest tak.
wykł. teol: z tą różn.: że zawie: często do
niemniej: wierny uczn. argum. filoz. nauj: a
dr: pierwszego. dla wykł. katol. ucz:: argum.
teol. posługu. się. Ale same podz. treści dow:
że, pierw. jest wykła. teol: obejm: oparte
na Pism. św. i ojcz.

Tyt: niepewn. De Rubeis wydaw. dzieł św. Tom.
w przed. mów: daki położ: de veritate cathol.
fidei contra Gentiles. Najdaw. rzadzi. wymie.
dzie. pod tyt. krótk. Suma contra gentiles — nas.
tak. Liber lub Opus contra gentiles.

Ostatn. wydaw. Maton. Uccelli, wytwór.
tekst na podstaw. autografu, przechow. zna
w Bergamo, a teraz w Rzym. miesz: tyt. w
orygi. zachow. dał tyt. taki

Sumæ de veritate cath. fidei contra gentiles —
Romæ 1878 — 4°

Tyt. ~~ale~~ contra gentiles nie zupeł. właściw. bo
między. pogan i mahomet. zbija ont. też taki.
żyd. i heret.

Pierw. trzy Księ. trakt. przew. o przed. przygotow. rozum. i dzia. się odwrodz. sam. rozum. filoz. uwzgl. przyjęc. obron. prawd objawio.

Ks. 1a po wstęp: (roz. 1-9) o wiedzy i jej stosun. do wiar. i rozum. autor: naprzód wykład. o ~~Bogu~~ istnie. Bo. (r. 10-14) o Jego istn. przymio. i natur. (r. 15-102) czyli: tak zwa. Teol. natural. -

Ks. 2a o stworze: naprzód wstęp (r. 1-5) o wartośc. do poznan. Bo. ze pomo. stwor. i odmie. świat. stanow. filoz. i teol. -
pot. o potęd. Bosk. (r. 6-10) o stosun. Bo. do stworz. (r. 11-14) o stworze. w ogó. (r. 15-30) o wszystko. istnie. (r. 31-38) o rodzaj. stwor. (r. 39-45) o substan. umysło. (r. 46-55) o rozgra dany roz. (r. 56-72) o umysł. (r. 73-78) o duszy (r. 79-90) o substo. oddziel. od mater. istnieją. (r. 91-101)

Ks. 3a jest wykł. etyki
Naprzód o istoc. dział. o dobr. i złem (r. 2-15) o końcu lub celu rzeczy (r. 16-24) o Koń. i umysłów. stwor. (r. 25-37) o ogląd. Boga (r. 38-63) o opatrz. boż. (r. 64-97) o cud. i nadzw. zjawisk (r. 98-110) o praw. boż. (r. 111-146) o łasce boż. (r. 147-163)

Ks. 4a O Tajemn. wiar.
Naprzód o Najśw. Trójcy (r. 2-26) Potem o Wciele. Boż. (r. 27-55) o sakram. (r. 56-78) o życi. wiecz. (r. 79-97)

Z tego rozkł. widocz. że dzie. ozwy apologet. przed przyrodz. potrzeb. dla wsz. chrześ. ściśle samej wiar. wykł. treściw. -

Suma de veritate catʰol. fidei – jakkolw. nie jest najzręcz. i najbar. wykonan. z dzieł Tom. należy jedn. do najznak. utwor. literac: XIII stul: a jasno. wykład: i siła rozumow. argum. nie rozbi. dotąd przewyższ. Dzysiaj nie powin. być wzorem. wymagan. apolog. nowożyt. Dziś żąda. n.p. wykład. objektyw. i historyj. zdań przeciw: a pod. dopie. rozbic. argum. ale ich odsłaniani. nie wyprzeczni – i wyjaśn. prawd chrześ. Tom. nie miał inter. wykładu. wszyst. nauk przeciw. naucz. chrześ. było to zbędn. w owym. czas. prze. niepotrzeb. żadn. jedn. ważniej. nie pomin. z owych, które w XIII wie. niepokoi. lub interesow. umys. Dla tego tyl. główne zarzuty mówione lub mogące być robione przez innowierców wciąga w zakres swojej dysku: a celem tej dyskus. nie jest tyl. odsłanian. lecz też wykład. jasny i treściw. głównych dogmat. chrześ. Ale dwie te stron. polemi i dydakty. są złane w całość jednolit. która może zadowol. bezstron. czytel. nie chrześ. Ale i chrześ. może z niej dużo wydob. argum. nie tyl. dla obro. lecz i dla rozjaśn. swojej wia: chociaż teolo. chrześ. rozta. na drug. plan z kwest: które porusz. interes: umys: zwłaszcz. po wznowie. się filoz. arabsk. i wiel. system. panteist: wymien. następ:

Czy Bóg nie rzeczy pojedyncze?
Czy Bóg musiał świat stworz.?
Czy go stwor. musiał od wiek.?
Czy rozum jest władzą istot. duszy ludz. czy tyl. chwilowo z przypadku.?
Czy dusze stwor. czy pocho. od wyżsi?
Czy istn. złe jakko substan.?
Czy Bóg Ojc. może od wiek. rodz. Syna?
Czy Duch Św. jest stwor. lub też pocho. wspólnie od Ojca i Syna? i t.d.

1

O stud. arystoteles. św. Tom. wyprzed. nau pośw. pomin. obszern. temo nadmien. tyl. że wspoł nowe: przetłu: (które) wprost z greck.: rozk. dla nie. zaprządzo: napis. koment. do następ. pism Arystot:

de interpretatione i Analytica posteriora de Physica, de coelo et mundo, de generatione et corruptione, de meteoris, de anima, de sensu et sensato, de memoria et reminiscentia, Metaphy: Ethi. ad Nicom. Politica. —

Jaka jest warto. tych koment: jaka ich wyższoś. ~~koment.~~ od dawniej. koment. jak. za. która. w Tom. wobec Aryst. i jego komentat. arab. pomię. i pośw. — ó

Jedem dla uzupeł: obrazu prac filoz. Św. i teol. Tom. że na te same lata przypad: koment. do Boëthiusa de hebdomadibus — który od wieraz łatio. koment. w średn. wiek. Boëthjusz. pięk. przekona: nie pośw. nie miał w w. XIII tego stanow. dominując. jaka zajmow: na początk. wiek. średn. Mimo to cytyw. go pilnie. a Tom. koment. nie jed. z jego pism. t. j: de hebdomadibus, de Trinitate de Consolatione Philosophiae — chociaż o które. prawdziw. wąt. czy nawiąz. pochod. od S. Tom.

Koment. do Dionyz. Areopag. de divinis nominibus — bardzo starann. i wytrwany. Dzie. Areopag. (obejm. rozd. 13) i trakt. o dobro. Boż: oraz ~~dobro~~: które jest właściwie stworzeniu. Mówi naj. o dobro. w ogóle — pot. o dobro. w niej: które w ster. stopn. objawia się, jako ~~byt~~ istnie: życ. mądra, cnota. Pot. o relacjach

stwor: do sieb: narzu. o ich relacyi do Bo. czyli o ich celu ostat. Koment. Tom: pomnie mówi d. Kwest. metafi. a jest i z tego względ. ciekaw. że wyjaśn: stowm. Aregyag. do Plat. a swoje stanow. własn. który od obu się różni. – zob. rozd. 4. lect. 2. Narzu. koment. do dziełka de causis w 32 lectiones zawg. tu zaw: Koment. filoz: Tom. zdawa się że przeciw. to swoje. wielk. znacze. w wiek. średn. a wskaz. że arystotel: jest wyrag. arabsk. z dzieła Proklusowe: odwzyw. stąd różn. podobień. międ. niem a pisme. Aregyag: a dowodzi je, że w niektór. punkt. odstęp. od Plat.

Zob. Die pseudo-aristot. Schrift Ueber d. reine Gute bekannt. unter dem Namen Lib. de causis. Im Auftrage der Görres-Gesellschft bearbeit. von Otto Bardenhewer Freiburg 1882 (Herder)

§. Tom. na ważn. swoj. stanow.

Za panow. Urba: IV (1261–64) przeniós się Tom. do Włoc. i bawia. zaraz. w pobliż. pap: który bard. gustow. w jego nauk. nauczn. w Rzym. Orvieto, Viterbo i miast. inn. dla młodz. dominik. Wielkie razy ofiarow. sob. godn. kościel. nie przyj. ale cieszy. się wielky. gdy jego przyz. i brat zakonn. Annibale de Molaria został kardy. Pełni. czas. many powierzo. sob. od zako: w 1263 poziel. jako deleg. prowin. rzym: na kapitu. jen. do Londy. gdzie nie mało podobn. przyczy. się do wzmocnie. karno. zakon. wśród Anglik. Na tejże kapitu. wybran. w którym jen. Piotr z Tarantazyi, później. pap. Inno. V

W rok. następ: Urb. IV ustano. święto Boż. Ciała do czego, mówią, nakłon. go po części Św. Tom.

który nadto dla now. mięs. ~~utrzyjł~~ ofrzymu. Wolne chwil. poświęc. wykonyw. prac pudb. wymien. Nap. contra errores graecorum - (op. 1.) które pretorio - na greck. pod. Urb. IV cer. greck. Michałowi Paleologowi, który w r. 1261 zdob. Konstanty. i położ. koniec cesarstw. Łacińsk. nierozgitów. kreac: kongrów. Wspomnieć temu Urb. IV przypis. Tom. pism. oczń. swoj. Catena aurea -

Urban IV † w paźd. 1264 a żal nad jego śmierć. Tagodz. był: przyjaź. który wiąże. Tom. z jego nast. Klem. IV. Ten usiln. naleg. aby przyjął arcybisk. Neapoli. i docho. opactwa San Pietro ad aram - Chociaż pap. nie był. uwol. zest. Tom. lecz dopom. także w ten spos. jego rodzi. Pap. jedn. wedł. że sama myśl o znaczyst. ~~kościół~~ i o wielk. odpowied. stanu bisku. ~~[illegible]~~ przejmu. Tom. trwogą, odstąpi od zamiar. Gani. pap: że pamięt. o famil. Tom: ale to w czas. wszyst. było nasz wszyst. Famil. da więcej. potęg. i skoligacon. z Hohenstauf: za ostatn. lat Fryd. II. popadł. w niełas. Zdaje się, że rodz. dawn. tak odd. cesa: w końcu: znajd. jego przeciwnik. Kościo. a przedtyw. i przez wpływ S. Tom. przenaszwó. się na stron. Gwelfów - został. wod. odkaz. przez zam. ces: Ted. z bra: Tom: Landolf wygna: drugi Reynald stygor. w więzie. miasto Aquino z gmin. zburz. - Stara Teodora wtedy już. odd. się Bo: a jedna z jej córek dawno już była wstąpi. do klasz. Santa Maria por Kapuą, gdzie † w ordre sanctitatis druga, zaślub. hr. Marsico - Sanseverino przez - bra: aż do śmier. obcz. go czułą miło.. opie.

Zdawa się, że połącz. włos. przemocą na więcej zupeł. Po rządach Kar: Fryder. II (1212–1250) po perypetiach. okrucieństw. jego i jego nadz: zwła: Ezzelina w północ. Włoch. Enzia w środkow. a Manfreda w połudn: można: że śmierć. tyra: powróci Włoch. odetchn. Wiadom. o śmier. przyj: z okrzyk. radości: a pap. Innocen. IV wróci: w tryumf. do miast. św: z Genui, dokąd się był schron. przed prześlad. Fryd. II. Ale długo, że nastan. era pokoju i mnij: trwa. był. ... W Niem. książ. chor... pełne: na rycerskie dymia: ... Pol: Szlas: Morzaw. Węg: zrządza: ... Mongoł. a ... dnem pod Lignicą (1241) była w ... świętej, ... wszakże się na dwa wrog. obo. strony. gdy jedni Konrada IV syna Fryd: ogłosi. cesa: drudzy Wilh. z Holland. W Niem. zawrza: okrop. wojna domo: a Konrad IV aby ją sprowadz. skutec: udaje się do Neapo: gdzie: w jego imie: zarządz: król: obojga Sycyl. Manfred, brat jego, syn nieprawy. Tot. Fryd. Stąd nowe zatar. z pap: który nie chce go uzna Króla Sycyl. Uważa. bow. to królest. za lenno Stol. Św: która według przyrzecz. uroczyst. Fryd. II nie miał: nigd. być połączo. z cesarst. Fryd. złam. to przyrzecz. a teraz mówi. niebezpiecz: połącz... koron: cesar: z Koron. sycyl. w osob. jedn. Inno. IV dla tego ofiaro. Królest. sycyl. Karolo. z Anjou, bratu Ludwi. IX a gdy ... uzbr. się, starał się pap. nakłon. uwdzięcz. do przyj. koron. kr. Edmun. syna Króla Henr. III. angiel. Tymczas: Konrad w kilka miesię. po ... Neap: † 20 maj: 1254 mając lat 26, pozostaw. 2letn. synka Conradino

upie - Stol. św. i stryj. Manfr. ~~Stol.~~ [Innocen. IV] św. ~~bytem~~
na to się zgodz. ~~ale~~ i uznał nam. Manfr. wielkorządcą
który do pełnoletn. Konradina w imien. pap. miał
zarządz.. strony. uchwalałem. porządk. Ale
wiedz. po ugod. + Innoc. IV w Neapo: a następ.
jego Alex. IV zgodz. się zaraz na wksp. swoich nagr.
z niemczyzn. Manfr: który nabył. wsparcie. zało.
papier. z Sycyl: ale nadto opiera. się na
woysk. zaciężn. złożon. z Saracen: wszyst. uwolnie.
praw. kości. i razem wszyst. ku sob. obudz. niezadowol.
baron. neapolit. następ. zamor. jego synem.
Wiara uczyniła. przebra. się, gdy ~~[illegible]~~ [wkrótce]
nieprawdzi. wieść o śmier. Konradyna Manfred
każe się koronow. na króla w Paler. 1258
11. sierp. a następ. napad. na państ. papie.
Pap: musia. Rzym opuści. gdzie mieszkań.
prawie na stron. Manfre. a wszyst. Włoc.
gwelfowie podnosi. głos. Zawrz. się wojna domowa:
dom: w całych Włoch. wszystk. który objął.
Ezzelino, rządz. wtedy w Padwie, panuje.
jenne swoje dzier. stosun. najokrutniej: zbudz.
arcybisk. ulegał formalnie. krucyat: 1259
w bitw. pod Bassano i skończy. życie. cały
w więzie: wiód naprzód. okrutne.

Tymczas: + Alex. IV a w 1261 Urban IV
po nim następ. Nie widząc. ochoty Manfr.
do podda. się, gdy ks. Edmond stale wymaw.
się od koron. neapolit. oddał koron. Karolowi
z Anjou. Ten przyjął: ale gdy w kwiet. 1265
przyb. do Rzy: zast: już na katedr. Piotra
~~Ur.~~ Klem. IV który jako poprzed. Francuz
nd. potwierd. go w godno. królew. Wyszed.
przez: że stoli. św. ~~[illegible]~~ [zastrzeg.] sobie na zaw. wasala
ale nie było ~~drogi~~ drogi wejść. z Włosz. Karol

już w Flor: daw. dw: egoiz. i samow: przypisy.
uprow.d. w Rzym. ~~ze tedy pierwszy~~ wierno.
Kośció. ale zniósł. woj. Manfreda w wielk.
bitw. pod Benevento, zrzuci. maskę i okaz.
się tem nem był. nata. dzik. podł. i bez litość
~~Zwłok~~ Zwłok: Manfre wbrew protes. ulechty franc.
bez żadn. modlitw
Karo. zakop. na pobojowisku ~~pom: niepocho~~. pod stos. kamie: mias.
Benev. Kar. złup. i wymordow. żon. Manfred.
w swoj. Przyj. więzie: dzieci jego syn. oślep.
a pot. umorz. się na wszystk. strona. Manfre.
jenn. swoi. wojsk. wieczn. Włochy połud.
od Hohenstaufów. Wszystk. prawa Kościo.
deptał noge: a w Włor. całych przikład.
w sposób wielod. Ghibell. Ci ~~zaczo~~ aby pozbyć
się wszelk. tyra: zaprosi: Konradyna
ostatn. pisklę z orlego rodu Hohenstauf.
do Włoch. Szesnastolet. młodzien. na vele
drobn. ale wyborow. woj: ciągn. do Włoch w jesie. 1267
przyj: z entuzjaz. w Rzym. i ot. [illegible] impe-
ratorem na Kapitol: ale już nastep. r. 1268
18 sierp. w bitw. mordow. pod Tagliacozzo
pobit. i wzięt. do niew. i tegoż r. 1268 ścię:
w Neapo: z Fryderyk. Baden. i ośmiu towarzysze.
pomi: wiłn. należ: ścięć: aby mu życi darow.
a wyro: uwalniają: trybun. Tell się sprawdzi.
pamię: słowa: które tak miał powie: pogrze: jego
[illegible] Karinde w Paler: gdzie zwło: jego [illegible]
z Kości. zgone: Spełni się takk i przepowied. Klem. IV
że to barzo. prowadzo. ne rzeź pwn Ghibellinów.
~~Karol z podrażon. wściekło. pastwił~~ się nad
poddan. dopóki rzeź Francuz: w Palerm.
podcz. nieszpor: powierzał. melkezon. 1282
nie pozbaw. go wys: a on sam +1285 w wyprawy ze [illegible] co zhadow. wyprawą się

Na te stron. dnej. patrz. Tom. doczek. się zapet. zięcia Hohenstauf: którymi Tom. był krewnym. a jedn.: zachow. tyle pogo. ducha, że stron. wtedy tenże dnie: największej. Jest to pogląd. duszy wybran. dbał. więc. o wszys. ~~ściągnie~~, niż o powodz. doczes. Kościoła: przez pap. Klem. IV bawił więc. na jego dwor.: od r. 1266 porzuc. mieszk. w Bolon. Ten zaraz: wykła. w uniw. przy ogrom. napły. młodz. ucz. : kt. nazy powszech. z któr. wymien. de regimine principum, dla króla Hugona II Lusignan z Cypru i ogłos. 1ą część swoj. nieśmiertel. sumy teol. (1267)

Anekd. o braciszk. świec. który zalic. go na towarzy. w ~~mieście~~ chodzie: po mieś. pomimo bolącej nogi –

Tymcz.: stosun. S. Tom. zaczy. się do Włos. Bodzw.: wreszc. klaszto. oba domini.: z uczynił. aby były oddz.: kaplica. ~~~~ z jego ręką Bisk. Salerni-tani: czcz. w dokum. erekcyj: który zapisu: to budo. klaszt. przez czcz. dla zako. św. Domin. i u niego. czczon. : uroczyst. mszą br. Tom. Um. tymcz. Klem. IV (1268 listop.) i znosi. się na to, że Tom. na dobr. powróci czyn. Pojechał w 1269 do Pary: gdzie w inter. zako: zatrzymano. go tam przez 2 lata. Wtedy to wykonał. wielk. część swoich quaestt. disputt.

W 1271 powróc. wprawdz. do Bolo: ale gdy ogłosił 2ą część Sum. teol: zawierają. etykę katt. cnoty. w imie. wzor. żywota. Tu prz: że znowu zaleg: uniwers. paryz. na domini. aby mu odstąp.: Tom: Że jedn. równocześ. uniw. w Rzym. i Neapo. ubiega. się, o ten sam zaszczy, ~~~~ a (za Neapo: tamtej. więc prosby ~~~~. ~~~~ król Karol, postano: Tom. post: do Neap.

W Neapo przyb: z enturgą. Umię i podziękow.
urzędy: królo. ze nomina. Pensyę jego wynosi:
wnęka 210. miesięcz. jak czyt. może w napis.
nad cela Klent. domin. Niek. ~~pozost~~ był.
kil. lat dan. nie było wykład. a było to zeny.
ostatn. lata jego życ: całny wszy: oddział. się
od ludzi i oddaw. nauk. ~~ni~~ dwone przedtyp. nie
było: łzami nie tyl. o strom. bez. i Klent.
ani ten już był Ludw. IX, wrent. obawno. Kosta
Jonwadzyne — Ten wszy. przeów. a owoc: tych
prac było trzecia się: Sumy i wydoskon. kilka
dzieł dawniej. Suma jest ostatn. a zaraz. najdosk.
dzieł. Tom.

Cel dzie: wyłoż. w prologu:

Poniew. dok. prawd. katol. nie tyl. powin. ~~dojrzał~~.
posunięt: kształ. lecz dzie. tak. należy początk.
nauczy. wedł. ow. słów Apost. do Kor. w liś. 1go
wzd. 3. w. 2: jako malutkim w Chryst. dałem wam
mle. nie pokarm, nie pokarm — jest zamia. i założ.
~~nasz~~ nasz: w tem dziele wykład. wszy należą do relig.
chrześć. ✝ sposob. który odpowia: nauczu. początkn.
Rozważył. bow. że nowicy. w tej nau. w
dzieł. napis. przez róż. auto. doma. wiele przeszk.
ras. dla mnogo. kwest. ~~niepotrze~~: artyk. i dowod.
niepotrzeb. ręki. i dla tego. że to co takim nowicy.
potrzeb. jest wiedz. nie za wykład. wedł. porząd.
system. lecz albo ~~wedł~~ jak nakazy: wykł. książ.
albo jak się wydarz. okazy. do dysp. ~~r~~po~~r~~zyj. i dla
tego, że częs. ich powtórz: wypad. w umyst.
słucha. obrzydz. i pomieszan.
Pragn. wszy unik. te i podob. niedost. postara.
się z ufno. w pomo. boża prędniej. należ. materya
do nau. święt. krótko i jasno przejść, o ile ~~trzeb~~ na to pozwolą

Pierw. częś: Summy rozpada się na 119 kwest:
a traktu. o Bog. i stwor. Pierw. 26 kwest.
(wyjąt. 1[e] trakt. o pojęc. teol:) ~~porównanie~~ Boga
w Swoj. isto: i przymiot. – pot. od q. 27–43
o Trój. Św. nareszc. od qu. 44–119 o stworz. –
w ogóle, o aniół. dobr. i złych, o rzecz. cielesn,
o duszy i jej władz. – o raju – o nadz. świat. i t. d.

Druga częś jest wykład syst. etyk. chrześ.
~~Prima secu.~~ Rozpada się na
Prima secundae qu. 1–5 o celu ostat. ~~wszyst.~~

qu. 6–21 o czyn. ludzk. i wolu. woli
qu. 22–76 o porusz. duszy ludz: wspól. nam
z wszystk. istot. ożyw.:

qu. 22–25 o porusz. duszy w ogóle
(de passionib.)

qu. 26–48 o porusz. duszy w ogóle i t. j.:
o miło. gnie. pożądli. wszko. boleści,
smutk. strac.

qu. 49–54 o sposob. czy usposobie. wogóle
(de habitib. de ~~virtutib., de~~ peccatis)

qu. 55–89 i w szczegół. ÷

÷ Te poszczegól. porusz. są wyłoż.: od
qu. ~~55~~ – 70 – o cnot. ~~i grzech.~~ i usposobie.
qu. 71–89 o nałog. i grzech. o grzech.
pierworod. ~~o [illegible]~~,
qu. 90–108 o ~~praw.~~ ustaw. o praw. nat. o
praw. ludz. o praw. Mojż. i prawie
nowe. Zakonu
qu. 109–~~119~~ 114 łasce Boż.

Otóż w pierw. cz: opie. się z upodob. na
powag. Augu. Aryst. Dionys. Areop. o[illegible]
w pierw. poło. 2[ej] cz: domin. Aryst. i Aug.

Drugi dział drug. cz: traktu. o cnot. w szczegół.
najpierw o trzech cnot. teolog. (qu. 1–46) t. j.
o wier. nadziej. miło. – potem o czter. cnot. kardy.
(qu. 47–170) t. j. roztropn. o sprawiedl.
męstwie umiarkow.

I w tej części górują S. Aug. jego cyt.
najwięc. spoty. się obok nie: cytow. decretales,
corpus juris civilis i t. d. takie jak: Klemens.
Oba dział drug. częś. należ. do najznak. produkt. teolo.

Trze. częś: Sumy traktu. o Zbawi., o życ. wieczn. i środk. do nieg. prowadzą.

qu. 1–26 : o osob. Chry. i wła. jej przymiot.

qu. 27–59 o życ. męce, śmier. zmartw. i t.d.

J. Chr. o ojcu ind. nauczy.

W tym oddzia. tej częś: przeważ. cytow. S. Aug. i Jan z Damc.

Druga połd: tej cz: zajmu. się sakra.

qu. 60–65 o sakram. w ogó.

qu. 66–71 o chrzcie św.

qu. 72 o bierzmow.

qu. 73–83 o euchary.

qu. 84–90 o poku.

Na tem urwało się dzie: bo medyt. nad. o sakram. nie dyprowad. do koń. ale urw. trak. o poku. Ledwo zacz: Brakuje tak. wedł. pierwot. plan: trak. o sprawie. ostatn. ołow. i życ. wiecz. Aby zaradz. temu brak: skompilo: dominik. który, może Henryk z Gorkum (de Gorcomio) (Gorrichen) suplem: złożo. z 99 quaest. do któr. dodał. następ. jesz. 2 kwest. Kompila: te dokona: ze podstaw. koment. do IV lib. sent. nie może oczyw. zastąp: bra: bo jest powtórz. tego, co między. Tom. powiedz: a co byłby w niejedn. punk. w lat. późn. odmie: Nadto powtórz. dokona. w now. form: za którą tak: odpowia. nie Tom. lecz kompilator. Może co napisz: odpowia: przy studjo: teol: tych, którzy nie mają pod ręką komenta:

qu. 1–28 : sakr. poku: w szczegól: tak. o ekskomu. i odpusz.

qu. 29–33 : o ostatn. pomaza.

qu. 34–40 : o sakr. kapłań.

qu. 41–68 : o małżeńst. (band. obszern. trakta

qu. 69–72 o dusz. zmarł.

qu. 73 – 74 : o sądz. i koń. świ.
qu. 75 – 87 : o martwy: ostan. ciał błogo. i potępion.
qu. 88 – 90 o sąd. ostat.
qu. 91 o stan. świ. po sądz. ostat.
qu. 92 – 96 . o stan. błogosł. w nieb.
qu. 97 – 99 o stan. potępio.
następ. appendix złożo. z 2 kwest:
qu. 1 o dusz: tych któr. umiera: w stan. grzech. pierwo.
qu. 2: o czyśc. –

Aut. tych dwóch kwest. jest O. Mikołaj + 1673.

Znacze. Sumy S. Tom. ogrom. bo w form. jaśn. architekt: nie tyl. streszcz. cała wiedz. teolo. wiek. minio. lecz nadto wiele now. do niej wnosi. poglad: nie podda: wspania: wnebiosów. oprócz. filoz. chrześ. –

Śmierć i beatyfi. Św. Tom.

Tryumf jego nauki.

Ostat. dwa lat. przed śmier. przepędz. Tom. w wielk. odosobn: mało co wiem. o tych lat.
Przerw. nad 3ª cz: Sum: i rzek kończ. do pisal: ani pierw. ani drug. nie dokoń.
Rosna. jego zatop: w myśl. głęb:
wyst. z kardy. legat. pap: w Koniug. klast. wizye – św. Tom. pew. nocy wystan. na mięj. trud. w 3ciej.
Niejedn. Tom. zapewn. że przez jego wyda. mod. ow.
Często modl. się w Kośc. przed krzyż. ...
w pośw: tak samo podob. wracy św.
Chry: rzekł do nie: bene de me scripsisti, Thoma, quam ergo mercedem accipies – Tom. odrzek. nō aliā nisi te –

W niedz. palmo. 1273 przyp. w drugą ekstę.
z utr. ~~dobrz.~~ go z zmysł.
Druga ~~ekst~~: 57 godz. miał w zam. Mogonza
u siostrzeni. swej. Franciszk. Ceccano.
Opow. że wid. rzecz większą : niż Kon. jego
tkn:
Było to już w podr. do Liona, gdzie go wzyw.
go Grzeg. X na sob. powszech. Był taki
już chory, że kr. Ceccano niechc. go puśc.
dal. ale Tom. odpowiedz. słod. że jeśli ma
umrze: to woli umrz. w jak. klasz. w
kit zakonni. I tak udał się w dro. dal.
z brat. Raynaldem z Piperno, ~~brat~~ i pierw.
jak podróżow. dominik. podrowz. Chcąc by
14 Wst. do najbliż. klasztor domini: ale nie
mógł. iść dal. tracił gwałto. gorącz:
wstąp. do opact. Fossanuovo tkn: Terracine.
Cyster: przyj: go z otwart. ręką: on nim
do samuk, ~~tedy~~ gdy przestąp. progi: Haec requies
mea in saecula saeculi. Cyster. zanieśli
go do miesz. Opat: i robi. co mogli, aby
utrzym. go przy życ: ale pomo. lud. i przezor.
okaza. się nadarem. Ledwo rozesz. się wiadom.
o chorob. wielk. męż. z wszystk. stron przyby.
odwiedz: pośp. a pierw. przybieg: siostrz:
kr. Ceccano, aby go pielęgnow. ale Tom.
nie wid. się z nią ani ojca. nie przyj: Do
klasztor. kaz. powiedz. że jego pragnie aby
pomni. miło. niech. synko. i chow. dzie.
siostrze rozgoł: — on już nie. nie potrzeb. na się.
Chor. Tom. trwa. przez. miesiąc. Zakon.
przeszedł. a nie : orzy a gdy się czuł się
lep: ~~tu~~ wyrobił sio zend pięś: nad pieś.
ale chorob brał: górę — Ostatn. dni nie nie

mów. założyć w myśl. i modlit. Gdy po ostat. wezwał opat w towarzy. wszyst. zakon. przy. mówił im wszystk. kaz. się wynieść i złoż. i położ. na popiele. Przed konan. szeb. głośi wyrzec. wsz: i oddaw. pism. swoj. pod rząd Kościo. Po ostatn. pomaz. złożo. go zn. na łoż. wśc: wale pod. opat. i zakonni. za pielęgn. w chorob: i przyp. o nich pamięt. jeść. do nie. się doda.

Było to pod wczes. 6 mar. 1274. Zeszł po tc. rzec: się konc: o brat: rana. odd. duch Bo.

§ Bibliografia

Tom. uczeń. do pisa. najpłodn.: pomi. krótk.
życ. Drugi jest pod. liczb. rozprac. aby przekon.
się o tem. Jego koment. do Arystot. = 891 lek.
koment. do Pis. Św = 803 lek. lub wyd. - Jego
koment. do Piot. Lomb. = 568 kwes: 2931 artyk.
Quaestt. disputt. = 570 artyk. Quaestt. quodlib.
= 130 kwest. a 260 artyk. Summa adv. gentil.
= 463 wyd. Summa teolog. w trzech częś. =
578 kwest. a 2652 artyk.: z 10.000 rezolu.
Oprócz tego zostaw. 43 opusc. i 221 sermon.
Catena aurea skompilo. z 41 Ojców Kośc.

Oprócz tego wyda. pod jego nazwis. wiele
innych obszyrt. W edyc. antwerp. z 1612 znajdu.
się w XVI tom. tyl. koment.: do ksiąg Mojż.
do pieś. nad pieśn. do Jeremij. do Daniel. do
Makabej: do list. katol. do Apok: które
z pewno. nale: do auto. niezna.

Oprócz 43 opusc.: jeszcz. 30 inn. wyda.
pod jego nazw. które ow wszyst. są: podob.

Także: trzec. i czwar. część de regimine
principum zosta. prawdob. napis. przez Ptolom.
de Lucca - W następ.: rozwa. czas: a jeszcze
w naszy. wiek. odkry: różn. pisem. nieobję.
pierw. edyc.: a które mogą być autenty.
Ale odwrót z 43 opusc. już w edy. rzym.
z 1570 uważ: za za wątpli.

Dominik. Ptolom. z Lukka zna tyl. 35 opusc.
ale pomimo że będąc on uczniem przedsta. tradycji.
+ 1327 - nie wynika stąd żeby które nie były
wszys: lub żeby owe 35 były wszyst. autenty.

Teré: twór: autent. przy drobn. wyprow. jest
wagi podrzęd. staw[a] ona na pierw. plan. gdz. chodz.
o dzie: głów. bo to przedstaw. nam nie tyl. obraz
przekon. filoz. i teol. wielk. myśli. lecz wiedz.
mia: jego siły umiejęt: i twórcz.

Pierw. Launoy. teol. fran: pod. w wątpl.
ich autentcy: Zob. Launoji veneranda Rom.
Ecclesiae circa simoniam traditio Parisiis 1676 [?].
Twierdz: że przed Piotr. Roger nikt nie wspomni.
o Sumie, a ten Piotr Roger także o niej
wzmian. nie czy: w mow. swoj: de laudibus
D. Thomae. Pierre Roger został pap. w r. 1342
a był nim do 1352 jako Klem. VI – mogłoby
zat. zdaw. się, że pism. w połow. XIV stu.
nie uważ. sumy teol. za dzie: S. Tom:
Jest to jedn. przypuszcz. bez podstaw. do której.
Launojus dowo: zapew: przez pobież: czyt:
Pap: bow. mówi: Scripsit enim, id est sup. sententias
quaest. aliás quaestt. 16 volumina, sc. quatuor
scripta sup. Sententias, quat. libros in
Summa contra Gentiles quaestt. de veritate
item quaestt. de potentia etc. Teré: quat.
libros in summa con. Gentil: Tamż: waż:
otrzyma. tyl: 15 voll: należy wsz. po
sam[a] zob: przyjąć. – tak że ze 1 vol.
Lecz pap. quat. libb. in summa, a ze jedn.
cont. Gentil. Że tak było myśl. pap:
pokaz. się z inn. mowy, którą miał dawno
przed wstęp: Stany na stolic: w r. 1323 lub
1324 w rok po kanoniz. S. Tom. Launojus
widocz. tej mowy nie znał, bo byłby tam
wyczyt. także spis dzieł Tom:

In Theologia IV scripta super Sententias, post III Summas, quarum secundam, tractante de virtutibus, in duas divisit, fere loquentes de omni materia subtilissime, composuit: postea de veritate et potentia dei, de malo, contr. Gentiles, quodlibeta etiam determinavit.

Ten ustęp. z r. 1323 uważ. wiel: wzgl. co do wyd. Piotr. Bog:

~~Tenże~~ Ale mamy dawniej: świad: o przypis. tery teol: S. Tom: Najdaw. jest Ptolom. z Lukki, który ~~(dłu. czas~~ także dominik. św. Tom. częsti naw. go spowiad. i wiele ~~sprawowiw.~~ mu pomag. Ten br. Ptolom: (+1327) napis. Histor. Kościel. w 24 księg. który doprow. do r. 1295. W ks. 22ej rozd. 39tym pod panow. Klem. IV napis. o: Hujus pontificis tempore (1265-1268) dictus doctor scripsit Summam quam in III part. divisit, scil: Naturalem, quam ibi definivit de natura rerum et primo de divin. essentia et secundo de rebus creatis. Secundam partem vocat moralem quam divisit in duo volumina. ..... Tertia autem pars summae, quae est quart. volum. sacramentalis vocatur, quia in ea de sacramentis agitur et incarnatione verbi ...

To świad. jedno wyster. dla tego powinniśmy przystać: którym kilka jeszcze podaj de Rubeis w swoj: dissert. I przy Sum. teol.

Ustęp z hist. Ptolom. wystar. dat. na udowodn: autentycz. 3ej cz: zaczęt. przez Piotra z Alva - Logoteta wen. Bartłom. z Capui, protonot. Sycyl: oświad. w procc.

pod przysię. w 1319 że br. Tom. gdy mu pokaz.
myśl św. które ukazan. w Kapli. S. Mikoł. w
Neap. Jem. był uważ.: zaś od myśli swej porzą.
nie uczyć nie dyktow. lub pisz. Tak przemówiła
treści ogół Sumy w trak. o pokut." To zeznanie
Bertłom.: stwier.: styl. i sposób wykład. brzyn
Tom. dawniej. dziel. zw. w 3ej cz.: cytuj.
których odwołu. zdar. wyglasza. w dziel. dawniej:
Zgod. się z tem tradycy.: wcznieks.: które 3ą
cz.: aż do kwe. 90ej przypis.. Tak zw.: zaś
Supplem. jemu odmaw.:

Nareś. domini. biskp. Fran. Ganzaus w
r. 1578 nap.: w swoj.: Emendatio erratorum etc.:
że Tom. praw. cała tre.: drug. cz.: sumy
wypis.: z Winc. z Beauvais (Bellovacensis)
speculum morale -

To wsz. mniem. przyjęł.: wspom. Piotr de
Alva i Astorga, nie lubiący tomist.
a zdaje się mieć pewn. podst. w tem, że Winc.
† wcześniej. 1264 kiedy 2a cz.: sumy nie
była jesz. napisa.:

Zarzut plagiatu jest jedn. bard. lekkomyśl.
Naprzód wolnej.: pisa. nie wypis.. z innej
woli: Otóż Win.: pod każd. względ. jest niż.
szy.: od S. Tom.: Jego speculum maius jest
olbrzym. kompila.: myśl. wszel. ludzi: z która
porów. była przystęp. w jakikol. spos.: ale
sam powie.: w prolo.: że zbierz.: z wszystk. pisa.
katol. i pogań. zebr.: kwest. wszystk.: in
unum corpus - a w uważ. wst.: oświad.:
pokorn.: cum hoc ipsum opus utique meum
simpliciter (non sit), sed illorum potius ex quorum dictis
fere totum illud contexui, ita e ex meo

pennae v. nulla apposui, ipsos igitur e aucto-
ritate, nostra aute sola ordinatione –

Czyż więc: takich skutków potrzeba by napisać
części 2ej, która jest nazwiet. dzieł. i Tom.
i teolog. średn. wiek.

Nadto wspom: w inn. części swego Specula
mają cyt. Tom. jakie więc przyp: ta rzecz.
zdaje a często i stąd w spec. morale Win:
i w 2ej części: Tom. Ber. prost. sposob.
Cóż: części owe: specul. póź. dzieł: a
etorów do tego przerob. dał. przedmow. Stąd
w edycy: drukow. cyt. nie tyl. ost. części:
lecz w przedmo: ie aut. miał zamiar napis:
quatuor volumina: d. j. Historiae naturale
doctrinale, morale, historiae temporale
W najdaw. rękopisie. wydań. się jed.
tyl. 3 części: a stos. do tego cyt. w przedmo:
quapropter ipsum opus universum quod Speculum
majus vocabatur, in tres partes principales
tanquam in tria volumina v. opuscula
perfecte e a se invicem separata distinxi.
Quod etiam unumquodque Speculi nomine
divisim intitulavi. Prima itaque pars continet
totam historiam naturalem et haec vocatur
Speculum Creatoris. Secunda totam seriem
doctrinalem et haec vocatur Speculum Scientiae
Tertia vero ~~pars~~ totam historiam
temporalem et haec vocatur Specul. Historiae etc:
W tym trojst. podzia. żad. wzmianki
specul. morale. Tak. najdaw. opisy
tego dzieła w katalo. średniowie. mają
tyl. 3 części: Specul: Czyta. nap. w bibl.
kor: rękopis. z koń. XIII w. a zat. wyłącz.

Wir: a należą międ. do Piotra de Lemovicis:
In hoc volum. continetur 1a pars specul.
majoris, videli. IX lib. primi ipsius. Qu. quid.
Specul. hab. III nomina sec. tres ejs part.
Quar prima vocatur Specul. Naturale,
secun. vero Specu. doctrinale, tertia vero
pars ejs Specu. historiale. — +

Ini. inzd. w dissert. III Bern. de Rubeis - Sumy S. Tom. Ten drugi: poper: ogr
na Kor. edy. Sumy teolo.

+ Stąd już Bellarmin domyśl. się, że pierwot
dzie. Win. Bellov. składa się z trzech cz.: a 4
zost. poźn. dodan. przez kog. który jej wypis.
wien. styl. i dział. myśli, zachod. mię.
ta cz.: a inn. zost: zmie. w prac. nie.
przez odkry. niezdem. rękop: który. przedm.
był. nie dwu części.

—

Pisma św. Tom. jeno. za życ. jego zost.
przetoż. na obcy. inn. Wspom. iż rzym. jego
contra errores graecos przet. pap. w greck. przekł.
cer: Michael —. Suma cont. gentil. pretoż.
na greck. i hebr. Wiemy że Domin. Wilh.
Bernardi de Gaillac + 1298 przetoż. sow.
pisma jego na jęz. grecki - Takż samo
Dymitr Cydonius oko. 135? przetoż.
Sumę tę samą a najpi. obo: owe. opus.
contra errores Graec. Demetr. jeno. schymat.
Planudes oko. 1327 przetoż. Sumę teol:
Tłumacz. to istn. w rękopis: Na pierw. Ker.
pisk. i inik przeczyt. Echard te sło: po gre:
Obyś Tom. nie był się urodz. na zacho. był
na wscho: albyś zost. przenostaw. i równ.
zdrow. radz. o pochodz. Ducha Św. jak ~~rod.~~
~~x~~enów, piękn. o inn. rzecz:
Także Komen. Tom. do Aryst. i inn.
jego opusc. filoz. były tłumacz. na jęz.
grec. w rów. czas.
Suma contr. genti: zost. 2 raz tłum.
na język hebr: a Sumę teol. raz jed. ~~raz~~
tak. niek. z jego opusc. Żyd. średnio.

i później: wiw. dużo uderzenia św. Tom. Jehuda ben Moze Romano oko. 1328 przetłum. dwa opusc: de ideis i de ascensione intellectus Ali ben Joseph Habillo, żyd hiszp. w drug. poło. 15 stul. uczony. się umysł. po łaci. aby mógł studj. św. Tom. jak opow. w przedmo. do przetł: quaestt. disputt. de anima Tak przetw. ~~quaest.~~ de potentiis animae de universalibus i koment. do Aryst. de generatione et corruptione.

Don Isaac Abarbanel czyt. Tom. wyznaw. z chrze: a przetoż. qq. de spiritualibus creaturis

Teolog. żydow. korzyst. wiec. z św. Tom. aby zbijć argum. sceptyk. lub racyonalist. n. p. Rabbi Baruch Ibn Baruch (oko. 1599) w komen. do Koheleth.

Zob. Jellinek, Thomas v. A. jüdisch. Littera: Leipz. 1853.

Villa kot. dużo niekt. św. Tom. zwła. obie sumy tłum. na armeńs.

Zaraz po wynalez. dru: zacz: ogłasz. wie. dzie: Tom: - pierw. Summae de articulis fidei r. 1460 w Mogun. Tam w nast. lat. Sume teol: 1462-1467. i t. d.

Tam. wyd. kompl. w Rzym. r. 1570 w 17 tom. fol. za Pi[illegible]. Piusa V.

Pot. 2a edy. kompl. w Wenecyi 1592 obie edy. peł. błęd. druk: a bez krytyk: znajom. rekopis. dokto.

3a edy. w Antwerp. 1612 w 18 edy.

4ª w Pary: 1660 w 23 Tom.
5ª w Wene. 1787 w 28 Tom. 4º
w któr. życ. Tom. przez Echarda i
tak zw: tabule aurea, zwb. przez
Piotra de Bergamo – tak. 30 dissert.
przez Bernar. Maryi de Rubeis –
6ª Od r. 1852–71 wyda. now. edy: w Parmie
u Fiaccadori –
7º W r. 1872 i nast. ogłosz. nową ed.
w Pary. u Vivès od.
8ª obec. wychodz. uznow. w Rzym.
pod przezd. kard. Zigliara z rozkazu
Leone XIII

Koment. Św. Tom. bezust. Aż do
końca XVIII stu. przeszło 700 komi. z któr.
180 przypa. na ~~zak. karmel.~~ sumę teol:
Pozyci: najsław. Koment. w zako-karmel.
Toman del Vio, Melchior Cano, Dominico
Soto, Medina – w XVI w.
Banner, Nantes Marzles, Mauritio
de Gregorio w XVII stu:
Z jezuit. – Koment: Vasquez (+1604)
i Suarez (+1617) Toleto (+1596)
Z zakonu Karmelit: dwa olbrzy. dzieła
Cursus theologicus Collegii Salmanticensis
w 19 Tom. fol.
Disputationes Collegii Complutensis
w 4 Tom. fol. ./.

./. Życ. Św. Tom. opiera się głów.
na biogr: Gulielmo de Thocco, który
znał jam. Św. Tom: na akt. proce: kanoni.
i na bulli kanonizc: Wyjąt. te dokum.
w Acta ~~Bott~~ Sanctor. Bollandi
Tom. I 9 Mart. d. 7ª –
Z monogr: now: wymien.
Mettenleitner, Gesch. d. heil.
Thom. v. Aquino. Regensbg 1856.
Karl Werner, der heil. Thom.
v. Aquino Regensb. 1858 – 3 tomy
(Tom I.: o życiu i pism. Tom II. o nauce
Tom III.: histo. Tomizmu)
Carle Histoire de la vie et des
ouvrages de St. Thomas. Paris 1846
Ch. Jourdain, la philosophie de
St. Thomas Paris 1858
Tak: drugi Tom Stöckl, Gesch. der
Philos. im Mittelalter –

§. Początki filozofii średniowiecznej.

Boecyusz

Zdawa. się, że z upad. państ. rzym. zgin. także cywiliza. zacho.. Afrykę. Hiszp. Fran. Angl. zalane barbarzy. Gdy Odoak: zdzię: dyadem cesar: z skroni Romulusa, barbarzy. panuj. wszechwład. Wszystk bolei. Kiedac: w 410 przez św. Augu. i Hieron. że źreni. świz. zosta: zgano: bna wznosił się z piersi wszystk: z podziwi: sią. Wted. Alar. tylko Rzym złup. ale pozost. cezar w nierdobyt. Ravennie, teraz nawet cesarz nie było. Ale Opatrz nie dozw. aby duży lud. przemin. się wpad. a żyj. wsta. wstęp: z korzyś: świz. rzymsk. wyrasta: nowe potęg. organiz. Na czele Got. zjawia się Teodoryk w Włosz: i umieś. zastęp. Herulów w Ravenn. król. się ogląd. Jest to barbarzy. ale z instynk. cywiliza: Takiej wiedzy. Nie umieją pisać imienia. sekret. swoim najmniejsze. z innej: ludzi, Cassiodoryusz i w język: rzym: ~~wydan~~ ogłasza przez ds swego ludu, pozyst. listy do król. ościen. Rzym. Afric. przemawia: wszęd. nie zginęło wpad. Zmordowal: z mów, nie mówi senat i konsul. cyt. z ręki. w reskrypt. Teodory: że jest miast. uczen. matka wymowy, światy. mój patrz na otwier. się nowe niebo i przez i rzekomy: a tak się dziś cezar: lud śpiewa do cyrku, wołaj: panem et circenses Ten w cyrku w trybunie senatu stoi Boecyusz i patrzą dzieciny wszyscie. między lud hojne dary Teodor: Obok niego na krześl: ze stonic

Swoi dwaj synow: podziw. Konsulo. otocze: liktora:
Sam Boë: (Consol. philos. Lib. II. prosa 3a) wyzna:
że wspom. dnia tego nie. przeniesie. mowy: zaczni
nie zdoła. w jego duszy. Jeniusz dziejó. zapalił
nici. fajerw. aby raz jeszcze ukaz: w jego blas:
~~[illegible]~~ stara Romę i post: ostatn. Rzymiana.

Ten Anicius Manlius Severinus Boetius
to post. imponu: Z dawn. rodu Anicyusz. i Manliu:
skupia on w bibliot. swoj. wszystk. skarby litera:
przeszłoś. a w duszy swoj. wszyst. cnoty dawn. patrycyu.
Przez lat wiele używał. i doznał. Teodor: łaski:
z wpływu. swoi: i bogactw aby ~~[illegible]~~ przyozdobi.
senato: daw. mocy. a miast: mieszk. daw:
wspaniał. Polityk ~~Minist.~~, administrator, uczo: ~~filoz~~
mówca, a przedewszyst. filoz: i teolog posiada. wszyst. zalety
dawn. pan. rzymsk. prócz jedn. sławy wojenn:
ale też nie było już legion. a mieczy rycer:
leżą. potem: u stopi Teodory. —

Boëcy: to postać wybra: przez opatrzności aby przygotow.
oświa: średniowie: W wielk: jej ruchu on przez
średn. wie: jest jedn: z najdziel. organi. Wszak
mo jak skończy. nieszczęśl: Teodor: podejrzyw:
go o chęć wskrzesze: dawn. niezaprzep. rzyms.
i o konszachty z Konstanty: Kaz: go zgładz.
w więzien. tak samo jak pop. Jana. Teodo:
choć prawy: oświa: był aryan: a mimo nietoler.
katolicy. był despo: a mimo niesprzy. wola:
był jeszcze zbyt Niem. i barbarzy: aby nie
mieć nienawiść. Romy, do której wszystk. zaś:
barbarzy: półno. choć szczęść. twory. zabobo.
i dzika nienaw. W więzien. napis. Bo: księg.
stąd: De consolatione philos: lub consolationis
philosophiae libb. V.

Opowia. jak w więzien. zjawi. się filozo. aby pociesz.
go w wszyst. strapien. Wyprzedzaw. mury pogan:
ziemy. nie wyższe: umiem. nowy ludzk. a oczekiwa.
Opatrzno. nad bieg. spraw świa. Filozofia przed
mówi i wszy. mierze: a dowo: to utwór z cząst:
wszed. i krzy. i ima: za dam ustęp: szczyt:
zdob: wład. przekon: i spok. w dany zbola:
Księga ta w któr. przew: najczyst: istnie.
Bo: Opatrzno: boż: wola woli i dany niezmien.
wypowied: za w form. wole niedbr. i prost.
wyraz: na mo: świad: wyglądy ollny: Humani:
wykład na język. wyrzucenie: Komentarz. teraz.
Wate się księgi duchown. w któr. dane najczyst:
znaku: ulgi w swych cierpien. Jednak w tej
Księgi: nie ma mowy o Chryst: a nawet: więks.
ustęp: zdaje się wyj. być w zgodz. z poglad.
neoplatoń. niż chrześ. Stąd przypuszcz:
że Boe: był ukryt. poganin: przez mało. dow:
Tradyc. uczono: i że nawet przed śmierc. nie
umie. serce jego wydob. z nieb: czy jakim
now. chrześć: +) To przypuszcz: ~~tak ustali~~
fatyczny ~~się, że~~ nawet dziś w wiel. hist. filoz. bywa
powtarz. n. p. w Ueberwega Grundriss
d. Gesch. d. Philosophie Tom II. Berlin 1877
p. 110: Es steht nicht einmal ganz fest,
dass B. Christ gewesen ist. Tak. twierd.
nie tylko uważ: wiele: stew: ale nadto zmusz.
wtedy do odsądza: Bo: od autorst: pism
teolog: de trinitate, de fide i t. d.
\# ~~Temu zaprzecz. się najpierw~~ (tradyc. Kości:
~~Itdg~~ uważ. Bo zaw. za chrześ: i męczen:
W Pawii dotąd modla się przy jego grob. i czcza jako S. Seweryna. Teść jego Symmachus patric. był gorl. Katol: nie mniej żona jego Elpis. Której tradyc. kościel. przypisu. piękn. hymn. na cześć Apost. Piotra i Paw. dotąd używa się w brewia.
Ostatecz. zaś kwest. zosta: rozstrzyg. przez
Usener'a, profes. w Bonn - który w Lips. 1877

\+ Już filolo. Hand i Obarius (pierw. w Encyklop. Ersch'a i Gruber'a Tom XI. p. 283 drugi w wyd. Konsolacyi Boet. z r. 1843) ustawa. dowieść, że Bo. był pogan. To zdan. w Któr. nigd. nie przyję: w Fran: był. przez Kat. uzna. n. p. Karola Jourdain, tak. ustali. się wśród filol. niem. że Teuffel, w Histor. liter. rzym: o pism. teolog. Boe. napis: Ueber d. vollständ. Unechtheit jener Schriften kan heutig. Tages unter Urtheilsfähigen nicht d. leiseste Zweifel mehr sein. Zdan. to bard. jeszcz. ustali. się przez wzpr. Nitzsch'a (das System d. Bo. Berl. 1860) któr. z tyle moim zmiernie. odkrył międ. Konsola: a pism. teol. Bo. że tych stanow. jeszcze zdaniem. Prantl w Histor. ~~Logiki na Zachodz.~~ Tom II. p. 108 utrzym. nawet że pism. teolog. krążą. pod imien. Bo. nie mogły powst. przed wiek. IX.

\# Wyjąt. protest. zwyk. trady. przez lekceważ. tradyc. Wschod.

wyd. Anecdoton Holderi. Ein Beitrag zur Gesch. Rom's in ostgoth. Zt.

Alfr. Holder odkr: w manuskrypt. Cassiodr: institutiones hum. rer fragment z zaginio: dzieła tegoż pisa: Excerpta ex libello Cassiodori Senatoris monachi servi dei ex patricio ex consule ordinario questore et magistro officior quē scripsit ad Rufiū Petroniū Nicomachū etc.

wyraz: ochrona się do treśc intell. bud. ow. czasu, Symmache, Boecy: i sam. Cassiod.

Ustęp o Boecy: tak brzmi:

Boethius dignitatibꝫ summis excelluit. Utraq lingue peritissimꝫ fuit. qui regē Theodoricū in senatu pro consulatu filior luculenta oratione laudavit. scripsit librū de sancta trinitate ē capita quaedā dogmatica ē lib. contra Nestoriū. condidit et carmē bucolicū. sed in opere artis logice i.e. dialectice transferendo ac mathematicis disciplinis talis fuit ut antiquos auctores aut aequipararet aut vinceret. –

~~Tr.~~ ~~auto~~ Ingres pod ogłoszen. ~~Tr~~ tego dokum. najnow. wydaw. Boecy: Rud. Peiper – Lips. 71 przyzna. jeśli na podstawie ~~tekst~~ trady. manuskr. które dziełka z s. po nim pozostał. – ale było ~~pewni~~. ~~piąte~~ przyzn: lib. contra Eutychen ē Nestoriū –

Odkry: Holdera i na niem oper: obron: autentyczn. odkr. z pięc. pism teol. przez Usener'a zrobi: w zupełno. potwierdz. przez badan. rękopism. prof. Krieg'a w Frybur: który owoc tych badań. wygłos. w odczyc: na Zebran. rocz. stowarz. Goerresow: 21. sierp. 84 a pod. druk. ogłos. pod tyt: Die theolog. Schriften d. Boëthius – w sprawozd. rocz. tegoż towarzys. Jahresbericht für 1884 d. Goerres-Gesellschft. Köln 1885.

Na podstaw. tych bad. i wspomnień wyż. wyw. z Kasyodora możn. uważ. za niewątpl. że Bo. napis. dziełko de Trinitate, dedykow. Symachowi, pot. opusc. 2^u i 3^u, do dyakon. Jana, z któr. ~~pierwsze~~ traktu. o jedn. subst. w trzech osob. boż. a trzecie pod dziwacz. tytuł. de hebdomadibus o stopn. dobro. przynależ. jednost. stworzon. — nareszc. opusc. 5^tu contra Nestorium et Eutychen o dwóch natur. w Chryst. najważn. jej z wszystk. Zosta. jeszcz. wątpliw. co do opusc. 4^u, de fide, bo ani tradyc. monastyc. nie zdaje się ~~by~~ za nim przemaw. ani ów ust. z Kasyod. Dla nasz. spraw. wystar. nadmien. że jeśli autentycz. ów ostat. jest po nadzwycz. wątpliw. to nie ma dowód. poważn. przeciw autenty. tej ostatn. a tego nas dotyc. w tej kwestii. Gdyby bow. nawet chcieć posiąść. autenty. rozpraw. de fide, wystarcz. tamte cały wyjaśn. wiel. stan. teol. Boe.

Świat starożyt. obum. na zachod. nie stworzyw. sob. terminol. teolog. Nawet S. Aug. jej nie ma, i dzięki jest powod. jego z tych wzgled. niedosk. kiej: de Trinitate z jak. trakta. średniow. o tajemn.-przedmio. aby o tem się przekon. Przyczy. tego zjawis. w tem, że orzecz. Tertulsk. Victorin. nie zna: Arystot. jedyn. filoz. na któr. możnaby oprzeć ~~dzieła~~ bogat. terminol. nauko. Brak terminol. stan. się nast. powod. do nieporoz. ~~jeszcze~~ nawet: do herez. jeśli ze nast. Aug. i Hieron. spiera. się o to, czy w Tróje. św. są tres substan. et una persona lub tres personae et una substantiae. Nas herez. monofizyt. i monotelit. umia. oparc. co do rzeczy same: ale Tertul. jasn. terminol. nie było

Boe. pierw. na zachod. znaj. dokład. logi. i met.

Arys. ~~stwo~~ wyrob. metod. teolog. prawdziw. naukow.
i Tomia. na wstęp. do dziełka de S. Trin. że tyle
chce bad. rzeczy boże, o ile pozwa. na to świat. rozu.
i że chce je wyłoż. styl. krótk. pod zasło. słów now.
dobran. z łona dyscyplin filozof: Idcirco stylo
brevitate contraho e ex intimis sumpta philo-
sophicae disciplinis, novorum verborum significationibus
velo etc. Za pomo. tej meto. chce ant. wedle
siły świat. przyrodz. rozu. wnie. się na wyżyn.
bóst. a z tego zadan. wyrosz. się naukow. To
wielk. zasł. jego, że on jakoby pomost ...
międ. August. a średn. wiek.: w teol. Stąd średn.
wie: zaczy. stud. swoj. teol: od koment.
jego pism teol. lub naśład: Alcuin pisze
na wzór jego de fide trinit. a następ. teol.
aż do S. Tom. koment. je - tak. ... ...
jego pra. teol:

Był' wiecznt. teol. nauko. dla genius,
średnio. Na tekst. ... Alcuinów, Szkotów Erigenów,
Anselmów i t. d. było wiel. rzecz. ale to
nie dała zasłu. Bo. jest także wielk. filoz.
Już Alcuin mówi, że in divinis nec non e in
philosophicis voluminibus eruditus - e Szkoty
Erige: praeserti magnifico Boethio, summo
utriusque linguae philosopho - Nie tyl. jego
Konsolacya" była w ręku wszystk: nadto.
jego pisma matematy. były w szkoł. używ. aż
do XIV wie: ale co ważniej. cała logi. zat.
część najważ. filozof. na nim jedn. polega.

Boe. był dla wiek. średn. reprezent. najpełniej.
wiedzy starożyt: Translationibus tuis Pythagoras
musicus, Ptolemaeus astronomus leguntur
Itali (pisze do nie. Cassiod. Vari. lib. I. ep. 45.
z polece. Król. Teodory.) Nicomachus arithmeticus

geometricos Euclides audiuntur Ausonii; Plato theologus, Aristoteles logicus quirinali voce disceptant; mechanicum etiam Archimedem La- tialem Siculis reddidisti et quascunque disciplinas v. artes foecunda Graecia per singulos viros edidit, te uno auctore patrio sermone Roma suscepit. —

Sam Boe: gdz. mówi że chce sztukami greck. mądro: (graecae sapientiae artibus) ~~wyjaśnić~~ wychow. ~~[illegible]~~ obycz. rzymskie, że chce pogodz. filoz. Plat. i Arystot: że chce wprowadz. Aryst. do rzymsk. świata: To też stwierdz. Barthélemy Saint Hilaire: Bez dzieł Bo: które wiedz. były rzymskich. i wyjaśnienia. blask. świętego. et auto. studya logicz. a nawet filoz. wogóle byłyby w wiek. barbar. zupeł. zaginęły: lub bardzo późn. się przebudziły".

Te pisma, które aż do odkry. całe Aryst. stanowi. wyłączn. bibl. filoz. średn. wiek. (t.j. aż do XIII w.) są następ.:

1) In Porphyrii Isagogen a Victorino translatam dialogi II.

2) Commentariorum in Porphyrium a se translatum libb. V.

3) In categorias Arist.

4) Trzeci: Aryst. ~~De~~ περὶ ἑρμηνείας — dwa koment: także zwa. pierwsze edycyo w II ks. druga edycya w VI. ks.

5) Komment. do Analityki pierw. i drug. Aryst.

6) Koment. do Topików i do Elenchos sophisticos —

7) pisma pomniej. logicz — z któr. De definitione wspiął Boe:

8) koment. do Topiki Cycerona

9) Pisma muzycz: i matemat: de musica, de arithmetica i prakt. geometr. Euklid. i t. d.

Z tych książ. uczo. się filoz: aż do XIII wieku a jeszcze do nich doda: głębo. pisma teol: Boe: a jego konsola: w wielu więcej wzniosł. i przedziw. piękn: rozum. i rozum. dla nego w śred. wiek. poszan. od Akwi. mówią o Boëcju: ille theologus ecclesiae — lub adeo placuerat auctoritati Boëthii. Zrozum. tak. miło. Dante. Heb wielk. ~~mistrza~~ filoz. który gdzieś w Boskiéj kom. swoim pośrzymał i doktore: a w Raju, w 10ej pieśni wśród 12 teologów, których raz. zowie: słońca a których imion imie. wymienia Tom. z Akwi. sam był jeden z nich takie mów. poświę. pamięć: wielk. Rzymian, wiersz 121 i nast:

Teraz, jeśli od światła do światła
Wślad pochwał moich, dążysz okiem ducha,
Poznać z kolei musisz pragnąć ósme.
W niem oglądaniem Najwyższego Dobra
Cieszy się wszelkie owa dusza święta,
Która każdemu, co zeń słów jéj słucha,
Wykrywa na jaw, jak ten świat zwodniczy.
Ciało, z którego gwałtem ją wygnano,
W Cieldauro leży, ale ona
Po dniach męczeństwa i wygnania swego,
Spokój niebieski zyskała tu sobie

Że w tych wiersz. mowa o Boe: wid. z słowa Cieldauro = Niebo ~~z~~ złote, dzisiejsi Ciel aureo — nazw. S. Piotra w Pawii, gdz. pochowa. Boe:

§. Frazes Porfiryusza ~~pocz~~ początkiem scholastyki

Raz: z pism logicz. Arystot. przełoż. Boeci: tak: Wstęp (Εἰσαγωγή) Porfiryusza do „Kategoryi" Arystot: To dziełko, mające służ: za wstęp do studyów logicz: i dzisiaj jeszcze drukow. razem z organum Arystot: nabra: w wiek. śred. kolosal. znacze: To nasze. szcz. ~~potko~~ nie zaszło: tak trzeci szcz. wstęp. w 17 wiek, który już dla ~~pro~~ celu księgi musi być logiczny natury, jak przystało wstępowi, wszelako zaraz na początku niby od niechcenia.

Wstęp początek tak brzmi:

Cum sit necessariū, Chrysaori, ē ad eā quæ ē apud Aristot. Prædicamentoꝝ doctrinā, nosse quid sit genꝰ, quid differentia, quid species, quid propriū ē quid accidens ē ad diffinitionū assignationē ē oīo ad ea quæ in divisione ē in demonstratione sunt, utili istaꝝ reꝝ speculatione, compendiosā tibi traditionē faciens, tentabo breviter, velut introductionis m° ea quæ ab antiquis dicta sunt, aggredi: ab altioribꝰ quidē quæstionibꝰ abstinens, simpliciores vero mediocriter conjectans. Mox de generibꝰ ē speciebꝰ illud quidē s. subsistant s. in solis nudis intellectibꝰ posita sint, s. subsistentia corporalia sint an incorporalia ē utrū separata a sensibilibꝰ an in sensibilibꝰ posita ē circa hæc consistentia, dicere recusabo. Altissimū enī negotiū ē hujꝰmi ē majoris egens inquisitionis. Hoc vero, quemadmodū de his ac de propositis probabiliter antiqui tractaverunt ē hoꝝ maxime Peripatetici,

tibi nunc tentabo monstrare.–

„Poniew. o Chryzaorze, potrz: dla zrozumie- nauki o kategor. Arystotelesowej, wiedz. co to rodzaj, róż. gatun. własno. i przypadłość a wiedza ta korzyst. jest dla definiowa: a w ogóle dla podzielen: i dowodze: zrob. dla Cieb. ~~krót~~ streszczony wykł. z poster. się po krótk. sposob. wstęp. wyłoż. to, co poprzedni. nasi o tem powiedz. unikaj. wszakże badań głębsz. a nawet przy takiej. tyl. w miar. baw. A naprz. co się tyczy rodz. i gatun. nie będę mów. o tem, czy istnie. ~~w sob.~~ przez się i w sob. ~~lub~~ tyl. istnie. jako czyst. pojęc. umysło.; ani o tem, czy w razie a jeśli istnie. przez się, ~~czy~~ są cieles. lub nieciełes. natury i ani ~~lub~~ nareszcie o tem czy istnie. oddziel. od rzeczy zmysło. czy też w nich i przez nie mają swoj. konsystencyą. To zadan. jest bard. ~~głęb~~ trudn. i wymaga badania daleko obszern. Teraz zaś ~~porto~~ spróbu. ci wyłoż. co o tej ~~[illegible]~~ kwest. i poprzedn. starożyt. wygłosi. [illegible] a przedew. Perypatetycy. –

Ustęp podkreśl. brzmi w orygi.

αὐτίκα περὶ γενῶν τε καὶ εἰδῶν, τὸ μὲν εἴτε ὑφέστηκεν εἴτε καὶ ἐν μόναις ψιλαῖς ἐπινοίαις κεῖται, εἴτε καὶ ὑφεστηκότα σώματά ἐστιν ἢ ἀσώματα, καὶ πότερον χωριστὰ ἢ ἐν τοῖς αἰσθητοῖς καὶ περὶ ταῦτα ὑφεστῶτα παραιτήσομαι λέγειν· βαθυτάτης οὔσης τῆς τοιαύτης πραγματείας καὶ ἄλλης μείζονος δεομένης ἐξετάσεως.

W tym ustęp. wygłosz. pisem. i przerwany greccy. podanie. jest jasno i ściśl. wielka kwest. metafizy.: Jaką warto. mają i czem są właściw. ~~by~~ idee, jak mów. Plat. lub τὰ καθ' ὅλου, rzecz ogóln. universalia, jak mówił Arystot.?

Ale Plat. idee (będąc urzeczywistnieniem) są czem samodz.; istnieją ~~samodz.~~ niezależ.
od jednost. które są ich odzwierciedl. charakter, one
~~są~~ są przez się (ὑφεστηκεν) i oddzielnie (χωριστά)
od rzeczy zmysłow. Oto jedn. z odpow. na pyt.
które Porfir. rzucił: le problème même
de la philosophie (Ouvrages inédits d'Abélard.
Introduction p. LXXIII). Aryst. nie przyj. tego
~~[illegible]~~ rozwiąz.; jego metaf. odrzu. to co jest
przesadn. w teor. Plat.: gdyż wedł. niego idee
(poję. ogóln.) nie istnie. same w sobie przez sieb.
lecz istnieją w jedn. podpad. pod zmys. ἐν
τοῖς αἰσθητοῖς καὶ περὶ ταῦτα ὑφεστῶτα.
Ale jest trzecie odpow. możeb.: że poj. ogól.
są niczem: po za umys.: że istnie. tylk.: in solis nudis
intellectibus, jak twier. Roe.: wyraż. grec.:
ἐν μόναις ψιλαῖς ἐπινοίαις — czyli że są
tylk. jedno: a poję. ogól. pod któr. je grupujemy,
są tylk.: nazwisk.: pomyśl. bez objektyw. wartości.
To trzec. mniem. jest tylk. skrajn. perypatety:
Wszystk. te zgin. rozw.. trzy zjaw. należ. do metaf.
i tylk. w niej mogą znaleźć. i mogą być należy.
traktow. To też odt. powstał.: metafizy. tylk. od
czas. Plat. i Aryst.: stanow. one petn. niego mię.
największ. myślicie. Grec. Walka ta za czas. Porfiry.
trwa: już zaczyn. wiek: oba uspokoi. ~~odzysk.~~ mowy
Ateny i potem Alex. i Rzym; nie było filoz.:
któryby nie był zmuszo. do wmieszania się w niej udział.
W 3 im wieku naszej ery kiedy przez geniu.
Plotyna odrodz. szkoł. filoz. plat. na podst.
now.: Porfir.: uczeń jego użyj: swem krótkie: swa
fundam. stan.: w bez. jakkolwiek: a zatem.
wiod jego widz. że nie zdoła jej rozwiąz. stanow.:
że w każd. raz. dla wiedzy logiki: do któr. postawie

nia. jego Isagoge, nie nowi. się ozywiąza na negła. Ale w ~~przeszł.~~ wz: genial. Proklos stwór. dzie: po raz pierw. wyd. w komple. Wiktor Cousin, pisze w VI wie. Komen. olbrzy: do Parmenidesa, najgłęb. z dyal. Plat: i w nim zwykłow. wszystk. zdoły. umiłow. jak ludzk.: ~~jak przyp.~~ zebr: w ciąg. 8 wiek. od otwar. Akade: aż do upadku tyrans. Myśl. nad ideą i tworzyst. W tym Koment. beda. niejako ekstrakt. całej filozof. greck. znowu podn. problem od fundam: i wiele odmiennie od Porfir. wskaz. co na ale: pyt:

1° czy są idee, εἰ ἔστι τὰ εἴδη;

2° jakich rzeczy są idee a jakich nie są:
τίνων ἔστι καὶ τίνων οὐκ ἔστι τὰ εἴδη;

3° jaka jest natura idei i jaka ich samodzielności:
ὁποῖά δή τινά ἐστι τὰ εἴδη καὶ τίς ἡ ἰδιότης αὐτῶν;

4° jaki udział w nich mają rzeczy tu na ziemi i jaka jest forma tego udziału?
πῶς μετέχεται ὑπὸ τῶν τῇδε καὶ τίς ὁ τρόπος τῆς μεθέξεως;

Proklus na wszyst. te pyt: odpow: z stanow. w myśl Platona.

Ta wiel. polemi. dwóch systemu ze sob. współzawodn. ciągn. się dal: aż do zamknięc: szkół filoz. w Aten. ukaz. barbarz. Justyniana r. 529.

Do zamkn: z tej tak bogat. dyskus: ~~filoz~~: obejmuj. średniow. tylko. nowo. wszelk. filoz: nic nie dostało prócz owe: urywk: nawet jakoby od niechcenia: przez Porfir: Z tego urywk: dopiero się zrodził, że istnie. probl: a dopie. był wstęp. do, aby zaintere. wszystk. i całą. do jego rozwiąz:

§. Pierw. usiłowan. średniowie: aby rozwiąz. probl. Porfiry.

Z wiel: skarb. filoz: greck. jak wspom. Boë:
wypatow: ocalo najznaczn: i najświetn. ale dla barba.
najpotrzebniej: pisma logiczn: Aryst. Barbarzy.
nie mieć. mógł. ani myśl: że pismo: logi: wszy.
ich jedn. i drug: do tłuma: popular: pism
zebran: pod tyt. ogóln. organu arystot. Ale
logi: nie jest filoz: ona poda: prawa myśle:
lecz nie dostar. ona żadn. treś. Bytu wyprow. treść
boga. wystarcz. do wypełn. luk w myśle: treść
teol: średn. wiek. dosta. w spuściź: wszk. oprócz
kościo. zachodn. i pismo św: ale teolo: nie jest
filozof: a bez filoz: rozumnie. być nie może teol.
taką nie była ona: bo dopiero stała się nią w
XIII w. pod wpływ. filoz: Jeżeli więc zostaw. teraz
na boku pisma treści teolog: może powiedz. że
w VI w. na zach. nie było ani treś. do filoz: ani
formy rozwi. bytu był. logi: Ale ta ostatn.
do logi: z niej wracano nie zaraz: a tem
więk. oczekiw. budzą. jeszcz. probl. Porfiry:
iłu. ważn: wnosz: wtłoczy: Gdyby Boec:
lub kto inn. był przełoż. metafizy. Aryst.
i kil. waż. dyal. Platona byłyby te probl.
wcale. dziw. a znaj. dziś przeciw. wob. jego
rolnicze, byłby wnosz: może przesta: na nich.
ale nie znaj. żadn. pism. Plat. a z Aryst.
tył: oraz logiki: czysto formal: wnosz: rozpraw:
rozwiązan. tego do niego może podbiegł. nie były
przygotow: Ale wtłoczeni generz. nie trzymają się z istot.
i zdolne bolią, bo w przeciw. rozj. nie miałyby
odwr: i stracenie. wszystkol. Zaczęło więc filozof.
Ale filoz: ~~na~~ wśród ~~porząd~~. średn. wiek. nie jest niczem

jednolit. lecz nie swoj. epoki wiel. odmiena.
Moż. ją podzie. na trzy wiel. epo:
1° od Karola W. do XIII wie: czyli do
założe. uniw. parysk. – wiek dzieciń. i cału. scholasty.
2° od XIII wie: do XV° – złot. wiek. schol. jej wiek męsk. jest to epok. wielk. uniwersyt. i wielk. zakon. nauczają. zwła. Domin. i Francisz.
3° od XV° w. do XVI° upad. schol:
~~pod~~ szko. filoz. powszechn: ludz Europ. poza wal. z nominal. z. humaniz. i refor.
Moż. to nas. wszystk. sprzysięż. scholasty: były pewni że scholast. teolog. były: nie obaliłaby: a nas. w wiek. następ. wyda. wielk. naoz.
Przez te trzy epo. ciągn. się probl. Porfiry: który w pierw. epo. wywoła. zacięt. wal: realist. i nominalist. kończ. się porażk. zupeł. dru: W drug. epo: po ~~dłu~~ ~~panuje~~ powo. zała. Arysto: peryp. sola: perypatety. rozwi. proble: W trzec. epo: dawno porzucone nominali. znowu głos. podno: a sprzymierz. z nieprzyjaci. Kości. i filoz: daw. wsza: scholasty: jako syst. filoz.

§. Epoka pierw. od Karola W. do końca XII wie.

Gdy w Rzym. w 800 r. naród. Leon III koronu. Karola W. przy grob. S. Piot. ~~do~~ cesarz. a lud zebran. po trzykroć zakrzyk.: Vita et victoria Carolo Augusto, magno pacifico, imperatori Romanor. coronato a Deo – zaczę: się nowa epok. w dziej. nie tyl. polity. lecz umysłow. całej ludzkości. –

Gdy Karol zapanow. nad połow. Euro. i zarzucił [?]
wszystk. dogorywa: alter nie powstał: jenne nowe
na jego ruin. Niektór. prowin. zatrzym. niem. wypeł.
zamiarke. prócz barbarzyń.; w inn. resztki daw.
ludno: wszystk: wszystk. mieni. pod rzą. jakiejś
kruch. autono: a obok nich często już w bram
monastyrów ludzi. napływ. barbarzyń. uczyka-
paroli ich mow.: obycz. podlidzych, ale z nimi
jenne nie zlewa. Jest to mechanicz. zlew. który
nie przeszedł. się jeszcz. w amalgam chemiczny
części składow. istnie. obok sieb. wzajem. wszystko
się, ale zlać się nie zdoła. Nowy czas. wstu.
te masy społeczn. barbarzyń. po rzymi. zagdzie:
i postęp: z dawn. świetno. wszyst. w stary
form. cywiliza. wszystk. To wieków. polity. nie
udało się sprawdz. bo już po śmierc. jego poróżn.
się dzieci. i ze wnuk. i stanów. rozpa: Rozkład.
daw: narodów. wszystk. nie zdoła: powstrzym:
ani przeszkod. powstan. narod. now: na pół wyrobion.
których zręby młodzieńcz. wraz [?] wyjdzie
się w wie. X i XI, ale trzeba przeszło. nie
prowinc: skorzy jeszcz. z daw. [?] tam:
a jego miejsc zajęć: nowe języ: już to romańs.
już to german. i stąd. to jedn.: przez cywilizacji
i asymilacji: Karola W. wyda: zdumiewa:
owoce. Wszyst. czem żyje wiek. XII i XIII wieczne.
jeśli się zacząć: Karol W. zewsząd sprowadz.
do siebie swoich znakomit. uczon. wyszcz. z Angl.
i Irland: gdzie po klasztor. przechow. się drzew.
dawn. oświa. Alkuin Anglik i Klemens ze
Szkocyi założył: w Akwisgranie przy rezyd.
Karola W. sławn. szkołę pałacow. (schola palatina)
która stała się wzor. wszystk. szkół późniejsz. Jej rzą
wyda. Z Włoch sprowadza znakomit. uczon:
i tam wykład. VII artes liberales

pośw. szkoła w Metz, której przewodn. brat cesar. Drogon, potem szkoły w Tours i Paryżu - szczeg. jakaś akadem. pośw. na dwor. cesar. w której on sam zasiadał pod nazwą Dawida, inni zwali się Homerem, Horacym i t. d.

Znana szkoła w Tours, której przewodn. zaś Alcuin Albin (+ 804 jako opat klaszt. S. Marcina Turyń. Pochodz. z wielk. znak. Alcuin przewodz. ~~sz~~ odrywanie ksiąg. które szkołą napisz. pomocn. ~~...~~ szczeg. pisze o ~~...~~ gramat. retoryk. psycholo. w któr. ~~...~~ trzyma się myśl. ~~...~~ S. August. W szkole wykł. się VII artes liberales a jego uczeń i następ. w godn. opata Fredegisius pisze ~~...~~ wyjaśn. filozof. de nihilo e tenebris.

Najzn. z ucz. Alcuina, Hrabanus Maurus (776-836) założ. szko. w klaszt. Fuldzie, które pod jego przewodnict. i Haimona, inne. ucz. Alcuinowe. wyda. wiele ~~...~~ uczon. zajmuj. się retor. logi. dyalekt. Eric (Heiricus) z Auxerre, którego przypis. do „Kategoryi" Pseudoaug. odkr. Cousin a który sam założ. szkołę w Auxerre, skąd wyszedł Remigius z Auxerre, wykład. w Rheims i Paryżu. gramat. muzy. retor. napisał koment. do Marciana Capelli w którym porusz. dal. kwest. universaliów.

Odkryte dał. Cousin koment. super Porphyrium który albo do Rhabana Maura ucz. albo do które. z jego ucz. a te stąd. z któr. wiele mało ~~...~~ treść. pochodzi z wiek. X i XI

W drugiej poł. wiek. w jasnie uczony Gerbert, potem jako ~~Papież~~ Sylwester II (+ 1003) jed. z wielk. papież. i uczon. który ~~...~~ u Arab. w Hiszpan. uczył się matem. a w swoj. piśmie de rationali et ratione uti porusza wiele kwest. logicz.

Uczeń. Gerbert'a Fulbert w 990 otwiera szko. w Chartres, gdzie + 1029 biskup. Uczniow. nazy- go Sokrat. a choćby wypo. ceni dyalekt. i uważ bardz. każd jedn. Przyjm. się drady. Kościel. i ojców a nie przekracz. powag: rozumu wed powag: pisma św. i tradyc. Kościo. Ale jeden z jego ucz. nie ustał. tej rady święt. i wstąpi. i źle na ~~[illegible]~~ wyp.: słynny Berenger z Tours (999-1088) który ~~[illegible]~~ zbyt ufając dyalekty. poszedł w niebezpieczn. przew. dogma: Euchary: Znala. jedn. wielk. od siebie przeciw. w osob: opata Lanfranc'a + który go zwycięż: potężnym dyalekt: odwo. na auto. Kościo. adv. Lanfrancum

Berenger utrzymywał w dziele (wyd.: de sacra coena (ed. Vischer w Berlinie 1834) Zob. tak: Lessing'a: Berengar Turonensis. Braunschweig 1770) się, gdzie: akcydensa zostać te same. Który: ten akcyon: który jest przedtem w ponad. przystoso. do Euchar: twierdz. że ani chleb ani wino nie zmienia się w inn. substan: lecz ~~[illegible]~~ zosta. tem czem były, a konsekr. sprawia, że pod niemi ukrywa się jakieś corpus intellectuale X. + tej opin. ~~[illegible] dyalekty [illegible]~~ Mówił / że w przemow. przew. należy więc. ~~[illegible]~~ poleg. na rozu. niż na obycz powag. że rozum nasz jest obrazem Boga że tak. więc. należy posługiw. się dyalekt. ‡ Przyp. Lanfranc dowod. przeciw. że i w ponadz. rzeczy. i wszystkie. wiara trzeba ustąpić powod. prawdy objaw. wszystkich. Zmuszo. do swych odwoł. twierd. swoi. Berenger uczeni. [illegible] w mistyce: a jego uczeń Hildebert, biskup z Tours dowodzi przeciw. że rozu. nie jest contra ratione, że to voluntaria certitudo absentium z dyal: nigd. wielk. pewno. dać nie może i że poleg. należy głów. na wierze Tenże Hildebert napis. filozof. moralną w któr. trzyma się Cycer. i Seneki. –

z wdzięcz. znakom. odebr. pierw. wykształ. w Tours, pod. uczył się w Chartres, pod mym. Fulbertem. Zaniedbaj. inne nau. [illegible]: quadrivium czy. physice. oddał się wyłączn. dyalektyce w niej doszedł: do biegło. mistrz. ale porzuc. go często na bezdro. subtel. sofisty. Wrócił. do Tours wykład. 1031 dyal. w klaszto. S. Marcin [illegible].

+ potem arcybisk. w Canterbury + 1089.

+ Spór o euchar. w średn. wiek. zaczął się już za czas. Szkoła Erygeny, który napis. dział. de ~~sacra coena~~ eucharistia, w którem przeciw współcz. Paschazyuszowi Radbertowi dowo: (konsekwent. z swoim syst. filozo o czem poźn.) że skoro byt. jedn. jest subst. w cał. rzecz. t. j. subst. boża, o jak. transsubst. mowy być nie może. Radbert zaś utrzymy. transsubstan zgodn. z nau. Kościo. Bereng. znał przedtem dzieło Szkoła Eryg. i także przeciw przemian. subst. chleba i wina wystąp. choć za pomo. inn. argum. Najważn. zaś w jego wystąp. było, że opiera. się na dyal. stawia ją wyż. od prawd. objaw. i od powag. Kościo.

‡ Zob. de sacra coena p. 100 (ed. Vischer): Ratione agere in perceptione veritatis incomparabiliter superius esse, quia in evidenti res est, sine vecordia caecitate nullus negaverit... Maximi plane cordis est, per omnia ad dialecticam confugere, quia confugere ad eam, ad rationem est confugere; quo qui non confugit, cum secundum rationem sit factus ad imaginem Dei, suum honorem relinquit, nec potest renovari de die in diem ad imaginem Dei etc.

~~Berengar~~ Tak druga połd. XI stule: odznacz. się jak z jedn. strony wzrost. dyalekt: tak z drugiej stro: coraz niebezpieczn. teolog. tejże dyalekt. z wiara obyzwid. i stan. kościoł. A teolog. dla tym tem niebezpieczniej, że owi teol: nie tylko uto. wanko filozoficzn. utożsamiali, ale dyalekt. filoz. porbaw: dotych. podstaw. metafizy, nie zdawz. sob. jasno sprawy z swoich celów i metod. Chyba z tego jedn. że były one zaznacze. rozumow. o myślach i rozumow. zob. wszystkich rzeczy. wielk. prawd. To wszystko prowadz. do coraz wor. konfliktów z wiedz. Kościoł. jeszcze. pod względ. XI wie. wzrost. spór jeszcze. gwałtow: i bardz. zasadn: bo z jedn. strony oparty na najskrajniejszej antyplatonsk. wyrażaz: proble. Porfiryusza z drug. stron. zaś na ~~jej~~ świętej i bezogni: arystoteles. dogm. wiar. dogm. Troj. przeciwstaw. Głów. sprawc. tego sporu i wyobraz. tendencyi. kier. w szkol. jest Roscelling, mło. uczeń: od Berengara i ~~Fom~~ Lanfranca, twórca nominalizmu. w jego wystąp. i istnie. koniec wypełn. ostatn lata XI wie: Poznań. on pierw. problemowi universaliów nad: nieczysz. aż do jego czas: ~~rozwiązań~~ rozgłos, i przeto należy ~~rozwiązując~~ jego który, jako zasadn: rozważa panującą wśród średniowiecz. myśli:

§ Stan kwestyi universaliów od Boecyu: aż do Roscellina.

Boec. napis. 2 kom. do Porfiry: jed. krót. w form. dyal: (In Porphyrii Isagogen a Victorino translata dialogi II) drugi dłuż. do własn. przekł: (Commentariorum in Porphyrium a se translato lib. V) W pierw. krót: stawia 3 pytan: 1° czy genus universalia istnieją samodziel. lub tylko w myśl. nasz.? 2° czy

zos ciełes- lub bez ciał? 3° czy istnie. w przedmiot. zmysłow. lub niezależ. od nich? Te trzy pytan. stanow. co do wszystk. pierw. pojęć ogóln. wyliczon. przez Porfiry. podow. gdy ten podniósł je tyl. co do rodzajów i gatun. Boë. wstrzy- mie rozumiew. środko. przedstawion. przez Porfiry. objaśn. że owe pojęc. powszech: (universal quinque voces) istnie: rzeczyw. (nō ē dubiū quin vere sint = Opp. ed. Basileæ a. 15 70. p. 8) gdyż bez nich żad. rzecz istn. nie może. Pojęci. Boë. nie rozumu. Porfir. który nie pyta wcz: czy ow. 5 pojęć istn. niezależ. Każd. bow. rzetew. wszyst- mus. je uważ. za abstrakt. naszeg. rozu. potrzeb. do myśle: ale zwłoś. przez wszyst. Jedn. co inn. jest ogóln. poję. rodza. a co inn. konkret. rodza. i gatun. istniej. w przedmiotw. Porfir. pisząc wstęp do logi. rozbrał: owe 5 poję: z punkt. widze. logiczn. i gram. a tyl. a tyl. od niechcen. mimochod. nasz inn. pyta: nie mają. rozstrz. zada. z logi: czy konkret. gatun. i rodza. istnie. samodz. Boë. zaś tę kwest. rozstrzyg. zamień. w inn. dotyc. istnien. czy ow. 5 poję. porfiryjanow. zamier. w wł. tyl. rzeczy. a przyznaw. im dekow. pojęc. w realizm ultraplat.

W drug. koment. Boë. przeciw. zdan. wygłd. (zob. poprzed. edycyj jego dzieł = Opp. p. 57) że universalia (t. j. ogóln. pojęc: rodzaj. i gatun. czy: tā kad' ἕκον) nie mają bytu samodz. a argument jego przeciw. taki: wszyst. co istn. musi koniecz. być jedn; rodz. jedn. wspoln. jest wiel. jednost. zat. nie ma jedno: a więc nie istnie: Omne qu. comune ē uno tempore pluribq, id in se unū esse nō poterit. Multoq eni ē qu. comune ē, præsertī cū una atq eadē res in multis uno tempore tota sit..... Neq fieri pō ut, cū in pluribq totū uno sit tempore in semetipso sit unū numero. Qu. si ita ē, unū quiddā genq esse nō potenit; quo fitt

ut orō nihil sit; onē ens [Qu]. ē, idcirco ē quia unū ē - Ē de speciē idē convenit dici. etc.

Ten argum. aż do XIII w. uchodz. za ostateczn. Boë. i nim głów. walcz. przeciw rzeczywist. universaliów. później go przerobio. tem, który go wyrzyst. Arystot.
(Zob. Met. III. p. 62. VII. p. 158. 174)

Argum. drugi taki: Jeśli rodz: nie jest jed. ani wielora: to należałoby uznać. jakiś rodz. wyższy. któryby owa wieloraks: obejmo. a dla tego wyż. rodz: jeśliby jest wielorak: (bo jed. być nie może wedle pierw. argum.) znowu trzeba obmyśl. rodz. wyższ. a tak w nieskończ.

Qu. si ē quid. genus ac species, sed multiplex neque unū numero, nō erit ultimū genus, sed habebit aliud super se positū genus quod illam multiplicitatē unius sui nominis vocabulo concludat etc.

Ten argum. także przypisyw. Boë. aż do XIII w. pot. przerobio. Arystot. Argum. ten drugi był zna. w starożytn. pod nazwą trzeciego człow.

Konklu: Pojęc. ogól. (universale) nie będ: ani jed. ani wielorak. gdyby istnieć. samo przez się, nie może być zatem rzeczywist. lecz tylk. istn. w rzecz. pojedyń.

To pojęc. ogóln. nie ze przedm. do który. się odnosi, nony powstaje pod wpływ. przedmio: a powsta. w ten sposób, że z nich rysy podobn. zbiera. w jedno które to podobień. w umyśl. naszym staje się gatun.

Cū genera ē species cogitantur, tunc ex singulis, in quibus sunt, eorū similitudo colligitur, ut ex singulis hominibus inter se dissimilibus humanitatis similitudo, quae similitudo cogitata animo veraciterque perspecta fit species etc.
(Opp. p. 56)

Powiemy zat. że pojęc. ogóln. są w myśli i że gatun. niez. nie. nie jest, jak. myślą, pojęc. zebran. z osobn. podobień. jednost. różn. których; rodz. zaś pojęc. zebr.

z podobień. gatun.

Cogitantur vero universalia nihilq[ue] aliud species esse putanda ē, nisi cogitatio collecta ex individuor[um] dissimilium numero substantiali similitudine; genus vero cogitatio, collecta ex specier[um] similitudine (ibid.)

To podobień. w jednost. jest czemś rozpad. pod zmys. w przec. zaś ogóln. czemś umysłow. i na ten sam sposób gdy pod zmysł. podpa. przebyw. w jednost. gdy pod rozum podpa. stają się powszech. Istnie. zat. (t.j. universalia) w rzecz. zmysł. rozum. zaś pojmuj. je poza rzecz.;

Haec similitudo cum in singularibus ē, fit sensibilis, cum in universalibus, fit intelligibilis eodemq[ue] m[od]o cum sensibilis ē, in singularibus permanet, cum intelligitur, fit universalis. Subsistunt ergo circa sensibilia, intelliguntur autem praeter corpora (ib.)

Nareś. aby żadn. nie zostć. wątpliw. co do myśli swoj. doda:

Singularitati et universalitati unum quidem subjectum ē, sed alio m[od]o universale ē cum cogitatur, alio singulare, cum sentitur (ib.

To znaczy: jedna i ta sama rzecz może być powszechn. i szczegółow.: powszechn. w przyr.. szczegół. dla zmysł.

Na trzy pyt.: które zrobi. tekst. Porfiry: potem. odpowie. Boe:

1° rodza.. gatun. w jedn. znacz. istnie. same przez sieb.: a w drug. istn. tyl. w umyś.

2° są bezciele. ale istn. tyl. w rzecz. ciałem i zmysł.

3° Choć nie mają istnie. niezależ. po za przedmio. szczegóło. i zmysło. można jedn. je pojąć niezależ. od rzecz zmysł. i szczegół. jakbo coś, co istnie. bez ciał. i samo przez się.

Genera ē species subsistunt quidem alio m[od]o intelliguntur vero alio m[od]o, ē sunt incorporalia sed sensibilibus juncta subsistunt in sensibilibus; intelliguntur vero praeter corpora, ut per semetipsa subsistentia ac non in aliis suum esse habentia. (ibid.)

Zdan. źródł. filoz. scholastycz. tak wyraża:

Plato genera et species ceteraque non modo intelligi universalia, verum esse etiam atque praeter corpora subsistere putat; Arist. vero intelligi quidem incorporalia atque universalia, sed subsistere in sensibilibus putat. (ibid.)

Sam więc. mimo nie zwraca a jest. obser. wyraża. zdan. Aryst. to dla tego, że Isegoga Porfiry. odno. się do „Kategoryi" dziełka Arystot.

Widzi: z tego postęp: że Aryst. nauka o univers. w koment. Boe. lepiej wyszła, niż Plat. które. być. kilka słów pomię. a tak zaraz za wstęp. źród. szkoł. teor. perypat. jeszcze prod wspomnieniem. się cała Arystot. o ważn. probl. universaliów nauka: przystęp. i jasno i dość obszern. wyłożon. w jej pismo była zupeł. panowa. bezwzględ. Iswojoni. pamię. zaraz przez pisma Boe. z któr. jedn. mogły się wszyst. szkol. zasięg. wszelk. wiedz. o filoz. starożyt.

Wielkie: ~~Arystot.~~ pranie prace filoz: średniow. od Boe: aż do ~~Roscelina~~ końc. IX. w. albo zaginę. albo nie zostały odszuk. Wales. wszy. uważ. za nie. przedz: że Cousin odszu. glossa sup. Porphyrium i koment. do ks. De interpretatione (περὶ ἑρμηνείας) obie przypisuje. Rabanowi. Czy nawzaj. od niego pocho. czy od jego ucz. zaw: to odkry: niezmiern. waż: bo poucza: nas z jak. przedmiot. wykształ. szkol. filoz. stud. IX. w. zwłaszcz. te które odbyw. się w Tours, pod przewodnict. Alcuina a później w Fuldzie, dokąd Rhabanus Maurus przeniósł się z Tours i gdzie wszyd, zasadn. szkół. arcy świetn. mogunc. Gdy porówn. te resztki z pism: XII stul. zwłaszcz. Abelarda, widzi. że nie różn. się ani formą rozwi. ani treś. ani metod. co dowodz. że jedna, nieprzerwa. tradyc. szkol. panowa. od w. IX do XII. Widzi: dalej że w IX w. wszyst. być zasad. źród. do stud. filoz. co w w. XII t. j. kilka pism logicz. Arystot. w przekł. Boe:

i sam. Boë: Koment. Widzi. tak. że Boë. uważa. że wsz. wielk. pozn: jak. Aryst. a w braku dug. komento. pierw.. Nie mogło być. zresztą inacz. w w. IX w jak. pełn. Cousin: Boë. sam jed. stwor. na mu. starożytno. a „nowy" względ. w któr. dnia. podów. umysł ludz. jego zdan. jakkolk. była jego warto: musia. być świat. razów i pow. bezwzgled. w mater. filoz." (Fragments de Philosophie du moyen age. Paris 1856. p. 88)

Rhab. Maur. nie odstęp. w niej. od Boë. dla nie. tak. universalia są pojęc. zebran. z podobień. w rzecz. jednor.: rodz. jest rzeczą ogóln. gdy go pomyśl. jest zaś. szczegół. — gdy podpad. pod zmysł. jako przedm. (Zob. o tem Cousin'a w dziele wspom. pp. 86 – 88)

Dowodzą. się jedn. z koment. Rhab. że istnie. rzecz inna, któr. 5 pojęć Porfiryu. uważ. za nazw. istniej. same przez się, na wzór platoń. idei, a ner. może wszy.: Rhab. oczyw. należy do obozu przeciw.

Z X w.: niest.: wszk. pism logicz. tak. zaginę. Mamy tyl. pism. Gerberta (Sylwest. II) który Ottonowi III stwarz. jak. kwest. w Porfiry. Cousin niemożliw. odkry. tak. głosę jak. anonime do Interpretacyjne" [+ ks. de] Arysto: Berin. dotbr.: do dziś ocen. konkl. w niej. Boë. a poś. Rha. Maur. że rodz.: jest pojęc. zebran. z podob.: zrostnęło. w rzecz. jednor. Owięz. dowodz. się, że i zajęto czas. wszk.: przekład. sobie z platoń. na prob. porfiryu. przypis. rodzaj. odręb. od rzecz pojedyń. istnie.[+] (Zob. Cousin'a (tamże pp. 90 – 94)

+ Genus ē cogitatio, collecta ex singularium simi-litudine specierum.

Rezultat: Przez cały w. IX i X studyu. uczeni ~~pod wzgl.~~ ~~filoz~~ średniow. pism. logicz. Aryst. i Kom. Boë: zwracaj. uwag.: na probl.: Porfiryu: i rozmar. go za pryst. ten. Boë. regul. w duchu perypat. Obok tego, poz ostat., bez znacz.: wszkd.: ośmiele.

się ~~przechład~~ - solucya plat. ale to wtłocz. nie gorz-
Wow Bo: ~~tak~~ sam nie postęp. tej sol. przeciw. To
znamy, że przez 2 wieki, rozwij. się w cieniu polit.
Karola: a pot. Ottonów probl. Porfir. jest niewin. kwest.
szkol. dyalektow. bez niemiejsc. Zaczem. się w szkol.
nasyrow. dwie opis: jedne stanow. ze Arist.
drug. nieśmie. - (wentą ~~tandem~~ bez wyłączen.) ze Plat.
Zatem nie się stało: że nagle w ow. wiek. XI obie
szkoły udane. niemiejsc. na nieb.: a ~~zatkanie~~ wyzwany ~~wywierane~~ dwie
głosi. w drug. kasta, walcz. już nie w arenie
zamkniętej: szkoln. logi: lecz na otwar. polu wielk.
interes. metafizy. teol. i polity. Odpow. na to
pytan. daje nam Roscellin, twór. nominalizmu

§. Roscellin i nominaliści.

Roscellus albo Ruceling ur. w Bretanii, uczył
się w Soissons i Rheims, jest około 1089 kano.
w Compiègne (od tego Compendiosus), ~~pot.~~ i w Besançon
wykła. poś. w Tours i w Lomenach pod Vannes,
w Bretanii, gdzie był uczn. jego młodzież. Abelard
Zdaje się, że żadn. księgi nie napisał; zna: jego nau.
był: z uwag polemiczn. jego przeciw. (głów. S. Ansel.
i Abelar:) i z listu jego do Abel: który tylko
odkr: w Monach. i wyd. Schmeller a przedruk.
w wyd. dzieł Abel. Cousin - by on sam był
twór. nominali. jak chcą Otto Frisingensis,
S. Anzelm, Abelard, Joan-Sarrisberiensis, Vincentius
Bellovacensis - lub też nie jakiś sofista Joannes,
jak pierwsze stare chroni: przytocz: przez Boulaeus,
Hist. Univ. Paris. (Zob. Cousin, fragments
etc. p. 96 sq.) jest obojęt. nam. skoro pewn.
Roscellin podn. nominalizm do rzędu: zasa:
przeciw. wszystk. tradyc: filoz. teol. polit. chrześ.
Że jakiś nomi. mógł być wyznaw. przez niejedn.
w IX i X wie: tak samo jak przeciw. jemu platoń.
realizm, jest możeb. nawet przewidz. bo stara Porfiry. tę także solucyą probl. podsuw: ale były to
opinie bez znacz: które zginęły około solu. przyczyn. Boć. —

9zyt. ~~Ros~~ Roscell. tyt traktow. probl. porfiryi. w orchorzko: ic Kntat. inn. organ. dyalekt. lub logic. byłby przepędz. życ. swój w ciche: a przestęp. imię jego byłob. zupeł. zapomnieć. bo żadn. książ. nie napis. Ale jak już wid. z życia jego, umysł niespok. ciekaw. tułał: którą się, rzuca: w przepęd. a mieszkan: w następ: (od niego zwan: byłby Breteńczykiem, mat. i Renan stamtąd rodem) rzuci. się na dziedz.: interes: niezwykł. bo dyalekt. swój zastosow. do ~~teol.~~: i filoz: zarzu zobaczy: konsekwen: w obu dziedzin. przypatrz. się rzecz: filozof. z któr. je wydob: O tej rzecz: wiemy tyl: niewiel. pośred. bo twierdze. jego przeciw.: a twierdz. te się ~~wedłu~~ bardzo ~~ws~~ ogólnikowe: ~~i bez~~

Otto Frising: de gestis Friderici Lib. I c. 42: ~~primo~~ primus nostris temporibus in logica sententiam vocum instituit.

Joan. Sarisberr. w dwóch miej.

Metalogicus lib. II. 17: Alius ergo consistit in vocibus, licet hæc opinio cum Roscelino suo fere omnino jam evanuerit, alius sermones intuetur et ad illos detorquet, quidquid alicubi de universalibus meminerit scriptum etc.

Polycraticus VII. 12: Fuerunt et qui voces ipsas genera dicerent et species; sed eorum jam explosa sententia est et facile cum auctore suo evanuit.

Z dwóch tych ~~miej~~ autor. wynik. że Rosc. prawdob: poję: ogóln. (genera et species) uważ. za słowa, voces.

Więc. świad. na to twierd. ogóln. znaj. kto wstęp. z dzie: S. Ansel: de fide Trinit. s. Incarnatione Verbi, contra blasphemias Rozellini. Chor.

aut. głów. zapam. się błęd. teol. Ros. to jed. znanus wspom. o jego filoz: skoro da były tamtych źródł.

Otóż S. Anselm zarz. ne przed Ros: że poję. ogól. uwa. za tchnie. głosu: flatus vocis t.j. ze słowo

Illi utique nostri temporis dialectici, immo dialecticae haeretici, qui nō nisi flatum vocis putant esse universales substantias.

Nieco dalej zarz. mu, że nie umie: poję. oderw. bez był: jedest. jedność: że np. nie przypom. koloru i jedn. przedmio. kolorowane i t. d.

Qui colorē nō aliud queunt intelligere quā corpus, nec sapientiā hoīs aliud, quā animā.

Nareś. przechodz do teol. powie: wszystk. zarz. raz.

Qui enī nondū intelligit quomº plures hoēs in specie sint homo unus, qualiter in illa secretissima natura cōprehendet, quomº plures personae, quarum singulae quaeque ē perfectus Deus, sint Deus unus? Et cujus mens obscura ē ad discernend. inter equū suū ē colore ejus, qualiter discernet inter unū Deū ē plures relationes? Denique qui nō pō intelligere, aliud esse hoīem nisi individuū, nullatenus intelliget hoīē nisi hum. personā.

Z tego widz. iż poprzedz. wyni:

1º że Ros. przypusz. był. istnie. jedność.

2º że wszyst. poję: ogól: uważ. za subjekty, nie mają. rzecz. bo że mowa tud:

3º że nawet poję: oderw: n.p. kolor, długo: i t.d. uważ. za subjekty. a że nareszcie był. jedno. obdarzo. przymiot.

Te koniekw. należy jenn pomnożi o jedn:
że ogni jak. odróżn. w jednost. mogą tak. mog.
tyl. subjekty. Tę uwag. koniekw. wyte. w liści.
Abelar: wzg. Roscellinow. do bisk. Paryz:

Hic sicut pseudo-dialecticus, ita et pseudo-Xanus, cum in dialectica sua nullam rem partes habere aestimat, ita divinam paginam impudenter pervertit, ut eo loco quo dicitur Dns parte piscis comedisse, partem hujus vocis, quae est piscis, non partem rei intelligere cogatur etc. — (Abaelardi Opp. ed. Cousin T. II. p. 151)

Z tem mięg. należy porówn. dwg. u tegoż Abelar: w odkryt. i wyd. przez Cousin'a dyalektyce: w częś: V ej: Lib. divisionum et definitionum (Ouvrages inédits d'Abélard p. 471):
Fuit autem memini, magistri nostri Roscellini tam insana sententia, ut nullam rem partibus constare vellet, sed sicut solis vocibus species, ita et partes adscribebat.

Przytacza dalej Abel: dwa argum. Rosc:
1° jeżeli część: ..... jest rzeczą wszystką: to będ. częś: sieb. same: n.p. mur będ. częś: domu, będ. częś: muru, dachu i.t.d.
2° Każ. częś jest dawn. od całe: ale to nie: że jest dawniej od sieb: sam: n.p. mur dawniej: od domu, jest dawniej. od muru, dachu, i.t.d. bo niema domu, jeśli nie tem wszystk. razem.

Nareś. w liś. Roscell. do bisk. Paryz: o któr. wspomnia: a który przedmiotów: Cousin w II tom. Opp. Abaelardi nie nie mówi, co by orzelcz: to twierdze., co nam zarzut. robio. ..... co do pojmow. Trój. św. bo słow: odpie: zarzut

tryteizmu, jedn. pozn. wymi: non ergo non possumus vitare separationem facere in substantia sanctae trinitatis (Tom. II p. 799). Ale ostatn. tę kwest. czysto teolog. przestaje: nie uważ. ogóln. że Rosc. nominalizm rzeczy. się na uznaw. jedyn. konkret. jedność: a odnosząc wszystk. pojęć ogóln. do dziejącego subjekt. utwor. nie mając. realno. Że istn. tylk. jedność: a wszystk. grupy jedno: przyjmie. jedność. części jedność. są poję. subjekty. za słow. i myśl. etc.

Ta konklus. Roscell. jest nowa, ale niezawodnie. jeże. się treść teor. Arystot. o universaliach w pojęć: zbyt dotow. zbyt jednostron. Nowego jest takie: wszyst. który wol. Rosc. z tej konklus. w traktow. przedmiot. teolog.

Już Berenger przyjmow. filoz: prawo. human. rozum. sam: wszystk. tajem. chrześ. Roscell. idz. dal. jego tor: on chce wszystk. tłum: aby były wszystk. obron: Pagani defendunt legem suam, judaei defendunt legem suam; igitur et nos Xeni debemus defendere fidem nostram. Tek słow Roscell. zachow. S. Anselm, de fide Trinitatis p. 43. Ale obrone ta skoraj. się na zbyt. najpierwszej: z dogm. chrześ. Trójcy św.

Księżowa: są dwa ustęp: z któr. może. pozn. wyobraź. jak tłum. Roscell. dogm. Troj. Św. 1° w liście niejak. Jana do św. Anselma:

Hanc enim inde quaestionem Roscelinus de Compendio (t.j. Compiègne) movet. Si tres personae sunt una tantum res et non sunt tres res per se, sicut tres angeli aut tres animae, ita tamen ut voluntate et potentia omnino sint idem; ergo P. et Sp. S. cum Filio incarnatus est

(du moyen âge p. 205)
(Wybor. u W. Cousin, fragments de philos.

2° ~~Odpow.~~ List Ansel. ~~ w tút tez~~ do bisk. Fulcon'a w Beauvais: Audio quia Roscelinus clericus dicit in Deo tres personas esse tres res ad invicem separatas, sicut sunt tres angeli, ita tamen ut una sit voluntas et potestas; aut Patrem et Spiritum Sanctum esse incarnatum et tres Deos vere posse dici, si usus admitteret. (Ansel. epist. Lib. II. ep. 41)

3° W Ks. de fide Trinitatis s. Incarnationis contra blasphemias Roscellini pisze S. Ansel: Si in Deo tres personae sunt una tantum res, et non sunt tres res, unaquaeque per se separatim sicut tres angeli aut tres animae, ita tamen ut voluntate et potentia omnino sint idem, ergo Pater et Sp. Sanctus cum Filio incarnatus est.

Z tych trzech ustęp. wyni. że Roscell. uważ. trzy osoby bosk. jako trzy anioł: substan. rozdziel. byt. jedn. wola wspól. i potęg: Argumen. przeciw jego były alternaty: że albo ~~trzy~~ osob. boże stano. byt. jedn. subst. a wtedy wszyst. trzy wciel. się, co jest przeciw. wier. Kościo. albo też jedna byt. oso. wciel. się, a wtedy jest samodziel. ~~osob~~ subst: wobec dwóch drug. Tu argumen., jakkolwie. zachowu. w przyp. przeciw. zgadz. się wypełn. z filoz. zasad. Rosc. Jeżeli: bow. istnie. byt. jednost. a pojęc. ogól: wyrazi. ony rodzaj: ony relac: i atrybu. nie mogą mieć. fundam. in re, wte. pojęc. Bóg będ. byt. flatus vocis a rzeczywist. będą byt. trzy osob: boże. tak jak anioł lub człow. będz. pojęc. subjek: a w niczym za byt. aniołow. lub ludz. To samo zależy drugie. o atrybut. boży. a tak. upadał w komplet. tryteizm.

Nareś. w drug. liście Roscellina do Abelar: odkryt. i ogłoszon. przez Schmeller a bibliot. Monach: z przedrukow.

w 2^{m} tom: Opp. Petri Abaelardi ed. Cousin, adjuvante Carolo Jourdain – Parisiis 1859 – kon. ustęp: potwierdza zarz. Ansel:

P. 799: Nihil enim aliud est substantia patris quam pater et substantia filii quam filius, sicut urbs Romae Roma est et creatura aquae aqua est. Quum ergo pater genuit filium, substantia patris genuit substantiam filii. Quum igitur altera est substantia generantis, altera generata, alia est una ab alia etc.

Potępien. Aryusza miało swój pow. w tem, że on różne stopnie Godno. w Tróji. iż. przypuszcz. ale nie dzieł. Oprow. zatrzym. rozdziela: subst. boż.

p. 800. Hanc igitur Arianam separationem, contra quam agebat, secundum videlicet graduum distinctionem Athanasius prohibet, non omnem separationem non aufert, ubi eas coaeternas et coaequales dicit .... Dum igitur in substantia s. Trinitatis aequalitatem et coaeternitatem ponit, in ea utique separationem pluralitatis relinquit. Sed prioritatis et posterioritatis per coaeternum, minoritatis et majoritatis gradus dicendo coaequales extinguit. Quod autem unam non singulariter substantiam, sed per similitudinem et aequalitatem dicat, manifeste demonstrat, cum dicit: una divinitas, aequalis gloria, coaeterna majestas. Nisi enim, propterque unam dixit, subdidisset: aequalis gloria, coaeterna majestas, unam ex consuetudine i. e. singularem acciperemus, sed hoc prorsus aufert, cum dicit: aequalis gloria et quam unam sec. aequalitate acceperit, declarat..

Ten ustęp i wiele innych znal. jen. Kotka publ. nie zrozum. zesł. a ustalił, że Rosc. nie wiergod. z wen. który. pow. o Tróji. iż.

i że w tem mniemen. pozostał: pomimo swoi. retrakty. i kar kościel.

Potęp. na sobo. w Soissons r. 1092 wyprzer. się błęd. swoich przez bojaźń, żeby lud go nie zab. quod a populo interfici timebat (Ansel. de fide Trinit. p. 42) jedn. zaraz swoi. wyprzen. skaza. na wygn. przeniósł się do Angl. gdzie na nowo głosił dawn. błęd: Wte: Ans: św: który z opa: w Bec był wted już postąp. na arcybisk. w Cantorbery, ogłos. przeciw niemu kś. de fide Trin. i incarnationis contra blasphemias Roscellini. Jedn. Rosc. nie zważ. na polemi. arcypast. lecz zaczep. duchow. angiel: które obycza. były podob. bar. rozwioz: Twierdz.

1° że dzieci duchow: mogą: z konkubin. są exleges

2° że chociaż mar. grzechy był dzie. ale nie rehabilitow. w położe. społec.

3° że nie należ. ich przypusz. do godn. kościel.

Wikt. Cousin o tem zdanie: takie słowa niesprawie. napis: „Kler angiel: uważ. że wygodniej prześladow. Roscell. niż popraw. swoje obycza. a przeciw siedm: rodakowi naszemu podnios. się taka burza, że życi: jego był w niebezpiecz. a musia. niezw. na powr. do Fran:" Należało podnieść raz. że św. Anzelm robi. co mógł aby podnie: stan moral. duchow. i że Roscel. najmniej był powołd. do tak. postęp.

Roscel: po burzach angiel: udał się do Tours, aby tam objąć swój kanonikat, o któr. albo zapomn. był zapęd. albo też utracił go przez wyro: sobo: w Soissons. Gdy świat zwrót. zająć inne miej. Vencunig kilka razy go obili, potem udał się do Chartres

i od tamtejsze. bisk. Yves otrzymać się jakieś beneficjum. Ale bisk. przeląkł się, złej opinii. [illegible] Rosc. odpis. mu, że przyj. go nie może, bo zob. by zenhorz. a lud by go ukamien. (Ivonis Carnot. Opp. epist. VII c.) Radzi mu, aby na zawsze odwołał swoje błędy a tak może otrzy. benefi: restat igitur, ut palinodia [illegible] potens beneficiis ampliari.
Zem. się za tą zdo. i przyjaź. rady, napis. Roscell. pamflet przeciw drog: Robertowi d'Arbrissele, stynn. podróż. kaznodz. i [illegible] – pamflet bezczel. jak. mówi Abelar: contumacie ausq e epistola confingere –
Pot. długo nic nie słych. o nim, aż koło r. 1121 pisze list do bisk. paryst: Wilhelma, denuncjuje księgi. Abelar. o Trój. Osypuj. Abel. odpow. list. gwałtown. miażdż. przeciw. zło dzialek. i [illegible]. przypomnie. szczegół. jego życi. Może być, że w odpow. na to pism. Abelar: wystosow. do bisk. paryz. odpis. Rosc. ów długi list, z którego dał. wyjąt. Pot. znika on zew. z [illegible] dziejowej. –

Cousin porównyw. go z Berengariem i powie: że obaj są bohater: nominali: i byli przeciw. jego ucz[illegible]: O Roscell. zaś w szczegól. że waląc. i [illegible] bez wiedzy i że został: filozof: rozróżn. te dwie wielk. rzecz:
1º nie należy [illegible] - rzeczywisto: abstrakcyjn
2º poetz: ducha ludzk. i tajemni. jego wraz. [illegible] [illegible] - [illegible] w [illegible]:
3º Roscell. jest poprzedn: szkol. empiryc.
Z tych trzech mniemań. zostały ostatecznie jest [illegible]: a dwie pierw. są nieścisłe. [illegible]

§ Filozofia św. Anzelma

Zwyczaj: Roscell. na polu teolo: św. Anzel: należy do wielk. myślicie. porz. XI stul. Ur. w Aosta (Augusta Praetoria) w Piemon. 1033 – wychowa. pobożn. przez mat. po śmierć. jej opuści: dom rodzin. bo ojc. go nie lub. Miał wtedy lat 16 a po wiel. wędrów. wszed. do klasztor. Bec w Normand. gdz. stał był opat Lanfranc przeciw. Berengara w spo. o eucharyst. Ten także z Włoch północ. pochodz. (z Pawii) przyjął go serdecz. a gdy w 1070 przenió. się na arcybisk. w Canterbury, odd. zarząd. klaszto: w ręce Anzelma, który zra. był przeor. a w 1078 opat. Gdy Lanfr. + 1089, objął osierocon. po nim arcybiskup. w 1093 walcz. ciąg. wraz z Król. Wilh. Zdobywc. pot. z następ. jego Henryk I. Wrzała wówcz. walk. między Kośció. a państ. praw. w całej Europ. Ansel: broniąc praw Kośció. niechci. złoż. Królo. homagium lennicze: ani przyjąć od nie. inwestytu. Zapłatą [illegible] wytrwało. było 3letn. wygna. ale w ostatn. lat. życi. pokój. międ: nim arcyb. a król. który nareszcie pozn. się na jego wielk. przymio. zgodz. niezakłócon: + 1109. Życie jego opis: mnich z Canterbury a jego ucze. Eadmer de vita S. Anselmi – dzieł: jego często wydaw. razem i osobno – ost. wyd. komplet w Patrolo: Migne'a w Tom. 153-7 – Paryż 1852 – Boga. o nim litera: wymien. rozpra: Möhlera [illegible] teol: w Gesammelte Schriften – Tom I – Regensbg 1839.

Rud. Hasse: Anselm von Canterbury Leipz. 1843-52. 2 voll.

Charles Rémusat: Anselme de Canterbury, tableau de la vie monastique et de la lutte du pouvoir spirituel avec le pouvoir temporel au XIe siècle. Paris 1868. 2 édit.

Anz. zasad. stanowis. wręcz przeciw. uctowan. dyalekt. cby tylko ze pomo. śrzdk. przyrodz. wydoby. wszystk. tajemni. wia: On wyznawcą wiel. hasło, które przyjęło się pnez wszystk. myśli. przedziw. Katol: credo ut intelligam.

W proslogium c. 1: neque enim quaero intelligere, ut credam, sed credo ut intelligam. Nam et hoc credo quia, nisi credidero, non intelligam.

Podobn. w dziele: Cur Deus homo Lib. I. c. 1: rectus ordo exigit, ut profunda Kauel fidei credamus, priusquam ea praesumamus ratione ~~discut~~ discutere.

Gdyb. Ans: popnest: na tej zasad: i w całej rozwo. jej się trzym: byłby zost: mistyk. Gdyż mo. może, ale nie był oczyw. sta: zatory. średniow. teolo: Ta stano. trzymać. do dzis. Dla nego przy niej zabezp. wokoł. duzi.

Myśl tę kilkakrot. wyznaje. August. np. in Ioan. Tr. 40. c. 9: credimus, ut cognoscamus, non cognoscimus ut credamus

~~Wyznaw~~ Wyznaw. bezpiecz. grobl. przeciw powodzi racyonaliz: którą od Bereng: a może od dawniej. czas. jeszcze (od Szkota Erygeny) zalew. szko: klasztor. i biskup. - stanow. ou zasa: drugą, która pierw. wszyst: intellige ut credas (Prosl. 1). Dziś te zasa: tak należy pojąć: że po uwierzen. trzeba starać się treść wiary zrozum:

Cur Deus homo I. c. 2: negligentiae mihi esse videtur, si postquam confirmati sumus in fide, non studemus, quod credimus, intelligere.

To rozumi. wiary pozna. jedn: poleg: na jej rozumo. niezmierno: tak się dochodz. w badan. do rezultat. przeciw. wiar. należy temte odrz: a tę d. p. wiarę jedn: uzna. za przed: To zrozu. pomiesz. była zaw: skarbca wszystk. ojców Kościo. ze Pismo św. i w nich zawar. treści wia: objaw: oczyw: stanowis. wiedz.

rozum. Kościoł. jest praw. niewzrusz. i nie może być poda. w wątpliw. A jeże. Ans. stanow. zasa: Nam pr. fidē debet ad intellectu proficere nō pr intellectu ad fidē accedere aut si intelligere nō valet, a fide recedere.† to zasa. takie w nią. się nie róż. od mniem. pozbl. S. Aug. i inn. dokt. Kości. —

† Sed cū ad intellectu valet pertingere, delectatur, cū vero nequit, qu. capere nō pō, veneratur.

Pomi: tak wiara: stanowi: i zarz potkom. Anzel. wszystk. ita: stara. się o rozum. zgłębia. tajem. wia: i jego zasta. tak wiel. na tem polo, że słusz. uważ. się założy. średniow. teol.

Nie mog. dać obra. komplet. jego syst. teol. wybieram z niego te punkt. które mają znacz. wewn. dla rozwoj. filoz: wiek. nastep: A najpierw przytyk. się z dowod. że ist. Bo.

Znajdz. się w pierw. 3 rozd. monologiu, napisi. oko. 1070.

pierw: nieskoń. dobr. któr. pragn. jest to dl. pożyt. uzna. jest to dla wewnętrz. ich warto: nie są bezwzględ. doskona: lecz w różn. stopn. dochodz. do dobra: Dowod. to, że musi być jak. dobr. najwyż: w któr. one udział mają w wszyst. lub mniej. a to będ. bonū pr. se ipsū, które jest nie ma udzia. w jak. wyż. dobr: a to sumū bonū tedy Bog.

⁂ Necesse ē omē utile v. honestū, si vere bona sunt, pr. idipsū esse bona, pr quod necesse ē cuncta esse bona, quidquid illud sit. Quis aute dubitat, illud ipsū, pr. qu. cuncta sunt bona esse magnū bonū? Illud igitur ē bonū pr. seipsū, quoniā omē bonū ē pr. ipsū. Ergo consequitur, ut oīa alia bona sint pr. aliud quā qu. ipsa sunt ē ipsū solū pr. seipsū, At nullū bonū qu. pr. aliud ē, ē æquale aut majq eo bono qu. pr. se ē bonū. Illud itaq solū ē sume bonū, qu. solū ē pr se bonū. Id enī sumū ē, qu. sic supereminet aliis, ut nec par habeat nec præstantiq. Sed qu. ē sume bonū, ē etiā sume magnū. Ē igitur unū aliquid sume magnū ē sume bonū i. e. summū oīū quæ sunt.

Monol. c. 1: cū tā innumerabilia bona sint, quoq tā multā diversitatē ē sensibq corporeis experimur ē ratione mentis discernimq, ē ne credendū esse unū aliquid pr. qu. unū sint bona, quæcunq bona sunt an sunt bona alia pr. aliud.

W tak. jedn. rzecz. musia. by Tenżeby wszy wyższ. dobr ist. w nieskończ. a że to niepodobl. należ. stan. jedn. jedn. najwyżs. ⁂

To zaś będ. i summe bonū a zaraz. summe magnū
Ē igitur unū aliquid summe magnū ē summe
bonū i. e. summū oīū quæ sunt. (Monol. c. 1)

Drugi dow: podob. do pierw. pole: we róż. stopn.
wielko: lub wysoko. znachodz. się w rzecz: musi
więc być coś, co jest bezwzględ. wielk. lub wysok.
a nie względn. być jak stwor. (monol. c. 2)

Trzeci dow: podob. do dwóch poprzed: polega
na róż. stopn. bytu spostrzegan. w stworzen. Musi
więc być jak: jestest. przez które są wszystk.
inn. a które jest samo przez się —

Monol. c. 3: Denique non solū oīa bona
pr. unū aliquid sunt bona ē oīa magna
pr. idē aliquid sunt magna, sed quidquid
ē, pr. unū aliquid videtur esse. Oīe namque
qu. ē, aut ē pr. aliquid aut pr. nihil,
sed nihil ē pr. nihil. Non enī vel cogitari
pō, ut sit aliquid non pr. aliquid. Quidquid
igitur ē, nonnisi pr. aliquid ē. Quo cū
ita sit, aut ē unū aut plura, pr. quæ
sunt cuncta quæ sunt. Sed si sunt
plura, aut ipsa referuntur ad unū
aliquid, pr. qu. sunt aut eadē plura
singula sunt pr. se aut ipsa pr. se
invicē sunt ....

Trzeci: z tych trzech przypuszcz. żadne
~~nie może ostać~~ ~~za niemocą~~ się wobec logi: należy powied. że
jedno jest jestest. przez które są wszyst. inne;

Cū itaque veritas oīmode excludat, plura
esse, pr. quæ cuncta sunt, necesse ē unū illud
esse, pr. qu. sunt cuncta, quæ sunt. Quoniā
ergo cuncta, quæ sunt, sunt pr. ipsū unū,

procul dubio ē ipsū unū ē pr. seipsū. Quaecunq igitur alia sunt, sunt pr. aliud ē ipsū solū pr. seipsū. At quidquid ē pr. aliud, minq ē, quā illud, pr. qu. cuncta sunt alia ē qu. solū ē pr. se. Quare illud qu. ē pr. se, maxime oīū ē. Ē igitur unū aliquid, qu. solū maxime ē summe oīū ē: qu. aute maxime oīū ē, ē pr. qu. ē quidquid ē bonū v. magnū ē oīo quidquid aliquid ē, id necesse ē esse summe bonū ē summe magnū ē summū oīū quae sunt. Quare ut aliquid qu. s. essentia s. substantia s. natura dicatur, optimū ē maximū ē ē summū oīū quae sunt. —

Te dow. stanow. wtórém jed: wnetstrz. grzow. dowód Kosmolog. i mają dzi. tę sen. co ongi wento: i siłę przekonywają.

W tenże monol. które jest szkoły streszcz. wszystk. teor. filoz. Anzel: dowodz. dalej (rozd. 7 nast.) że B: stwor. świat z niczc: ale wedł. form czy wzorów odnie. istniej. w jego umyśl.

nullo namq pacto fieri pō aliquid rationabiliter ab aliquo, nisi in facientis ratione praecedat aliqu. rei faciendae quasi exemplū s. forma v. similitudo aut regula. Patet itaq, quoniā priusquā fierent universa, erat in ratione summae naturae quid aut qualia aut quomō futura essent —

Te wzory boże są poniekąd. wewnętrz. mowa boża, tak jak myśle. jest mówiec. wewnę: człow. Stwor wedł. tych wzor. Bóg świat stwor. tedy. każd. stworze. obraz. lub kopią owego słów boż: lub owe. mówiec. wewnętrz. ~~Ale~~ jest jak ~~[illegible]~~

powsta: przez Bo: tak przez Nie-istnie. stwo.

Sicut nihil factu ē, nisi pr. creatrice praesente essentiā, ita nihil viget, nisi pr. ejsdē servatrice praesentiā.

Stworz: wszan jest sprawiedl. przez udz. w sprawiedl. boż. ale Bóg jest sprawiedliwo. samos (wod. 16)

W Istn. Najwyżs. sprawiedl. jedno jest z dobro. mądrośc. i inne. bosk. przymio. a wszystk. sym. są wieczne i wszechob: (wod. 17 nast.)

Troj. św. tak wyjaś. Anzel. (wod. 37 nast.)

Bóg jest duch: samowiedz. który wie i myśli o sob: Jednak. myślen. wielk. jest ich wewnętrz. mówien. a stąd Boga myślen. o sob. będz. wewnętrzn. mówien. o sob. wymawian. sieb. same. A tak powsta. pewna dwojisto. Bóg myśli czy. mówi do sieb. a nie o czems inn. jeno o sob. Treś. więc jego mówien. jest Bóg. Ale w każd. mówien. inny jest mówią. a inne to, co wymawia; inne mówien. a inny wynik mówie. Gdy Bóg mówi, będz. wynik. jego mówien. słowo Boże. Ale że tyl. sieb. wymaw. będz. wynik. jego wymaw. czy. słowo Jego tak. Bóg. Z natu. więc swoj. Słowo czyli Bóg wymawia: nie różni się od Boga wymawiają: Słowo. Nie mniej będz. to dwojisto: w jedn. boż. isto: której będz. słowa tudzo wyraz. Nie mog. pomie. że to dwa duchy, lecz tyl: że są alii, nie aliud - wzajem. ich stosun. najtraf. określ. obraz rodzi. i rodzon: a tak są dwoma choć ich natu. jedna jest. Wyma: jedn. jedności boż. natu. aby owa dwojs: połączy.

się w ciemię trzech: Ku wspólnie jedno. Ta trzecia chwila, w której Bóg wymawiający Słowo swoje a Słowo swoje ogarnia się wspólnie miło, jest Duch św. Z świadomo: Ojca (memoria) a zrozumie. własnej świadomo: (intelligentia) w Synu, pocho. miło. Ducha Św. (wid. 49 wiersz.)

Usiłowan. tak wytłum. tajemnic. Trój. św. wyra. jedn. Aurel. że pojęc. osoby jest niedołęż. i mówi do niej niejasno. ludzk. mówienia.

Unes plures personae sic subsistunt separatim ab invicem, ut tot necesse sit esse substantias, quot sunt personae, qua in pluribus hominibus, qui quot personae, tot individuae sunt substantiae, cognoscitur. Quare in summa essentia sicut nec sunt plures substantiae, ita nec plures personae (wid. 78)

Pojmij. te wyraż. należy przypisyw. w rozum. Katol: a wiecznej. choć z nich Kościel. korzyst. aby wyraż. wieczną prawdę. Aurelu.

Mamy naresz. w Monol. wiersz wid. (67–77) bar. ciekaw. o natu. duch. ludzk. o jego stosun. do Stwór. i wszyst. przeznacz. Będ. odblask. Trój. św. ma jak one, w sob. trzy wład: memoria, intelligentia, amor. Ma kocha. Bo. jako najwy. summum bonum a wszystk. stworze. dla Bo. Na tem kochan. pole: jego wieczno: i wiecz. szcz. Duch ludz. jest nieśmier. bo ani władz. wola nie może się porzu. istnieć: ani Bo. jego nie unicz. bo Bo. jest miło. Odmawia. miło. musi duch cierp: a zam: niezmiern. dostat. błogość: (inmutabilis sufficientia) czeka się nędza: inconsolabilis indigentia potępio.

§ Filozofia Św. Anzel.

(Ciąg dal.)

Anzel: wyda. się dowo. wyłoż. w Monol. niedostateczn: skoro wniosek istnie. Bo. poniekąd zależy od istnie. stworz. Dla tego szuk. inn. dowo. pewniej. jak mniem. c nie opierają. się na stworz. czy nie postępują. od stworz. do Bo. lecz wykaz. istnie. Bo. bezpośre. Ten dow. wyłoż. w inn. dzie. tak zwa. Proslogiu czy. alloquium dei.

Proslog. prooem: coepi mecum quaerere, si posset forte inveniri unum argumentum quod nullo alio ad se probandum, quam se solo indigeret, et solum ad astruendum, quia Deus vere est et quia est summum bonum nullo alio indigens et quo omnia indigent, ut sint et bene sint et quaecunque credimus de divina substantia sufficeret. —

Dowód ten wyłoż. w rozd. 3 proslog. de się tak wyłoż.:

Wierzy: że Bóg jest dobr. najwyższ: Ale taka istot. może nie istnie. wszak. Wieszcz w Pis. św. mówi głupiec w sercu swoj: niemasz Boga. Jedn. i ten głup: gdy słyszy: słowa: dobro najwyżs. rozumie przecież co słysz. a co rozum. jest w jego umyśl. a choć. by nie rozum. że rzecz jest. Zat. przekon. może głup. iż przynaj. w umyś. jest jak. dobr. ponad które nie może pomyśl. więk. Jedn. to nie może być. istn. w umysl. tylko. Bo gdyb. tak było, to by mógł coś więk. nadeń pomyśl. t.j. coby nie był. było w umysl. lecz i rzecz. myśl. Zat. jest coś, ponad któr. nie może. nic więks. pomyśl. a nawet pomyśl. nie może. żeby to nie było, a tem jest. Ty, Pan. Boże nasz #

\+ in solo intellectu foret, utique eo, quo majus cogitari non potest,

\# Domine Deus, qui das fidei intellectum, da mihi, ut quantum scis expedire, intelligam quia es, sicut credimus, et hoc es quod credimus. Et quidem credimus te esse bonum quo majus bonum cogitari nequit. An ergo non est aliqua talis natura, quia dixit insipiens in corde suo (ps. XIV.1): non est Deus? Sed certe idem ipse insipiens, cum audit hoc ipsum quod dico: bonum quo majus nihil cogitari potest, intelligit utique quod audit et quod intelligit utique in ejus intellectu est, etiam si non intelligat illud esse. Aliud est rem esse in intellectu et aliud intelligere rem esse. Nam cum pictor praecogitat imaginem quam facturus est, habet eam quidem jam in intellectu, sed nondum esse intelligit jam esse quod fa Cum vero jam pinxit, et habet in intellectu et intelligit jam esse quod fecit. Convincitur ergo insipiens esse vel in intellectu aliquid bonum quo majus cogitari nequit, quia hoc cum audit intelligit et quidquid intelligitur, in intellectu est. At certe id quo majus cogitari nequit, non potest esse in intellectu solo. Si enim quo majus cogitari non potest, + majus cogitari potest. Existit ergo procul dubio aliquid quo majus cogitari non valet et in intellectu et in re. Hoc ipsum autem sic vere est, ut nec cogitari possit non esse. Nam potest cogitari aliquid esse, quod non possit cogitari non esse, quod majus est utique eo quod non esse cogitari potest. Quare si id quo majus nequit cogitari, potest cogitari non esse, id ipsum quo majus cogitari nequit, non est id quo majus cogitari nequit, quod convenire non p

Warci. ne pyt. ...zód głupi. wogół. moż. pomyśl. że Bo. nie ma, który tak prosto cyznu. może być prekon. odpow. S. Anz. że co inn. jest cogitare voce signi-ficante a co inne. intelligere id ipsum quod res ē (zob. rozd. 4.)

Ansel. bard. się cieszy: gdy dow. ten wynal: a musi on mieć coś porazy: dla wiektsz. umys. który dotw. aż do ...zes. naw. Wznowi. go Dekart, Leibnitz, Mendelsohn, rożni nastep. ontolog: c dowie: form. jego zost. : odmienio. treść pozosta. ta samoz. Ten dow. jak z jedn. stro. jest wzor. dyalekt. przeprowadz. myśli co do ostatn. wynik.. tak z drug. jest przykła. że najsiln. dyalekt. mnie. dowieść nie potraf: nie oprze się o twar. grunt nauzywist. i dowiad. Zupeł. nergu. ten dowód ontologiczn: ponieważ: z analizy samo. pojęć: wypr. koniecz. istnie. rzeczy, którą to pojęć. ozna. Ontologiści wogó. uważa. przez myśle. za te same, co przez byt, przekona. ia, że przez analiz. pierw. może. odkr. drug. a nadto uważa, że umys. od ...ndż. nie pojęć: a ... wiektsz. zew. wszystk. czyst. lub ogól. bytu.

Empiryz. nowoży. śmie. się z tego dow. i pomyśl. Kanto nie zostać. że wszy. z inn. dowod. nie istn. Bo. go zniwecz: Co do inn. dowód. zgodzi.. się to Kanto. nie uda: co do ontolog. dowo: był on zaw. odrzuc: przez wszystkim. Scol: i dowie: się, że nie kto inny jak św. Tom. odrzuci. go jakoby mnie. nie dowod.. A dawno przed św. Tom. jeszcze za życ. S. Anz: powsta. silna opozy: przeciw temu dowod.

Wkrza. się wkrót: temnien.. liber pro insipiente, który. aut. był mnich Gaunilo w klast. Marmoutier niedale: od Tours

Vere ergo ē aliquid quo majus cogitari non pō, ut nec cogitari possit non esse, ē hoc es tu, Dnē Deus noster. Tom. 54

(prawd. hr. Montigny, który po wiel. niepowodz. wojenn. wstąpił do klaszt. w r. 1044 a żył do 1083) Gaunilo mówią z wiel. wiarą o treści prostującą, krytykuj. jedn. bezwz. trafn. argum. jako niedostat.

Insipiens, o któr. mówi psalmis. jest owym ten, który twierd. że Boga nie ma, bo tegoż żad. ostat. starow. twierdz. ani myśl. nie może. Intelligere deum non esse, jest zaś. głupst. ale cogitare deum non esse, jest wypł. coś innego. a to może każ. człow. Międz. cogitare a intelligere jest wiel. różn. Może wyobr. sob. rzecz nieistniej. a więc o niej będz. wiemi zapewn. ale nie będz. wiemi rzeczywist. Esse in intellectu nie pociąg. za sobą esse in re. Jeżeli pomyśl. sob. wysp. nie wyni. stąd aby taka wys. istniała: a gdyb. pomyśl. sob. wysp. doskon: to nie koniecz. taka wysp. być musi w rzecz. Jeżeli nie argume. taka ułom. w rzecz stworz. to równ. ułom. w pojęc. Bo: bo dowód z pojęć. Bo. Jednako. równ. jego przyjmo. mamy przeciej uspr. więcej by istnie. Primo erit certum mihi necesse e fiat, re vere esse alicubi majus ipsum, et tum demum ex eo quod majus est omnibus, in se ipso quoque subsistere non erit ambiguum.

Anselm odpi: <u>liber apologeticus adversus respondente pro insipiente</u> broniąc się tem że argum. jego odno. się tyl. do Bo: To jedn. doskonal. przyjmuj. które nie umie: wreszcie. Zrzek. i wolno. swo: miana czyn: cogitare i esse in intellectu a z tego dow. wywnd. esse in re – jakoby istnie. w myśl. było czasi. lub mniej doskonał. od istnie: w myśli i ~~[illegible]~~ w rzeczywistości. raz. Jest to wyraź. sofizm. bo nie wol. powied. że n.p. pojęc. kon: który istn. i w myśl. nawet i zewn. nas w rzecz. żeź jest mn. lub mniej. od pojęc. kon. istniej. tyl. w naszy głow. Tych dwóch ~~ponadto~~ rodz. jestest. t.j. myśl. i rzeczyw. nie można do sieb. dodaw. bo są to jestest. dwóch różn. porząd.

§. Filoz. Św. Anzel.

(ciąg dal.)

Nie mog: zapuszcz. się na tem miejs. w szczeg: badań teolog. które są główn. stanow. Anzel. n. p. znakom. wyjaśn. odkupień: w dziele Cur Deus homo wraz z jego jenn. do jego filoz: a mian. do pogląd. jego na kwest. universaliów. Jakkol. wprost o niej nie pisał: ten był: niemniej o ile bezp. filoz. Anzel. stały się pow. do wszyst. jenn. bezp. teol. mogą, jedn. powzi. dużo obfite wyobr: o jego stanow. w tej sprawie. Przytoczy. kilk. ustęp: w któr. wspomi. po krótk. o teor. Rosc.

Z nich widzi: że

1° uważa universalia za universales substantias bo zarzu. wtedy Roscel. że je identyfik. ze słowa.

2° że tyl. za pomocą rozu. może dostrze. tych. substan: a nie przez zmysł: zmysłd., zarzu. bow. przeciw. że takich ratio sic ē in imaginationibus corporalibus obvoluta, ut ex eis se nō possit evolvere nec ab ipsis ea, quae ipsa sola ē pura contemplari debet, valeat discernere

3° że rodza. są czemś rzeczyw. i wyższ. od jednost. Stąd zarzu: przeciw: że nie mogą rozumi: quomo plures hoēs in specie sint unus homo. a potem: qui nō pō intelligere aliquid esse hoēm, nisi individuu, nullatenus intelliget hoēm nisi humana persona

4° że ogół. przymio. zachodz. się w jednost. idzie: tak. udział: stąd zarzu: Roscel. i jego uczniom: qui colore nō aliud queant intelligere quā corpus nec sapientia hoēs aliud quā animā.

Cousin mnie: (Ouvrages inédits d'Abélard p. CIV) że w trzech pierw. punkt. miał S. Anz. rację, wraz

w tem, że wywodz. nomina: z sensualizmu teor. poznaw. ale że mylił się w punkt. wyjśc. Mnie się przeciw. zdej. że w czwart. kolt. miał rację ówczes. w pewn. i wszędz. niewz. Bo jeśli miedz. i gatun. , jak twier. Bouziw (tamże p. CVII) są wcześ nieszyjść: jeśli w jednost. nie same, się całe xpraw. czy cała nieszyjść: jeśli oprócz wszyst. szczegól. istnie. moim. dochodze. do prawd ogóln. że pomo. spostrz. zorn: to dla nie: nie ma się to wszyst. dzi pomiedz o przymio: nerw, któr. przecież niedała. zorz od rod. gatun. Nie moż. bow. być pomyśl. bez pew. stał. cech czy przymio; jeśli więc mówi że istn. rodz. czerwony. inna kolt. istn: jego cechy a jeśli o rodz: nie zaderz. nic przeze nominal. któr. przymio. był. jeko: to niepozorn. zadowal. nas zorn. gdy mówi o przymio ogól. cechuje. w. rodz. Ans. zaprzecz. nie mieć. czem jest Kol: ale kosc. tego tak. nie mieć jeśli więc kosc. twierdz. że kolor nie istnie. po za jednost. to w tem nie ma żadn. wyjśc. nad Ans: który tez: odróż. istnie kol. od istn. przedmiot. indywidual.

Vayer: stwier. sob. Bouziw uwa: że nieuniknio. realiz. prowadz. do uznawania wszystk. możeb. abstra: a nom. do fantasty. pojmow. razem: gatun. i rodz. ale nie mamy żadn. dow. że Ans: dopuszcz. się podobn. exageracji †

Kanc. był: mimochodem: pozyska swoj na owa kwest: a zaw. z dzisz. zdrow. wszęd. i jasn. styl. Zwolenn. tendenc. nominalizm. Roscell. wszę: miał na oku inter. teol: niż logi. i dyal: o któr: zresztą nic nie napis. z wyją: dwóch pismek: dyalogu de grammatico któr. nie ma żad. warto: a dyalogu de veritate w któr. wypow. Platon: prawdę w sob. niezal. za pojęc. bytu prawdz: a druga nery. prawd. nejjęz przeciwistnego.

† Wypet. dowol. twier. Bouziw (tamże p. CVI) że „Platonicz. Anzel. wypowy. długi. ner. bieg. krok. i fałsz. które zdyskredytow. realizm“ Tak rząd były stwier. o Wilh. z Champeaux, ale do Ans. nie da się zastos.

§. Realizm Wilhelma z Champeaux.

Tak to zaw. się dzie. w histor. filoz: że jedn. zdan. skrajn. wywoł. drug. przeciw. Tak stało się z nomin. Ledwo ukaz. się niebezpiecz. dla wiar: nauk. postaw. uspnie. niemu inn. teor: a tej nada. now. for. skraj. aby tem skutecz. zwalcz. tam tę Przypuszcz. że im dal. odsta. się od błęd. Roscel. tem bliż: będ. się prawd. co oczyw. jest przypuszcz. fałsz. Praw. zaw. jest w środ. międ. kres. skrajn. o

Anzel. głów. w dzied. teol. walcz: przeciw Rosc: w zem. zaś filoz: wysta. przeciw niemu Wilh. z Champeaux, który. szko. tem bezwzględ. przeciw: im surow. był Kanonik. nomin. przez wsted. Kościel. W drug. połow. XI wie. panow. real. umiarkowan. a za jego głów. i założy. uważ. powszech. Wilh.

Wilh. ur. w Champeaux pod Melun oko. 1070, ucz. się w Pary. u Manegolde Lutenbach, pot. u sław. Anzel. z Laon, naresz. u Roscell. w Compiègne. W pierw. lat. XII stu. wykład. w szkol. katedr. parys. przy Notre Dame i zost. także archidyak. W 1108 porzu. kated. i zaszy. i wstąpi. do kano. regul: w sław. opact. S. Wiktora w Pary. gdz. na pros. przyjac. i zakon: niebaw. zacz. na nowo wykład: retor. filoz. i teol. i przetwor. nast. szko: kierun. mistyc. który odzna. się ~~pomn~~ szko. ~~tegoż~~ ~~Hugon.~~ ~~i~~ ~~Ryszard.~~ ~~z~~ ~~S. Victore~~. Tak ~~w~~ ~~prawie~~ zarówn. był ~~ząło~~ pierw. założy. pierw. w szko: katedr. gdz. pozn. jaśn. Abel. i Piotr Lomb: a założy. ~~nie~~ ~~mniej~~ ~~wielk.~~ zakon. szko: Św. Wikto. z któr. wysz. Hugo i Ryszard a S. Victore. W r. 1113 zost. bisk. w Châlons sur Marne a zasłuż. wytraw. spraw. Kościel. szcz. w kłót. o inwestyt. przyjaź. wiel. z S. Bernar. † 1121.

Przeciwn. jego (tak. Abel.) zarzuc. mu niezmierz. ambic. jakob. zost. zakonn. aby dojść do sta. święt. i zost. bisk. ale możn. skądin. że Wilh. tego wymów. się od godno. bisk. a przyj. ją wbrew swej woli. (Cousin. Ouvrages inédits d'Abélard p. CXI) Abel. miał do nie. żal, że nie dozwo. go dojść do Katedr. w szko. Katedr. ale nie bez starao. uważ. Abel. że profes. niebezp. a dozn. był od nie. wiele nieprzyjem.

Niekt. z pism Wilh. ocali. były. dwie wypr. teol. De eucharistia i De origine animae (w któr. oświad. się za kreacyanizmem) ta mianowic. przechowyw. w bibl. narod. Paryz. zawie. same kwest. teol. (Zob. Cousin, Ouvrages inédits p. CXII) Wyczerp. ~~przedst~~ Michaud w dzie: Guillaume de Champeaux et les écoles de Paris au XIIe siècle. Paris 1868. 2 édit.

wyd. pierw. w Histoire littéraire de France Tom X. p. 312. drugie w Martenne, Thesaur. novus anecdot. Tom V. p. 881.

Wiemy że napis. wiele dzieł filoz: quibus realium doctrinam non parum illustravit (De Wisch, Bibl. cister. p. 133) ale ich dot. nie wydruk. Mamy więc tyl. wiadom. o jego filoz. z drug. ręki.

Joan. Sarisb. Metalog. III. 9. powia.: że uważ. w dyalekt. nazyw. scientiam respondendi medium terminum i że w tej sztu. bard. był doskon.

Więc lub praw. wszyst. wiadom. o jego filoz. mniem. znajdz. się w dzieł. Abel. które tem więk. mają znacz. dla nas, że Abel. przez czas dłuż. był jego uczn. Cousin (Ouvrages inédits etc. p. CXIII) przyta. ~~dług~~ niew. urywk. z pism Abel: w któr. on cytu. mistrz. swe; nawet poda: tyt. jed. z dzieł jego w tych słow: In glossulis ejus super Περὶ Ἑρμηνείας invenies. Jedn. te cytat. ondo:

się wszystk. do Chrześ. czyto logicz: dla nas ważniej. dowód. jak szerokie się Wilh. na Chrześ. univers: bo cała staw. jego z tą Chrześ. stosunkiem: a bez pierw. nie byłob. dnig: Bez spor. o univers. nikt by nie wspomin. dziś. Wilh.

Opowi. Abelard w Hist. Calamitatu (t. j. w swojej: Autobiogr. napisan: do jakt. nieznan. przyjaz: i wszystkie drukuje się na czele list. Abel. i Heloizy) że młodzien. przybyw. do Pary: stud. Wilh. w szko. katedr. przy Notre Dame, zbyłeś jego twierdz: a w dysput. czas. go zwyciężł: (quia nonnullas sc. ejus sententias refellere conarer, et ratiocinari contra eum saepius aggrederer et nonnunquam superior in disputando viderer) Gdy po kil. lat. powró. do Pary. zasta: swe: nauczy: kan. enhlicz. w klasztor. Św. Wikt: i kanonik. regul. Tam wykła. retor. na który. Abel. po daw. mysłow. Wtedy zacz: na nowo z nim dysput. o universaliach i po dług. spor. zmus. go do zmia: now. do porzuc: dawn. pierwot. teor: Opisu. Abel. teor. tę w tych słow: (rozd. 2.)

Erat autem in ea sententia de communitate universalium, ut eandem essentialiter rem totam simul singulis suis inesse adstrueret individuis: quorum quidem nulla esset in essentia diversitas, sed sola multitudine accidentium varietas. Sic autem istam tunc suam correxit sententiam, ut deinceps rem eandem non essentialiter, sed indifferenter (dawn. wydaw. fałszy: individualiter) diceret. Et quoniam de universalibus in hoc ipso praecipua semper est apud dialecticos quaestio,

ac tanta, ut ea Porphyrius quoque in Isagogis suis, quum de universalibus scriberet, diffinire non praesumeret, dicens: „Altissimum enim est hujusmodi negotium", quam hanc ille correxisset, immo coactus dimisisset sententiam, in tantam lectio ejus devoluta est negligentiam, ut jam ad dialecticae lectionem vix admitteretur: quasi in hac scil. de universalibus sententia tota hujus artis consisteret summa.

Z tego ustę. ~~ustępu~~. cytowan. przez wszyst. histor. filoz: wyni: kilk. wazn. fakt.

1° Kwest. universaliów była jedną. najważ. w badan. filoz. i dyalekt.

2° Sława i wpływ. Wilh: polega: na jego teor. o ~~univers~~ univers: tak iż tę zmian. jego: stra: znacz. swoj. profesor.

3° Że bardzo długo wykład. tę teor. najpierw w Notre Dame, pot. u Św. Wiktor. w ostat. lat. XI stul. a pierw. XII, zat. w czas: kiedy Roscel: ledwo był przestał najpok: świat uczon. i Roscel. swoje. wywodz. o universa. i o Trój. św.

4° Pod kon. swoj. karyer. naucz: przyj. Wilh. nową teor. która była znacz. różn. od pierw. a przyj. ją pod przymus ~~...~~ zarzut. Abel.

5. Dwie teorye Wilhelma z Champeaux.

Pierw. teor. wyra. Abel. w tych słow. ut eandem essentialiter rem totam simul singulis suis inesse adstrueret individuis, quorum quidem nulla esset in essentia diversitas, sed sola multitudine accidentium varietas.

Jest to naucz. Plato: w cał. swoj. przesadz. które obraża w tak. wysok. stopn. zasad. zdro. Arystot.

Każ. rodz. jest jedn. rzeczywisto. w wszystk. jednost. jedn. i ta sama istotn. rzecz. cała naraz w wszystk. a jednost. nie różn. się co do essencyi; lecz tylk. co do mnós. przypadk. własno.

Teorya ta, będąc: najściśl. wyraż. czyste. realiz. jest jasna i zrozumia. zwłaszcz. gdy się ma wzgl. Plat.

Druga teor: która utwor. rob. piśm. Wilh. zmuszo: przez zarzut. Abel: wyraż. w tych słow: re eandē no essentialiter, sed indifferenter. Dem.: czytyw. myln: individualiter idąc za kil. manuskryp. ale ta wersya nie daje żadn. sensu. Rzecz nie moż. być ta sama co do: przez swoj. indywidual. Dla tego już d'Amboise, wydaw. kil. pism Abel. w przeciw. nie: przyjął lekcya: indifferenter, która zosta. potwierdz. przez kil. rękp. w innych dział. Abel. odkryt. przez Cousin'a. Sens tego słowa może tylk. być taki, że jednost. należą. do jedn. rodz. są identycz. nie przez essencyą która w każd. jest inna, lecz przez pewn. cechy, które bez różni. znajdują się w wszystk. jedno. tegoż rodza.

~~Pierwsza~~ Ta druga teor. różn. się od pierw. tem, że universalia nie stano. wszys: essencyi, jak według pierw. teor. — a podobn. do niej jest w tem, że ~~cały~~ universal. istniej. niepodz. na raz w kilku jedno. bez różni. Pomimo różni. obu teor: rzeczywist. universal. zosta. nietknię.

Że taka była myśl Wilhel. pokazu. się z kilku ustęp: w inn. pism. Abel: wydan. po raz pierw. przez Cousin'a pod tyt. z fragmentu Sangermanense

de generib. e specieb. — Zob. Ouvrages inédits p. 505 sq. —

Mów. tam o rozn. teor. filoz. o univers. które zad. tłóz. umiej. nie wymieni. porz.:

Alii vero quaedam essentias universales fingunt, quas in singulis individuis totas essentialiter esse credunt. To jest wedlug teor. Wilh. pierw.

Objaś. ją Abel. przytacz. przez on. filoz. wyraz:

Homo quaedam species ē, res una essentialiter cui adveniunt formae quaedam ē efficiunt Socratē: illam eandē essentialiter eodē m° informant formae facientes Platonē ē cetera individua hōis, nec aliquid ē in Socrate, praeter illas formas, informantes illam materiā ad faciendū Socratē, quin illud idē eodē tempore in Platone informata sit formis Platonis. Ē hoc intelligunt de singulis specieb. ad individua ē de generib. ad species.

Trochę dalej:

Sec. eos, etsi rationalitas nō esset in aliquo, tamē in natura remaneret.

Tyle o pierw. teor. Wilh. — Inne ustępy którą nie widzę do jego drug. którą zwał znachodz. on wyr. indifferenter —

Wykłada ją Abel. w tych słow. (Cousin, Ouvrages inédits etc. p. 678)

Nunc itaq. illā quae de indifferentia ē sententiā perquiramus. Cujus haec ē positio: Nihil ōīo ē praeter individuū: sed ē illud aliter ē aliter attentū species ē genus ē generalissimū ē. Itaq. Socrates in ea natura, in qua subjectus ē sensib., sec. illā naturā, quā significat adesse Socrati, individuū ē ideo, quia tale ē proprietas cujus

nunquã tota reperitur in alio. ē enī alter homo, sed Socratitate nullꝰ homo præter Socratē. De eodē Socrate quandoq. habetur intellectꝰ, nō conspiciens quidquid notat hæc vox Socrates, sed Socratitatis oblitꝰ, id tantū perspicit de Socrate qd. notat idē homo, i. ē animal rationale mortale, ē sec. hoc species ē; ē enī prædicabilis de pluribꝰ in quid de eodē statu. Si intellectꝰ postponat rationalitatē ē mortalitatē ē id tantū sibi subjiciat, qd. notat hæc vox animal, in hoc statu genꝰ ē. Qd. si relictis õibꝰ formis, in hoc tantū consideremꝰ Socratē, qd. notat substantia, generalissimū ē. Idē de Platone dicas pr. oĩa. Qd. si quis dicat proprietatē Socratis in eo qd. ē homo, nō magis esse in pluribꝰ, quã ejꝰdē Socratis, in quantū ē Socrates; æque enī homo, qui ē Socratis, in nullo alio ē, nisi in Socrate, sicut ipse Socrates; verū qd. concedunt, ita tamē determinandū putant: Socrates in quantū ē Socrates, nullū prorsꝰ indifferens habet, qd. in alio inveniatur; sed in quantū ē homo, plura habet indifferentia, quæ in Platone ē in aliis inveniuntur. Nã ē Plato similiter homo ē, ut Socrates quãvis nō sit idē homo essentialiter, qui ē Socrates. Idē de animali ē substantia.

Potem Abel. zabrał: się do polemiki i słusznie dosyć to zdan. Wilh. bardzo obalił. bo jak mówi: huic sententiæ æque auctoritas ē ratio contradicunt.

Tego polemiki pomijam: aby później o niej wspomnieć: gdy o jego własnem systemie mowa będzie. Teraz przestańmy na uwadze: że to dość zdan.

Wilh: nie miele się różni od nominali: przypisu-
jeme tyl. indyw: a jest stanow. zerwan z realiz.
Bo reali: jak Plat. go pojmow. i jak niegd. zaw.
Wilh. go wyznaw. poktó: esencya nasz nie w
jedno: lecz zarn: w nich, w jak: ogóln. rabrt.
stąd jedn. tyl. n.p. natu. ludz. przypisu: bedą
rzz. w wszystk. jednost. Kto zaś kar. jedno. wsi
esencya, jak Wilh. w drug. epo. swe: nauczy:
ten wyw. z konklu: myśl. reali. Nastodn.
teor. Wilh. sier. na wiel. miejsca: lub raz:
niedeczz: Nie pomie. bow. rem wlcić: są univers.
czy istnie: tyl. dla myś. nasz: czy tak. niezale.
od nieg w niej: a jeśli w niej: to jak. tam istnie.
sposob. Ta niedecz: Hume: ultra: popular.
u nasz: Ktor. może nie bez. wyuwa w nem ta
teor: róż. się od zupeln. nominal; Hume tak.
nazwijmy. polemi. libel: który, jak przełożone.
się poże. coś bar. podobn. ulaysz. A wsz. dow.
wyż. najżaciej.

Ustęp: z prima teolog. Wilh. przytoczon.
u Michaud: Guillaume de Champeaux
et les écoles de Paris au XIIe siècle, d'après
des documents inédits. Paris 1868. 2e édit.
zdaje się wynik. że numeryczn. jedno: substan.
ogóln. zostaje w drug. swej teor: wielora: bez różni
existencyi subst: ogóln: Ustęp tak.:
Vides idem duobus accipi modis, sec. indifferentiam
et sec. identitatem ejusdem prorsus essentiae: sec.
indifferentiam, ut Petrum et Paulum idem dicimus
esse in hoc quod sunt homines, quantum enim ad
humanitatem pertinet, sicut iste est rationalis
et ille; sed si veritatem confiteri volumus, non est
eadem utriusque humanitas, sed similis, cum sint
duo homines. Sed hunc modum unius ad naturam divinitatis

no ē referendy.
Zdaje się tak. że reali: skraj. do ktor. zrazu należ: Will: swoj: o universal. poję̄: ulegał. według: drugi. Twoj: gdzie jedna jest subst: a tyl. osoby, bo Robert Pulleyn n. p. teor. skrajn. realiz: tak wyra: species ē tota substantia individuor totaq species eadēq in singulis reperitur individuis; itaq species una ē substantia, cuj vero individua multæ personæ ē hæ multæ personæ sunt illa una substantia. (Hauréau philos. scholastique Tome I. p. 227)

Znając swoj. w drug: filoz: zaraz. Will. tyl. pierw. teor: drugą, jak. wszyst. twor. połow: ulegała zepsuciu.

§ Realizm Odona z Cambray i Bernarda z Chartres

Z dalszych rozwinięć realiz: rozpowszech. zrazu świet. przez Will: a w części ~~podtrzymywane~~ popierane także przez S. Anzel. wymienić Odona, ur. w Orleanie wykład. w Toul i Tournay: restaurat. tamże klasztor S. Marci. i wstą. w nim zakonn. w 1095, następ. bisk. w Cambray w 1106. Zajmow. się dyalekt. matem. i poez: dzię: jego zasługa. W Tournay wykład. realizm, gdy współcześ. w Lille Raimbert propagow. nau. Roscell. Ale Odon wywo: zasiem. wkrót. swoj. uczniów. i uczta dyalekt. Taki realiz. wykł. Odon nie wiemy, tyle tyl. że nie wykł. dyalek. wedł. now. profes. R. Nominali; jak. mówi kroni: z XII wie: z klasztor: św. Mar. w Tournay:

Sciendum tamē de eodē magistro qu. eandē dialecticā nō juxta quosdā modernos in voce,

sed more Boëthii antiquor. q. doctor. in re
discipulis legebat. Unde e mag. Raimbertus qui
eode tempore in oppido Insulensi dialecticā
clericis suis in voce legebat etc.
(Cousin, Ouvrages inédits etc — p. CXXV)
Z tak ogól. wzdow. nie pewn: stanow. uczbo. nie
możnā o teor. Odona. —
Lepiej zna: teor. Bernarda z Chartres
które. posiad. więc pisma. Należy do najznakom.
i najbard. wpływow. literat. i profes. XII wiek.
Otto z Frysingen zalicza go do najzdew. uczony.
swe. ucz. Joan. Sarresber. który ugrd. go
wspomin: nazy. go najdoskonal. z Platoników,
swe. czasu: perfectissimus inter Platonicos
seculi nostri, a nawr. najobfitsz. źródło
literatury w Fran. exundentissimus mo-
dernis temporibus fons litteraz in Gallia.
O jego życ. mało o co wie. Nazyw. się
Bern. Silwester, spółcz. W. Wil. z Champ.
ur. może około 1080 żyje aż do 1160. Wstaw.
się zatoż. szko. w Chartres, stad Carnotensis.
która jest szkomis. zadrżałą. w XII stul.
Zob. o niej Joan. Sarresb. Metalog. Lib. I. c. 24.
Także Schaarschmidt: Johannes Sarresberiensis
nach Leben u. Schriften, Studien u. Philosophie
Leipz. 1862..
W tej szko. wykład. nie tyl. nauki, obj.
trivium i quadrivium, lecz także. autor.
starożyt. poez. i histor. Wykład. gram.
i retor. na podstaw. pomnik. liter. starożyt.
i wyrazić: liter. starożyt: z punkt. widze.

humanitar. a nie tyl. utylitar. jak dzisiej.
Cen Bern. dla starożyt: ogromn. charakter.
jego stąd: owe słowa u Joan. Sarisb: Dicebat
Bern. Carnotensis, nos esse quasi nanos,
gigantū humeris insidentes, ut possimus
plura eis ē remotiora videre, nō uteq
proprii visg acumine, aut eminentia
corporis, sed quia in altu subvehimur
ē extollimur magnitudine gigantea (Metalog.
Lib. III. c. 4.)

Wykład w szko. w Chartres nie tyl.
„suche: Boecyu: i niezmierne. Marcyana
Capellę, lecz tak. wytworn. Cycero: delikatn.
Horace: i pełn. wzobra: Tymeusza." (Schaarschmidt)
O metodz. któr. trzym. się w wykład. zob.
Joan. Sarisb. Metal. Lib. I. c. 24. który
zdaje się sam uczęszcz. na jego wykł. i onich
opowia. de visu ē auditu

W filoz: nie tyl. wykład. nau: formal.
t. j. logi. i dyalekt. wzor. innem. szkół, lecz
tak: zapuszcz. się w spekula. metafizy.
Opiera: się na Plat. i wykład. ów ustęp.
z Tymeu: który przetoży. Chalcydiusz, a
który stanow: wszyst. co zna. w średn. wiek.
z tekst. platoń. Transcyen. korzyst. tak.
z Dzie: Apulejā: de dogmate Platonis, które
zna: były w XII wie. w Fran. Nie zaniedbyw.
jedn. Arysto. i Boecy. ani Porfir: niepi.
nen. expositio Porphyrii, jak donosi Joan.
Sarisb. Że tak. korzyst. z Wirgi. dla filoz.
świa. koment. jego do Eneid. które ustan.
wyd. Cousin. Wnieu. bor. jak Sylu ...

podziw. i póżn. że pod mitol. powłoką kryj. się
głęb. treść metafiz. prawd. – Warun. i prawdz.
postępu w nauk. zestaw. dla uczn. w trzech
wiersz:

Mens humilis, studium quaerendi, vita quieta,
Scrutinium tacitum, paupertas, terra aliena,
Haec reserare solent multis obscura legendo.

zob. Joan. Sarresb. Polycrat. Lib. VII. c. 13.
Jan Sarresb. i naw. mistycz. Hugo a S. Vict.
najwyż. do tych wiersz. obszern. komment.
Tymczasem liczne jego przysłow. i rady moral.
zawar. podob. w osob: liber dictaminum, którego
dotąd nie odszukano – napis. takż. lib. fortunae
i drugi, de virtute et efficacia constellationum
w których wiara w fatalność łącz. z wiarą
w astrolog. –

Najważ. dzieł. Bern: jest de mundi
universitate s. Megacosmos et Microcosmos
(zn. takż. w rękopis. z tyt: Bernardi cos-
mographia albo Mundi descriptio) – Treść
i analizę tego dzie. podł. najpierw wydaw.
wielk. zbiór: Histoire littéraire de la France
Tome XII e. Pot. wyjęł. z niej, wyjąt. Cousin
w Ouvrages inédits d' Abelard p. 627 sq.
nareszc. komplet. wyd. ukaz. się w Innsbrucku 1875:
Bernardi Silvestris de mundi universitate
libb. duo s. Megacosmus et Microcosmus.
Nach handschriftl. Ueberliefe. zum ersten
Male herausgeg. von Dr. Barach u. Dr.
Wrobel –

Dzie. to należy do najbar. wybitn. w XII
wie. i ustępow. w godn. i sław. tyl. Konsolac.
Boecj. Dow. tego ogrom. liczb. manuskr. dot. zachow.

Forma tego dzie. nie jest scholast. lecz liter: ~~naśladow.~~ jak Konsol. Boe: który wzgl. auct. ustępow. napisa: pół pro: pół poez: chor. kwiat. poezy. daleko dusi. się w Konsol: Tęży. sil. i zalecza. widocz. wyob. na wzor. starożytn. ale. cienn. i zbyt zwężły. Obrazy fantast. i rozumo. filozof. twórcz. dzw. rozai. z któr. prześ. uwagi żyw. obdarz. wiel. siła wyobr. a niepospol. umi. piękn.

Dzie. rozpa-się na dwie księ: Pierwsze, zwane Megacosmus w obu. ustęp: dwóch hexametr. ~~wiersz. ma~~ a dwóch proza napisa. opowia. stwórz. świa. Zaczy. od rozmo. międ. przyrodą a umem bożym noys (νοῦς) Ten um jest odbas. lub myś. bożą i mąd. pierworod. jego dziech. synem Ona tego natu. mowi: Vitæ viventis imago,
Prima noys Deus, orta Deo, substantia veri,
Consilii tenor æterni, mihi vera Minerva.

Przyro: która jest osoba alegory: skarży się przed umem bożym, że świat jeszcze pogrążo. w chao: sylwa (= ὕλη)
Przyro. mowi:

Silva rigens, informe chaos, concretio pugnax,
Discolor usiæ vultus, sibi dissona massa,
Turbida temperiem, formam rudis, hispida cultum
Optat, et a veteri cupiens exire tumultu,
Artifices numeros et musica vincla requirit.

Na długos. przemów. ~~wiersz~~: przyro: ~~odpow~~ Kończy się mowa: Pro mundo, natura, rogo. Satis est, ~~[illegible]~~ (opto)
Si rex mundus suo natale videbo.
Sed quid ego tibi plura? pudet docuisse Minervam

Na to odpowia. w rozd. II:

Noys prozą: Vere es tu natura, uteri mei beata fecunditas, nec degeneras nec desecdis origine, quæ filia providentiæ, mundo et rebus non desinis providere. Possum noys ego, Dei ratio profunda exquisita, quæ utique

de se altera se usia prima genuit, nō in tempore, sed ex eo, quo consistit, æterno. Noys ego scientia ē divinæ voluntatis arbitraria ad dispositionē rer, quæ ad nūm de consensu ejus accepio, sui mediæ administrationis officiū sicendum.

Wytłum. przyrod. zè terras atque: wedred. ciej, wodt. plena boz. aby insic. wydob. z chao. zatrè. się rozp. z prapo: do ~~wydoby~~ stwórze. się a i wydoby. go z pierwot. chao:

Erat hyle naturæ vultus antiquissimus, generationis uterus indefessus, formarum prima subjectio, materia corporum, substantiæ fundamentum.

Na tej mater. berkusatà. wyr. Opatrz. ~~stado~~ piętno idei: Cumque quā fert silva grossitie eliminatas expurgasset, ad æternas introspiciens notiones, germena ē proximante similitudine rer species reformavit. Hyle cœcitatis sub veterno quæ jacuerat obvoluta, vultus vestivit alios, ideaz signaculis circumscripta.

W masie pierwot. uspoz. ogień powstał. pot. ziemia, woda, powietrz. Gdy cztery żywio. ułoży. się w porząd. skład. całe. noys oculos ceperat circumferre, bona vidit, quæ fecisset ora Deus usibus placitura. Pot. gdy budo. żywio. była ukończona (ubi elementorum structura stetit ad solidū) teraz noys zatrè. się do stwor. duszy (de silva ad genitura animæ ingenium transportavit)

Stwor. duszy się. tak opisa:
Erat fons luminis, seminarium vitæ, bonum bonitatis divinæ, plenitudo scientiæ, quæ

mens altissimi nominatur. Ea igitur noys summi et exsuperantissimi Dei est intellectus et ex ejus divinitate nata natura. In qua vitae viventis imagines, notiones aeternae, mundus intelligibilis, rerum cognitio praefixa. Erat igitur videre velut in speculo tersiore quidquid generationi, quidquid operi Dei secretior destinaverat affectus. Illic in genere, in specie in individuali singularitate conscripta, quidquid hyle, quidquid mundus, quidquid parturiunt elementa. Illic exarata supremi digito dispunctoris textus temporis, fatalis series, dispositio seculorum. Illic lacrymae pauperum fortunaeque regum. Illic potentia militaris, illic philosophorum felicior disciplina. Illic quidquid angelus, quidquid ratio comprehendit humana. Illic quidquid coelum sua complectitur curvatura. Quod igitur tale est, illud aeternitati congruum, unde natura cum Deo nec substantia disparatur. Hujusce igitur sive vitae s. lucis origine vita, jubar et rerum <u>endelechia</u> quadam velut emanatione defluxit

Przez tę duszę (endelechia = ἐνδελέχεια) z żywiołów. powsta: jestes: żyw. w ten sposób: że najwyż. umieszcz: w globus: niebies: t. j. sama nieb. i gwiaz. wyraź. ulę tęż jako najwyżs. a im niż. zstępuj: po stopn. tym. ten mniej. tem mniej życ. w sob. mająci: stworze. najost. dow. że pon. dusz: siła. wszyst. się stała co żyje.

Itaque viventis animae beneficio confortata de nutricis silvae gremio se rerum (universitas) series explicavit.

Następn. pot. rozw. III w 480 wiersz: elegiącz. opisu. wszyst. wid. stworz. Naprzód opis Boga

najmyż. i dziewię - mówió aniel: (1-30),
pot. wyro: przyszły - dniej: ludzk. zapisa: w
gwiazd: (31 - 72)

w. p. 45 i nast:

In stellis pugil ē Pollux ē navita Tiphys
Et Cicero rhetor et geometra Thales
In stellis lepidū dictat Maro, Myro figurat
Fulgurat in Latia nobilitate Nero,
Astra notat Persis, Aegyptus parturit artes,
Graecia docta legit, proelia Roma gerit,
In causas rer sentit Plato, pugnat Achilles,
Et praelarga Titi dextera spargit opes.
Exemplar speciemq Dei virguncula Xtū
Parturit ē veri saecula numē habent.
Munificens deitas Eugeniū commodat orbi,
Donat ē in solo munere cuncta semel.
etc.

Od w. 73 - 154 opis konstell. nieb: i planet
pot. ziemi i morza ^(światów^) (155 - 174) - opis gór
od Atlasu do Alp (175 - 204) opis
zwierząt (205 - 231) gdzie niektó. wiersz.
bardzo piękne n. p.

Substitit in pecto leo fortior, ursq in ungues,
Tigris atrox morsu, dente timendus aper.
Velleribus mollescit ovis, capreq maritus
Et capra vestitur asperiore toga.

(Zob. Tek. co mówi o małp. o kastorze i o
innych zwierzęt: lisiung, martix, beber)

Od w. 232 - 264 opis rzek, zaczynając od
Eufra: a kończy. na ~~Loarze~~ Sekwanie i Loarze:

v. 257: Sequane prosiluit, ubi grandia nomina regū
Pipinos, Carolos bellica terra tulit.

Emicuit Ligeris, ubi Martinopolis inter
Sidereos fluvios pictaq rura jacet.
Texuntur muro fontes e cespite vipsæ
Vestitur tellq gramine, fronde nemq.

Potem opisa. doze: (w. 265 – 414) sleam.
lary o wielk. wodz. rośliny – pot: od 415–440
opisu państwa Proteusa t.j.
wielorybów, foki, wiin. ryby, ostrygi i natur.
Tak. Syreny – Nareci. od. w. 440–480 ptaki
W IV-ym rozd. ogól. pogl: na życ. przyro: Wszyst.
stwo. od gurzawd do najnajz. gatun. mają życ:
z nieb. od ow. pierw. niewidz. dla wszyst. oraz
drugi śwa. Ci życ. które od nieg schodz. aż w
owar stabr. ohrw: (co ponownej wracającego t.j.) cor do indywid. od tych
znowu wrac: w górę:

Sic igitur providentia de generibq ad
species, de speciebq ad individua, de individuis
ad sua rursq principia repetitis anfractibq
rez origine retorquebat.

Świat jest wiecz. i niezd. nie zgin. bo przyczy.
jego twór. wiecz. etc.

Rez. porro universitas, mundq, nec invalida
senectute decrepitq nec supremo e obitu dis-
solvendq, cum de opifice causaq operis, utriq
sempiternis, de materia formaq materia,
utriq ꝗ x sempiternis, ratio cesserit perma-
nendi.

Treścią sama wola Boga jest przycz. wszech-
świa. bo wola Najwyż. jest sama dobr:
a więc. nie zmien. się

Porro Dei voluntas omis e bonitas. Dei
ergo v. voluntas v. bonitas summi Patris e
ejqꝗ mentis in eadē operatione consensq.
Quinā ergo mundo e æternitati ejq

audeat derogare, ad cujus continentiam
causas aeternas videat convenisse?
Rozwiję tę myśl obecnie. a Księgi prozy IV
tenu słowy:

Mundus igitur tempore, sed tempus ordine
dispensatur. Sicut enim divinae semper
voluntatis est praegnans, sic exemplis
aeternarum, quas gestat, imaginum, noys
endelechiam, endelechia naturam, natura
imarmenem, quid mundo debeat, informavit.
Substantiam animis endelechia subministrat,
habitaculum animae corpus artifex natura
de initiorum materia et qualitate componit.
Imarmene, quae continuatio temporis
est, sed ad ordinem constituta, disponit,
texit et retexit, quae complectitur universa.

§. System Bernarda z Chartres
(ciąg dalszy)

Drugie ks: de mundi universitate nazywa
się Microcosmus i ciało: na 14 rozdz: po kolei
proza i wiersz. napisane.

Rozd. I proza: Opatrzn: lub um (noys) z upodob.
obejrzaw: świat, chce: rzek swoi. wzyw. przyw:
aby one tak: podziwi. go z niem się cieszą.

Ecce, inquit, mundus, o natura, quem de antiquo
seminario, quem de tumultu veteri, quem de
massa confusionis excepi. Ecce mundus, operis
mei excogitata subtilitas, gloriosa constructio,
rerum speciosa praedecorum, quem creavi, quem
formavi sedula, quem ad aeternam ideam ingeniosa
circumtuli, mente meam propiore vestigio subsecuta.
Ecce mundus, cui noys vita, cui ideae forma,
cui materies elementa etc.

~~Na~~ Opisu. pot. Opatrzno. sposob. wzpania.: świat, wtwoni. gwiazd. i plene: pot. powierzch. ziemi z jej stworzen. i wykazu. jak wszyst. odpowi. wybor. woje: celo.

Rozd. II wiersz. (1–20 v.) ciągn. się dal. ten sam opis.

Rozd. III. prze. Opatrz. propono. natu. uwieńcz. dzie: swoj. stworzen. ozdob. ale na to potrze. pomo. dwó: bogi: Urania i Physis. Natu. zgad. się z ~~p~~ radoś. aby do nich uda. się z proś: A najpierw wybiera. się w drog. aby znal. Uranię. Podróż opisa. szczegół.: Linka. jej najpierw: w ozs: nieb: zwan. anastros, gdz. jest jemu świat. bez gwiazd, bez dnia. i nocy. Ale tam nie ma Uran. Ida więc dal. przez pięć stref nieba, odpowiad. pięciu stref. na ziemi. ~~Na~~ Nad granic. Raka spotyk. wielkiego. Tłumy duch, wszystk. z wyraz. smutku na twarz. nie któ. nawet. płacza. Quae quidē omēs vultibus quibus itur ad exequias, ē quibusdā quasi lacrymis conturbatae. A smut. dla tego, że przenoszą. spaden. sw. do ciał na ziē:

Droga stoi: po przez 12 znak. zodyak: zacząw. od Raka, wznoszą się bogin. do aplanon, miej. najwyż. na firmam. Tam spotyka Boga o ciężkiej. posta: a w kształt. zgrzybiał: starca: Hoc igitur in loco pantomorpho persona Deus venerabili ē decrepitae sub imagine senectutis ocurrit.

Uwa: Cousin wedł. swego manuskr: przyjęł. pantomorphos, jakoby nazw. boga, ale Barach i Wrobel słusz. popraw.: na pantomorpho Tzecz. z loco, wedłu. inn. manuskr: a że słusz. pokaza. się z nastep. słów: ~~terrenti~~ Oyarses igitur quē pantomorphon Graecia, Latinitas nominat omniformē ~~i a sed~~ formas rebus omēs omibus ē associat ē adscribit.

A zat.
kiej: lub ów z najwyż: (koło naryg. się cirinulo
pantomorphos. Dla tego że razem z który od niego
wychod: i wszystkie części świat. się udzielają, rozchodz. się takie formy owych rzeczy i spada. Każda ma
~~...~~
~~Dla ... ...~~
mieć swe przeznacz.

Na ow. miej: zat. przeby. bóg jakiś w
postaci. szczyptu. starcz. Temu dodać że
pomocn. genius Oyarses, który na świat
wala: wszędzie formy pojedyń. stworze.

In subterjacente enim mundo rer facies
universa coelum sequitur sumptisq; de
coelo proprietatib9 ad imaginē, quā
conversio contulit, figuratur.

Oyarses powz. Natu: że Uran. kt
nad nią na sam. szczy: nieb. a zaled Natu.
wznio. do niej oczy, Uran: uprzedz. ją
rozdow: ~~...~~

w. rozd. 4 i 5 wiersz: (1–54 v.) jakim będ.
stwor. z woli Najwyż. i że ona gotowe nauczy.
go wszel. mądro. ale czy. jego swob. nie potrz.
bo to rzecz bogini Physis, ale gotow. zejść
z swoich wyżyn i pójść razem pomaluj. przyszła
twórczość. stwor. Rozd. kończy się wiersz:

I, natura, sequar, nec enim vagus incidet error,
Si dreita tuis via ductib9.

Rozd. V proza. Najprz: wszyst. trzy bogin.
(t.j. Noys, Natura, Uranie) udaj. się do najwyż.
Bo. o pozwol: do wypra. stw. Zasta. go w mieszk.
najbardz. oddalon. od świa. mater: w siedzi. najczystsze
światło. Ibi summi et superessentialis Dei sacrarium
ē, si theologis fide praebeas argumentis.
Z którego to zdan. nie należy jedn: wnos: że
Bern. był sceptyk. w teolo. lub że ją mało cenił,
jak niektó. utrzymu.

Po jego prawi. i lewi. niebo etery. zaludnion.
polega: boskie. czy. chóry aniel. które im

błoż. stopa twor. boże. Tem więc. mają udział w jego
wzn: i w znajom. jego zamiar. im dal. stoją, tem
mniej mej. znajom. Boże. i mniej wiedz. nowy przedst.

Z siedzi. na które umieszcz. Bóst. najwyż. (Tagaton
a nie Tugaton jak wydrukow. w edyc. Bazyleja)
wytrysk. promien. które nigd. się nie kończ.

Ex sedibus quidē, quas Tagaton, suprema
divinitas habitatrix insistit, splendor emicat
radiatus, nō utiq perfunctorius, sed infinibilis
ē æternus.

Z tego świat. nieskończ. wydoby. się prom.
drugi, a z drugie. i pierw. raz. i trzeci, a wszystk. trzy zespol. lub. ocin. i podobn. uważać trzeba

Ex splendore igitur v. infinibili v. æterno, od wspóln. światła swego.
alter se radius exerebat, ut ex primo secundus
suboriretur ē tertius. Qui quidē radii uniformes
ē claritatis paritate consimiles cū omā
collustrassent, se rursus sui fontis liquoribus
admirebant.

W obec tej Trójcy Uran. i Natu. pomodliw. się
zaczyn. podróż swoj. Spuszcza się naprzód na
Saturn, które. szybko zgub. na życie ziemi: poetycz.
wyłożo. potem na Jowisz, który wspaniale opisa.
pot. na marsa, na sferę słońc. a ztamtąd
na Wenus i Merkur. Wszystk. te sfe: opisa:
według. ówczes. poj. astrolog.

Nareś. dochodz. do granic. księży. gdzie eter
już styka się z powietrz. Od księży: świat przejrz.
nieżmienn. tam dalej. Gott. pola eliz. ejs.
[pod] księży. styk z powietrz. zaczyna się
świat zmien. i niepokoj. fizycz. i duchow.

Supra quies interminia, serenū perpetuū,
tranquillitas ætheris inconcussa .... Ea quidē
in parte coeli, quia natura ē invariabilis,
uniloebris ē quieta, sollers Graecia campos
consentit Elysios et felices animas, alma, sacrata et nunquā desitura
lucis amoenitate vestiri.

Tresců dziej się w sile podksiężyców.

Infra ăčnis qualitas turbidior infunditur, cujus mutabilis convertitur species, quotiens expositis passionibus materias contrarietas accidentium interpellat. Unde homines, quia locum incolunt inquietum, tumultus instar veteris, motus perturbationum necesse ē experiri.

Opisaw. wpływ księży. na pitat. pod nim, tak Konica. rozdz. IV:

Unde quia ex alieno lumine lumē efficitur, planeta solis eā Ptolomaeus Memphiticus appellavit. Ad haec sicut maris excrescentias ē sollicitat ē reponit, sic terrenis substantiis, quanto vicinior, tanto potentior invenitur. Ita veditur per eadē signa, assidua ē infatigabili velocitate convertens in res ē fata homū vi praesentissima vindicavit. Una idēq numē pro diversitate potentiae ē officii nunc Lucina in lampade, nunc venatrice in pharetra nunc regina Tartareā sertato capite praeferebat.

VI rozd. wiersz. (v. 1–31) o rozmow. którą zkrzonj. cob. drog. bogi.

VII rozdz. proz. Na sam. pozgranicza podksięży. wsz. i nadksięży. napotyk. niezliq. tłum. duch. Urana tłuma. Naturne ich rzyi. przymio. i zejś. Niebo, eter, powie. ziem. mają swoj. mieszkań

boetū ipsū Deo plenū ē. Z nieba najwyżj. spogla. na wszystk. stworz. Przy Nim ancolo. Tod. gwiaz: które na obdarz. życ. i ruchu.

H[illegible] Sua coelo animalia, ignes siderei. Hujus quidē generis animal rationale quidē nec morte dissolvitur, nec afficitur passione.

Wszystko to obrem. wytozj. pot. opisaw.

Królest. powietrz. w którym pełn. z duch. i geniu. złych i dobr. Źli mają siedzib. dokoła: grzesznik. Na ziemi zaś Sylwany, Pany, Nereusze i t. d.

Rozd. VIII. mówi: (w. 50) zamie. mow wyzw. bogin o tem, co dot. widzia.

Rozd. IX. pro. Dostył. uwol. bogin. do ziemi i uda. się do Granusion, miejs. pięk. gdzie nie docho. siła wiatr. ani niepok. żywioł. Tam ~~znajdu~~ wśród pięk. ogrodu bogin. Physis, która sied. nad nieznaną z córką: teor. i praktyk:

Eo igitur in loco Physin residere super aspiciunt theoricae et practicae individuo filiae consortio cohaerente. Phys: zatopio: w głębok. rozmyśla: o przyczyn. stworzeń wedł: logi. formul. arystotel. – stara się naprz. wytłum. rozpro. zwierz. i cher. ich z ich organiz. i mikstury cztere. żywioł: de complexione mores animalium student indicare. Pavitatione leporis ex frigido, leonis audaciam ex ignito. In vulpe versutiam, tarditatem in asino, altera phlegmatis, altera melancholiae qualitatibus importari etc.

Naraz: z dwóch cór. Phys: pierw. Teorya – szybszego przybywają. bogin. a po serdecz: ~~przyw~~ przywitan. wszystk. ~~trzej się~~ razem sied. a Noys zaś zaczyna

w rozd. X (v. 1 – 53):

Pignora cara deae, quas ante creata creavi
Saecula, de partu glorior ipse meo.
Summa voluntatis haec est: venistis ad istas
Consilii partes propositique mei.

Trzeba mi wytwo: potrze: stworzen. ostatn. które z dwóch natur złożon. duchow. i ciele: koroną będz. jestest. na ziemi a zaraz. ich pan:

Oia subiiciat, terras regat, imperet orbi:
Primate rebq pontificeq dedi.
Sed cu mutarit, numeris in fine solutis,
Machina corporeæ collabefacta domq,
Aethera scandet homo, jā nō incognitq hospes,
Præveniens stellæ signa locumq suæ.

Rozd. XI proza: Wzywa Noys bry bogin. aby
racei zabra: się do stworz. duszy i rzad. ciał.
Aby mogły to łatw. wykonać: dodać od Noys bry
naręd: Providentiæ speculū Uraniæ, tabula
fati Naturæ, ē biti, Physi, librū recordationis
exhibeo. Naiskpn. drugi opis zwierciadła: Opatrzn.
Erat igitur speculū Providentiæ, cujq magna
admu circūferentia, intermina latitudo, ex-
tense semper facies, perspicuq introspectq,
ut, quas oli contineret imagines, nō obsigo
deterret, nō deleret antiquitas, nō turbaret
incursq. Vivebant ideæ, vivebant exem-
plaria, nullo nata in tempore nulloq
in tempore desitura.

W tem zwierc: wszystk. istn: w kształt.
idei od pierwotn. mater. i żywiół, od gwiazd
aż do jedner. żyw. na ziemi. To dług. czas.
wzrok był wlepiony. idei między Urania
racei: imaginaria hoīs imaginē. –

Nast. pot. opis tabli. przeznacz. (tabula fati)
Ona jest wiel. ale skończo. nie jest gład. ani
śniecia. lecz z grube. drze. Na niej wyrażon.
kształt. wszech. rze: Ta różni. między. nią a zwierciz.
że we zwiercia. ukazu. się idee wstan. niezmiennym
(status naturaq coelestiū indeflexq), na tabli:
zaś dziejes. zmien. wypad: (lub obrazy ow. idei,
in tabula quidē quā maxime temporales
qui permutantur eventq.

Wid. na tabli: wszyst. co się wyda. kredyspol.
Nō igitur aliud fati tabula, quā eoz quae geruntur series, decretis fatalibus circumscripta.
Rozpatrz. na tabli: przyczy. wypad. przyrod.
Natura odkry. z hudno człowieczei. (humanitas) i całe jego dzieje. —

W Księ: pamię. nareni. w Król. strenu: to co było w liczb. opatrzno. i na tabli. Przezne. ale tak że może być. nawy zrozum. ale może od. ujto przeważy. w przyrodę i Sztam wypisa. właściwo. wszystk. natur ziemsk. A Końcy się rozdz: In tanta igitur naturarum multitudine labore Physis plurimo specie deprehendit humanā sublustre, tenuē e paginā termi- nantis extremā. —

Rozd. XII. wiersz. (1-62) z hexametrów i trimetr. daktylicz: niecałych (–◡◡–◡◡–) opis. robo. bogi.

Rozd. XIII. proza. bardzo ~~szcz.~~ uwegół. opis wszystk. części. utworzon. w układ ludz. ciał:

Rozd. XIV. wier. (1-182) uwegół. opis wszystk. funkcy. zmysłów. — wed. fizyol. gdy w poprzed. rozd. była anatd.

—

Pomij. inn. wiersz. Bernar: n. p. mathematicus, de gemellis, de forma vivendi - oraz jego obszern. Koment. allegory. do pierw. sześć Ksiąg Eneid: z których. wyjąt. ciekaw. ogłosił Cousin, w Ouvrages inédits d'Abélard. a Końcu uwa: że Bernard z Chartres, jest jednym z najrzybitn: posta: wśród literat. i uczon. XII wie. Jest on platoniczy. chrześcijan. a

wiera. w istnie. idei odrzecznych, musia. probl. Porfirya: o uniwersal. wyraz. w duchu Wilh z Champeaux a uew. porzedz dal. bo wiz ten i wiz Plat. bo wedzyt. idee rodza: obdz: petu. nenzyristo. len uew. przyjm. idee jednost: istniej. od wsk. wodnięz. Noys lub przy nim w speculo Providentiae.

§ O Wilku inni platoniczy. i realist. XII stul.

Należa. zastanow. się obecnie. nad apstyn. wcz. wywierz. przez pisma Bernar. z Char. na stule: nastep: a dalej. wspomn. o inn. filoz. i litera: ktory pisi to wyprzedz. z jego szkło: jesi to przez stud. samodz: autorow: to, co widzie. o Plato. wszystkie. dla filoz. chrześ. dla bra. czas wymien. dyst. kut. nazwi: Wspołczes. z Bernar. jest Wilhelm z Conches takze. Platoniczy: pisa: o nierozwiaz. problem. fizyolog. i psychol. Conchi ~~oddz~~ sorbeir. dwa jego pisma: secunda philosophiae i Tertia philosophiae (o ktor. przedzim pierw. wiadom. podal Hist. Histoire litteraire de la France, tom XII. str. 465). Pierwsze z dzieł pisma jest dyalog. o antropolo: drugie zaś dyalog. o Kosmogra. Oba obecnie: to, co aut. wytoz. w tak zwan. philosophia minor wyda: międz: dzieła Bedy Venerab. pod tyt. περι διδάξεων s. quatuor libri de elementis philosophiae - a to znowu jest wyrag: z wszk. pierw. dzieła: ~~Philosophia~~ Magna de naturis philosophia. Dzieiko secunda philosophiae ma 35 rozd. z ktor. 1y de homine - pierw. rozdz. o rodze. 9y de somno 10y de somniis, 11y de capite

12ᵗ qualiter capilli crescunt 13ᵗ quare feminae et pueri carent barba 14ᵗ quare quando homo calvescit, quando non 15ᵗ quare capilli fiunt cani 16ᵗ de cerebro - poten - ozięn. zmysł. i władz - duszy, i ostat. 35ᵗ de memoria.

Jakkol - Platoniq: odstępi. mistrz. gdy jego nau: nierząd: z nau. Kościo. np. w roz. 31ᵗᵘ: o stwor. dusz mówi: Nang ni, no academicij. Unde cum Augustino credo et sentio quotidie novas animas non ex traduce, non ex aliqua substantia, sed ex nihilo, solo jussu creatoris, eas creari. etc.

Drug. dziełko de tertia philozophia zawiera 10 rozd. o kwest. kosmologicz: nie przedstawia więk. interes.

Zdan: auto. o ojca: Kościo. Jak. że w nauk. przyrod. mogli się myl. ale ~~nie~~ in eis quae ad fidem catholicam v. ad institutionem mor pertinent, non est fas Bedae v. alicui alii ss. patrum contradicere. ††

Współczesn. Bernar: z Chartres jest także Adelard z Bath - podróżow: dużo przetłum. Euklidesa z arabsk. - napis: de eodem et diverso, oraz quaestt. naturales, z któr. Jourdain ogłos. wyjąt. Uczon. pogodz. Aryst. i Plat: w nau. o ideach, twier: że pierw. ma rację gdy universa: przyjmu: jako istnieją w jedno. ale drugi ma także rację. gdy twier. że univers. w rzeczy. czysto. zmys: istnie: po za świat. zmysło. w umys. boż: Tak. wszy. się było Jak. przekon: dwóch ~~jego~~ poprzed. wymien. Platoniq: Bernar.

†† Prawdop: Wilh. napis. także ów Komentarz do Timea: który odkr: Cousin i w który. wyjąt. ogłosił w Ouvrages inédits d'Abelard. Jest to Komentarz bardzo rozwlekł. do przekła. Chalcydy: Domyśla się że Chalcyd. przetłum. ojcu Timea. na żąda. ~~pap~~ Hozyusza bisk. prawdop: z Kordoby, który zasiad: na sob. nicejsk. r. 325.

i Wilhel. z Conches. Widz. że Aryst. i Boë.
twor. podsta: wychow. Kościół. untor. spnerz.
z Aryst. fezoż. większó. Plat: trumen: w sposób
zgod. z ówczes. powszech. trady. szkół chrześ.
Bardz. jenn. to pogodz. preprowa. Gauterg
de Mauretanie (Walter z Mortaegne
+ bisk. w Laon 1174 - o któr. zob.
Ioan. Sarrisber. w Metalog. II. c. 17)

Narei: Gilbert de la Porrée (Gilbertg
Porretang lub też Pictaviensis, bo ur. w
Poitiers) był uczn. wspomnian. już Anzelma
z Laon a także Bernar. z Chartres (+ bisk. w Chartres. Usiłu.
tak. pogodz. Aryst. i Boë. z Plat: odróżn.
dwojak. znacz. wyra: Substantia:

a) quod ē b) quo ē

t. j. individuū i essentia individui

Wszystk. universalia uważ. za formae naturae,
za substantiae w drug. znacz: które
nō subsistant vere a które mają istnie:
był. w substan: pierwszego znacz: cz. w
res subsistentes - w tak. wyra: res sub-
sistentes sunt esse subsistentia,

Wszyst owe universalia, z któr. każde
ē, sed nō substat, zbiera z ~~mery~~
jedność. Gdzb. Gilbert był na ten popprest.
mielibyśmy jakiś umiarkow. nominal. lub
konceptual: jak go wystawia Abelar. ale
wiej. się że Gilbert, o ile z jego pisma.
stoim można wnyś. jes. wydob. wyje się,
że odróżn. realnie w każd. jedność.
owe dwojak. pojęc: subst: t. j. naprzód subsistens (czyli quod ē)
a pot. subsistentia (czyli: quo ē

Napis. koment. do Boëc: de Trinitate
i osob. drug. dzie: de sex principiis

Inne. słowy: essentia rzeczy, przez którą rzecz jest tem, czem jest, różni się od jednost. która subsistit, czyli od tego quod ē, ὑπόστασις, πρόσωπον, gdy mowa o jeho. rozum. Teor. ta przeniesio. do Trój. św. wygląd. na tessaratheizm (quaternism) - że osoby boże nie tyl. różn. się realn. od sieb. ale takż. od natu. boż. czy. od bóstwa, divinitas. Mówi n.p.: diversæ sunt divinæ personæ ē a re invicē ē ab essentia —

Teolog. który nie chyt deum. ratioin. spory z Roscell: nie mogli oboję: patrz: ne zastęp. tryteizm: tessarateizmem - stąd stanę. nań: Gilberta zosta: ogłoszo. fałszyw. na dwóch sobor: w Pary. (1147, i w Rheims (1148), głów. za staran. się św. Bernar. a zgromadz. Eugen. III. Gilb. nie mając. żadn. zamia: wprowadz. fałszyw. przeszed. do Ojcze. podd. się wyrok. i pozost. w przyjaź. sender. z św. Bernar. Spra. ta zupeł. nie zemaci. jego stósun. osobis. † bisk. w Chartres 1154.

Ż. Żyw. Abelarda.

Ur. w Pallet (Palais) niedal. Nantes r. 1079
w Breta. Ojciec jego! Berengar lub. zamiw. książ.
jak niemios. wojen. a kied. przeciadzp. w zam. swoim,
dzieci zach. do nau. Bard. zdol. i obdarz. ucz.
Abel. w 16tym ro. życ. zrek. się mojz. i pra.
starsz. i ojcu. zam. obron. swoi. przodk.
aby nauk. stawn. uczony. któr. w oddalo.
w owa. uc wpół dzis. Brete. nie było. W
wędrów. swoich spotk. się z Roscell. oszyp. już
po r. 1092 i oso. w Soissons, gdzie potęp.
stwór. nominali; musia. ucze. było. wykład.
przywat. Abel. zaprzen. się u nie. w dyspu. dyal.
ale nau. jego nie przyj: W później. ucz. opowz.
że mu się zwar. wyd. niedone. Pot. stuch.
wykł. Wilh. z Champeaux w szko. Katedr.
parys. ale reali. dok. go nie zadowol. Zawięz.
z uczony. spory niepomyślen. otwor. jemu na
zd. szko. w Melun, gdzie rezydow. dwór królew.
a niebaw. zena. dochodz. do znacze. aby
stalem. rywaliz. z Wilhel. przeniós. szko. swoj.
do Corbeil i bliz. Pary. ale przyczyn. w chorow.
wróc. powró. do ojcz.

Około r. 1208 zjaw. się zno. w Pary.
Wilh. był już podów. kano. regul: ~~przy kości~~ w opact.
S. Wiktor. i wykład. z wszyst. nie przed. Xstaw.
Abel. zapisaw. się zno. w poczc. jego uczn.
w krót. odnow. daw. polemi. ale z wszyst.
skuteczno. Bo i zoletn. wszyst. był już
dojrza. dyal. i z nieutrag. logi. uderz.

w złab. stro. wyaliz. Realiz. skraj. był głów.
podsta. staw. Wilhel. ale w nie. jak ~~pod~~
ustępow. pod zwycięzk. razami Abel. stary
dreal. Pozmali. modyfi. któ. zaprowa. w syst.
swoi: aby uwol. się od niebezpie. zarzep: Ale
te modyfik. osłabi. syst. a zarazem ostadze.
zapał. przekon. prof: Młodz. zacz. się przeno.
do ~~młod~~ now. gwiaz. która tak wspanie.
wzeszła nad nieb. parys. Profes. filoz.
w Notre Dame odstąp. mu kated. a bez
sprze. żadn. panow. Abel.

Wtem: Wilh. nie mogąc znieść porażki:
a maj. zaw. pewne patent na głów. nauczy.
w szkol. parys. ścią. Abel. i pozb. kate.
jego jedn. z swoi. ucz. Abel. wyjec. do Melun
gdzie miał opie. na dwor. król: i tam zbie.
ucz. Wilhel. zniechęco: przecino: przenió.
się do jakieś dalek. klaszto. A o czem dowiedz.
się Abel. przenió. się na górę Św. Genow.
pod Paryż. owren. a także stamt. ogniowym
nastep: Wilh. że ten ~~osobi~~. chcąc uratow.
staw. realiz. znow. powró. do S. Wikt. i
na nowo wykła. rozpoc: Ale wyżero. Abel.
była tak niezaprzel:. że był. mała szkoła zachow.
przy sob. garst. ucz.

Tymcza. inter. domo. powoła. Abel. na
powr. w stro. ojcz. Ojciec jego wstąp. do klasztor.
a mat. chcia. uczyn. to samo. Potrzeb. więc aby
z nimi pożegn. się za zaw. Wilh. w tych czas.
czas. t.j. r. 1113 zosta. bisk.: w Châlons sur
Marne i gdzie wsław. nieposzlako. szlachetno. pasters.
a szko: parys. popadł w zupeł. zaniedb.
Abel. nie był pilz. ~~powr~~ do Pary. Chciał się wypur.

teol. a w tym celu uda: się do Anzel. z Laon, który był ucz. św. Anzel. z Canter. Wilh. ale zaraz: nie cieka. swing. Przekon. się ~~naoczn~~ w krótc. że to spróchnie. drzewo z zielon. Koron. ale bez owoc. i niezmier. się nudzi. Uczniów. gniewa. się za taki brak uszan. okazyw. stare. Anzel. i ~~kara~~ aby go ukar. jego wygnalit. kazan. mu wykład. w Ewechie. Gdy z ~~tego~~ zadan. świet. się ~~wywiąz~~ zaś które stor. Anzel. go ozperz. a on nie wiedz. na raz. w prob. przeniós. się do Pary. i w szkol. Katedr. rozpocz. na nowo wykład. filoz. a w teol. i teolog.

Pary. stać miały w ow. czas: był już ognis. oświe. dla Euro: a takrzemo ino. sztu: fran: Kard. bogato. szlach. niem. Każdy zakon. skarb. nauk. pozytyw. wb. za obowiąz. odbyw. stud. swoj. w Fran. Otto von Freisinger, biogr. Fryder. Rudobro. może posłuż. za przykł. tego powszech. podziwu. dawno. a Jordan z Osnebrück (wyd. Weitza p. 70 i nast.) powz. że cesarz. władz. nad świa. dosta. się Niem., panow. nad Kościoł. Rzym., a Francyi zaś przeznaczo. ~~przydzielon~~ od Boga trzeci dar, nie mniej waży. od tamt: nauka (studium) i to już od Karo. W. To też przez wieki X – XIII ciągną. młodz. tłumn. do ~~Pary~~ Fran: a gdy ~~w Pary~~ gdzie. występow. prof. sławn. napły: jeszcz. się zwięk. Liczb Abel. zara. wykł: zaraz: ściąg. do Pary.

Miasto było wte: skupio. na wysp. ale na lew. brzeg: na obszer. łąkach: (S. Germain des Près) powstaw. chat. i szałasy, gdzie mieści. się żyjąc: młodz: Była jedn. szko. w opactw. Św. Wiktor. drug. na gór. S. Genow. inne zaś w opact. S. Germain des Près

a ~~wszystk. nie~~ zewnętrz. podob. niko. Katedr.
nie wyjąt. przy ^kości^ Notre Dame Mieści się wszystk.
stw. budyn. obok katedr.

Abel. miał wtedy lat 30, był wysoki, posta.
i piękn. obliczu. miał chód dum. a ubra. zew.
wykwintne. gdy się zjaw. tam: usuwa. się
z ocza wsz: Była to wsz. Fran. podob.
Jego wykła. porywa. bo w nich jedno. się wyd
wybraw. dojrzał. wie: z polot. młodzież. wykł.
forma jego była wol: od ochto. scholast.
przykład: dowcip: i anekdot. tęż: a
czasem okrasa. wyjąt. z cel. poet. klasy.

Gdy Abel. wpro. się w kres. swoi. życi.
i na nay. chwi: nadar. dla nie. chwi. stanow
ktoś kai. śmier. przyszł mus. w swe. życ. że
lepiej, gdy ją przyszł: w młodo. wiś dopię. w
nie. dzisia. Abel. rzut się po więcej. nas.
niezmier. znudzo. a nudy i ocze: za najstra.
nawar. dla duszy ludzk. Wszyst. stwor. mniej
istnie. a największ. okles. wsz. Życ. nie mi
dla nie: peł. treś. ani jasn. celu. Na ten
stan psychol. złożyły się mnóst. przyczy: Najprze
zebrał. przecim. a w czas. Abel. żył poleni.
Pod. filoz. w owe. czas: ~~była~~ miała bar. ciasn.
granic: była właściw tylk. logi: a treść. jej
proble: przed. się Kosia: posta. zaś ciąg.
to samo nie jest dane duszy. gorsz. o wyobra.
życ. Teolo. podówcz. Abel. nie bar. znał
a nie znał. wsz. poza: bo z nią wiąże się
kwest. osobis. wybo. stanu. Trud. było wykła.
teolo. nie będ. księż: a chod. o kapłańs. mowy.
Abel. do nie. się nie kwapił a źle robi. bo
byłby dusz, swojej zaj: nowe: a nie wyzys.
dowód. spraw. Pod. Abel. był ambit: a

ludz. ambit. potrze. pole dział. Tak. pole otwiera.
się dla Kepsta: ale nie istnie. dla prof. świeck. któ.
tyl. czas: że por. przemierzando t.j. przemik.
że zrob. istotn. Kezye. w Końcu. Gdyb Abel.
tyl porad. ze głos. inną: powołuja. go do
Stan. Kepłań. byłby odraz. wyprz. się zrzyk.
Stan: jakowe. podziwie. nieb. same. a wypoł.
w sob. mnóst. cnót, któ. Bóg daj. w nagr. pełnie:
Sindn. obowiąz. Kepłań. Ale ciąg. uważ. się a
nie chcą. odd. się Bo. na zawsz: zna. się nagł.
bezrad. ~~pokoi~~ iberszj. poko. Upadł i w ted. zaraz.
się owa historia calamitatum, jak sam
nazyw. życ. swo:

§. Heloiza.

Nie można pisa. życ. Abel. nie wspomnie. o
tej. któ. tak z nim się zroś: że potom. nie
odróż. więc. rozłoży. ~~od~~ dwóch imion, spojon. jed.
miło. i jed. wielk. cierpien. Heloiza mogła
mieć lat 18, gdy Abel. ją pozn. Była siostrzeni.
Kano. Fulberta a odebr. świet. wychow.
Zrazu w ~~kościele~~ klasztorze pot. w domu stryj. wśród
życ. samo. wśród uczony. i rękopis. Wykształc.
nie. uczona. Wo twórcz. nie znie. po grec.
ani po hebr. jak głosi. panegi. oraz. ..,
zna: jed. gruntow. literat. rzym. i klasycz.
umie. pisać styl. naiw. i wdzięcz.. który dziś.
jeszcze zachwy. czytel. dodaj: że obezn. wszech.
teolog. i filoz. oraz głębo. porusz. pięk. wyczytane.
niejmniej. Heloi. po nad poziom ducho. kob.
XII stule., które nad. czyt. a pis. przew. wię.
nie umie.: tak iż stoj. podziw. jej jakoby nad
tłu. iszz. Chociaż: żył. w wielk. odosobn: pięknie.
w cał. królestw. piękn: jej oblicz. widoku. wiele.
dowcip i wiele rozumu.

Abel. jej rola: i zakoch. się. Trud. mu z tego
wob. zaczn. iko: nie być wraz. zedr. ślub. wobec
Bo: Ale wzr. wina jego w tem, że nie myśl. o
zaślub. 19/(10?) postanow. jej uwieść. Uda. mu się
to bez. Tatw. bo miał wszyst. przymio. jakich wabi
Kobie. w młodzież. a Fulb. z zadziwi. ślepo: przez.
nad uswiar. wielk. przeck.

Kan. Fulb. Kosh. swej. siostr. ale dak. Kiet.
pieniędz. Abel. postan. dnie te wpierw. pom. aby
dojsia. swe. zamie: Kan. przypo. Fulb. aby go
przyj. do swe. domu w pens: bo jako filoz. nie
ma czasu czy głow. do zajmow. się gospod. Ful.
mysz. wb. zostanie. ojnerze. wezn. płacy, chciw.
uchory. przyjęty. a nadto spodzie. się, że Helo.
się. Korzy. oświe. w nauk. przy Abel. nie
przy płatn. nauczy. „I tak, pow. Abel. nas spod
dach jed. nas połącz. a potem serce" Heloiz:
wiele lat póź. gdy już była Ksienią Paraklete.
opisu. wraż. jak. na niej wyw. Abel: Oprócz.
to Kobiety się stawa: dwa miałeś dary pierwszorzęd.
potrzebn. dwu kobiet: Tatwo. słow. i wdzię.
śpiewu, dwa dary, nie posiad. prze inn. filoz. -

Fulb. naleg: aby Abel. Kar. chcet. wol.
pierw. Helo. Ozyw. lekcy. zamien. się w Kraj.
w sum: bied. dziewny: oddz. się jemu zupeł.
a on korzyst. z jej stała. Zaraz. zaniedby. lekc:
a gdy ~~naukład~~. to z ~~wło~~ widzę. niebo: z czasu.
wystarczy: Uczniu: Który. go słuchać. niemogli
nadzie. się przemien. umat: zaraz: bed. przyst.
w Kraj. mias. całe mówi. o miło. i chwyt. Kochan.
jed. Fulb. mówi. się niedomyśl. Ale nie: był
Abel. człow. wyż. nad wszyst. stało: a Helo. dzieck
zaszczyc. w Księż. Gdy po kil: miesią. dowied.
się o wszystk: gniew chciw. star: Który. dla

Na swoj. siostrzen. mowy. o jak. małżeń. wcale:
jeśli. nie Królew. do przyjęć: Książę. – gniew jego
nie miał gran. Wyjęd. Abel. z ~~domu~~ a Helo.
zamku. pod wiet. stra: Ale miło. jest przemyśl.
i Kochan: znosi się potajem. Heloi. napisa:
do Abel: że się ciężą mat: i że bła: o wypadku.
jaś z okienk. niezw. Abel: w nocy ją wykra:
z warszt. ięć: i przebra: za mniszk. odesł. do
Bretan. do swoj. sios. Fulb. przypad. w domu
nie było, gdy powró: odkryć. z wściekł. gniew:
od zmysł. i został. się zemś. Ale nie śmie.
wa. boj. się o los Heloi.

Wte. Abel. uda. się do nie. i z wiel.
pokor: wybył przemn. swob. na pozny: popros.
o ręk: siostr: Stawr: nie mógł. im. wyjść z
zaymatd. gyr: przyjęt ~~go~~ ze wię. i nawz. zgod.
się na propozy. aby wszy. ślub z Heloi. pozost.
sekret: by nie zaszko. stan. profesor. Abel.
Przebaczy: Abel. wrócił i wobec tura. świad.
K odesł. go z błogosł. do Bret. Heloi.+ jedn. + Ktoi tymczas. powi. syna,
nie chciał. słysz. o małż: chcia: pozost. ze swoj:
miesta: aby nie zagrodz. Kochan. drog. do Kapłan.
i do Kośc. zawsz. przedstaw. wedł: że stoją
zaw. życe. bied. w gład. chroni gniew swoj i kied
zemś. się postra: ze zat. ofić: jak. Abel.
ponies. przy małżeń. jest bezwzgl: nawet.
~~[illegible]~~ dowodzi. na ligne. cytat. z oprz. kośció.
i mędr. starożyt: że małżeń. jest nieprzyst.
prawdo. do całyc. tranh. oddaw. się kontem.
filoz. Jedn. dow. jej nie przekon. Kochanka.

Zostaw. syna, które. nada. imię Astrolabe,
w Bret. powróci. do Pary: gdz. po nocy spęd.
na modlit. zawar: ~~ślub~~ nad ran. wobec kil. świat.
świad. ślub. małżeń. przed ojca: pow. Heloi.

powrói. do domu nie- stety; Abel. zaś z dam.
zapał. rozpocz. na nowo życie: Żon. widzi. ręd.
i taw. podaj. Owzy. Fulb. z tego nie był kont.
i zara. rozgła. wbrew umow. że Abel. ~~ożeniał~~ się
Heloi: dba i o stan. Abel: stanow. i publicz.
temu zaprzeczy. Wted. ~~Fulb~~ stary tem. zacza.
~~...~~ ją katow. aż nar: Abel. niecierpl. odest.
ją do klasztoru benedyktynek w Argenteuil
gdzie dla wszk. bezpiecz. kaz. jej nos. sukn.
zakon. z wyjąt. welo.

Fulb. przekon. że Abel. chce się żony
pozb. aby nie mieć przeszko. do stanu duchown.
postanow: zemś: która odt. w zeszł. wyżej
wykon. Pom. nocy nast. kilk. pośierm. któ.
nie spią. Abel. wykon. tę sam. operz. którę
niegdy. podd. się dobrow: Orig: pour źle
zrozumia. słowa ewanie. Owzy: nie zajść:
mies: nat. był w niestych. obraze: Do
rana. Abel: przychodz: deputa: z kondolen:
a jak pisze przeor Foulques, przez całe
mies. rozpływ. się w bole: Abelardi: pene
tota civitas in tuo dolore contabuit.
Abel. był stan. i pogrąż. w rozpa:
Nie miele to go pocieszy: że sąd wymierzy.
sam. kar. na sprew. zamc: Wykonawców
zbrod: ~~wyłupio. oczy~~ wedł. jus talionis
Kara. na tę sam. amputacya, któ.
dokona. na ~~...~~ filozo: a nadto im oczy wyłupio:
Kero. zaś odsąd. od wszyst. benefi: pozbaw.
majat. i wyśla. na wygna. Nie mel. to
pocieszy. Abel. On w dzik. rozpacz: jako
człow. który ze najw. stan. strącz: w przep:
tam leżący zgnuśni. schron. się do opact.
St. Denis i tam złoży. śluby. na regu. św. Bened-

Zanim stor. ślub. post. Helo. rozk. stanow. aby wzięł. to samo. Rodzi. chce. już powstrzym. od krok. tego, one ~~Za~~ odpowiedz. ~~odpow.~~ ~~odezwa. się~~ wierszu: Lukana:

O thalamis indigne meis, o maxime conjux,
In tantū fortuna caput? hoc juris habebat
Cur impia nupsi,
Si miserū factura fui? Nunc accipe poenas,
Sed quas sponte luā. (Phars. VIII. 94)

Bez najmniej. powołan. do życ. klaszt. postusz. rozkaz. małżon. przyj. z rąk same. bisk. święt. welon i wyrek. ślub. mają. na zaw. zamkn. jej powr. do świa. Rozk. Abel. jedn. ją bol. Widzia. w nim lekka nieufno. jak gdyb. lęk. się, że bez rozka. nie poszł. dobrowol. za jego przykł. Tem. w lat. później. bola. ją ta nieufn.

Abel. wyrekł. tak samo ślub. w St. Denis, chcia: na zaw. być zapomn: w grob. ospaniu. Nie mógł wynik. sob. świetniej: Opact. St. Denis było najbogat. w Fran. Spoczyw. tam relikw. wielk. patron. Fran. S. Diony. Jego imię było okrzyk. wojenn. w bitw., było tam grob. królew. z daw. rodu frankoń. pozosta. od Dagoberta. Opat zasiad. w radz. panuj.; na jego dworz. bywa. herb panuj. Grób świe. dla wielko. upadł. wielkej. zapomn. Ale wkrót. pokaz. się że Abel. nie może cofn. się z umysł. Ci żąda. napróżno cały filoz. chcie. swoj. wynu. i nau. na potrze. klaszto. a on wymaw. im życ. zbyto. lekkomyśl. Musi. zem. stuż. Bo. Wkańcz. się rozłącz. z mar. S. Bern. Musi nie chodn. stuch. zapomn.; tem mniej, że pręt. życ. jego nie dawa. mu przew. do zapomn. Wśród. pośtano. się jego porb.

Nadarzy. się sposob. pożąd. gdy domi. wzięci. Ab. dosnaj: się nar. wylsk. Opat i bra. zak. piły należ. no nie. odpił. nie zgodz. się sped. ich życi. Został wadzi. ołówek. zgrom. osiad. w Maisoncelles, na

terytor. hr. Szampanii a zaled. wypow. wykric.
tum: uwaga zaraz: i miewka. jak mog. w dział.
lub pod namiot. i przestaj. nie obrew. lub. słucha.
z zapal. słów natchnio. mist. Chor. podziw. wrzc.
~~zob~~ Szkol. się zapełnio: nie zaniedbyw. przez filoz.
uważ. ją za klucz niezbęd. wiedzy. do ~~stud~~. dyskur.
teol. lecz nie. do zrozum. dogm. Tak. wedł. Orygen.
„Ta któr. żad. nie istnie. tajemn. lo wszyst. tum."
jak mówi Grzeg. Taumaturg. i Abel. tak. myś.
tum. Młodz. dawa. oklas: ale władz. ~~stro~~
Kości. strzega. razą się niespok. Szkoł. zrzesz.
wyłaniać. się a wiele dzwi. spółczesn. Abel.
a teraz vyzwol. w namyśl: zaraz: życ. do
nie. sił. wzn. zarzuty. Zostano. zat. go usun.
z urzędow. publ: Zdaje mi się to ten tak. że w
dzie: Abel: Introductio in theologiam były
tez. miejsc: mogą. być fałszyw. nawet po herety.
zrozumie a nawet same meto: stumacz. prawd
objawio. przez dyalekt. przyczyn. prowadz. do
komplet. racjonal..

Bez. w ow. czas. w Fran. legat pap.
Conon. Na nim i na arcyb. remeńskim
Raoul wymog: dnia niespozyc. Abel. a wedł.
spółczesnio. Alberyk i Lotulf, że mowa. sob.
do Soissons i zarzytow. Abel. aby ten się
tam: z zawat. Ab. chcąc ~~zostaje~~ zostają pod
przypadk. teik. pewny. a wreszcie. swe: opat.
w St. Denis, przyszł: wezwa. do boju, w mniem.
że bez. mojej dyspent. i że skrzyn: mówił przeciw.
Ale Sobór zaj. inn. spraw. i dzie: w ostat.
dniu przypom. sob. spraw: nowe herety. Przeciw
nie chcąc dopuść. go do dyskus: wymo: na
legacie i arcybisk. Raoul, że bez przesłuch.
Abel. potępion. księgi. Abel. spal. jego zas
zamk. w klaszt. do śmier. Abel. zmięknał.

prob. ~~B~~ bisk. z Chartres i kst. ... przyj.
w miłoś. przyj. wyw. ... ... w ogóle
a pot. odrzyt. nie żąda. gdy. wypuc. ... Św.
Atene. Do stow. go ... nie dzienno. lecz
zaraz go odd. opat. Św. Medarda, a ten pod
strażą odest. do ... klasztoru. Abel. ... zebra.
w rozpr. prze. ... Wiele lat póź. gdy
pisa. „historya nieszczęść swoich" ... pió:
bo nie ... dozyć dolit. ... ... i gorz. ...
któ. podow. ... jego ... Wszyst. ...
a tak dotkl. ... ... : ze mat. w posiad.
z ... duchow. który go wte. spotka.

Jedn: wyr. nie miał następ: prze. Wszy-
... że był nie wraz: ... prze. ...
nie ... ... heret: nie pozwol. ... ... ~~To też że~~ Abel. zaś nie ... żadn. ...
here: a nie był w żadn. ... heret. form:
lecz ... ... To też ... ...
... Nikt z sędz. nie ... ... przyp. do
wyro: Lecz: ... ... fran. ... :
... wypu: Ab. z więzie. i odest. do St. Denis.

§. Dalsze przygo: Abel: od soboru w Soissons aż do śmierci.

W klasz. St. Denis nie ... ...
z ... Abel: ... ... i ... ... :
... wszk. ... ... Ab. ... nie był ...
w ... a miał ... ... : ... ...
... w Bedzie, że Dion. Areop: ...
... św. ... nie był bisk. ateń. lecz ...
... stąd, że nie mógł być założ. Klasztor. ...
... w Fran. że Diony. bisk. aten. Klasztor założ.
Ab. ... się z tego ... ale zakonni. brali
... ... o ... Klasztor: który
został ... prze ... Diony ... założ. a nie

przez Areopa: Gdy dług. dysku. i Abel. nie przekon.
pobić: do opa. ze skar. a ten za posłs. tak. miłos.
jako w oczy. jego było podkopa: starz klaszt. Vas.
Ab. zamkn. do więz. a sam pojech. do Kró. żeby
wszystk. których miał. na niezapr. korzy. Ale
zaraz wrócił, Ab. uszedł z więz. przy pomo. kil.
przyj: a zab. całe. zgromadz. i schronił się
znow. na teryt. Szampanii. Żyli. ina
hr. Thibaud wziął go w opie: Opa. obwinił
znaj. nim. na nie. ekskomu. ale na ang:
Pan Bóg go zabr. z tego świa. 19. lut. 1122
a po nim nastąp. w godn. opa: mądry i dziel.
Suger i przyj. i ~~dom~~ powiern. dwóch król.
a nawe. rząd. król. gdy Lud. VII baw. na
krucya. Temu z Tator. wystawi jed. z ważn.
pam: że nie jest w inter. klaszto. zatrzy.
gwałt. niezgodn. ciągle. i kłótliw. członk.
a tak Suger pozw. Abel. zamieszk. gdzie
mu się spodob. z warun. wszak. że nie wstą.
do inn. zgroma. a przed. należał przy zgro.
St. Denis. Sam Król ugodę tę potwierd.

Podarow. mu wtedy. Abel. pod miast. Troyes
trochę grunt. i tam osiad: za zgo: bisk.
miejscow. Wybudow. wł. kapli: na cześć Trój:
Przenaj: z jedn. towa. prowa. żyj. pustel.
Ale z Troyes nie Dale. do Pary: i lecz. dostała
tam wieść. o now: sposob. życi: filoz: zaraz
się oblegał. do nie. pielgrzym. Wkrótce młodzież
wędrow. ~~[illegible]~~ naonuj: wystaw. wł. chat: i powsta:
osad. filoz: Jedni uprawi. ziem. drudz.
dziel. się przyswiecion. zapasa. Abel: wch.
do kości nieb: młodzi. zapało. odżył na nowo,
patrząc na to pokol. chciw. wiedz. które pozmieni.
miasto. i jego wygo. umieści. się w chat. ziem:
jadło grub. chleb wiej. lub nawe. korzen. i leśn. owo.

a za poster. mieli mod. i liście. Przypom. wob. wte. słowa S. Hieron. gdy dla stud. biblij. osiadł w Betle: posz. o urzn. Elizeusza proro. co stawia. wb. chat. nad brzeg. Jord. a opuściw. mias. i towarzy. ludz. żyli z ziarn. trawo. i dzik. roślin. Kapli. nie mogąc wszyst. pomieść. Wybudow. z drew. i kamie. muraty. przestaw. którą Abel. zarzucono. ze odzysk. zgub. duch. i tyle pociech najprzyjem. posiąg: Paraklet: Drob. ten na poczat. uwag: pociąg. za wb. tłum. nieprzyje: Zdaj. się, że wówcz. ięg. nie było (zwy: staw. kościo. Duchowi Św. zarzuc: zyw. woli. złej innowa: Abel. zeznał a stąd: się podbuw. przeciw nie: wszys. duchow.

Abel. wraz. nie zwra. na te nowo. intryg: ale w miej: jak zostaw na nowo jego pozycja: przekon: się że w sferz. umysłow. kości. ludzi. się przeniósł nie ma coraz wszyst. nie ufnoś. Zobacz. prz. ze ber. strony. Aby mogan. wyprzed. kto. zelat lat. mia: tak boleś. swoim brzemię. zdrowo: ciężką: filozo: nalez. wspom: o wiel: znow: w opin. publ. i drodz wiel. ludz. którzy podbi. przeciw. nad oddech: relig. i społecz. Fran: ~~Pierw. był~~ Św. Norb. i św. Bern. Tem ten załoz. Premonstrat. ten zaś Cysters: Obaj wykształc. gruntow. przejęci: prawdzi. głębo. pobożno. jedn: niezwier. wymowę: osobist. urok: z niedzwy. siła woli i przeziera: na jedn. niw. Ubolew. nad upad. klento. i oziębło. w wierze, chcie: przywró. w duszu. dawn. ża: i dawn. prost. obyczaj. Gdzie. to zaszło. Bernar. że cel ten zost. podbiw. osiągnię:

W czas. kied. Abel. nowe opat. się staw. w ustron. swoj. Parakletorym pod Troyes, młodsz. od nie: Bern. był już opat. w Clairevaux (Clara Vallis) Tam załoz. ten klast:

§ Syst. filoz. Abel:

Poznał=ie od czas. Karoling: filoz: średniow. zajmow. się głów. probl. uniwersal: Takim, jakim go poda: Porfir. w swoj. Isag: do Kateg. Arist: Pod kon: XI i na począt. XII wie: różn. pogląd. na probl. i zawar: w nim kwest: Krystaliz. się głów. w dwóch szkoł: jedn. nominalist. któr. przewodnicz. Roscellin, i drug: realist: dochodz. do znacz. wiel: przez dzial: i dział. Wilh. z Champ: Dowiedziel. się, że Abel. młodzień. jeszcze uczy: się u Roscell: przedsp. ukradk. poźn: przez szereg lat stud. i wykład. Wilhel. Poznał więc jedn. i drug. szko. a mów. o nich dawn: wspomnia: że sil. ~~przet. głów.~~ argum. ~~które~~ Ab. je zbił. Cóż posiadam. na ich miejs? Jaki był jego pogl. na probl. uniwers? W czem różn. się na tym punk. głów. od obu szkół dawny?

Odpow: na to pyt. nieostyt. ważn. w dzieje: filoz: należałoby (wyłożyć) na dwy części:

a) polemicz. argum. Abel. przeciw obu dawny: jego;

b) teory: własn. Abel: w spraw. uniw.

c) konsekw. teory: dla teol:

~~Na[illegible]~~ Dla zbyt ~~[illegible]~~ krót. cza: który nam zosta: w ten półro. pomijam ~~do~~ argument. polem. Abel: przeciw ~~Roscell.~~ i ~~Wilhel~~ : ~~i~~ realist i nominali: i przecho: zar. do teor: własn. Abel: w spraw. uniwers.

Dawn. znali ją był: z wzmian. Jana Sarresber. w Metalo: Wśród pism nieznan. ~~[illegible]~~ : ~~[illegible]~~ Abel. które ogłos. pierw. Cousin, znajdu. się rozpraw: bez począt. i końc: o rodzaj. i gatun. której dał wydaw. nap. frgm. Sangermanense de generibus et speciebus. Byłoby to źród. nadzwycz. ważn. ~~[illegible]~~ do pozn. teor. Abel. ale niezupeł. pewno. czy Abel: jest aut. tej rozpra:

Nic mniej ważn. jest wypra: inna i ~~pod~~ t glossulæ sup. Porphyrio, niewątpl: napisa. przez Abel: ale znamy ją tyl. z wyjąt: które pod. Rémusat w swoj. dzie: Abélard a jak ne zło: główn. ustęp. pod. tyl. po fran:; Ravaisson zaś, właści. manuskr. nie dozwol. ~~za~~ Cousin'owi ogłos. jej w wyd. komplet. Abælardi Opp. Parisiis 1849-59 2 voll. jak stwi. u tole: wydaw. vol. II. p. 756. Możn̄a więc tyl. w przybliż: główn. tenden: Abel: okresl.

Dawn. już wiedzia: z opowied. Jana Sarisb. (Met: II. 17), że Abel: identyf: uniwers: nie z słowa: (voces), lecz z mowami (sermones) „alig sermones intuetur e ad illos detorquet quidquid alicubi de universalib. meminit scriptū; in hac autē opinione deprehensg ē peripatitg Palatinus, Abælardus noster, – rē de re prædicari monstrū dicunt –

Sam Abel. w dial: (p. 496 ed. Cousin) powia: nec rē ullā de pluribg dici, sed nomē tantū concedimus – co stwier: drugą połó. zdan. u Jana Sarisb: ale że nomē u Abel: nie ~~zn~~ znaczy to samo, co u Roscell: wid: z defin: uniwer: quod de pluribg natu ē prædicari (u Rémusat a Abélard Tom II. p. 104). Ta defin. zgad. się z arystot.

Sermo zat. u Abel. nie znaczy indywid: słow: lecz pojęc: wygłoszo. w związ: z inn: i znaczen. swoj. mając. znacz. ogól:

Francu: nazyw: to konceptualizmem, jakkolwy Abel: uważ. uniwers: za pojęc: i ta nazwa jest dosyć trafn: bylibyś: pojęc: ~~uważa~~ brali zew: w połącz: z znaczen. zmysłow: Wiedo. jeśl: uniw: nie ma być ani rzeczą ani

słow: pośred. był: to, co jest pośred. międ. jedn. a drug: czy. pojęcie.

~~Nie ~~ Z tem zga: się uw. twierdz. Abel: że umiej: jak wenta Plat. wszy: a pośm: oczyw. Voicio: w myśl. bożej: - conceptus mentis (Mozże porówn. z tem twierdz: niektó. miej: inne n. p. w Introd. ad theol: II. 13 - gdz: mówi że można wyobraż. sob. że gatun: powsta: z rodze: byleby nie mniem: że w czas: pierw. jest rodz: a drugi dopie: gatun. nunquam etenim genus nisi per aliquam speciem sua esse contingit, v. nullatenus animal fuit, antequam rationale v. irrationale fuerit, et ita species cum suis generibus simul naturaliter existunt, ut nullatenus genus sine illis, sicut nec ipsæ sine genere esse potuerint. -

Na podsta: podobn. wyrzecz: dojdz. do Konkl: że Abel. nie był dalek: od prawdzi: teor: arystot: według. której istnie: był: substan. jedno: a w nich mają istnie: univers: - teor. która przeważ. u późniejs. scholast: a wyraż. jest w formu: universale in re -

Nie maj. jedn. Metaf. Aryst: zmarło: poleg: był: na jego pism: logicz: nie zdoł. Abel. wyrz. myśli swoj. z należy. jasno: a ~~gdy to~~: głów. zając: zwalcza: realiz: częś: wyraż. się w spos: bard. zbliżo: do nominal: Owszem: aryst. nominal. nie był, skoro występ. przeciw teor: Roscell. a współcz: jak Sarresber. odróżn. jego teor. od Roscell: ale cia tak. wydaw. się, że nie ma wiel. różn. międ. jedn. a drug.

Powie. zat. że znacze. głów. Abel: jest w filoz. polemi:
Występ: przeciw skrajn. realiz: obalił go
ale nie umiał: wynal: jasn. formuł. również
odległo. od realiz. jak nomina.-

Kamień-probier: metod. filoz: jest jej
stosun. do ~~filo~~ teolo. Jak dziś. tak. będ. jeszcz.
w wiek. śred. inter. żywotn. rozstrzygał:
o ważno. i przed. spekul: umiel. być inter.
~~filoz.~~ teolog. Młodz. zrazu. uczy. się głów. filoz:
dla tego, aby przygotow. się dyalek. do teol.
i służb. w Kośc. To też Abel: musiał: filoz.
swoj. stoso. do teol: a jeż: krytyczn:
posta: budził, która uderzał: do głęb. jego
egzyst: nic ~~...~~ gdzie ~~...~~ indziej wiele ~~...~~ zważa.
przyczy: jego w konecznos: niezgo:
dy wniemna. Który z filoz: jego płyną:
dla przed teolo:

Z jego pism teol: ~~dwa~~ trzy główn: zwróci.
na sieb: uwa: władz. Kośc: Sic et non,
Introductio ad Theol: w 3 ks. + Theologia Xauc;

Co do pierw. księgi o niej pogłos: najdłuższa.
Wilh: de Saint Thierry w denuncya. do
św. Bernar: ~~wspomi.~~ że powie: o niej i Krit.
inn: sunt monstruosi sunt nominis, sic
etiam sint monstruosi dogmatis - Sam księ.
tej nie widz: bo jak mówi, do tego stopn:
księgi te lub. ciemno: że nawet szuka. nie
znalaz. się, nec etiam quaerita inveniuntur.
Pot. nasta. głucho. milcze. o tej książ.
Dopie. w XVII wie: uczo: benedyk: Martène
i Durand, którzy wyda: tyle pism średniow.
wspomni: w przedmo. do 4º tom. Thesaur.
nov. anecd. że mają rękop. Abel: ale
że nie ogło. go, bo aut. wszędz. dogm. chrześ.
w niem broni: odrzu: obracają je na
obie strony - in utramq. partem versat

i że już przed nimi Dachery [vell] benedy: chciał: je ogło. ale pod: orzekł że ~~sacq.~~ aeternis tenebris potius quam luce digna. Na tej niedokład. wzmian. uwag. benedy: polegali wszyst. późniejsz. zad. dziejopis. filoz. n. p. Bruckera, Tiedemanna, Tennemanna. Sądzono: nawet że rękopism zginął lub został zniszczo. aż Wikt. Cousin odkrył go w bibl. miejsk: w Avranches i ogłos: w Ouvrages inédits d'Abélard pp. 3-169, wypuściw. jed. niekt. kwest. które wydaw. się jemu mniej ważne: Zaraz po przeczyt. kilk. stronn. każdy się przekon. że książka lepsza od swej reputa: i że absolut. nic w niej nie ma zdrożn: Dopo. nas na 157 [kwestyi]. który. tytuł: wszystkich się wydaw. śpiewaj: bardzo strasz: n. p.

11ª Qu. divinae personae ab invicem differunt ē contra

13ª Qu. Deus pater sit causa filii ē contra

38ª Qu. oia sciat Deus ē nō

55ª Qu. Eva sola, nō Adā, seducta sit, ē contra

56ª Qu. homo liberū arbitriū peccando amiserit ē nō

64ª Qu. Deus personā hominis nō susceperit, sed naturā ē contra

95ª Qu. solus Xus fundamentū sit Ecclesiae ē contra

153ª Qu. nulla de causa mentiri liceat ē contra

156ª Qu. liceat hoīem occidere ē nō

Kto wnyczw. na tyl. tytuły, mógłby przypuszcz. i tak robi. bostan. nie solo. w Sens, że aut: o każd. przew. dysput. w dwie przeciw

stwor. jak. woli. rozsi. za czas. Sokra:
Cel jedn-dzie: pismo wytor. ne koni. przedmo:
Incipiunt sententiae ex divinis scripturis collectae, quae contrariae videntur. Pro qua quidē contrarietate, haec compilatio sententiarū Sic ē Nō appellatur.

Widło - w żadn. kwest: cału. nie rozpar. we: zdan; nie dyska. nau. tey pod wzgl. dydu: ~~wy~~ zeida: międ: pism. św. i twierdz: ojców, które zda: ~~nie bo~~ się popier: dogm. lub być jemu przeciw: Był to zbiór mniemaj: antynomii i jakich dyle napot. w pis. św. stwier: do wyjaśn: a prof. usw. dow: rozwiąz: lub wszy: kaz. jeg wyuczyć.

Zestawian: trudno: wszystk: jak: można było przytacz: przeciw dogm: czy z pisma św. czy z pism ojców które. woli: wrażl. iciel. i niemiłe ale gdy zaczy: zdeu-rob-sprew. z trudno: i uczono się na nie odpowiad: forme powszechniejszą: w jak. wszystkie. tery, niko: nie zna: Styu. lib. sententiar Piotra Lombar: utwór. jest wedł i tej sam. meto. a po nim wszystk: sumy teolog: zaczyna: regular: wszyst: kwest: od trudno. jej towarzysz: a ten napis kład. w form. pytania: An Deus sit? Videtur qu. Deus sit corpus? Utrū Deus sit malū v bonū? Videtur qu. Deus nō sit malū v bonū? i t. d.

Pod tym więc względ. nie może. Księg: Abel. zwob. żeda. zaczn. ~~Ład~~ Innej jedn: niej się ma z przedmow. oraz z drug: dział: Abel: Introductio ad theol: Czytamy tam zdan. tak nowy: że mogły być wszystkim. dziś. czytamy

ime tak racyonalist. że nie dowierza: iob:
czyta. je, że względ do scholastyki: wgra z
XII wie: z czas: Kuczyat i św. Bernar. Chociaż
utrzymyć, że to pastor jakiś ze szko: tukiego:
je sfałszow.

Czyta: n.p. w prologg do „Sic e no" że
tekst pisma św. jest zepsu. że wiele pism
apokryfiz. podsuwaj: pierw. chrześć. myśli: że
w Ojcach Kościo. wiele miej: zepsut. przez niewłaś.
przepisyw. że w nich dużo pomyśli, wyjęt. z pogan:
filoz. nie zasługu. zat. na poważ. bezwzglę.
Zapew: iż to myśl: głębo: naw. płod. i
nowożyt. i wyda. się Abel. prawdz. wiel:
że w stule: dosyć ciemn. i barbarzyń: śmie.
dow. porusz. proble: które dziś jeszcze po
cząści są nierozwiąz. Ale to wiel. zrealistwa.
Dziś. mamy pismo św. w teks. orygi.
mamy mnóst. źród. ochrona. się do pomyśl.
chrześć. mamy we zawołan. nasze wszyst.
języ. wscho. mamy mater. nieprzejrza:
zebra: praca mierniczo. histor. i archeo:
a przecie. że nam brak jeszcze ogniw pośredn.
i dat i fakt. aby móc dać odpow. stanow.
na wszyst. pytan. A w wie. XII zamiast:
orygin. posługiw. się przekła. często niedokład.
materyi: nauko: nie mia. praw. źródł.
Posługiw. się jedno tylk. bron. dyalekt:
Ale dyale: subtel. bez dan. objektyw: mogą:
się nad tekst. któr. orygin. jest nieznan.
musi popad. w błęd. najdziwacz. w kombin.
potworn. w przekręcz. dowol. To też wiel.
zasłu. ~~Abel.~~ św. Bernar. że energicz. wystąp.
przeciw tak. metod. potęg. kon. dyskus:
bez celu i bez końc: i zwróc. uwag: do czysty:
która zawarn. w szko. św. Wikt. była jednostr.
ale czyst. i wolną. ogną: chwe, wyższo. ciemn.

dziale: i w zatajeniu. żyje umysł. wyzwolo-
nych nowy, pełn. świeży. i genial. pomysł.
Lecz tw. wszystk. dane góra: Kościoł. chrześ.
że meto: Abel: choć ogłędn. od Roscell. wypra-
z grun. relig. obszaru.

Jak w Introduc. ad theol: jak w drug.
dziele: Theolo. christia:

Że ~~pierw~~ kluczy. uczynił. do swojej teol.
uwa: Abel. powątpiew:

Dubitando ad inquisitionē venimus, in-
quirendo veritatē percipimus (Sic et non, prolog.)
Powa: natu, że nie dla tego wierz. się Bóg
prawd. obja. lecz się o niej przekonać. jestć:
Nec quia Deus id dixerat, creditur, sed
quia hoc sic esse convincitur, recipitur
(Introd. ad theol. p. 1060 ed. Migne)

Mógł więc słuszn. nazwać. Bern. się do pap.
Innoc: Habemus in Francia novum de veteri
magistro theologum qui ab ineunte aetate
sua in arte dialectica lusit et nunc in
scripturis sanctis insanit... Et de paratus
est de omnibus reddere rationē, etiā quae sunt
supra rationē et contra rationē praesumit
et contra fidē —

Drugim jest przypatrz. się sposob. jakim tłuma-
czył: dogm. chrześ. tajem. Trój. św. aby
przekon. się o skuteczn. meto: Wpraw. Abel.
nie odwr. wprost od dogm. jak jego mistrz
Roscell: ale tłumacz. swoj: niewygodny go nie
mniej grunto. Trój. Roscell. był postaw.
alternaty: albo jed. Bóg, a trzy osoby są
był: wyra. pojęc: jedn. i tej sam. istot:
albo trzy ~~bog~~ osoby istnieją: a jedn. boża
jest tyl. nazwą, jak wszyst. poję. ogólne:
Z tej alterna: wybra. drug: afirmu: trzy
oso: ze stro: jedno. boż: Uczeń jego Abel.
postanow. wobec tej sam. alterna: wolał

obrać pierw: i afirmow. jedno. bożą ze stro.
trzech osób: Ale jedno i drugie rozwiązanie
jest fałszywe i niewierny dogm. Trój. św.

Nie mog. obszer. rozwodz. się nad spekul. teol. Abel.
przeniesł. mniej: na wzmiank., że filoz: usiłow. każd.
z trzech osób Trój. Św. identyfik. z inn. przymiot. Boż:
Skor. Trój. św. jest najwyżs. dobr: mniej. w tym dobr.
najwyżs. odnajd. trzy pierw. potrzeb. aby było zupeł:
wszechmoc, wszechmądr. wszechmiło. Każdy z tych przymiot.
identyfik. Ab. z inną osob. Trój. co było i jest
dowol. wedł. tradyc. Ojców. Dodaw. wszakże, że
każ. z tych przymiot. powin. być brany w zasad. względ:
inacz. nie byłoby różni. osobist: międz. Ojc. Syn. i Duch.
I tak chciał, aby Ojc. nie był bezwzględ. wszechmocą,
lecz wszechmocą rodzącą: omnipotentia generans.
Syn nie ma być bezwzględ. mądr. lecz sapientia
genita a Duch Ś. nie bezwzględ. miło: lecz
bonitas procedens. — To już były dystynk. fałszy:
Ale gorz. jeszcze. mob. Ab: porówny w: potę:
Ojca z potę: Syna. Że Syn tak. musi mieć
potę: jakąś, jest wiadomy: ale wnosi: się Abel:
że jeśli już w Ojc: jest potę: względ. to bardz.
jeszcze. bezwzględn. lub określ. tejż. w Synu. Uczy,
że w Ojcu jest omnipotentia, ale w Synu
tyl: aliqua potentia, bo mądro: jest tyl.
częścio. objaw. potę: Inne: strony: Z potę:
bezwzględn. Ojca wychodz. mądr. Syna, jako moc
uiszczoł. Syn tejż. odrzuc. potę. oznow. To zupeł.
fałszyw. nie tyl. z punk. widz. Katol. lecz
naw. Abelar: bo dawn. powiedz. iż w Ojca
jest tak: względn. potę: omnipotentia generans
z czego wnosi co najwię: wnos: że w Synu
jest omnipotentia genita, bynajmn. zaś, że
aliqua potentia. Pot. zaś. nie może
być uważ. za część potę: i t.d.

Gorszy jeszcze los zgotow. Abel. Duchowi Św.
Przypisuje: że w nim przeważ. wszechmocy nie
mają, będąc zarów. jej wynik. jak mądro: Wszechmoc

i mart. są jakoby przestankami (premissy) Ducha. Za niem bow. wola Najprz. (Tak rozumo. Abel.) objawi się w stwo. dobr. powinna być moc, a pot. mądrość. Tychże Duch zat. pochod. od Ojca i Syna, i bez nich istn. nie może. Ale nie pocho. z isto. Ojca, bo wtedy byłby jak Syn mądro. i miałby moc jak. bo z mocą rodzi się moc nowa. Mniem. Ab. że Duch św. jest tyl. relac. w któr. Bóg zost. do stworz. gdyż dobr. Boże nie jest bezwzględ. lecz wzgląd. do stwor. się objaw.

Na około tych poglad. Abel: na Trój. św. (znajduj. się w Introd. ad theol. lib. I. c. 10 seq) ugrupow. się główn. punk. orzeczo. na sobo: w Sens, S. Bern. miał słuszno. gdy nau. Abel. o Trój. św. streści w tych trzech słow: omnipotentia, semipotentia, nulla potentia a nie mn. mieści błędy Ab: przypisan. do błęd. Aryu:

Dwa główn. zarzut. na sob. w Sens co do Trój. św. brzmią:

1) Quod Pat. sit plena potentia, Filius quaedam potentia, Sp. S. nulla potentia;

2) Quod Sp. S. non sit de substantia Pat.

Co do pierw. zarzu. odpowia. Abel. że w jego pism. nie ma tego wyraz. Praw. to, ale znajd. się podob. wyrazy: które wyraz. to samo. Abelowi. rozwiąz. pis: bow. Abel: przydaw: szczegól. Ojcu, które. nazw. Ojca narzyw. potęg: Syna mądro. Ducha Św. miło: Te obro. jedn. nie zupeł. właściw: Jeżeli bow: jedn. osob. boż: przed inną przypisuje. jest jakiś przym: lub czyn. jaka (appropriatio), nie odmaw: się tego przymiot. lub tej czyno. dwom drug. osob. I tak za przykł. ojców (zwłaszcz. S. Aug: św. Tom.) że słow. S. Paw: o Bo: ex quo omnia, per quem omnia, in quo omnia tak należ. odnos. do osób Trój. Św: że Ojcu przydaj. potentia, Synow: sapientia, Duchowi Św: bonitas (Pars I. qu. 39. a. 8. ad 4.) Z drug. stro.

cyfe: w Symbol. Athanas:
Similiter oipotens P. oipotens F. oipotens Sp. S. ē tamē nō tres oipotentes, sed unus oipotens.
Należy tu na poz. wyrażo. twierd: pogodz. w ten spos: W Troj. św. wszystk: są przymio: (attributa) bezwzgl: czy: w ten sam spos. przysługu: każd. osob bo każda osoba jest całą naturą czy subst. bożą a każd. przymiot cz. atryb: jest tak samo bożą subst: Nie różn. się zat. osob: w Troj. św: przymiot: potęg: mądr. miło: gdyż cała boża natu: a ten sam: wszystk. przymio: są wszystk. osob. wspóln. Różn. się tyl: osoby co do relac: pochodz. t. j. że Ojc: od nikog. nie pocho: Syn od nie. się rodzi, Duch S. od obu pocho. Każd. zaś osob. jest potens, sapiens, aeterna etc: tak w sob. jak w dział. na zewną: Jeże: zaś jed. przymio: bezwzględ: n. p. potentia jest przedewszystk. przypisyw. jedn. osob. n. p. Bogu Ojc, dzieje się to w celu lepsze: zrozumie: jej charakt. osobist. wynajm. zaś w zamierz. odsądza. drug. osob. od tegoż przymio. Przymiot. jest, że potentia wedł. ludzk. sposob. mówie. więc. przysługu. Ojc, poniew. z Niej. niem. Syn i Duch S. biorą swój począt. Mądro: now. więc: przysługu. Syno: poniew. w Nim wieja: Ojc: wyprowa: swoj. dzie. i t. d. ale taka appropriatio attributorum, jak mówią teolog: w niej. nie

§. Uczniowie Abelarda.

Ab. jest najważniejsz. postą: wśród schol. XII w.
Chociaż działal. jego była więc: polemiczną. niż syntetyczną,
więc: dyalek: niż metafizyką. i teol: nie wol: jednak:
lekceważąc. tego co zrob: Trzy głów: położ. zasłu.
o rozw. filoz. i teol: zpółcze:

1º wyswob: ~~ft~~ syst. realistyczny: który, jako każda
skrajność. był niewątpl. fałszywy: przynajmniej w tej
form. któr. mu nadał Wilh. z Champeaux.

2º rozbudz: zapał ogromny. do stud. filoz. i teol:
i w wielkiej: mnogości: ~~wob~~ ~~po~~ tysiąca słuchaczów:
porwał: ze sobą na szczyt. pracy umysłu.
Jeden papież. ~~kilka~~ dziewiętnastu. kardyn: kilku
dziesięciu bisk: tysiące: świec: i zakonn. duchown:
wyszło z jego szkoły: a choćby: nie podzielał:
jego błędów: cenili jego bezinteresowność: wielce:
nau: i posługiwali się jego metod: która
połączona: dyalektyką: swobodna. i zarozumiałą:
stała się później. metod: prawdziwie naukow: używa.
przez wielk. scholast. epok: następ.

3º Metoda. Abel: o ile znać: jest z dzieła
Sic et non, była niewątpliw: wiel: i korzystn:
w teol: Metodę tę podjął nie ktoś inny Piotr Lombard.
a gdy nareszcie. całą Arystot: została przystęp:
szkoł. zachod: tedy metod: nie potrzebo. się
posługiwać. Dziś owa dyalek: lecz mogąca
korzystać: z nowo. i bogat. metafi: stała się
niezrówn. narzędz. naukow. teolo. spekulat:
Pierw: któr. dał: uprzew. meto. Abel: chociaż
bez ormo. metaf. był Piotr Lombardczyk.
ur. w Lumelogno pod Nowara z biedn.
famil. Kształcił się w Reims, dokąd post. go
Bern. św. a późn. w Paryż. pod 1em. Abel.
i w szkole. Św. Wikt. W r. 1159 zost. bisk. paryz.

ale już r. 1164 um. ~~Maj~~: ~~k~~ dzie: swego mistrz. (Opraw. rob. ze swój)
Sum et no - postanow wszystk. główn. kwest.
dogmat. rozstrzyg. za pomo. Opow. Kośc. i Pism. św.
O dziele tem dosyć powiedz: niegd: gdy rozbiera:
wiel. Koment. S. Tom. do nie: Wyłożyć w tc. pierw.
dla Któr. dzieło to doszło do znacz. tak wiel.
i przez kil. wiek. panow. w szkoł. jako księgi
podręczne. Mistrz. Księg. Piot. Lomb. uważ. za
reasumps. i wyjaśn. wszelk. wiedz. teolo: jak
aż do jego czas nagromadz. się w dziej. Opow.
Kośció. i późniejsz. teol: jest to gruntow. zestawie.
wszystk. co wiedz. na pewno i co ~~nie wiedz~~ pierw. się w Teol.
Katol. aż do ~~p~~ poło. XII wie:

Drug. uczn. Abel: jest
<u>Jan z Salisbury</u>, ~~z~~ Któr. nazwis: i dzie: tak. wyz. pier
przytoczy. O stud. swoich sam opow. w Metalog.
Lib. II. c. 10. Przybyw. w r. 1136 do Pary.
~~zosta~~ uczy się naj pod Abel. Które. zewnątrz:
gwiel. zamilow. do Logi: To upad. Abel: przened.
do Dr szko. Albery: Który był przeciw. ~~realist~~ nominalist: Następ. Wilh. z Conches i kil. uczn:
Bernar. z Chartres a może sam filoz.-poeta wtajemnicz. go w stud. klasyk: zastanow. cyzeł. i metafi. Plato: o ile ją zna-podoby.
2 W ~~jego~~ kryt. let. zesred, ~~wiel~~ nast. wyp: Niem
Adam przeciw. Arystot. Anality: i Topike
i wykład. je; co było dla Logi. wiel. postęp.
gdyż jeno. Abel. znał był: dwa Części. Aryst.
w przekład. i Koment. ~~Abel~~ Boëcy: de
Interpret. i de Categor: Najważn. zaś dzie:
logiy: Aryst. Analit. i Topike znał był.
z Koment: ~~Bo~~ Boecy - ale ich teks: nie
zna: Ztąd Jan Salisb: stoi na przeło:
dwóch epok: od uczący: Abel: uczy się star:
logi: wedł. Boë:, od Adama zaś now:
wedł: przetłum. już wszystk. pism logicz. Aryst.
Uczy się następ. ~~do~~ Teol. i Filoz. po kolei
u Gilbert'a de la Porrée, Robert'a Pullus
i Hugona a S. Victore, tak iż żad. kiem.
filoz. czy teol. jemu obczy nie pozost.

W r. 1151 wra. do Angl. gdz. zazn. jest sekret. arcyb. Teobal. z Canterbury i podejmu. się kilku poselst. do Rzy: tak. od arcyb. jak od Król. Henr. II. Zaprzyjaź. się w Rzym. z pap. Adr. IV. Po śmier. arcyb. Teobalda pełni obowiąz. sekret. u jego następ. Tom. a Becket a gdy ten ~~ponióst śmierć~~ zamordow. zost: z rozk. Króla, przyjac. jego był w niebezpiecz. życi: z wiel. odwa. pozosta: na urzęd. sekre: i ze Ryszarda, 30 z Kol. arcyb. przyu. Przy schył. życ. został: go w fran: gd. + bisk. w Chartres r. 1180.

Zostaw. dwa dzie: Polycraticus w 8 ks: i Metalog. W pierw. dzie: zaw: rozmiesz. dwor. i rycer: obycz: ówczes. szlach. także zarozumie: nowoż. którzy zalecz staroż. gruntowną naukę. W drug. dzie. broni logi: od zarzut. wsz. a głów. od nadużyć sofist. i daje obraz dokład. wszyst. podów. panujących syst. dyalekt. Sam mieni się akadem. wedł. wzo. Cyce: które styl i dyk. lubi naśladow. Nie należy jedn. uważ. go za scepty: lub za obojętn. na religię: chociaż występ. usilt. przeciw zalob: całe życ. sław: na usług. Kościo. i zwalcz. za jego swobo: ale jako człow. praktycz: i Anglik. z pochod. interesu. się racz. polit. Kościel niż spor. dogmat. Tak. Piotr Lomb. streszcz. w swoich libri sententiarum ówczes. teol: tak. on w swo. Metalo: daje nam dokł. obraz stud. ~~filo~~ logicz. i dyalekty: Samodz. myśli. nie był ani stud. filoz. nie posun. naprzód.

Trzecim z kolei kompletato: wzędy filoz. i teol. jest Alanus ab insulis ur. w Lille we Flandryi - uczeń św. Bernar: był cystersem w Clairveaux - wedł. inn. był prof. w Pary.

a pośń. hik. w Auxerre. Srone: uż pośn. stan. i stary wiene: jako doctor universalis. Z jego dzieł najsław. jest de arte s. de articulis catho. fidei libb. V, przypis. Klemen. III Jest to rodz. sumy teol. w ktor. rezult. filoz. i teol. ozrów zestaw. w krótk. odbłw. W I ks: trakt. o Bo: orz. una om causa W II. ks. o stwórz. świa. o aniol. i rodz. lud. W III. ks. o wcielen. Syna Boż. i odkup. W IV. ks. o sakram. w V. ks. o zmartwychst. Pomij. inne jego pis. wśród któr. tek. obrazn. poem. filoz. Anticlaudianus w IX pieśn. zbyt. poem. rzymsk. Klaudyana "Rufinus" –

W Alanie przebij. pewn. obrzyd. dla logi. wogó. a wiek. do innowa: logicz. sprowadz: nowe. przekład. arystot. organon.

§ Misty. XII. stule:
Św. Bern. i Szko: a Św. Wiktora.

Obraz pierw. epo: scholast. nie były komple. gdyb. nie wspom. choć w krót. słow. o misty. który pod kon. tej epo: stara. się wyjaśnić. życ. moral. i umysłow. ożyw. na nowo i wlać w nie treść nową.

S. Bernard wyb. nazyw. z Clairvaux od klaszt. swe: który sam założ. jako refor: zreformow. już klaszt. Citeaux – pod. dominuje. nad całą. wiek. XII (1091–1153) Z jego dzieł (oprócz sermones – interes. filoz. głów: de gratia et libero arbitrio, de consideratione, de diligendo Deo, de gradibus humilitatis –

Szko. Św. Wiktor. zało. założ. przez Wilh. z Champeaux a gdy założ. jej przened. na bisk. pozost. szko. i zgromadz. zakon. według regu. Św. August.
Najsławn. przedstaw. szko. jest Hugo, z rodzi. hra. Blankenburgów ur. wyb. wstęp. w 18. ro. życ. do tego klasztor. gdz. dokonał życi. 1141 –
Głów. dzie: de sacramentis – i Eruditio didascalorum – pot. wiele drobn: n. p. de arca Noe mystica, de arca Noe morali i t. d. Wszyst. wyd. w Patrolo. Migne'a –
Uczn. jego i następ. w szko:
Ryszard pochodz. ze Szkoc: † 1173
de trinitate libb. VI wyk. scholas.
za głów. dzie: jego teol: ale oryginalniej: w pism. czysto mistycz: n. p.
de eruditione hominis interioris
de præparatione animi ad contemplatione.
de gratia contemplationis i wiele inn:
Drug: z treści nalaz. wymien. nazy. się oraz: Benjamin minor a trzecie Benj. major –
Obaj Wiktoryanie wykł. przyjmu. trzy stop. opera: duszy: cogitatio, meditatio, contemplatio – którym odpowia: trzy wład. duszy: oculus carnis, oculus rationis, oculus contemplationis –

Trzeci z Wikt. jest Walter a S. Victo: dzieło: in quatuor labyrinthos Franciæ (t. j. przeciw Abelar: Piotr. Lomb. Piotr. z Poitiers i Gilbert de la Porrée)

naprzeciw Dyalekt. nihilistów — bo tylko dysput.
o aliquid, że narzecz. dicto. de nihil.
występ. przeciw Arystot: i pogań. filoz.
ale wystąp. przeciw Dyalekt. tego takż.
przeciw Teol. który pisze samy

§ ~~Od~~ Od ~~[illegible]~~ Cały Arystoteles
zwrócił się na Zachodzie.

Na zachodzie aż do czas. Abel. znano tyl: niektó. pisma Aryst: t. j. te, które przetoż. Boë. Znajom. język. greck. była prawie żadn. na zachod. choć w połudn. Fran: i Włoch. połudn. a zwłaszcza i Hiszp. przebyw. gęsto kupcy greccy, a Cesar. i zakonnicy, nierzadko prawi jako. prześladow. W r. 1167 zdarz. się wypad. który wpłyn. korzyst: na stud. greck. język. Niejak. Wilh. znaję. lek. wod. mnich przyniósł z Konst. do Pary: greck. rękop: fragmen. Że tyn pierw. wypad. wydarz. się drugi, zdoby. Konst. przez Krzyżow. Utworz: gł. łacińsk. cesar. tamże (1204–1261) i ciągł. stosun. z Fran: zmusza. do upra. greck. języ: Ces: Balduin I prosi o misyonar: dla zawiąz. posłan. schyzmatyk. król Filip Aug. założ. Koleg. Konstantynop. w Pary. aby wychow. młodzi. grec. w pojęc: zachodn. i w miłości dla Francyi i t. d. Pod kon. XII stul: a zat. przed zdoby. Konst. pozn. zaczę. na zachodzi całe. Aryst. za przyczyn: Arab. a w części przez bezpośred. przekł: z greck. O czem zob: Aimé Jourdain: recherches critiques sur l'âge et l'origine des traductions latines d'Aristote. Paris 1819 2e wyd. 1843.

Po niem. wyszło to dzieło w Halle 1831: Forschungen über Alter u. Ursprung der latein. Uebersetzungen des Aristoteles – übers. von Dr. Adolf Stahr.

Jak każd. nowa księgi i Aryst. dzie: przyję: chciw. i zacz. zaraz wykład. ale niebez. władz. kości. uważa. za potrzeb. interweniow: Te róż. koleje, które przechodz. nowy odkry. Aryst: opis: w księdze bar. ciekaw: Joan. Launoyus, de varia Aristotelis in academia Parisiensi fortuna 1672 a pisarz. liberal.

ozęś: zaśtow: z postęp: Kościo: który zmaza
prawa: arys. Arys. pod. go Kar. palić, pod.
niektó. pisma prawd. a inn. cabu: uczeń.
arys. Kar: wykład. a w któ. o małd nie
skazowiczow. pogan. Arys. Tak. mów. liberal.
kły dobrz. oren. postęp: Kościo: przypatr.
na fakt. w nay. prawd.

Rigord, histor: Filip. Aug: (Duchesne
Hist. Francor Scriptt. Tom. II. p. 51. Parisiis
1636) opow: że w diebg Mis (t. j. w r. 1209)
wyty: nie któr. kuż: metafizy. Arys: świeżo
przyniesio. z Konst: i z greck. przetoż. ale
że zosta: przez władz. Kościel skaza na spalen.
jako sprzyjają. herezy. Almaryka a mogą
w przyszł. dać powód do now. herez:
Dekret, o któr. wspomi. kronik: wyda. zost.
przez zgrom. bisk. paryz. Piotra de Corbeil w
sobor. prowincyon. paryz. w r. 1209 lub 1210.
Ogłosi. dekr. Martène et Durand, w Nov.
Thesaur. Tom. IV. p. 163 – a Bulaeus
w Hist. Acad. Paris. Tom III. p. 51.
Dowiadu. się z tego dekre: że
zwłoki Almaryka (Amauricus) wydoby.
z cmenta: i pochow. w ziem. nie święco.
a jego zwole. ogłosz. heretyk. po wszyst. Kościo.
~~Fran~~ prowinc: Kościel Senonen – (Sens)
że 10 heret: w ocz: ~~laic~~ świeck. w ocz: duchow.
oddan: władz. świec: na ukara. która spal.
wzdo. z Kroni: Hugona, kontynuatora chronologii
Roberta mnicha, karała ich ocen prędz.
spal. przy wiel. zbiegowis. ludz; a cztery.
inn. heret. władz. Kościo. skaza. na dożywo.
więz. Tod. w nas wszys: Ivo obchodzi, zeszyty
(quaternuli) magistra Davide de Dinant
miały być as do Boż. Narodz. oddan. bisk.

i spalo. ~~Tak samo~~ Równ. zabron. pod kar. ekskomu. czyt. publicz. lub prywat: ksiąg: Aryst. de naturali philosophia i komen. do nich. Renta postanow. sob. odno: się do ksi. publi: teol. w języ: francusk: które tak samo miały być odda: władz. kościel.

Jest to najstar: dokum. o herety. opieraj. się na filoz. Aryst. i o środk: gwałto: władz. kościel. przeciw tejże. W dekr. powyż: uderza pewna różni: w kar: ustanowio. na pisma Dawida i Aryst: Pierw. mają być odda. i spalo: Żadną być ~~..~~ zabra: się czyt. t. j. wykład. publicz. lub prywat. ale nie żąda się ich wyda: Tak samo, którzy nie wyd: pierw: w oznaczo. termi. ma być uważ. za herety: pro hæretico habebitur - kto zaś przekroczy: zakaz czytan. Aryst: ma być podleg. ekskomuni. Et hoc sub poena excommunicationis inhibemus.

Żadny: magist. Dawida de Dinant nie doszły ani inn. książ. zakaz ~~prz~~ na palen. przez sob. paryz. prow. nic być z wzmian. u różn. kronik: ówczesn. wyobraż. sob. możemy nic: jak. były błęd. owe: ~~Dinante~~ Dawida i Amalryka, które. zwło. jenne ukara: skoro sam już nie żył. Nadto odkrył Hauréau traktacik contra Amaurianos, napis: jak sądzi przez jedn. z ucz. Piotra z Poitiers (Histoire de la philosophie scolastique, Seconde Partie Tom. I. p. 85 sq. Paris 80)

Z różn. tych wzmian. i źród. wzdo. że <u>Almaryk</u> pochod. z Bène w diecez. Chartres był bar. zdoln. wykład. w Pary. logi: nau. wyzwol. a w koń. i teol. z wiel. powodz. Wygłas. jedn. dość zdań dziwacz: i niedorz: któr. potęp. uniw. paryz. w 1204. Apelow. do Inno: <u>III</u> i uda. się do Rzym. ale pap: potwier.

wypo. uniw: i Kar. Almary: publicz. odwoł.
błęd. co uczyn. w r. 1207. Zdaje się, że tego jedn.
nie uczyn. uroc. lub w należy. form. inacz. tudz.
zresztą. Dla tego: sobór w 1210 ~~odpowiedź~~ zaś zwło.
jego od zarazy: pogrzeb. na ziem. poświę.

Nau: filoz. i teol. Almary: były wielo:
potwor. jak wid. z ~~ich~~ Chronicon Martini
Poloni Lib. IV. p. 393 Antverpiae 1574
i z Cezarego von Heisterbach, Illustrium
miraculorum e historiarum mirabilium lib. V.
c. 2. p. 291–294. Antverp. 1605; nareszcie
z Wilh. Bretońskiego (Britto) który kontynuow.
Rigord'a (Duchesne, Hist. Francorum Script.
Tom V. p. 50–57) Tomizm wieku ówcz.
który jed. drug. wypisuje: Najważn. za zdolne:
trzy których wymien: Nadto dekr: soboru
poprzedzo: jest rzecz: w któr. wymie. tak.
głów. tez:

Donosi więc Marcin Polak, że według
Almaryka: Wszyst. jest Bog, że stwórz.
i stwórca jest jedn. i ta sama rzecz, a
jak Abraham i Izaak mają tę sam.
natu. ludz: tak wszyst. jest jedn. i wszys.
jest Bog. Bóg jest istota i bytem
(essentia et esse) wszystk. stwor. Jak
świat. nie mogąc widz. w sob. lecz w pośw.
tak Boga ani anioł ani człow. nie będ.
oglądać bezpośred. w sob: lecz w stwor. Bóg
waży. się krót. wszech rzeczy, ponie. każ.
rzecz wsz. od Bo. aby z Nim utworzy:
jest ist. jedno i niezmien.

Wykład. więc Almaryk dzikiej, nagiej,
niew. którem figow: nie zakry. panteizm
co w stul. Św. Bern: w stul. wojen krzyżow.

i nejwyż. ekzalt.: religii. mnie. wydow. się potworn. chrob. A więcej: Almaryka wyrażą: wnios: jenn. redyfkale. z nauk. mistr. jak Amor. · Cezary von Heisterbach i Wilhelm Bretończyk. Bóg mow. tak samo do Owidyu. jak do Św. August. Bóg jest dobry, ale nie jest sprawiedl. Każ. chrześcian. powin. być wierz. że ciało·[rzeczywiście] Chrystus. i wszyscy wierz. z Chryst. wszystkie. Ciało Chryst. jest w sakr. ołtar. nie inacz. jak w każd. inn. chleb. i w każd. inn. rzeczy. Tożs. [Boga] Ojca trwa: dopó. panow. zakon mojżesz.; pot. zacz. się zakon Chryst. a ten znowu ustąp. ze czas. Almaryka, a zacz: się panow. Ducha Św. który [potwierdza] ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ [ani] do koń. świat. Stąd sakram. sporne - eucharyst. chrztu i t.d. stały się niepotrzeb. bo odtąd Duch Św. zbaw. każd. bez środk. zewnęt. przez wewnęt. wierz. Każd. z wiern. Almaryk. jest Chryst. i Duch. Św. Kult święt. powin. być zniesion. Pap. jest antychr: Rzym Babilo: Otóż wszyst. błęd. raz. wymien. sobór Lateran: IV potępił. ze Inno. III w r. 1215:

reprobamus et damnamus perversissimum dogma impii Amalrici, cujus mentem sic pater mendacii excaecavit, ut ejus doctrina non tam haeretica censenda sit quam insana (Labbé, Sacrosancta concilia Tom. XIII p. 934. Venetiis 1727-1733)

Słynn. zaś kanonist. XIII stul. Henryk ze Suzy w koment. ~~de~~ In primum Decretalium Tom. I. p. 7. Venetiis 1581) powiada że

do tego nie wymien. wszystk. błęd. Almary: bo były ogól. potęp. jego „dogmat" ponieew. doraz. owagi. Kilka wyr. jego, podwiny. jenne życia. Dodaje: quor etiā nomina honestius ē supprimere quā specialiter nominare.—

Że herez: Almary: postępiw. się dziel. Szkota Erygeny (de divisione naturae) nie ulega wątpliwo. — zob. artykuł Hahn'a, Almarich von Bena w czaso. d. protest: Theol. Studien u. Kritiken. Hamb. 1846, Zeszyt I. ale nie bard. jasno, w jak: związ: zosta: herez. te z filoz. Arystot. Dość że ksiąz: jego niektó. de naturali philosophia, jak wyra. się zob. przyp. zosta. zabron: — a jak objaśni. niektór. kronik. współcz: nie bezwzgl: tem były na trzy lata.—

O zeszyt. (quaternuli) Dawida z Dinantu mniej jeszcz. wiedz. nie o Almaryku. a należ. jedn. iść pomiędz. pewn: skoro w potęp. Arystot: figur. obok nie. i Amaler. Ściar. współcz: którzy były poda. szczegół. o błęd. Amalr. o nim przekaza. były. fakt uwagi, że jego pisma zosta. potęp: Jedn. były. Kroni: bezimienn. kano. z Laon (Ex Chronico Anonymi Laud. Cano: w Recueil des historiens des Gaules et de la France Tom XVIII) pisze: Erat David subtilis ultra quā deceret, ex cujus quaternis, ut creditur, mag. Almarico et caeteri haeretici hujs temporis sua hauserunt errore.

To jedn: twierdz. Kano. z Laon nie jest uzasadn. bo nigdzie zdaj. się, że dwaj heret: pisa: nie o sob. nie wiedz. o wzaj. (Hauréau, hist. de la philos. scolast. seconde Partie. T. I. p. 90. Paris 80)

powoł. S. Tom. wzgl. gdz. mówi o Dawid. odróż. Istoty jego błęd. od błęd. Almaryk: (zob. I. qu. 3 a a. 8. qu. 15. a. 1. ad 3. Summ. cor. Gent. I. c. 17.)

Wedł. nie: Alma: uważ. Bo. za pierw. form. wszech rzeczy, Daw. zaś za mater: Nie można więc. przeizn. sob. zdań pomyśl.

Alb. W. bardz. w ktòr. miejsc. wspomi. o twierdz. filoz. Dawi. - zwłaszcza - w Fizy swej. i Metafiz. a od nie. dowiadu. się, że Daw. napis. dzie: De tomis (t. j. de divisionibus), ale nie zdoła z tych miejsc wnioskuje: drwił kwest: żywo nas obchodz:

1° w jakim stosun. zost. Dawid do Aryst:

2° w jakim stosun. zost. do Almary:

Bo spółcześ. regularn. obu raz. wymien. a źród. ich błęd. upatru. w Aryst.

Na 2 te kwest. tak. nierozpow. stanow.

Krönlein, w Rozpra: Amalrich von Bena u. David v. Dinant w wspomn. czasop: Theol. Stud. u. Kritiken. Hamb. 47. zesz. 2.

Zosta. wer. nierozstrzyg: czy Alb. W. znał dzieło Dawida, jak drwi Jennemann, lub tyl. z drug. ręki miał wiad. o niem, jak drwi inni.

Nowe świad. na obie kwest. wzlał Talamo w 3ciem wyd. swe. znakom. dzieła: L'Aristotelismo della scolastica nella storia della filosofia.

Sciena 1881 - p. 271: znalazł on w Summie teol: Alber. W. i w dzie. jego drug. De creaturis aż trzy artyk: drug. w któr. doktor powszechny rozbiè: głów. argum. Dawid. przytacz. je przew. jego własn. słow. Są to miej: następ:

Summa Theol. P. II. Tr. 1. qu. 4a. m. 3. (w Tom. XVIII) de erroribus Epicureor. et maxime de antiquo errore Anaximenis, qui dixit Deum et materiam

prima esse idē. Ibid. Tr. 12. qu. 72. m. 4.
a. 2: de sententia Pythagoræ a quo derivata
ē Manichea hæresis: animæ facta ante
corpg transit de corpore in corpg.
Nesciie w Suma de creaturis P. II. qu. 2.
~~quæ ē~~ de homine Tr. I. qu. 5. a. 2. (Tom. XIX)
Utrū anima sit idē qu. Deg v. hyle, ut
dixerunt quidā –
Opowia: tak. Alb. W. że dysputow. z niejak.
Balduinem, nazyw. Daw. który wsw. argum.
popier. zdan. mędr. swe. jakoby Bóg, ducra
i mater. (hyle) były jedn. i tem sam.
Ten argum. nazyw. on vile – Znajdz. on się
tak. u S. Tom. w Sum. teol.
Nadto w Sum. teol. cytu. Alb. W. (P. II. Tr. 12.
qu. 72. m. 4. a. 2.) ~~drugi~~ dosłown. ustęp pizmie krótki:
Dawid, co się prawdopod. że albo jest:
oto posied. albo przyt. u ow. Balduinie.
Z mej. przytocz: Alb. W. pokaz. się, że
argum. Dawida były dwoj. rodz:
1° history: 2° teorety:
Pierw. poleg. na tem, że cytow. jako poprzedn.
swo. twierdz: Orfeu. Anaxym. Demokr. Leukane,
Senekę i t. p. Alb. W. powz. że te mędr.
history. wyjąt: Dawid z Metaf. i Fizy.
Aryst.
Co do teoret. odpow. Alb. W. że to były
sofizmy, używ. daw. przez Pitagorejcz. Epikurejczy.
i niejak. Alexan. które. nazy. perypat. i
komentat. Arystot. Gdy zaś odwoł. się
Daw. na powz. same. Aryst: ostrz. Alb. W.
że go nie zrozum: n. p. oīs iste error provenit
ex prava intelligentia dictoꝫ Aristotelis
lub David prave intellexit littera Aristotelis
i t. p.
Możemy więc uważ. że pewn. że Daw.
podpiera: się pod powz: Aryst.

i że tak histor. uczon. jak teoret. brat z jego dzieł, tłumacz. dozwol. lub źle zrozum. Mogą przypuszcz. że Almaryk nie ulecz. szkołę postępo... i że nie bez powod. sob. parys. w r. 1210 mógł mieć podejrzen. co do nau. niedawn. na zachodzie wyjaśnionego Aryst.

Że nie było oprow. sob. tak sądzi bez... i ...piszące inni, których tend. pomówić o stronność dowod. Jan Saresber. który mógł mieć dobr. Aryst. jak cały się rzekło, skoro ze jego czas. profesor. uniw. parys. powszechn. wykład. Aryst. (Metal. II. c. 13) a jedn. doda, na inn. miejsc. (Ibid. IV. 27) Qui Aristot. in multis erravit, qui in Logica eminet.

Nie należy więc obawi. się, jak ... racjonalis. urocz. nie postęp. sob. paryz. w r. 1210. Skoro nau. Almary. i Dawid. z Deny były owymi herezya. nie mógła ich nie potęp. wład. Kości. był to jej ... obowiąz. Że zaś obie herezyach. odwoływa. się na powag. Arystot. a tego pisma były dot. mało zna. a jeszcze mniej zrozumia. należa. i te tak i usun. z szkół ... publicz. Ale wład. Kościel. nie zakazała jeszcze bezwzględnie i z wiar. ... skoro, jak zarzuca. Kończ. spółcze. był: do ... lat miało trwać ich wykluczen. z szkół Przedsięwd. chcąc wład. Kościel. zbad. te księgi pisma. Postępow. to zostało ... bardz. nie wyjaśn. że biskup. zebr. w Parys. mogli mieć stan. powod. do niezupełn. względ. pism Aryst. Launoy w księdze wspomn. zebrał dość kilka ustępów z dzieł Ojców Kości. z pism. które wszyst. tchnęły wiel. niechęć. do Aryst.

Wład. Kościel. nie przesta. zajmow. się Aryst. Zaraz po sob. IV Lateran. wysłał Innoc. III jako legata swego Roberta de Courceon, ento. ...

dzieł teolo. aby zreorganizo. stud. na uniw. paryz.
zdaje się, że dekr. soboru paryzk. z r. 1210 tak nie
bar. był przestrzega: bo był był wyda-dz zaraz t.j.
za 3 lat, jeu. zarazem niektóre. spólrzes. kwesti.
które Legat w statu. prze nieb. wyda. uważ. ze
potrzeb. obnow. zakaz. Edykt lega: dla nas bar.
cieka: bo w ustępie odnosz. się do Aryst. wymien.
kilka dzieł jego bardzo szczegół. Ustęp ten
brzmi: Et que legant libb. Aristotelis de dialectica
tam veteri quā de nova in scholis ordinarie
& nō ad cursū. Legant etiā in scholis ordinarie
duos Priscianos vel altem, ad minq; nō
legant in festivis dieb., nisi Philosophos & Rhetoricas
& quadrivialia & Barbarismū & Ethicā
si placet & IV^{u} Topicor. Nō legantur libb.
Aristot. de metaphy. & naturali philos.
nec suma de eisdē aut de doctrina mag.
David de Dinant aut Almarii hæretici
aut Mauritii hispani. Actu Dni 1215. Mense Augusto. (zob. Bulæq
Hist. Univ. Paris Tom. III. p. 82).

Z tego wid.: pokazu. się że organon
Arystot. (z wyjąt. Topiki) ~~było~~ ~~ze~~ miało być przedmiot.
obowiąz. w prelek.: że Ety: i IV ks. Topiki
były dozwolo: a Metafi. i Filoz. natur.
zakonio: Dwa te ostatn. dzie: ~~bywa~~ wymien.
są w towarzys: bardzo podejrzan. (czterech inn: utwor.:

a) suma de eisdē

b) ~~suma~~ de doctrina mag. David de Dinant

c) Almarii hæretici

d) Mauritii hispani.

O utwor. pod b) i c) dojdz. powiedz. niżej.
o Maurycym Hiszpanie sądz. jedni z Renan'em (Averroès p. 222)
że to Averroès, które. przepisyw. średniowiecz.
przemien.: na Mauchitig, Menbutig, Mauricig;
Talamo zaś (p. 277) przypusz.: że pod tą

form. ktory. się albo Abubaker albo Hali lub
inny komenta. arab. Aryst. (Hiszpan. Cytuj.
tow. z argum. Abubakera doda: Alb. W: qui
alio nomine Almasser dicitur e erat Maurus.
Na inn. zaś miejs: twierdzi Alb. W: mówi: Abu-
baker e Hali Mauri, uczni ejus etc.
Tyle pewn. że nie zna: żadn. Maurów Hiszp.
z owych czas: i że musiało to być nazwa
przeinaczona jakieg. komentatd. arabsk. do
Aryst: Przypuszcz. to należ: bezwzględn.
pewno. gdy się zważy, że już wob. paryz.
z r. 1200 zakon. nie był: Arist. de naturali
philos: lecz takż. comenta. Wówczas zaś
mogły być był. zna: jakie. Koment. arab.
Nawet: (owa suma de causis) do
wyraź: jak. stwierdz: metaf. i fizy: arystot.
Jeżeli. te stwierdz: były nabyt. przez Arab:
a o inn. nie nie wie: to były zawsze. tyu
czas. panteizm. co (wszystkich) koment. do Aryst.
W ciało. była już znaj: pod owym. tyt: de causis
przypisyw. Aryst: a któr. Alanus ab
Insulis cytu. pod tyt: de essentia summae
bonitatis, inni takż. po prost. Metaf. zow:
a która, jak niegd. wspomniał. była napis:
przez Żyda Dawida i needchow. jest wyraź.
Panteizm:
Owa zaś druga suma de fizy: była przedtyp:
ow. dzieł: de physica perfecta, który także
skompilow. ów Dawid żyd; jak dowo. Alb. W.
lub też mogła to być jakaś fizy. Aryst. skróco.
przez Avicennę lub Algazela –

Fakt jedn: że raz. z pisma. Aryst. podejrz:
niektó. dzie. heretyc. oraz różn. kompend. i koment.
arab. do nie: jakkolw. tłumacz. nie zmien. jedn.
pierw. fakt. że tak. przedziw. Aryst: zost. podejrz.

Nie uale: przypomn. z Aimé Jourdain, że tak orzow. na rob. pewn. jak poję. Rob. de Courçeon nie potęp: prawd. Aryst. lecz sfałszow. przez Arab. Dalsz. bieg wypad. okaże, że potęp: i prawd. i tego które: wspomnechnie: arab: już to w przekł. mówił już to w koment. Hypotez. Jourdain'a była wyspała chwaleb. zamiar. broni. władz. kościel. uniewinn. ich od zarzu. kontrad. skoro wiedz. po oz. zakaz. pozwol. w orkot. ~~Arystot~~ Katol. czytyw. i objaśnić Aryst. Zobaczy. że takie uniewin. jest niepotrzeb i niewłaściw. skoro nie zgadza się z wypadk.

Wypad. i nadal były nieprzychyl. Aryst.

Nowy Statut Roberta de Courçeon z 1215 zdaje się nie być przestrzega: skoro już w 1228 Grzeg. IX w liście do Wydz. Teol. w Pary. ubole: nad śmiało. niektór. prof. którzy zam: poleg na porząd. orzeczeń kościo: stumacz. prawdy objaw. za pomo: filozofów, zwłaszcz. naturalist. a w r. 1231 tenże pap. posyła Bullę do uniw. w któr. wprawd. odda: wiel. pochw: profesor. ale wsz. przypomi. im, że nie mają w Teol. wysyp. mądro. świec: ani być. frenowa. a posługiw. się pisma. ojców. Wydziało. zaś filoz: (magistris artium przypisu: że mają regular. wykład. Przyczyna, bynajmn. zaś nie używ. owych ksiąg. o filoz. natural: które zosta: zabronio: a dodaj. też warun: quousque examinati fuerint et ab omni errore suspicione purgati.

Że owe libri naturales ~~sub~~ prohibiti o któr. mówi pap: były fizyka Aryst. zabronio: przez poprzedz. dekre: a nie jak. pisma niezna: jak utrzymuj. pokaza. się z dwóch ned. wzaj: i orzekasz: dokum.

Pierw. jest list tegoż pap: do przeora dominik: w Paryż. w klaszt. Św. Jakóba w któr. mu daje władz. rozgrzesz. prof. i uczniów (magistros et scholares) którzy wbrew dekret. z r. 1210 i 1215 czyt. i stumacz. Aryst. przepads.

w czasu. Kościel.
Drugi dokum. jest list pap: do trzech prałat:
Wilhel. z Auxerre, archyd. w Beauvais
Szymo. z Authie, kano. w Amiens
Stef. z Provins, kano. w Reims
także z r. 1231 jak dokum. poprzed.
W tym dokum. po wstęp. retoryc. mowi pap.
o sprawie nas obchodzą. w tych słow:
Ceterum cum sicut intelleximus libri naturales
qui Parisiis in concilio provinciali fuere
prohibiti, quaedam utilia et inutilia continere
dicantur, ne utile per inutile vitietur,
discretioni vestrae, de qua plenam in domino
fiduciam obtinemus per apostolica scripta
sub obtestatione divini judicii firmiter praeci-
piendo mandamus, quatenus libros ipsos
examinantes, sicut convenit, subtiliter
et prudenter, quae ibi erronea seu scan-
dali v. offendiculi legentibus inveneritis
illativa, penitus resecatis, ut quae
suspecta remotis, incunctanter ac inoffense
in reliquis studeatur.
Dwa te dokum. są nad. waż. Z pierw. poznaj.
się, że po czterech dziesięcioleciach wykład. Arystot. z drug:
że pogłę: chodzi: o to, czy oddziel. przeciw. od fakult.
w piśm. Arystot: a pierw. wszystkow. dla teolog.
i filoz. ...
Wiemy tak. z inn. źród. n. p. z pism współczes.
Rogera Bakona, że nowszych władz. kościel.
zakazów ... nie tyl. czytać. komment.
do Aryst. lecz jego włas. pisma metafizy. i fizyk.
Wiemy także, że szyscy podobn. teol. przyp:
Szymon de Tournay był podejrz: o herez:
dla tego, że czytał dyspoz. Arysto: ze swoj.
uczn. przyp: ciągle był przeciw. now. filoz:

W r. 1240 Wilh. bisk. paryz: raz. z profesor.
potęp. 10 zdań teol.: filoz: które po części zapożycz.
były od filoz: perypat. i arabsk: Wśród tych
zdań przeciw. u Bonav. (in II Sent. dist. 23a c. 2.
qu. 3a concl.) cyt. n. p.
articulus 5us: qu. malus angelus in primo instanti
suæ creationis fuit malus et nunquam fuit bonus.
artic. 6us qu. angelus in uno instanti potest
esse in diversis locis et etiam ubique si
voluerit.
artic. 7us qu. multæ sunt veritates ab
æterno quæ non sunt Deus
Dekret potęp: podpisa: oprócz bisk.: Wilhel:
podpisa: Alex. z Hales i Odon z Bourges
kancl. paryz.
Ten sam Odon zostaw. kardyn: jako legat
Innocen. IV przebyw. w Fran: w 1247
potęp. dzieł. prof. uniw. przy któr. okazyi
znow przypomni. uniwersyt. dawne przepis: Ale był to widocz. głos wołającego na puszczy skoro od r. 1254 wszystk. pism. Arystot. Kelw zakaz. wykład. się nie wydz. filoz. jak wid. z statu. tegoż wydz: Nic więc dziwn. że w r. 1262
~~A że to nie wiele skutkow. poszło~~ tego: w 1262
Urban IV Bullę Grzego. IX i zakaz cyt.
Ksiąg Arystot. o filoz. natur: dopó: nie zostan.
zbadan. i poprawio. Tovarz. się, że w 1262
czyli prawie 30 lat po wydan. Grzeg. IX
Księ: Arystot. jeszcz. nie zosta. zbadan. —
Ale z tego nie było żadn. pożyt. skoro
w 7 lat późn. r. 1269 bisk. paryz. Stefan
Tempier na zebra: teolo. uniw. potęp. znow.
13. artyku: nauczonych znow błęd. Arystot.
i arabsk. n. p.
art. 1us: qu. intellectus omnium hominum est unus
et idem numero
art. 3us qu. voluntas hominis ex necessitate
vult et eligit

Art. 4⁹ qu. oīa, quæ in inferioribq aguntur, subsunt necessitati corpor coelestiū
Art. 5⁹: qu. mundq ē æterng
Art. 6⁹ qu. nunquā fuit primq homo.
Art. 7⁹. qu. animæ, quæ ē forma hoīs sec. qu. homo, corrumpitur corrupto corpore.
Art. 10⁹ qu. Deq nō cognoscit singularia
Art. 11⁹ qu. deq nō cognoscit aliud a se
art. 12⁹ qu. humani actq nō reguntur providentia divina.
art. 13⁹ qu. Deq nō pō dare immortalitatē v. incorruptionē rei corruptibili v. mortali. —

Te zdan. wszystk. się po części. w Arystot. po części. w perypatet. greck. i arabsk. Zwłaszcza: panteist. twierdz. że były jed. jest rozu. powszechn: w wszystk. ludz. tkwiący pod powa: Avicenny i Averroese, miał wiele wyznaw. niet. wiód rozum nawdomniej. lecz i wiód lud. prost. Żołn. n. p. prosty w Paryżu zapyt. czy chrzcić się spowiad. przed śmier. odpow: jeżeli dusza Bł. Piotra jest zbawiona, i ja zbaw. będę, bo jest. jedn. rozum. powsz: tak. jedn. kośc: w śmier. zatwardz. Dziś jest ayst. Alb. W. i S. Tom. kt. wstęp. ~~chodzi~~ aby przekon. się o rozgałęz. błęd. Obaj filoz. mnie. wołn. pis: wypra. przeciw temu błędo: A było ten trudn. przekon. wszyst. wyzna: perypat. jedno. wszyst. ludzk. cia aprowy:

utrzymyw. że coś może być prawdą w filoz. a błęd: w teol. i na odwrót: błąd, który w XIV stul. był dokon. zupełny w umysł. ludz.

Mamy list Jana XXI z 1276 do bisk. Stef. Tempier i katalog błęd. przez tegoż prał. potępion. Katal. ten obejmuje przeszło 200 artyk. które zostały następ. znowu potępio: na zebran. teol. w Oksford. pod prezyd. Roberta Kilwardeby, arcyb. Kantorbery a 1284 raz jeszcze przez arcyb. Jana Pecham —

W dekrec: z 1366 wydan. w imien. Urbana V przez dwóch kardyn. figurują już Arystot. Metaf: i wiele z jego pism przyrodn: wśród przedmiot. potrzeb. do egzam: z licency.

Naresz. 1447 Mikołaj V kaz. umysł. przetłu. Arystot. wszystk. i w tym celu sporządz. nowy przekład dzieł

§. Filozofia arabska

Gdyby pod kon. XII stul: zach. był jedyn. po-
znać grecki. Arystot. byłoby nie obeszło bez oż. długi.
opozn, które drzie. poznali w przed. wiedz.
Arystot. pisma nie mogły się więc. pojedn. niebezp.
jak Cycer. lub Senec: który. przecież czytyw.
powszechn: bez skrupu: a były w każd.
razie. mniej niebezpiecz. od poet. pogań.
który nie mniej chciw. uczon. się w śred. wiek.
Wszakże tezy Arystot. są niewątpliw. niezgod.
z wiar. chrześć. ale giną one wśród massy
przyjęty. [illegible]: Arystot. jest Arystot. zen.
takie [illegible] abstrak: tyle uprzew: nauk.
nie przedstawiaj: litere. Scol: że trudn. rozpozna-
zaczyt. z jakiej wystąpow. przeciw jego pism.
ście: się je sądzi według tego czem był
i są dla nas, martw. literą, porządk. stawiaj:
który nie podob: może ale nie rozumiemy
Arystot. jedn. w XII stu. był czemś więcej:
on nie był dawno skamieniał. myśliciel:
lecz wielkoj. żyw: ~~broną~~: w turba i planu-
arabsk. bronią: litere. Islamu.

Wojny krzyżo. nie były tylko polityczn.
Wcieleniem się dwóch narod. nie chodzi w nich
o wznoszy: wpływ polityczn jedn. naro.
w rdzo. drug. Była to walka dwóch światł.
nie mogą. ich. obok sieb. w zgodzie i równowad.
kolory. dwóch duch: niezgadzających się między
i walczą. bez pardon: Gdy. taka walka
tem nie tylk. orężem materj: wiedzy:
tem tak. cała osnowa. do wal. staw.
Nie tylk. zostało: się zbrojn. zastęp: Kalifatu
i Krol: Europ: pod napięciem: dowódz:
[illegible] cesa: lecz takie dnie Scolo. i dnie

filoz: dwie zatr. i dwie libera: dwa poglądy
na świat. i dwie organiza: społecz. wszech. wol.
przeciw. Wal. staje się dwuznaczn. dziedz:
życi. narod. mys: W polity. chodzi o zabezpiecz.
Europ: od przyszłe. inwazji i odzysk. grobu
Zbawicie: w religii od ~~zabezpiecz~~ obrony wiary od
pogaństw. i herezy. błęd. w filoz: o praw:
przyrodzo: spaczonej przez Arab. Islam był
uosobie: wszystk. potęg. nienawistn. chrześ.
W polity: wielu: zabra: w zostało po Dawn: imper:
rzym: Prawo: dziedzi: tego przed: na wsch.
było cesa: bizantyj. na zachod. pap: i cesa:
rzym: z króla: mniej lub więcej: jemu uległ.
Islam wszędzie: spadkobierc: jedn. prow. po
drug. zabie. całą Azya i Afryk: wschod
część półwysp. hiszpań. i zagraża zachod.
Wrót. W relig: Islam jest uosob:
wszystk: wierzeń. herez: błęd. zlew: pojęć
pogań. żydow. i chrześci: Koran jest
zbiór: wszystk. błęd: przeciw którym: walczy.
chrześci. aż do XII stu: bo w nim utożsa.
ustwierd. potwor: i naturał: pogań i exagerow
monoteiz. żydow. i herez: Nestorya.
Nerw. w filoz: krało: po Grek. zabra:
całą dziedz: wsch: i przywłaszczyw. sob.
Arystot: myśl: z nim odbieli wszystk nauki
przyrodni: w ustu: już to materyal.
już to panteiz. W ówcz. wal. przeto
międ. wschod. i zachod. chodzi w polity:
o Palesty: i Egipt. jako klucz do panow.
nad morz. śródziem. w relig: o dogm.
chrześcij: jako antyte. do arabsk. syn-
kretyzmu, w filoz: o uwoln. Arystot.
od z więz. spekula: arabsk: Tutaj nas był.
Ten dwoj przedmio. obchodzi:

Filoz. grec: rozkwit rozszerz. się po wschod.
Gdy Justyn. zamkn. szko. filoz. w Aten. 529
ówcześni neoplaton. Damascius, Simplicyusz i pięciu innych
wynieśli się do Persyi, następ. rozeszli się po
Syryi. Tam powsta. pierwsz. przekłada Aryst.
zrazu w Ker. lekarz. każąd. tłumacz. przy
pisma przyrodn. pot. przyłącz. się inter.
teolog. Wszystk. heres. greck. których. zwędrow.
ocalało w Syryi. Gdy Syrya dosta. się
pod panow. Arab. znajom. greck. autor.
rozchodz. się wśród arab: za pomo. syryjsk.
tłum. przekład. W Bagd: powsta. za kalif.
z rodu Abbasydów wiel ognis. nauko.
gdz. bardzo rozkwit. arabsk. i komentow. przekład.
Galena, Platona i Aryst. Przekaz. nam
uczniów lekarz. nestoryań. Honein ben
Ishak, który zow. często Joanniciusem
(809-873), który streści. tak zwane
Apophtegmata philosophorum w owym czas.
bar. słynne. On i syn jego Izaak umie.
równ. dobr. po syr. i arab: i na obe
języ. przetłum. pism. Plat. Aryst. Porfiry.
Themistyus i t. d. Robio. tak przekład.
greck. autor: z syr. na arab. i bez. wprost z greck. na arab. Tak powo.
powsta. litera. filoz: która zasad. składa.
się z samych tłumacz. i parafraz Arystot.
pomieszan. z neoplaton. Równocześ. Żydzi
którzy mieli szko. swoje w Sora pod
Bagdadem zaczyn. się interesow. filoz.
greck. już to w celach polemi: przeciw
teol. arab: już to dla wykształ. włas.
teol. –

Z Azyi study: filoz: przenio. się
następ. do Arab. w Hiszp.: a zamieszka-
łym Żydz. udzielą. się równ. do nich ich
przykład. Znaj. język. kastyl.: tłumaczy.
wiele arabsk.: pisma filoz. na ~~[illegible]~~:
naprzód na hiszp. a z hiszp. na łacinę.
Oprócz tego Żyd. hiszp.: zajmow. się tak-
że rozmyśl. Arystot. i filoz. jego a dzie-
ła, pisane po hebr. lub arabsk.: znowu były
tłumacz. na jęz. łacin. Tak tedy z
wszystk. stron: z Konstan. przez rękop.
greck.: z Hiszp.: przez łacin. przekł.:
rabin. z arab. lub hebr. lub hiszp.
ciśnie się Arystotelizm do Fran.: i Niem-
czech: i dokonyw. rozpętan. przewro-
tu. Od tego cza. zaczyna się nowa epo.
w litera. filoz. średniowiecz., bo gdy do
XII stul.: rozwija się pod wpływ. kościoł.:
i jakichś tradyc.: platon.: teraz rozw.
się pod wszechwładz.: potęż.: Arystot.:
w ręku: połącz.: z arabsk. mądro.
Nie możem. dług. tej epo. zgłębia. nie
poznaw. wprzó. w szczeg. Arab. dla
filozo.: i jaka mają głów. przewodn.
ich prawo filozof.

Aby ocen. należy. rozwój filoz. arab.
należ. przedewszyst. pamięt. że przew. więk. staw.
filoz. arab. byli z powołan. lekarz. i że
w Arystot. znalaz.: głów.: wzdow. przyrodn.:
w któr. on był jednoczes. powa. niezaprzeczon.
Jedn. z interes.: medycy. ~~fizykal.~~ przyrodn.. Tyczy
się tru. ważnej. t.j. religii, a dziw. się temu
nie można, skor. Arab. już bar. wcześ. utwor.
sob. litera. teolo. w Koran. i koment. do nie.

Tak stało się, że filoz. zaz. tyl. do pozna. przyr.
zwróc. społka. się i zespoli. z zupełnt. teol. a
w tym now. kieru. znow. przeciwn. Arys.
Tak fizy. jego sta. się podsta. do bad. nad przyr.
Tak jego metaf.: służy. za funda: badań teol.
Znale: w tej metafi. Arab. wyrobio. poję.
Bo. kto. przyję. do włas. teol. a że nie zupeł.
z nią się zgadza. zmodyfiko. je znacz: Tak
stało się że kom. arab. do Arysł. z któremi
tylk portugiw. się w środ. wiek. mają char.
zupeł. odmien. od grech. Zam. tył. objaś.
tekst pierwotny. one racz. nagina. myśli jego
do wyobraż. arab. Jak się kom. owe nie
mogą achodz. za arys. ścisnącz. poglad.
arysł. lecz racz. za zastosow. ich do islam.
Oczyw. jak zwykł. dziej. się w tak. kompromis.
tego rodza. nagina: filoz. grech. do teol.
arabsk.: nie mogło się dokon: bez nagina.
tak. drug. do pierw. i zwichnię: jej zupeł.
charakt. Jedna i drug. stawa. się panteist.
i zaciera: lub zmodyfikow. Bo. lub odręb:
świa: przez co prawowier. Arab. (tak zwan. Motekallemin) jak poża.
przekona. się, zaraz: uważ. filoz. za niebez:
dla Korana i prześlad. ją na każd. kro:
Te prześladow. odebr: zaz. filoz. wśel:
uwol. pod. spowodu. komplet. jej upad.

Porówn: do tego i następ. rozdzia: Renan
de philosophiâ peripatetica apud Syros. Parisiis 52.
Munk: Mélanges de philos. juive et
arabe. Paris 59. Także kil. artyk. w Dictionnaire
des sciences philosophiques. Paris 44–52. 6 voll.
Wüstenfeld: Die Akademieen der Araber u. ihre Lehrer. Götting. 37.
Tenże: Geschichte der arab. Aerzte. Bonn 36. Aug. Schmölders: documenta philosophica Arabum. Bonnae 36. Tenże: Essai sur les écoles philosophiques chez les Arabes. Paris 42. ǂ

ǂ Ta ostad. roz. prz. zawie. wiele błęd.

§. Pierwsi filozof. arabscy
Alkendi . Alfarabi.

Jako najdaw. z poniż. filoz. ~~greck~~ arabs. wymien. zwykł. Alkendiego. Nazwis. jego komplet: Abu Jussuf Jakub Ibn Isaak al Kindi ur. w Basra pod kon. 8° stul. a um. pod kon. 9° stu. Napisał/o 263 wypr. z któr. 32 odnosi się do filoz. Traw. wszyst. zagiay: Głów. zajmow. się logi; matem. zaś uw. za podsta. wszyst. nauk. i fizy. za wyż. szcz. filoz. Zob. o nim: Flügel, Al-Kindi genannt der Philosoph der Araber. Leip. 57. gdz. wszyst. się spis wszyst. jego dzieł, przetłum. z Fihrist.

Sławniej. od nie: Abu Nasr (Muhammed Ibn) Muhammed Ibn Torkhan al Farabi, bo rod. z prowi. Farab - na zacho. zwan. Alpharabius lub zaś. Abunazar, um. 950. Spis dzieł jego u Casiri (Bibl. arab. Escurial. Tom. I p. 190) wszy. się w Bagda: a wstęp. tamże wykła. i objaśni. Arysto.‡ Napis. tak. encyklop. wszech nauk. Mów. że ~~dwie~~ podzos: bezw. zgod. międ. Aryst. i Plat. co dowo. że zost. pod wpływ. neoplatoń. tenden. Wszak. wielu mieszkaj. później. neoplat. był, aby wykaz. za międ. Plat. i Aryst. panu. zgo. zupeł.

W ogó: najdaw. filoz. arabs. choć komentat. Aryst. choć uważa go za największ. myśli. cy. jak mówi jeden z pośród nich, że w filozo. zaszedł tak dale. ile dan. jest śmiertelni. To nie mniej wszys. tak. z pism neoplat. a

‡ Złotem ... był jego komen. do Analit. dwug. (posterior) Arysto. któr. scholasty. średniow. cyt. częst. pod tyt. De demonstratione a z któr. korzysta. wie. Trakt. Paris: Alpharabii, vetustissimi Aristotelis interpretis opp. omn. Paris 1638 - należy do rzadko. biblio. Z arab. wprost przetłu. niektó. rzeczy Alfarab. prof. Schmölders. -

metafi. arystot. stara się przerob. w ducha Kora.
Pojęc: Arystot: wedł. które. Bóg jest tyl. pierw.
motorem wielk. ruchu w świe: a wiecz: mater:
która również stara jak. Bóg, nie zgadz się. Temu
że Stwórca. tyl. że się porusz. i w coraz nowe kształ-
tuje. - pojęć. to nie dało się przen. bez zmia.
do teol. arabs. wedł. któr. świat zost. stworzo.
z nicze. Dla tego filoz. arab. najdaw. wtrąci.
międ. Bog. Stwór. a świa. stwor. z nicze. jak.
iste pośredn. jakiś um boży, jakiś logos,
wedł. przykład. filoz. neoplat. Z tego
umu wypły. mater: tak jak. on sam wypłyn.
z Najwyż: Wszyst. zaś co jest w świe. zosta.
zdział. przez ów um boży. Ten um czy
intellekt boży, wg Alfarabi, wyd. ze sieb.
nieskończ: potę: okrąg nieb. plane. gwiaz.
i wszyst. niż. forma. świa. aż do ziemi.
Wszyst. te potę. niebies. są w orzęg. nieba
ale nich ten ducho. tyl. do zie: a tam zatrzym
się. Bezwzgl. i bezruch. mater. ziemi jest
jego ostat. wynik. Tak zaś z Bo. um
powszech. wypły. tak. z umu jestest. pojedyń.
na ziemi. On w każ. z nich przeby: Wszelk.
także mieni się odrob. ducha ogól. ale
zamknię: w ciele materyal. jest ona
tyl. entelechią, jak chce Arystot. tyl.
możliwo: która w promien. umu powszechn.
i pod jego wpływ. staje się rzeczywist.
Tak intellectus in potentia przecho. w intellectus
in actu i staje się rozum. nabyt. intellectus
acquisitus. Nie trudn. w tym wski. połączen.
psycho. i kosmol. Alfar: odgadn. zaród.
później. panteiz. i emanatyczn. szkoł. myśli.

§. Dalszy ciąg o filoz. arab:

Avicenna. Algazel.

Największ. wśród filoz. Wscho. był Abu Ali al Hussein Ibn Abdallah Ibn Sina zwany Avicenna ur. 978 w Afsenna w prow. Bokhara. Żyje w róż. miejsc: W 58 r. życia wykła. filoz. i medy: w Ispahenie a jego Kanon medycz. przez kilka wiek. stanow. podsta. nauk medycz:

Jest pod każd. wzgled. człow. niezwy. Zajęt. ustawicz. polity: lub wykonyw. obowiąz. lekars: lub wykład. potraf. napis: około 100 dzieł, z któr. dwiby kt. wyszcz: do umieszcze. go wśród pisar. wsbo. Alpraw. wszyst. gałęz. nauk przyrodz. i filoz: a pisma jego tak wysoko cenione, że już pod kon. XII stul. praw. wszyst. były przetłoż. Casiri w Bibl. arab. Escurial. Tom. I. p. 268 przytacz: wiele pism które zaginęł: wśród nich tak zwa. „filozofia wschodnia" którą znał jeszcze Roger Bakon w XIII stul. a która wedł. Averroesa miała barwę panteist. Z dzieł zachow. wymieni. Al Schefâ czy „wyzdrowienie", obszer. encyklop. nauk filoz. w 18 tom. który dotąd istnieje w rękopism. po różn. biblio. Al Nadjah zaś cz. „uwolnienie" jest skróceni. z poprze. dzie: zrobio. przez sam. aut. na prośb. kil. przyja. Arabs. orygin.

wyd. w Bryx. 1593 zawie: logi. fizy. metaf:
brak zaś ~~logi~~ matemat. chociaż o niej aut. wspomi.
w przedmow. że ma: być traktow. pomięd. fizy.
a metafi. Wyd. Taur. zawiera: wstęp. z 1°
i 2° dzie: w przekład. wyszło w Wene: 1495:
Avicennae philosophi ac medici facile primi,
opp. in lucē redacta ac nuper, quantū
ars niti potuit, pr. canonicos emendata.
W tom. tym mieści się logika, fizyka psychol. i
metafizy. Ostatnią tego logi. w tłum. fran.
wyd. P. Vattier w Pary. 1658 a Logikę
wierszowaną w przekł. Taur. Schmölders
w docum. philos. Arab. Bonn 1836.

W filoz. Avicenna korzyst. z Alfar:
ale oddal. się od wpływu neoplatoń. i więcej niż
tamt. zbliż. się do Aryst. Z logi. jego najciek.
ten ust. gdz. traktuj. probl. Porfiryu: każ.
rzecz stworzo. powin. zanim powsta. istnieć już
w myśli Boż. tak jak dzie. każ. istn. w myśl.
artys:. Gdy nastąp. Bóg myśl. swoj. urzeczywist.
w stworze: istnie. każ. pojęc. ogól: w jednost.
należą. do tegoż rodz. Nareszc. umys. ludz.
zbierając z jednost. wspól. im podob. cechy, utwa. znowu
poję: ogól: czy. universalie. Należ. więc powied.
że universalia istnie. w troja. spos: ante
multitudinē, w umy. Boż: in multitudine
jako cechy wspól. i rzeczyw: w jednost; nareś.
post multitudinē w umys. lud. jako poję:
ogól. oderw. od jednost. Tak Avicenne już
w X. stul: bardzo traf. rozwiąz. spór o
univers: na dalek. wschod. spór który 100
lat póź. wiódł na zachod. przybr. charakt.
tak niemiędz. a zajmie: tak wielk.

W metafizy. Avic. staw. ponad świa.
jedno: bożą, nieokreśl. koniecz. doskon. która

jest jedyn. byt. prawdz. Obok tej jedno. boz. istnie. mater: odwiecz: która nie jest emanacyą, jak u Alfar: rozwija: pod wpływ. neoplat. pisarz. ani też nie jest stworzo. jak wszy. tworzen. z bez boz począt. jak u Aryst. Ona jest możno. wszystk. tak jak Bóg jest rzeczywisto: wszystk. Z Boga nieżmien. był jednak wprost wysły: rozum pierw. (intellig. prima) który wszyst: przenik: a możliw. mater. zamien. w rzeczywisto.

W fizy: i psychol. trzyma się Arys: w głów. rzecz. dziś wiem. Arystot: Zwyczaj. wschod. pisarz. obrem: rozbie: teor: zmysł: który przypomn. aż osim, bo w dzijk: rzecz: osobny oddział: kobiety uważ: wzrok, wiek: nieko ... Nadto uważ. że zmysł osob: tak zwa: zmysł wewnęt. czy ogół: który nazy: z greck: φανταστα. Oprócz tego zmys: ma dusza się: zmysła (an. sensitiva) jeszcze: władz: oceniaj: (vim aestimativa) i przypomn. (vi memoriae). Różn. funk: duszy z odpowiedz. części mózg. twora się ze pomo: delikatn. subst: (spiritus animales).

Dusza rozum. posiada razem z władz. ale tyle dal. po jego śmierci: gdyż jest dziel. przyczyn wszyst. niemater. Jest w niej siła działan. (wola) i siła wszyst: zastępie. się w form. oderw. od mater. Tej władz. wszystko jest znana intellectus materialis s. possibilis który pot. staje się praeparatus s. dispositus a wresz. in actu. Jedn. aby dusza doszła do pełn. aktu, do poznan: zupełn. form oderwan: potrzeb impulsu od ow: wszyst. (intellectus agens) pierw: który pierw. stworz: dzia: w wszystk. Dusz. rozum. siła tego zgor. się wszys: ogół.

Ten umy. ogól. oświe. duszę, czas. we śnie. czas. na jaw.; bez jego oświecają. pomo: żad. wied. nie dojd. do skut. Najwyżs. stopn. oświece. tego nadprzyrodz. jest proroctwo, które zgs. połącza. jest z wizyą: Żad. wiedz. przyrodz. nie może sprzeciw. się nauce proro. najwyżs. t. j. Muham. który posiad. oświecę. w stopn. najwyżs. i najdoskon. Przygoto. do oświece: nadprzyrodz. jest oczyszczen. duszy za pomo. poku. i ćwiczeń ascetycz. zwłaszcz. post. i modli; przez nie uwalni. się człow. od złego, które jest zaporą i przeszko. do wnel. wied. W miar. jak. rozu. powszech. przelew. się do duszy tym sposob. oczyszczo: rośn. jej wied. a z nią i znaj. prawdy.

To Avic: nie zjaw. się już na wschod. żad. filoz: któryby rozwij. dal. syst. Arryst. lub przynajm. komentow. samodziel. Naste. przeciw. zasadzeń; filozof. przesta. wierz: w moż. dochod. do prawd: ze pomoc. bad. rozum: i albo popad. w zwątpien. albo ucieka. się do mistycy.

Przedstawi: tego upad: i ~~zwięch~~ zwien. jest

Abu Hamid Muhammed Ibn Muhammed al Ghazzâli – na zachod. zwyk. nazyw. Algazel.

Zob. o nim Gosche: Ueber Ghazzâli's Leben u. Werke. Berlin 58.

Ur. w Pers. w ~~mieście~~ Ghazzalah, przedmieściu (~~niedal. od~~ miasta Thûs) – zrazu uczy. się teolo. wedł. Szafeismu, jedn. z czter. podstaw. syst. prawowiern. wśród Arab; pot. przez wiele lat bada filoz. Arryst: W r. 1091 ~~zost~~ Nizhâm El-molk, wezyr kalify El-Kaim, mianu. go prof. w Bagdadzie, gdz. aż do 1095

zadziw: słucha: wiel. wroz. swoją. Od tąp.
katedrę bratu udaj. się do Mekki, potem do
Syryi, i na przemian baw. w Damasz. i
Jerozoli: prowadz. życie mistyczno-ascetyczne Suffity
W tym czas. napis. wiel. dzieło swoje: Ihia
olum ed-din czyli odnowienie religii. Następ.
znajdujemy go w Egipcie: a już wybier. się do
Maroka, kiedy śmierć tamtejszego sułtana
Jusuf-Ibn-Tâchefin skłoni: go do
powrot: w strony ojczy. Był wtedy wezyrem
Fakhr El-molk, syn jego dobrodz. i
protektora poprzedniego wezyra: Nizhâm El-
molk, który go mianował profes. w Nisabur.
To kilka lat jedn. uczył na nowo kated.
i do śmierci, niedługo z domu + w mieście
rodzinnym. Thus r. 1011 w pustelni odosobnio.
Wspom. już prz: Munk'a, Schmöldersa
i Gosche'go poznał: nam utwór obraz
komplet. jego życia:
Trzy dzieła głównie nas interesu: oprócz
cz. wyd. już wymienionego: Odnowienie relig:
1) <u>Makâsid al filasifa</u> czyli: kierunki filozofów
gdzie objekty wykła: syst. znane nam
syst: [filozof.] ta już w XII stul. przetłum. na jęz. łaciń. przez Dominika Gundisalvi, była bardzo cytyw: Wyd. po łaci: w Wenecji: 1506 przez Piotra Lichtenstein, pod tyt.: Logica et philosophia Algazelis Arabis
2) <u>Tehâfot al filasifa</u> czyli <u>zniszczenie</u> filozofów, na: z Averr: repliki:
Tehâfot al Tehâfot cz. destructio
destructionis.
3) <u>Monkid min Edh-dhalâl</u> czyli:
Ten co wybawia z błędu - tłumacz.
w dziele Schmöldersa a drugi raz przez
Barbier de Meynard - w Journal asiatique styczn. 1877
wedł. poprawniej edy. arab:

Monkid jest dla nas książ. barzcenną, ponie: opowia. w nim aut. głów. chwili swe: rozwo. żyw. i relig:

„Już przed moim 20ᵗʸᵐ rok: aż do chwili obecn: kied: mam przeszło lat 50, nie przesta. ~~zanurz.~~ zapuszcz. się w pannie morz. głębo: i zanurzać się w jego otchłani, jak. śmie. nurek, wdziera. się do każd. ciemn: zakątka, rzucaj. się na każ. trudno. zgłębić. dogmy każd. sekt. usiłuj: odsłon. tajemn. każd. ucz. abym mnie: odróż. ludzi wyznaj. ~~wiarę~~ prawd. od tych którz. wyprowadz. niedowiarstwo, tych którz. idą za dawn. nauką od tych którz. przyjmu. nowe.”[1]

O swo. stud. filoz. opowia:

Zabiera: się do poznan. tej nau. w książ., prywatnie, bez pomo. prof. lub mistrz. Poświęcz. jej godzi. wol. od zajęć profesu: i od pisan. dzieł o nauk. relig. bo był. słuch. w Bagda. przez wszys. i każda, które odbywa. przed audyto. 300 student. Bóg sprawi. że przez stud. przeprowad. w godz. wol. zgłębi. całą doniosło. nauk filozof. w niespeł. 2 latach. Kied: zrozumiałem. je nie przesta. nad niemi rozważaw. się ciąg. przez rok prawie. cały

Rezulta. tych rozmyśl. był taki, że matem. jest niebezpie: bo odwra. od Bo: Nie chce jedn. aby jej zakaz. unieważ. Fizy. powin. być poznana: tak samo jak medycy: Cel. fizy. jest poz. że świat jest dzieł. Bo:

W metafizy: błęd. filoz: są liczniej: bo twierd. prawie. zaw. są dowiedzion

W ety: zgodzi. się filozof: z Sufisów ale do dobr: i prawdzi. nauk Sufizmu doda:

tyle błęd. że należ. t zabw. wszyst. Ksiąg
filoz. to za niebezpiecz. i szkodli.

Z swoich studj. filoz. nabr. przekon. że rozum
jest niezdol. do rozwiąza. wszystk. proble.
i do wyjaśn. wszystk. trudno.

Rzucił się więc w sufizm, ale niebaw.
przekon. się, że należy tem teor. [teory. z] praktyk.
a to mi przychodzi. mu zbyt trudno:

u Byd. przekon. że nie potraf. dojść do tego
stanu, jeżeli nie porzu. chwa. i bogactw. a
wiek. będ. od rozgł. światow. Zastanaw. się
nad moj. położe. widzia. się zatrzym. przez
mnóst. więz. Pokus. z wszech stron mnie ota-
czały. Gdy nad ran. miał. pragn. umrzeć, aby
wnik. życia przyszłe. nad niego: Strum
namiętn. uderza. w to postanow. Religia
mówi. mi: Idź, życ. ma się ku schyłku,
cała wied. twoja próż. jest. Jeżeli teraz nie
przygotuj. się do życ. przyszłe. to kied. się
przygotu.? Z drug. stro. djab. mów. mi:
Jeże. przyjmuj. to położe: niebaw. zniknie.
to, co w niem jest powage. Będz. żałow. żeś
opuści. porzuc. tę chwa. te bogactwa, to
stanowis. dał. dobr. urzędu. ten wyst.
siłe. wyż. nad wszyst. dyskus. Tak chwiał-
się pomięd. pokus. a namolyw. do osta.
blisk. 6 miesię. poczaw. od miesiąc. Redżeb
r. 486 (t.j. 1093 po Chr. tak w wyd.
Konstantynop.; prawdziw. data 488 = 1095)
Przyszło na mnie choro. Nareszc. opuści.
Bagd. zostaw. z majątk. mego tylk. to, co
mi było niezbędn. potrzeb. a rozdzieliw. resztę.
Łatwo było opatrz. dzieci moje, bo dobra
Iraku (t.j. dobra kościel.: czy. Wakufy
w prowin. Irak = Mezopot.) były wyjęt. na

Wypad. więc Ghazzâli aby zost. Sufim. Opowi. dalej:

„Udał. się do Syr. gdz. pozosta. mniej więc. 2 lata, żyjąc w samotn. uporczywej: moje żądze, przygotow. serc. moje do rozmyśl. o Bo: idąc za nau. Sufiów. W Damasz. wchodz. na wież. moszei i pozost. tam dzień cały, przy drzwi. zamkn. Poszed. stamtąd do Jerozo. i odwiedz. Kapli. Sakhra w moszei Omara (El-Sakhra zow. się kam. na który. spał Jakób wedł. legen. mahomet. gdy zob. we śnie drabin. nieb.) i zamkn. drzwi za sobą. Pot. odby. pielgrzy. do Mekki. Interes. i prośb. moich dzie. ~~sprowadzi~~ mnie na powró. do ojcz. Powróci. tam. Zmia. czasu, spra. famil. potrzeb. utrzyma. zmieni. nad pewn. względ. moje postano. aby więc. żyw. samotn. Nie były jeszcze dosyć do ekstaz. prawdzi. z wypad. kt. godzi. odosobnio. ale pomimo to nie tracił. nadzie. że do niej dojdę. Ile razy przygod. mnie od niej odrywa. staral. się do niej powró..."

Te między: rozmyślani: i inne: przewad jak opowi: rozkaz sułtana, który mu powierzy: katedr. teolo. w Nisabur, aby wzbudz: inter: do nau. Koran: Wypomnie. że w koń: porzuc: katedr. i zamknąw. się w dom, (aż do śmier. w mieś. rodzin. Tus) z nie: nie wychod.

Gazz. jest wyobrażyc: filoz: obumiera: na wschod: obumiera: nie tyle pod ciosa: wrog gestwe: mahometani. ortodok: jak raczej przez wzgląd: na rok. wzgl. żywotn. Gazze. był niewątpl.

umysł. oryginal. chciw. wiedz. Przebiegł wszystk.
zystk: filoz: o ile mu były przystęp: a nie
znalazł: zadowol. w żadn. z nich. i wnet się w sufizm. wśród
o Sufiów szalon: arabsk. ascet. wielu. zagłusz.
nawet myśl. swoi: wpatrując: na drugą. Jak
każd. mist. fałszy. przygn: zab. w sob. myślen.
a jak każd: co więcej: był sceptyk: on tak: staje
się wróg: naukow. myślen. Rzecz. życi: poświęc.
dyskredytowa: myśl. ludz. i wiel. filoz: przekonan:
że tylko siła. boża: ponowa. relig: Jak
Lamennais lub Pascal w młodo. Jak on w
staw: wiele. dowodu, że myśl. ludz. nie może
nigd. dojść do praw. a jak w przeszł. wie:
Hume, tak on w XII w. stara się zaprzecz.
poję. przyczy: Nie mógł w istot. dopiąć celu swe:
sposob. radykaln: bo jeżeli przyczy. jest czymś
stąd. jest wszystk: razem: przyrodz. nauka
jest bez warto: bo ona poznać: za pomoc. właś.
przyczyn. Dla Gazz: umysł ludz. nie pozna.
nigdy żadn. przyczyny. ~~[illegible]~~ Jest był. następs:
fakt. i zjawi: przez wolę boż: połączo: ale
my był. wie. że to następ. w naszej. były jed.
fakt jest przyczy. drug. tego wiedz. nie może.
Praw przyro: nie mają lub wyraż. był: że
owo z następstw. fakt. zwykle się odbyw. ale
one zmien. są jak wszyst. w istocie: z wyjąt.
Bo. jed.

Czy Gazz. to ateizmy. nie sceptyk, nie mistyk.
Porządk. go już za życ: że w ich. pisze dla
wiel. mas a w w inn: wyższ. Mówi. że
był przedtym. sceptyk: nawet w relig: a był. w
pism. popular: lub: okazy: się sceptyk. w filoz.
a silnie wierz. w relig. To pewn. że jego księg:
dokona: upad. filoz. na wschod. Kilkt nie śmiał
nawet stać w obroń. filoz. wśród jego współczesn. wyższ. Ale stało się inacz. na zachod.

§ Filoz: arab. w Hiszpa:

W Hisp: więk. praw. niż na wsch: imiesz: oręż:
czystsz: semicko-arab: Tak w Bagd. dynast. Abbasydów
tak w Hisp: Omejadowie stara. się wszyst. siła:
o rozkw. nauk i litera: Szczeg. w X. stul. Hakem II
z nadzwycz. hojno: rozkrzew: Książ: i tako:
Andaluzya staj. się olbrzym. ognisk. oświat. a
Hakem II jako: August: wiel. ruchu literack.
Ledwo wyszł. książ. któr. w Syr. lub Pers.
już Hakem sprowa. ją za drog. pienią. Ma
miał agent. w Kairz. Bagd. Damas. którzy
mu: przysył: najrzad. i najnow. utwo. W Pałacu
jego w Kordubie (Cordova) prac: kopistów,
introligat: miniaturzyst: Katal. jego bibliot.
44 tomów: a zapisa. w któr. były. same tytu.
Obliczó. bibliot: jego na 400.000 tom. z czym
był nieporówn. uczo: zostaw. w geneal. i histo.
Pod piękn. nieb. Andaluz: przedstaw. wiek.
X wid. jedy: kiedy w Fran. i Włoch.
pano: nadzwycz: barbarzy: o Niemcz. i Słow. nie
wspomn. w mów. — Tam wśród wszystk: nader
rozgł.: dziesiąt. żyd. arabów. uprawia
się poezya i filozof: W meczetach Kord:
uczniów. liczy. się na tysiące: a język arab:
staje: się język: czystszy: Ale jak we
Pers. i Mezopot. tak i tu w Hisp: zaczyna
się reak: Uczonym. Już za syna Hakema,
Hab. Hiszama wszechwł. Almanzur każe
palić (lub wrzucić do studni) wszyst: książ: filoz: astron. i t.d.
[illegible] [illegible]. zebr. z bibliot. Hakema. Niebawem
gorne jenn. nastę: cza: dla filoz: Tęży wrodz.

przewod: w Hisp. które zaległ w XI wie:
Kordub. zost. splondrow: a bibl. Hakema
zniszcz. do nas;

Dopiè w XII wiè: filoz. do nowe: docho-
wała: się półtyp. pisar. choć nie za długo
i ze bow więz: poprzedników: a wyłaniał teu jest
w litera: zmak: przeciw sceptycyzmu. Gazzal. we wschodz.

Avempace (Abu Bekr Muhammed ben
Jahja Ibn Badja) ur. w Sarago: pod
kon. XI stul. ustaw. się w medyc. matem.
astron. i filoz. Około 1118 pisze w Sewilli
rozpra. logicz. potem przenosi się do Grenady,
wreszcie do Afry: + nierbyt star. w r. 1138
w mieście Fez – Z dzieł jego, po ws.: wyb.
pisan. a nie wykończ. najsławniej: „Przewodnik
samotnego" w któr. ustn. dowiedz przeciw
Gazzal: że człow: przez rozwój sił przyrodzo-
dzonych, uwoln. się coraz więc: od mater:
i potencyalno: może wznieść się do intellectus
acquisitus, który jest emana. bóstwa. Niżej
intellekt, współ. nam z zwierz: gorzej w wyobr.
Gdy człow. przez ciąg: badan. przew. wznieść
się na te szczyt: rozwój człow. skoń: – wzniecić
zdaje się nie przyzymow:

Bard. podob. zasad. rozwija spółcz. mu
Ibn Tophail (Abu Bekr Muhammed
ben Abd al Malik Ibn Tophail al Keisi)
zw. tak. Abubacer u scholast: – ur.
1100 w Wadi-Asz (Guadix) w Andalu:
+ 1185 w Maroko, jak poprzed: upraw.
medycy. matem. filoz. naw. poezya. Najsławn.
dzieło jego mi tyt: Hajj Ibn Jokhdan
„żyjący, syn czuwającego", roman filoz.
wyda: w 1671 w Oxford. raz. z łaciń. przekł.
przez Pococke. Treść księgi: według z tyt. łaciń: +)

+) Philosophus autodidactus s. epistola
in qua ostenditur quomodo ex inferior.
contemplatione ad superior. notitia
mens ascendere possit. Wedł. autor
człow. przyrod. człowi. rozwija się normal.
i umiejęt. mogą dojść do poznan. prawd., i
Boga a nareszcie złać się z umem bożym, ow
intell. agens, zlania, które było zaw:
najwyż. ideał. arab. filoz. Jak Rousseau
chciał powró. do stanu natur. tak Ibn Toph.
chce ignorow: wszyst. co tworz. bud. arab.
jego czas. i przez rozwój rozumu doprow.
człow. do ekstaz: Relig. pozyt: potrzebna
dla tłum. dla człow. wykształco. jest
ona tyl. obsłoną obrazu: prawd: któr
coraz bard. znika, w miarę jak filoz
wzno. się do praw. najwyż: Księgę tłum.
na angiel. holend. niem. miała wiel. powodz.
u mistyk. protest. szczeg. u kwakrów.

§ Averroës

W Flor. obok S. Maria Novelle jest słynna
kapli. hiszp. tak nazyw: że w XVI w. odprawia. się
w niej naboż. dla ~~Kolon~~ Hiszpan. w mieści. przebywaj.
Była to zrazu sala kapitular. dominik: a zaraz
po jej wybudow: w XIV w. okryta jest wspaniał. freskami: Gaddi i Memmi, jak dawniej sądzon. lub jak dziś chcą uczeni Andrea di Firenze i jego uczniów.
które dot. zachow. się przedziw. Ścia. po lewej
stron. od wejścia poświęc: Tryumf. filoz. tomist:
Na wielk. ścian. gotyc: w sam. środ. olbrzym.
malowid. siedzi Św. Tom. obok niego, ale ~~niżej~~ na siedzen.
niżej: 10 sławn. posta: St. i Now. Zak. Siedzą
tam Mojż. Izaj. Salom. Król Daw. Job, ewangieliści,
św. Paw. Pod nogą: Św. Tom: leży trzech
herety: powalon: Arjusz, Sabelliusz i Averroes,
wszyscy trzej posępni, durni, jak gdyby
pobici, ale nie przekonani. Niżej jeszcze po
obu stron. św. Tom. w dwóch rzęd: ~~siedzą~~
siedzą nauk. świeck. i siedzą teologiczn: każda
reprezentow. przez dwie posta: jedn. zaś alegor.
druga męsk. histor: n. p. Gramat. i Donat
Retoryk: i Cycer: Teol. moral. i Boecy:
Theol. dogmaty. i Piotr Lomb. i t. d.
Nas tut. obchodz. Averroes pod nogą św.
Tom: Przedmiot ten często powtarz. się
w obraz: XIV wie: tak w kapli: hiszp:
w Flor: tak w słynn. obra: Fran. Traini
w Pizie w kości. św. Katarz: (z r. 1340)
leży Averroës w turban: i drug. nawet pod
nogą: dokto. anielsk: opart. na łokciu, gniewny,
ponury i jakoby pokłócon: z ludź. i bog:
przed nim otwart: jego „wielki Koment: do
Arystot."

Ten zadziwiaj. autor, który w XIII wie: i następ.
wyobraż: szczyt arabsk. filoz: a także miał starość,

że wszystk. nad nim uwhod: za główn. mięzy dziejów. S. Tom. ur. się w Hiszp: a żyw. jego zdarzen. z wszyst. ważniej. wypadk: jak. w XII stul. rozgrywa: się w państ. arab. hiszp. Najlep. monogr. o nim napis. Renan pod tyt: Averroës et l'Averroisme. Essai historique. Paris 61. 2e édit.

Abul-walid Mohammed Ibn-Ahmed Ibn Mohammed Ibn Roschd ur. w Kordubie 1126 a um. 1198. Rodzi. jego piastow. w Andaluz. wysok. dostojeń. Jego dziad Abulwalid Mohammed był najwyż. sędz. (Kadhi) w Kordub: a pisma jego prawni: były wyso cenio: wśród muzułman. Spełniał liczn. mięzy polit. a dow. się chrześ. band. we znac: bo za jego radą karał sułtan Marok: przesiedl. mnóst. chrześ. hiszp. do Afry: Ojcie. Averroësa był także prawni: i dosiedł równ. do godno: sędzie Kordub: Averr. jak dziad i ojcie: uczy: się znaczn teol. i pra: pot: zajmo. się medycy. i filoz. Sław: Avempace (Ibn-Bâdja) nie mógł słuch. bo ten † już 1138, ale tyle korzyst. z jego pism, że może poniek. uchodz. za jego ucznia. Żył w przyjaź. z wszystk. wybitn. ludź. swe. narod: zwłaszcza z Ibn-Tophail (Abu-becer) i z możnemi rodzi: Ibn-Zohr która wzorob. cały ruch nauk: XII stul. w Hiszp. arab:

W. Hiszp: po upad. dynast. Almorawidów nastała: czasy pomyślne. dla filoz: Dwaj sułtano: liberaln: Abd-el-Mumen i Jussuf z dynast. almohadów byli protektora: nauk, jak niegd. w X. w. Hakem. Abd-el-Mumen zabron. niszcz. ksiąg:

a chętn. widyw. na dwor. swo. filoz: owe. czas:
Ibn-Zohr, Ibn Bâdjé, Ibn-Tofail. Z tej
sama życzliw. protego: młod. Ibn-Roschd.
W r. 1153 przy: go do Marokko, aby zaksz. 1153
tam koleg: nauko: Jenne zastosow. który
się stoły Ibn-Roschd'a za jego następ. Jussuf'a.
Jussuf był najznaczn. z panujących swe. czas
a Ibn-Tophail korzyst. z wszel. swo. wpływ.
aby na dwór Jussufa sprowadz. najznakom.
uczon. On też zapozn. z Jussuf'em swego
przyjaciela: Ibn-Roschd'a. W kroni: spółczes.
arab. przechow. się opowiad. same. Averroe:
o pierw. audyen. u emira Jussuf'a.
„Gdy wszedł. do emira wierny: znalaz:
przy nim był. Ibn-Tophaila. Ten zaczął
prawić moje pochwa: i wynosi. dawn. ród
mojej rodzi. Przez dobro. dla mnie, dodał
pochw. na które wcale nie zasługuję. Gdy emir
zapyt. mnie o moje nazwis. i nazwis. ojca i
rodzi: tak zaraz wprost: Jakie jest zdanie
filoz. o nieb.? Czy to substd. wieczyst. czy też
miał on początek? Zdję: był. przestra. i zapomnie.
języ. w gęb. moich: jak. pretekst. aby wymówi.
się od odpowie; przeczyt. więc, że kiedy ktoś
zajmowa. się filoz: bo nie wiedz. że Ibn-Tophail
i Emir porozumie. się aby mnie wystaw. na
próbę. Emir widzący zmiesza. moje zaniepok.
odwrócił się do Ibn-Toph. i zaczął rozpraw.
o pytan. które mnie zad. Przytocz. wszyst.
co o tym przedmio. wygłosi. Arystot. Plat.
i inni filoz: a nadto wyłoży argum. teolog.
muzuł: przeciw. owym filoz. Dostrzegł. w nim
taką pamięć: jakiej nie byłbym się nawet spodziew.
u uczon: który jako: wyłącznie tym przedmio.
poświęcił cały czas swój. Emir dymisjon.

tak mnie oświec., że następ. wzięgn. do rozpra:
tak iż mógł zobacz: jak były wiadom. moje
filozof. Gdy odrzedł. Kar. mi w podar: odda-
nie pienię: futro honor: bardzo drog. i konia."

Z tej zan. kroni. arab. dowiaduj. się że
na życz: emira Jussuf'a Ibn Roschd zacz.
swoje koment. do Aryst.

„Pewn. razu kaz. mnie zawoł. Ibn-Toph. i rzekł
do mnie: dziś słysza. jak emir wiern. żalił
się na ciemno. Aryst. i jego tłumaczy. Dałby
Bóg, rzekł Emir, aby się ktoś znal. co by
chorał objaśn. te księgi i jasno sens ich wyłoż.
aby je zrob. przystęp. dla ludzi. Ty masz,
(kontynuow. Ibn-Toph.) posiadał. wszyst. czego
potrze: zacznij tę pra. Znając twój wyzn-
znakomi. twoją jasno. przenikli. i two. ogrom.
pilno. w pracy, spodzie. się, że podoła. Jedy.
racz, która przeszked. abym sam nie podjął
się tej pracy, jest wiek, do który już doszed.
jak widz. a nadto liczn. zaję. moje w służ.
Emira. Od tej chwi. (dodaje Ibn Roschd)
wszystk. staran. moje zwrócił. do pracy,
którą mi polec. Ibn-Toph. a to skłon. mnie,
że napisa. moje analizy o filoz. Aryst.

Ibn Roschd odt. rósł w łask. u Emi. 1169
W r. 1169 został Kadhim w Sewilli a że
w tym sam. roku pisał kom. do Aryst.
de partibus animalium, przeprasz: ze błęd.
które mógł popełn. gdyż bardz. jest zaję.
a nadto nie ma ksiąg. swoich, które pozosta.
w Kordob.

Około r. 1171 wra. do Kordob. i zaczy. 1171
swoje wielk. koment. Nasze czyt. nie zaję.
publicz. które mu zabiera. czas i swobo. myśli

W „słynnym Almagieście" + pow. że musi popierać na wykład głów. twierdz. bo podob. do słów których wiele z przer. zabie. był: nam najpotrzeb. Musi często podróżo. Raz jest w Marok. pot. w Sewilli, pot. znowu wraca do Kordu.

+ Almagest nazyw. Arab: największe dzieło astron. Klaud. Ptolem. (około 130 po Chr.) które po grec: zowie się σύνταξις μαθηματική – Nazwa arab: powsta. z al i zepsu. μεγίστου –

W r. 1178 pisze w Marokko część dzieła swe: de substantia orbis, w 1179 kończy w Sewilli jedne z trakt. teol: w 1182 znowu wzywa i do Marok. gdzie Jussuf mianu. go swoj. lekarz. pierw. po Ibn Toph. a poźn. wielk. sędz: w Kordub. która godn. posiad. dziad jego i ojc.

1178

Następ. Jussufa, emir Jakub Almansur Billah otacza go temi same. wzgled. Lubi rozmaw. z nim o kwest. nauko: sadowi go obok sieb. na dywanie a Ibn Roschd mówi czes. do emira: słuchaj, mój bracie.

Gdy w r. 1195 Almansur gotuje się do wojny przeciw Alfon. IX Kastylsk: stary Ibn-Roschd jeszcze przy jego boku. Ale wiel. łask. budz. zazdro: i mnoż. liczb. jego nieprzyja: (Jak. zwykł. na ~~wschod.~~ dwor. muzułm. najczęś. łask. granicz. z największ. niełask.). Ibn Roschd nagle internowa: w miasteczk. Elisana (Lucena) niedalo. od Kordub. Powiaj. anekdot. które powsta: na wytłuma. tej niełas.

1195

Jedni mówi. że nie przestrzeg. ~~[illegible]~~ przynależ. ceremonia. wobec Emira, inni, że swoj. usta: w jego pism. obraż. miło. własn. emira, ~~inni~~, że emir podejrzyw. jego prawowierno. To ostatn. przypuszcz. było najprawdopod: bo u Arab. ciąg. prześlado. filoz: Sam fakt, że równocześ. z Ibn-Roschd prześladow. kilku inn. uczon: i że Almansur wyd. rozkaz, aby spalo. wszyst. księg: filozof. humanistycz. Artat. niełas. Averro.

Nielas. jedn. tu tiwa. tyt długo. Almanzor powrócił. z Maro: zniósł zakaz uycz. się filoz. zen zecząt się niaz zajmow. z wiel. zapał. a Ibn-Roszda przyzn. znow do swoj. łas. Nie długo pot. + Ibn Roszd 10. grud. 1198 i pochow. zost. w Maro. Tuż zaś nieniej. późn. zwł. jego przeniesio. do Kordub. i złożo. w mauzol. rodzinn. –

1198

Raz. z Averroe: ust. studya filoz. w Hiszp. i wymarli wszyscy znaczniej. ich przedstawic. Dynast. Almohadów nie lubi: w gruncie filoz. i szuka wzmocnie. swoj. potęg. polityczn: w wiern. wiary i przewodnier. teol: Zeszt. już ze życ. Ibn Roszd i patrz. okiem niechęt. na wszyst. filoz: to późn. naw. zajmow. się sekret. filoz. lub rozmawia o niej, mogłoby naraz. na najwięk. niebezpie. Tało. księgi. naw. najniewinn. logi: a tłumy przyklaskiw. Kto zajmow. się astron. uczyw. się u ludu zendik., bezbożny.

To sposob. wszystów tłumacz. dostateczn. fakt nad wszys. osobl: Averr: który przez uczeni wie: wszys. u chrześ. i żyd. w czt. Saw: sławny niezmier. i ma stronnik. nierlicz. ~~jest~~ więc zostanł w ~~?~~ Stwo. narod. zach. wszys. a jego uczniów w liter. późniejsz. arab. jest praw. nieznan. Z filoz. arab: jed. tyl. stan. w oryginale Ibn Sina, (Avicenna; poniew. był medyk.—ale Avempace, Abubacer, Averroës, któr. imio. czaj. są cytowa. przez scholast: są praw. nieznane. w wlasn. ojczyz. Wiel. encyklop. liter. arab: wymien. mało pism filoz. a Averroes: praw. wcale. chyba wyjąt. że zbij: dzie: Ghazzalego lub ze Koment. poem. Avicenny. Spółczes. pisar. arab: uważa. go za wielk. uczon. a niezgorszna pi wnoz: ale już późniejsz. jest który pisan. tem

mniéj wie o nim, czemu nie moż. się dziw. skoro po
nim nie zosta. nawet szko: a zapmowa: się filoz.
oraz radykaln. było zabronion. w jeg. murutem.

O naucze: Ibn Ro. mało wie: Przedstaw.
mów. Konfer: po śmierć. mownaut, tak jak dział
jego aż do lat ostatn. życi: wykład. nau. praw.
Ale śladz. jego wykład. zatar: się raz: z jego
imien. Dla powod. wspomnia: Averroistów w
znacze. prawdz: wśród Arab. nigd. nie było, nie
zostaw. po sob. żadn. akade: jak Plat. żadn.
Liceum, jak Aryst. ~~w skor~~ gdzieby przechow.
się meto. i treść wykł: Przeciw. Averroist.
znajduj. tył. wśród chrz. i żyd. Szczegó. z resztą
o jego życi. i mądro: są tak pomieszan. z bajk.
że nic o nich pewn. dowied. się nie moż.

Patrząc na jego dzie: jak się piętrzą w
naszych ~~[illegible]~~ bibliot. wielbimy wszys. że to był
człow. olbrzym pra. Chętn. uwierzy. legend.
arabsk. że Averro: całe przeżył: przepisał.
dnie i noce, z wyjąt. dwóch nocy, jedn. kied.
się ożen. a drug. kiedy + jego ojc. zszedł.
Ale to możn. powiedz. tak. o inn. uczon. wschod.
ni wszys. przeważ. olbrzym: Summe urzęd. które
posiad. Averr: nie wyj. się tamt. od tego co
wszys. inni wiel. uczen. arab. W medy: zna
Galena, w filoz. Aryst: w astron. almagest
Ptolom. Ale przewyż. inn. filoz. i uczon. arab:
bystro. umysł. oraz krytyk: i ogó: generalno
poglądów. Nadto, jak każd. uczo: Arab. zna
teol. i jurysprud. ~~[illegible]~~ muzułmań. i cały
literatu. beletryst. arabs: nawet: dawniej:
owe poez. ludo: które śpiew: że w przed. Kor.
Wid. to z koment. do poetyk. Aryst. gdz. cytu.
poet. arabs. ocz kor.

Za to nie ma wyobraż. o ~~[illegible]~~ poezy. greck: jak

wszys. jego kompatryo. Arab. znali tylk. dzieła
filoz. matem. astron. i t. d. greck. ale litera. piękn.
greck. nawet nie pokusi. się przekład. Tygtn. Iliad.
lub Antygo: były nieprzyst. dla ducha semick.
Stąd Aver: komenta. poety. Aryst. wpad. częst.
w niedorze: błęd: mówi że trage: to sztu. chwale:
a komed: sztuk. ganie: oczywi: każd. panegir.
arab: wyda. się jemu traged: a każd. satyr. komed.
Eleg: definiu. jako rodz. poez: przeznacz: ku
wzbudza. chuci zmysło: dla tego zaleca. aby ją
czytyw. młodzi. W tym wszy. punkt. pię przeciwi.
Averr. swoich rodak.: w litera. piękn. greck.
jest tak. ignoran. jak oni

Ale nie przeczyć iż nam: w znajom. filoz.
greck. Uważ. dawniej za głów. zasłu. Averro.
że on pierw. przetłó. Aryst. z greck. na arab.
i że średn. wiek. posługiw. się Łaci. wersyą
jego przekła. Ale to nieżnt. błąd: bo jak dawn.
wspom: przynajm. 300 lat przed Averr. przekła: arab.
autor. greck. zosta: dokona: przez Syryj:
czy wprost z greck. tekst. czy z wers. syr:
zaczę. w Hiszp: żad. arab nie umia. po
grec: za czas. Averr. a on z pewno. nie umie.
Jest więc błęd. drugi wielki: rzeczy. rozpowsz.
że Averr. ~~uważ~~ rozszerzył. znajo. Aryst. na zacho.

On sam miał go tylk. z przekł: dawn.
robio. najprzę: z wers. syr: przez wspomn.
już ~~Ibn~~ Honein Ibn Ishak. i syna
jego Ishak. ben Honein i inn. Ale Aver:
robi koment swój: za pomo: różn. przekład.
porówny. warjanty, bada filolo. i krytyk:
tekst owych wersyj. Oczywi: dla nieznaj:
greck. języ. wpa: w błęd. zadziwiaj. Który
już napotykał. u Alber. W.: Sokra: jest
nazwan. tam. Herkulesow, Protag pomieszany.
z Pytagor. i t. d. ale te błęd. dosta. się jemu

przez owe liczne wersy . i uniemożnej je nawet:
że tekst Averro . który dziś posiad . jest wszystko:
przekład . Łaciń : przekład . hebr : koment . napis :
od przekładu : arab . z przekładu . syryj . ~~tekst~~
pierwotny . greck . Stary . powiedz . Isaac
Vossius : Si graece nescivit, feliciter adeo
mentem Aristotelis perspexit, quid non
facturus, si linguam nosset graecam. Poddawt.
zrent : tyl . te być . aby wyrazy . że Aver. nie
umiał . po grec . i że pod tym względ . nie różn .
się ani od dawniej . ani od spółczes . uczon .
Ale nie, oryg . tak . w przekład . wszyst . komentarz .
greck . Aryst . nie tak . wszyst . dawniej :
koment . arab : Jego własn . kom . są pełn .
wersy i pełnemi : a przez to bardz . oryg .
Dla lepsz . wyrażen . Aryst . są one ~~jedn~~ ~~przez~~ drugiej jeszcze
~~[illegible]~~ nieraz powtarz, chociaż : nie w tak . wysok . stopn . jak scholastycy .

Cecha tych komen . jest wszystko kult
niebotyczn . greck . filoz :

„Autor . tej księgi : (pisze Ibn Roschd w przedm .
do Fizyki) jest Aryst . syn Nikom . największy .
z Grek . który założ . i dokonał . logi . fizyk .
i metaf . Mówię, że je założył . po wszyst . co
przed nim pisa . o tych nauk . nie warte, aby
o tem mówić . i zasłu : przyjmować . jego ~~przedm~~
własn . dzieła : Mówię także, że je dokonał .
bo żad . i jego następ . aż do dni naszych :
to mowy przez 1500 lat, nie umiał . nic
dod . do jego dzieł ~~dod~~ znal . w nich błąd
jakiś ważn . Otóż, że to wszyst . mogło się połącz .
w jedn . osobie . to rzecz dziw . i cudow . Istot .
tak uprzywilejow . zasługuj . aby raczej . boską się
nazyw . niż ludz . i dla tego starożyt . nazyw .
go bosk .

W in . miejs . (de gener . animal .) mów :

Zaczyta: ocen bez kon. Temu, który pierwsze:
jego myśl. do doskonał: i który go podawał na
wzrok. najpierw. doskonało. ludzk. gdy. żad.
człow. w żadn. wiek. zajść nie potrafi. Dowod:
Bóg. wol. aluzya, gdy mówi w Koran: Ta
wyższ.: Bóg ją daje, komu chce.

W Tehafot al Tehafot (destructio destructionis
lib. I. dissert. 3a) mówi:

Nau. Aryst. jest praw.: najpierw: bo jego
umysł: był granic. wszyst. ludzk. tak. się stwierdz.
O nim powiedz. można, że go data nam x Opatrzno.
aby. nauczy. nas, ~~...~~ co wied. można.

Na inn. miej.:

„Aryst. jest król. wszel. filoz. mogł. być
zwań. się w wykład. słów i w konsek.
jak. z nich mogą być wywody."

Lub:

Ten człow. był regułą przyro: i jako: modła,
w któr. ona natur. wyraz. był. najwyższ. perfek."

—

Nie zacho: nie dorówn. Averr. nigdy do sławy
wielk: jako medyk, ~~ale zato~~ (pozost. dale: za
Avicenna) ale za to przewyż. wszystk. ziemsk.
swoim sław: komentat.: Koment.: stały
się podwali. jego znacz. i kiedy. wśród chrześ-
ńsko: która przez dług. lata przysięga na
każd. jego sło.

Pisał dwa rodz. komen: parafra. lub
anali; koment. śred. i kom. wiel. Forma
wiel.: koment. jest jego pomysł. i zasłu.
Przed nim koment. był. Aryst. za pomo. parafra.
on zaś w wielk. komend. tych. najpierw
zaw: ustęp z tekst. in extenso a pot. go
objaś. kawałk.: Oprócz tego za dług. rozpra.

a cały kom. podziel: na księ: każ. zaś księ. na summy, rozdz. i teksty. Jest to meto. ta same. któr. przed Awerr. używa. komenta. Korana.

W komen. śred. z tekstu dyt. przytacz. zaw. pierw. słow: pot: następ. ~~objaśnienie~~: w któr. słow. Arystot. i słow. komen. są pomięsz: ze sobą

W parafr: autor własn. słow. wykła. nau. filoz: ~~t~~ nawet uzupełnia. ją ze pism: inn: pisarz. tegoż filoz: Są to właściw. nowe rozpra: ~~Arystot.~~ napisa. przez Awerr: w duchu Arystot. z temi same. tytu: Wielk. komen. napis. po dwóch pierw: jedn. nie wszy: ocale:

Wszyst. ~~to~~ trzy komen: mamy do dzieł. anali; do fizy: do ks: de coelo, de anima i metafyz. do inn. ks. Arystot. braku. kom. wiel: i mamy tyt. albo parafr: albo śred. kom. albo oba raz: Żadn. zgoł. kom. nie posia: do Hist. anim. i do Polit. koment: do pierw. nie wątpl. istnie: do drug: żadn. nie napis: bo jak sam mówi, przekł. tego dzie. nie był zna. w Hiszp. – Do Metaf. brak. kom. do XI. XIII. XIV ks. ale istn. niewątpl.

Oprócz kom. napis. Ibn Ro. wiele dzieł inn: któr: tytu: nie zaw. coś podc. dotyka: lub ozna. kiłka wyja. tyl. ozna. te same dzie:

Renan w swoj. monogr. o Awerr: (p. 70 sq.) poda: 28 tyt. dzieł filoz. 5 teol. 8 prawni: 4 astron. 2 gram. 20 medycz: – oprócz tego mnóst. rozpraw:

Upad. filoz: po śmier. Ibn-Ro: i niepozn: pism dzieł na wscho. stąd się powod. że ~~dzieła~~ te praw. były nieznane. narod. po za Hiszp: W 1211: ~~wskutek~~. napo. w Konst. praw. spot. się

nie moż. z jak. tekst. arab: Awerr: W Hiszp

tak. przepad. już to podczas prześlad. filoz:

jeszcze za emir: arab: już to póź. za kardy.

Ximenez'a który sam kaz. spal. w Grenad.

na rynku około 80000 tom: przyczem zgin.

nwa: że styn. kolek. rękopis. arab. w Esku-

riala nie pocho. z czas. panow. arab. lecz

póź. w ~~XVII~~ XVII wie: została: nabyta po więk.

częś. w Maro. Wszys. wyst. rękop. arab.

Awerr. pocho. z Maro: Jed. z nich, zawier.

koment. do części organ. do retor. i poety. znajd.

się w Biblio. Laurenziana w Flor: a kil:

inn: części arab. teks. znajd. się w Madry.

w bibl. Eskury: Jest, tak. do zwrot. po bibliot.

Europ. kil. manuskr: arab: pisa: hebr. liter.

dla wyd. żyd. ~~dla~~ Tu nad: zaś tekst

arab: Ibn Roshd'a ten częst: przekła:

hebr: w sam: biblio. parys: 50, w Wied.

40 i t. d. Oprócz bibl: nie mają ina:

książ. któreby ich częst. nie posiadały. się

w ~~księgo~~ zbior. manuskr. hebr.

Żad. tekst arab. Aver. nie był ogłosz.

aż do r. 1859, kied. Müller wyd. w Monach.

po arab: 3 rozpra: Aver: o zgod. filoz. z

teol. według manuskr. Eskur:

Dwa ~~kom~~ dzieł: Ibn. Ro: tak zw: „skróco.

logi:" i „skróco. fizy." ogło: w Riva

di Trento 1560 po hebr. nazwi. po hebr.

tak. Goldenthal wyd: kom. do retory.

Za to wyd. łaciń. całkowi. lub częścio.

są mnóstwo. Od 1480 do 1580, w sam.

Wene. wyszło ~~przeszło~~ więcej nież: 50 edy.

z któr: 14 kompletn.

Editio princeps w Padw. 1472. 73. 74

wyszł. kom. Aver. do róż. dzieł Aryst. ./.

./. Od r. 1483 wychodz. edy: Aryst. w

Wen: mają zaw: dodat: komen. Averr

Następ: Juntów z r. 1553 – oraz zaś

z 1574 –

W inn: miast. tak. wycho: wciąż:

XVIE w: częścio. lub komplet. edy: Od

w. XVII począ: Aver. idą w zapomi

zapom.

§. Filozofia Averroësa

Awerr. już dla tego, że główn. komentat. Aryst: że wsch. filoz. stawiają uważ. za szczyt mądro: po nad który będzie nigd. się nie wznio. nie może uchodz. za twór. oryginal. myśli: Renan słusz. uwa: że Averroizm jest sumą tego, co wykład. wszy. perypat. arab. i że wystarczy ostat. i jed. ponieważ znaczny prze zachód, Ibn Ro. uchod. - za wynalaz. nauki, które znajdz. się u jego poprzedn. - dworzej mniej określ. wyłoż.

Ale jakkolw. nie pomyśl. Awerr. o utworz. nowe. syst: lecz dyst. o wyjaśn. nauk Aryst. nie pozbawio. on oryginal: ~~Pomimo~~ Nauka Aryst. jest orgi. ciem: Averro: zaś korzyst. z różn. dawn. komenta. aby ją lepiej zrozum. spotyk. się tak. z pism. neoplat. który wielow. sprzeto Aryst. pogodz. z Plato. Te wielow. wpływy: tak. na Averro. i mimow. pod ręką mają: przekształ: się pism. niejedna myśl Arystot: w myśl nową, własną, nie pozbawio. oryginal.

Wspomn. już, jak. arab: filoz. radzili sob: aby dualizm Aryst. międ: mater. wiecz. a motor. najwyż. tak. wiecz: nieco złagodz: W tym celu, ~~za~~ przyjęc. Neoplaton. wsuwa. międ. Boga a ziem: wyż. kręgi nieb. zwan. ciała nieb. obdarz. życ. i rozum. które następ. po sob. w kształt. coraz mniej doskonał. i po ~~wraz~~ kolei: ~~od~~, wyż. niższe: ruchu udziele. docho. aż do zie. Aver. wszy. tak samo. Nieb. uważ. za jeden. żywe, za organizm, który nigd. nie powst. ani nie zgin. a któr. mater. wyż. jest od mater. podksięż. (sublunaris) Nieb. udzie: ruchu świa: podksiężycow: a nieb. dost. się ruch ten od przyczy. pierw. i od żąd.

która je wiąg. do pierw. motora.

W filoz. Arystot. dwa proble. górn. nad
inn. a dla zwar. rzecz: ściśle: z uczn. Scol:
preokupow.: żyw. Arab: dwa te probl: są
wieczn. mater. i rozum powsz: Ibn Roszd
zat. wyłoż: geniu. rzecz: wielo: probl. te rozwią:
a to co o nich napis: mniej ważn. ogrom ac
rozgla: filoz: analit. perzys:

Kwe: wieczn. mater: jest kwe: o począ:
jestn. a zwią. w (XII kr. [kom. wielk. do] metaf: jasno i obszer:
ją traktu:

„Co do począt: jestes. istnie. dwie opin.
sob. przeciw. międ. które są inn. pośred. Jedni
tłume. świat przez rozwój (Spencer powszech.
ewolucja), inni przez stworz: Zwolenn:
rozwo: mów. że genera. jest tyl: wychodz: [ze siebie]
poniek. podwojen. jest: Działacz, wedł. tej hypot.
nie ma inne. zada: jak wydoby: jedn. jestes. z
drug: jest zat. widocz. że ~~zada~~ [funkcye] ~~to~~ jego sprowad.
się do funk. motora. Zwolenn. [zaś] stworz: mów.
że działacz (agens) stwarza jestes: niepotrzeb.
do tego wz: jakiejś mater. już istniej. Jest
to opin. Motekalleminów w nauc. relig.
i ind.: chrześ. n.p. Jana Chrześcia. (t.
j. Joan. Philoponus) twierdzącego, że moja.
jestes. stworzonego przeby. tyl. w twórcy (agens)
Co do opin. pośred. to sprowadz. się do dwoch,
ale pierw. z nich ma znowu dwa odcienia
dosyć różne. ~~Te~~ [Obie] opin. (pośredn.) zgadz. się w tym
punk. że genera. jest tyl. przemiaa. subst.
że kaź. gener: dome: się podmio. i że nic
nie rodzi się tyl. z podob." Wedł. pierw. [wy]tych
opin. (pośred.) działacz stwarz. form. i nadaj. (wtłacza)
tę form. jakiejś mater. już istniej. Wśród zwolenn.

tej opin. jedni zgo: oddziela. działającą od mat. i nazyw. go dawcą form. Jest to opin. Ibn-Siny. Inni znowu twierd. że dział. jest czy to nie oddzielo. od mater. jak gdy ogień rodzi ogień lub człow. człowieka; czy to oddzielo. jak się to zdar. w genera. zwier. i rośl. które ros. z nasy nieporoz. Taka jest opin. Temistyusza a może i Alfarabiego. Trzecia opin. jest Arystot. zasadz. się na twierdz. że dział. jedn. czyn. sprawc. to co złożo. z mater. i form. dając mater. ruch i przekształc. ją dopóki wszyst. co było w niej potencyą, nie przeszło w akt. Wedł. tej opin. dziele. nie tworzy, nie robi, jedno do aktu doprowa. to, co było w poten. i urzeczywist. połącze. się mater. i for. Wedł. stworze. sprawa. się tym sposob. do ruchu, które więc. jest pierwsz. To czyn. rozlane po wodz. i ziemi, rodzi zwierzę. i rośli: te, które nie powsta. z nasien. Przyro. wyda. to wszy: w porządku, z doskonało. i jak gdyb. była prowadz. przez rozum wyż. choć. pozbawio. jest rozu. Te przypor. i ta energ. twór. jakie nada: żywiołom ruchy słoń. i gwiazd. są tem, co Plat. nazyw. ideami. Wedł. Arystot. działacz nie stwa. żad. form. bo gdyb. je stwarz. to mogł. by rzecz jakaś powst. z nicz. Tak rzecz. to wyobraż. przedstaw. form. jako stwor: i skłoni. niektór. filoz. do uwier. jakob. formy były czemś rzeczywis. i że jest dawca form. Ta sama opin. nakłoni. teolog. trzech relig. które za naszych czas. istnie. do twierdz. że może coś powst. z niczego. Wychodz. z tej zasa. teolog. naszej relig. przyjęł. jedn. tyl. dziele. który tworz. wszyst. jestest. bez pośredników, działa. które działan. objawiałby się

przez nieskończ. aktów przeciw. sob. i sprzecznych.
Wedł. tej hypot. ogień nie pali więcej, woda
nie sprawia [jest niezgodne] wilgo. bez wszyst. potrzeb: specyal.
i bezpośredn. stworz. Co więc. gdy człow. rzuca
kamień, twierd. że ruch nie należ: do człow.
lecz do działa. powszech. Niewiara dał. szczu.
bożk. Ale oto nas. wszy. jeszcze szczęśliwszy.
Teraz. człow. [działacz] może wydob. nas jakoż z niebytu
do bytu, a może tak. sprow. że z bytu przechod
znowu do niebytu; niszcze. tak. jak genera
jest dzieł. boż. ... jest stworz. Bo.
Wedł. ... przeciw. niszcze. jest akt. tej
samej natu. co genera. Każd. jednost. zdolo.
na w sob. zniszcz. i poten. ... zmian.
i ... stronę nie to dział. potrzeb. dyl.
dozwol. potencyi przejść w akt. Valery
więc tym sposob. utrzym. wobec nieb. i
poten. i dział. Gdyb. jed. nie było, nic
by nie było lub wszyst. byłoby w actu,
dzie konsekw. zarów. niedorzecz: